

TRESTNÍ PRÁVO

otázky ke státní závěrečné zkoušce

2025/26

TRESTNÍ PRÁVO HMOTNÉ

1. Pojem trestního práva, jeho funkce, zásady trestního práva
2. Působnost trestních zákonů
3. Trestní právo evropské
4. Pojem trestného činu, jeho znaky, třídění trestných činů
5. Zásada subsidiarity trestní represe
6. Skutková podstata trestného činu
7. Objekt trestného činu
8. Objektivní stránka trestného činu
9. Pachatel trestného činu
10. Nepříčetnost
11. Trestní odpovědnost právnických osob
12. Subjektivní stránka trestného činu
13. Omyl a jeho trestněprávní význam
14. Okolností vylučující protiprávnost
15. Vývojová stadia trestné činnosti
16. Trestná součinnost
17. Účastenství
18. Souběh trestných činů
19. Zánik trestnosti, zánik trestů, alternativní tresty
20. Pojem a účel trestu, systém trestů, alternativní tresty
21. Trest odnětí svobody
22. Ukládání trestů, upuštění od potrestání
23. Ukládání úhrnného, souhrnného a společného trestu
24. Ochranná opatření
25. Obecně prospěšné práce, peněžitý trest, trest domácího vězení
26. Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem
27. Trestní odpovědnost mladistvých
28. Sankcionování mladistvých
29. Sankcionování právnických osob
30. Extradice a předávání (vydávání) osob v Evropské unii

1. Pojem trestního práva, jeho funkce, zásady trestního práva

Pojem:

- rozlišujeme na
 - **HMOTNÉ** = stanovuje co je TČ a sankce za tyto TČ
 - jedná se o odvětví práva, které chrání práva a oprávněné zájmy FO, PO, společnosti a ústavního zřízení ČR před taxativně vymezenými TČ
 - mimo to pak chrání i některé jiné statky jako např. finanční zájmy EU
 - **PROCESNÍ** = upravuje průběh a pravidla trestního řízení, včetně práv a povinností účastníků
 - uplatňuje TPH

Vztahy v rámci TP:

- **TRESTNĚ-PROCESNÍ**
 - mezi orgány činnými v tr. řízení a osobou, proti níž se řízení vede
 - subjektem je i osoba, která TČ nespáchala
 - vztah zakládá usnesení o zahájení tr. stíhání
 - práva a povinnosti:
 - orgánů činných v trestním řízení
 - provádět proti obviněnému či obžalovanému tr. řízení
 - dle potřeby užít opatření přípustná dle tr. řádu (vazba)
 - obviněného/obžalovaného
 - povinnost podrobit se řízení a opatřením
 - právo na postup proti němu v souladu s tr. řádem
 - právo na nutnou obhajobu – § 36 TR
- **TRESTNĚ-PRÁVNÍ**
 - mezi orgány činnými v trestním řízení a pachatelem
 - užší než trestně-procesní (řízení lze vést i proti 3. osobám)
 - uskutečňuje se prostřednictvím trestně-procesního vztahu
 - vzniká protiprávním jednáním
 - práva a povinnosti:
 - orgánů činných v trestním řízení:
 - povinnost uložit pachateli tresty/ochranná opatření x možnost upuštění od potrestání
 - pachatele:
 - povinnost podrobit se trestu
 - právo na hodnocení osoby a jeho činu dle TZ ve smyslu § 110

Účel a funkce:

- základní ÚČEL: ochrana nejdůležitějších právních statků
- FUNKCE:
 - **1) OCHRANNÁ** = ochrana společnosti před kriminalitou
 - fragmentální charakter – vybírá pouze určité vztahy
 - krajní prostředek – zásada subsidiarity trestní represe
 - chráněny pouze nejnebezpečnější útoky osob
 - **2) REGULATIVNÍ** – TP upravuje tr. odpovědnost
 - = co nejpřesněji vymezit zákonné podmínky trestní odpovědnosti i beztrestnosti, sankce, působnost TZ apod.
 - má retrospektivní charakter (skutek se stal v minulosti a trest míří do budoucna)
 - **3) PREVENTIVNÍ** = předcházet a zamezit trestní činnosti
 - **a) individuální** – preventivní působení účelu trestu vůči pachateli
 - na konkrétního pachatele
 - **b) generální** – trest uložený pachateli preventivně působí i na potencionální pachatele
 - **4) REPRESIVNÍ** – zabráňuje pachateli v páchání další trestné činnosti a zajišťuje jeho nápravu a převýchovu tak, aby v budoucnosti trestnou činnost již nepáchal
 - ovlivněno subsidiaritou trestní represe
 - základem je ale způsobit pachateli jen nezbytnou újmu (jinak škodí – neúčinné)

Zásady:

- zásady vyjadřují určité principy, ideje, na kterých je založeno TPH
- některé zásady jsou odrazem úpravy na ústavní úrovni

- významem:
 - umožnění pochopení smyslu a podstaty TP
 - vodítko pro interpretaci
 - zásady pro aplikaci
 - kritéria pro tvorbu dalších norem a institutů
- **NULLUM CRIMEN SINE LEGE = ŽÁDNÝ TČ BEZ ZÁKONA**
 - odraz čl. 39 a 40 (6) Listiny
 - *scripta*
 - = **pramenem TP může být jen právo psané**, obsažené v zákonech, resp. Mez. Smlouvách podle čl. 10 Ústavy
 - dále požadavek na jasné vymezení a odlišení deliktů trestních navzájem a na odlišení od deliktů správních
 - *certa*
 - = požadavek na **jasnost, srozumitelnost a určitost jednání**, které jsou dle TP zakázané → právní jistota
 - zakazuje normy, které podléhají volnému výkladu (x TČ znásilnění)
 - → možnost předvídat následky svého chování
 - *stricta*
 - = **zákaz analogie v neprospěch pachatele** = nelze tvořit nové skutkové podstaty a zavádět nové druhy trestů či trestních opatření (x v TPP analogie obecně přípustná)
 - *praevia*
 - = **zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele** = užije se zákona účinné v době spáchání TČ, novějšího jen tehdy, pokud je to příznivější pro pachatele
 - → zachování právní jistoty → nelze vyvozovat trestní odpovědnost z jednání, které v době spáchání nebylo protiprávní
- **ZÁSADA SUBSIDIARITY TRESTNÍ REPRESE** – viz. otázka č. 5
- **ZÁSADA HUMANISMU**
 - = požadavek na přiměřený trest z hlediska druhu a výměry, na lidské zacházení s pachatelem, zákaz diskriminace
 - přiměřeně chrání i oběti
 - vychází z čl. 7 (2) Listiny – zákaz mučení a jiného krutého či ponižujícího zacházení nebo trestu + zákaz trestu smrti (čl. 6 Listiny)
- **ZÁSADA INDIVIDUÁLNÍ ODPOVĚDNOSTI FO, PO DLE ZÁKONEM STANOVENÝCH PODMÍNEK A SOUBĚŽNÉ NEZÁVISLÉ ODPOVĚDNOSTI FO A PO**
 - FO: osobní újma pachatele
 - PO: pouze u určitých TČ a určitých PO
 - FaP: nezávislost, v těch případech, kdy PO může být pachatelem TČ, kde nemůže – individuální odpovědnost FO
- **ZÁSADA ODPOVĚDNOSTI ZA ZAVINĚNÍ**
 - přičítá se pouze zaviněné jednání – polehčující, přitěžující a podmiňující okolnosti, psychický stav pachatele ke skutečnostem, které zakládají TČ, subjektivní odpovědnost
- **ZÁSADA PŘECHODU TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI NA PRÁVNÍHO NÁSTUPCE PO** – na všechny její nástupce

Vztah k jiným právním odvětvím:

- mezinárodní TP – součást mezinárodního práva veřejného, odpovědnost dle mez. Práva,
- TP mezinárodní – součást vnitrostátního, otázky s mezinárodním prvkem, např. působnost
- správní právo – řeší méně nebezpečná jednání – přestupky
- ústavní právo – vztah rovnosti občanů před zákonem

2. Působnost trestních zákonů

- = okruh společenských vztahů, na které se právní norma vztahuje, a podmínky, za kterých se norma uplatní
- kritéria**, podle nichž určujeme působnost zákona:
 - o kritérium času
 - o kritérium místa
 - o kritérium charakteru právního vztahu/věci
 - o kritérium osoby, na kterou se dotyčná úprava vztahuje

Časová

- řeší, **jaký zákon se na daný případ užije**
- obecně platí, že se **užije zákona účinného v době, kdy byl TČ spáchán** → **pozdějšího** se užije v případě, že je to **pro pachatele příznivější** – jen do doby, než je pravomocně rozhodnuto o vině
 - o podle nové rozhodují **vždy** když:
 - ukládám trest, který nový zákon vypouští => ukládám trest podle nového, protože novelizace jasně říká, že takový trest považuje za nevhodný
 - rozhodují o uložení ochranného opatření
 - o **výslovný zákaz retroaktivity v neprospěch (in malam partem) pachatele**
 - stěžejní princip TP → požadavek právní jistoty a předvídatelnosti práva
 - **čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spáchán**
 - zpětná účinnost **není vyloučena** u právních norem, které **nepředstavují zásah do právní jistoty a jedná se o právní úpravu in favorem dotčených osob**
- při hodnocení toho, která úprava je pro pachatele nejpríznivější, je třeba vycházet z trestnosti činu – tj. všech okolností, na kterých záleží výrok o vině nebo trestu
- pokud je čin trestný podle obou (všech) úprav, je třeba posoudit každý jednotlivý případ
- při posuzování konkrétního případu se užije právní úpravy jako celku (např. nelze rozhodnout o vině podle jedné úpravy a o trestu podle druhé)
- další podmínky pro posuzování trestnosti činu**
 - o pachatelé lze uložit pouze **druh trestu**, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje
 - o o **ochranném opatření** se rozhodne vždy podle zákona účinného v době, kdy se o ochranném opatření rozhoduje
- DOBA SPÁCHÁNÍ** = doba, kdy pachatel/účastník **konal nebo byl povinen konat** (není rozhodující, kdy nastal nebo měl nastat následek)
 - o normálně = doba dokončení jednání
 - o pokračující = poslední dílčí útok
 - o hromadný a trvající TČ = doba ukončení trvání protiprávního stavu
 - o → u pokračujících, hromadných a trvajících platí, že nelze použít příznivější právní úpravu, která předcházela době jejich spáchání x bylo by však v rozporu se zákazem retroaktivity, kdyby se pachatelé přičítala jednání, která nebyla v době jejich uskutečnění trestná, ačkoli v době ukončení jednání pachatele již trestná byla

Místní

- vymezuje **území, na kterém trestní zákon působí**
- ZÁSADA TERRITORIALITY** – § 4
 - o = podle zákona ČR se posuzuje **TČ, který byl spáchán na jejím území**
 - § 4 (1) → příslušnost pachatele zde nehraje roli
 - o **distanční delikty**:
 - TČ, kterého se pachatel dopustil na území ČR s následkem zčásti či zcela v cizině
 - TČ, kterého se pachatel dopustil v cizině s následkem na území ČR (alespoň částečně)
 - o **exterritoriální místa** – podle práva státu, ve kterém jsou (omezení procesních úkonů bez povolení státu, jehož území to je)
 - o **opomenutí** = místo, kde měl pachatel konat, ale judikatura bere i místo, kde se nachází
 - o **tranzitní delikt**: všechna místa, kde existoval příčinný vztah mezi jednáním a účinkem (všude tam, kde drogy přešly)
- ZÁSADA REGISTRACE** – § 5
 - o = trestní zákon se vztahuje na trestné činy **spáchané na palubě lodi nebo jiného plavidla, anebo letadla nebo jiného vzdušného dopravního prostředku, které jsou registrovány v ČR**
- ZÁSADA PERSONALITY** – § 6

- = působnost trestních zákonů se vztahuje na **všechny trestné činy občanů České republiky a osob bez státní příslušnosti**, které mají na území České republiky **trvalý pobyt**, a to **bez ohledu na místo, kde byl trestný čin spáchán**
 - pachatel musí být státním občanem České republiky nebo mít na jejím území trvalý pobyt v době spáchání činu
 - nabytí občanství až po spáchání - § 8 trestního zákona
 - ztráta občanství v době mezi spácháním činu a rozhodnutím o něm by ovlivnila jen možnosti ukládání druhu trestu
- PRINCIP AKTIVNÍ PERSONALITY = zákaz vydání občana ČR k tr. stíhání či k výkonu trestu do cizího státu
 - výjimka: evropský zatýkáci rozkaz = předání, ne vydání
- PRINCIP PASIVNÍ PERSONALITY = ochrana vlastních státních příslušníků před útoky namířenými proti nim
- jestliže je proti občanovi ČR spáchán trestný čin v cizině cizincem, bude takový čin postižitelný podle českého trestního zákoníku, **za podmínky**, že se bude jednat o **oboustranný trestný čin**
- **ZÁSADA OCHRANY**
 - vztahuje se na **ochranu zájmů státu a jeho orgánů, posuzuje se i u neobčanů**
- **ZÁSADA UNIVERZIALITY**
 - vztahuje se na činy spáchané **cizincem v cizině** nebo **osobou bez státní příslušnosti v cizině**
 - jedná se o trestné činy, které **útočí na samotné principy lidství**
 - na tyto činy se trestní zákon ČR vztahuje bez ohledu a to, zda jsou trestné podle právního řádu státu, kde k činu došlo, či nikoli
 - **ZÁSADA SUBSIDIÁRNÍ UNIVERZIALITY** = subsidiarita vůči vydání a předání osoby **na základě evropského zatýkácího rozkazu** – k její aplikaci se přistoupí pouze v případě, že cizí stát požádal o vydání/předání
 - postihuje jednání:
 - která jsou **oboustranně trestná**
 - pachatelem je **cizinec** nebo **osoba bez státní příslušnosti**
 - pachatel byl **dopaden v ČR**
 - stát příslušná ke stíhání podal žádost o jeho vydání / předání a **této žádosti nebylo vyhověno**
 - stát, který tuto žádost podal, výslovně **požádal o provedení trestního stíhání v ČR**
 - pachateli nelze uložit trest přísnější, než jaký stanoví právní řád státu, kde byl trestný čin spáchán
 - může dvojí stíhání, ale ne dvakrát odsouzení – *ne bis in idem*

Věcná

- = **okruh společenských vztahů, které trestní zákoník chrání** – státní, veřejné i individuální vztahy, zájmy a hodnoty
 - **INDIVIDUÁLNÍ zájmy** = chráněny jsou jak u vlastních příslušníků, tak i u cizinců a osob bez státní příslušnosti
 - **STÁTNÍ a VEŘEJNÉ zájmy** = každý stát chrání zásadně své vlastní
- vyjádřeno ve 13 hlavách TZ a v jednotlivých skutkových podstatách TČ

Osobní

- vymezená negativně, zejména pomocí výjimek z působnosti TZ
- **HMOTNĚPRÁVNÍ exempce** = osoby zcela či zčásti beztrestné (**odůvodněny nějakou vlastností pachatele nebo jeho postavením**)
 - možnost stíhat prezidenta pouze za velezradu nebo hrubé porušení Ústavy či jiné součásti ústavního pořádku
 - hlasování členů parlamentu v Poslanecké sněmovně a Senátu a jejich orgánech
 - projevy učiněné v komorách parlamentu a jejich orgánech
 - totéž platí pro poslance Evropského parlamentu
- **PROCESNĚPRÁVNÍ exempce** = **omezení orgánů stíhat takové osoby**
 - **dočasná působnost, po odpadnutí překážky je možné je stíhat**
 - nemožnost stíhat prezidenta za čin spáchaný před zvolením do úřadu (po jeho skončení je však stíhání možné)
 - členy parlamentu nelze stíhat bez souhlasu komory, jejímiž jsou členy
 - totéž platí pro poslance Evropského parlamentu

3. Trestní právo evropské, *corpus iuris*, evropský zatýkací rozkaz

- v průběhu 20. století mezinárodní právo dostalo do popředí – válečné konflikty
- nejde o ucelený kodex (právní systém) jako národnostní právo evropské, úzká vazba ke státní suverenitě (jeden z hlavních atributů)
- pohybuje se ve dvou směrech – činnost Rady Evropy a EU

Trestní právo evropské

1) Rada Evropy => mezinárodní právo trestní

- jeden z hlavních cílů je podpora lidských práv, pluralitní demokracie a základních svobod
- aktivita v:
 - mezivládní aktivity – spolupráce států, přijímání dokumentů
 - kooperační aktivity – podpora reformy admin., instit., legislativních v členských nebo kandidátních státech
- TP má charakter klasické mezinárodní povahy – nejednoznačnost a nekomplexnost z hlediska závažnosti a vynutitelnosti
 - rámcové smlouvy – mantinely, ve kterých by se státy měly pohybovat, formulují obecné definice
 - doporučení a stanoviska – informační charakter, rezoluce/usnesení, doporučení, smlouvy/úmluvy
- stálý výbor – E. výbor pro trestněprávní problematiku
 - výklad úmluv, aplikace, kontrola TP v jednotlivých zemích, podpora spolupráce, spolupráce s EU, s výbory v rámci Rady ministrů, kooperace, kriminologický výzkum, společné akce
- oblasti
 - korupce a organizovaný zločin
 - počítačová kriminalita
 - obchodování s lidmi
 - terorismus
 - praní špinavých peněz

2) právo EU

- Maastricht – 3. pilíř: justice a vnějškové věci (výkon trestu, soudní řízení, extradice, zabránění kompetenčním konfliktům, sblížení právních systémů)
- Amsterdam: policejní a justiční spolupráce
- Lisabon – kom. právo, zrušení pilířů: policejní a justiční spolupráce v trestních věcech
 - přijata 13. 12. 2007, v ČR ratifikována v listopadu 2009 (v platnosti od prosince 2009)
 - zrušila pilíře, takže ze 3. je to v 1. ve Smlouvě o fungování EU – prostor, svoboda a bezpečnost práva
 - smlouva nepočítá s existencí rámcových rozhodnutí -> přijímání směrnic, rozhodnutí a nařízení
 - právní základ pro harmonizaci hmotného práva – Rada a Parlament mohou legislativním postupem stanovit pravidla týkající se činů, sankcí
 - taxativně definuje unijní pravomoc pro harmonizaci TČ a sankcí – pojistka „emergency break“ jednotlivých členských států, pokud by měly pocit, že návrh směrnice by se dotkl základních aspektů jejich trestního soudnictví
 - posílení role Eurojustu – zahájení trestních vyšetřování a stíhání, navrhování zahájení stíhání
 - předpokládá se vytvoření Úřadu evropského veřejného žalobce z Eurojustu (dosud nemá procesní způsobilost podávat žaloby před národními soudy)
- Evropský soudní dvůr a Evropský parlament
- regulace = společné postoje, rozhodnutí, opatření, mezinárodní úmluvy
- hlavní oblasti úpravy: rasismus a xenofobie, terorismus, organizovaný zločin, obchodování s drogami, ochrana ŽP (min. katalog + ukládání sankcí)
- **oblasti:**
 - rasismus a xenofobie
 - terorismus
 - obchodování s lidmi, vykořisťování dětí a dětská pornografie
 - korupce a praní špinavých peněz, podvody
 - neoprávněné překročení hranic a přistěhovalectví
 - organizovaný zločin
 - počítačová kriminalita
 - obchodování s drogami
 - obchodování se zbraněmi
 - ochrana životního prostředí

- = návrh trestního kodexu, k ochraně finančních zájmů EU
- část hmotná (8 zákl. skutkových podstat) + část procesní (zavedení Evropského veřejného žalobce) + katalog sankcí, trestní odpovědnost FO i PO

Evropský zatýkácí rozkaz

u zkoušky chtějí hmotněprávní úpravu, ne proces, tj. říct co to je a ne, jak se to vydává

- představuje průlom do zásady nevydávání vlastních státních občanů, uplatní se v rámci EU
- = individuální právní akt vydaný soudem členského státu EU, slouží k zatčení a předání osoby, není přímo vykonatelný (rozhodne příslušný soud na návrh státního zástupce)
- vyžadující + předávající stát => předání osoby za účelem trestního stíhání, výkonu trestu odnětí svobody a ochranného opatření spojeného s omezením osobní svobody
- nevyžaduje se oboustranná trestnost, při stíhání musí být horní hranice min. 12 měsíců, při odsouzení musí být min. na 4 měsíce
- v jednom svém nálezu řešil evr. zatýkácí rozkaz i ÚS

U téhle otázky prý stačí prostě mluvit a nebýt úplně mimo, na katedře jí stejně rozumí jen dva lidé.

4. Pojem trestného činu, jeho znaky, třídění trestných činů

Pojem:

- základem trestní odpovědnosti je **TČ** (v případě mladistvých **provinění**)
- §13 (1): „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“
 - **protiprávnost** = rozpor s právní normou v právním řádu (tedy i přestupek)
 - formální = rozpor s pr. řádem
 - materiální = škodlivost, a to v takové intenzitě, že je zapotřebí reakce trestního práva
 - **znaky uvedené v zákoně** = formální pojetí TČ
- TZ obsahuje taxativní výčet
- pro posouzení **provinění** spáchaného mladistvým **platí trestní zákoník, nestanoví – li zákon o soudnictví ve věcech mládeže jinak**
 - konstrukce (a pravidla a podmínky) je stejná jako u trestného činu – jde pouze o **odlišné označení**
- **PROTIPRÁVNÍ ČIN** = souhrnné označení pro **trestný čin, provinění a čin jinak trestný**
 - **ČIN JINAK TRESTNÝ** = čin je **v daném případě beztrestný**, i když **v jiném případě a za jiných okolností by trestný byl**
 - **užívá se:**
 - ve věcech mládeže, kdy chybí formální znaky trestného činu
 - pro čin spáchaný za okolností vylučujících protiprávnost
 - pro čin, u něhož chybí zavinění
 - v případě trestného činu opilství, kdy je spáchaný čin jinak trestný objektivní podmínkou trestnosti

Znaky:

- **1) PROTIPRÁVNOST** = rozpor s právní normou v rámci právního řádu = nedovolenost
 - **a) formální:** rozpor s právním řádem jako celkem
 - protiprávnost může plynout i z mimotrestních norem
 - **b) materiální:** jednání je pro společnost škodlivé natolik, aby na něj reagovala prostředky trestního práva...materiální je důvodem formální protiprávnosti
 - **nedovolený čin nemusí být nutně činem trestným – správní delikty, přestupky**
- **2) TYPOVÉ ZNAKY TČ** = znaky skutkové podstaty
 - objekt
 - objektivní stránka
 - subjekt
 - subjektivní stránka
- **3) OBECNÉ ZNAKY UVEDENÉ V ZÁKONĚ**
 - věk
 - přičetnost
 - rozumová a mravní vyspělost – u mladistvých

Třídění trestných činů:

- **kategorizace:**
 - monopartice = jeden soudně trestný delikt
 - bipartice = dvě kategorie soudně trestných činů → v dnes platné úpravě **PŘEČIN** a **ZLOČIN**
 - formálně rozlišujeme podle formy zavinění a délky trestu odnětí svobody
 - **PŘEČINY** = všechny nedbalostní TČ + úmyslné s horní hranicí trestní sazby do 5 let včetně
 - **ZLOČINY** = TČ, které nejsou přečiny (negativní vymezení)
 - **ZVLÁŠT ZÁVAŽNÉ ZLOČINY** = TČ s horní hranicí trestní sazby min. 10 let
 - trestnost přípravy, pokud to zákon stanoví
 - možnost mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody
 - možnost uložit výjimečný trest
 - věznice se zvýšenou ochranou
 - atd.
 - tripartice
- **závažnost:**
 - **1) PŘEČINY** = nedbalostní TČ + TČ s horní hranicí do 5 let
 - **2) ZLOČINY** = vše, co není přečín
 - **3) ZVLÁŠT ZÁVAŽNÝ ZLOČIN** = TČ s horní hranicí nejméně 10 let
 - **PROVINĚNÍ** = trestné činy u mladistvých
 - **čin jinak trestný** = TČ v konkrétním případě beztrestný, ale jinak trestný
- **význam chráněného statku:**
 - 13 hlav zvláštní části TZ
- **způsob jednání:**

- 1) OMISIVNÍ = spáchané **opomenutím**
 - A) PRAVÉ = lze spáchat pouze opomenutím konání, k němuž měl pachatel **obecnou povinnost**
 - B) NEPRAVÉ = opomenutím konání došlo k porušení **zvláštní povinnosti** konat
 - 2) KOMISIVNÍ = spáchané **konáním**
- **forma zavinění:**
 - 1) ÚMYSLNÉ
 - 2) NEDBALOSTNÍ
- **vývojová stádia:**
 - 1) PŘÍPRAVA
 - 2) POKUS
 - 3) DOKONANÝ TČ
- **druh následku:**
 - 1) OHROŽOVACÍ = následkem je **nebezpečí poruchy**
 - 2) PORUCHOVÉ = následkem je **porucha**
- **vyvolání účinku:**
 - 1) MATERIÁLNÍ = výsledné = zákon u nich **vyžaduje následek**
 - 2) FORMÁLNÍ = zákon naopak nevyžaduje způsobení následku
- **okruh subjektů, které se jich mohou dopustit:**
 - 1) OBECNÉ = může se jich dopustit **každý** („kdo“)
 - 2) ZVLÁŠTNÍ – vyžadují od pachatele určité **postavení** či **vlastnost** (např. úřední osoba)
 - A) PRAVÉ – specialita postavení v **základní skutkové podstatě**
 - B) NEPRAVÉ – podmiňuje použití vyšší trestní sazby (**kvalifikovaná skutková podstata**)
 - 3) VLASTNORUČNÍ – vyžadují, aby pachatel jednal vlastnoručně, vlastním tělem či osobně (opilství – § 360)
- **časové hledisko:**
 - **POKRAČOVÁNÍ V TČ**
 - **legální definice** v § 116 trestního zákoníku – jednání jehož dílčí útoky:
 - stejná skutková podstata
 - např. prodáváč, který má svěřeno zboží k prodeji, v obchodě **každý den kráčí tržby** – opětovně naplňuje skutkovou podstatu **trestného činu zpronevěry**
 - stejný nebo podobný způsob provedení
 - objektivní souvislost (časová, případně i místní nebo v předmětu útoku)
 - rozhodující je **souvislost časová**, přičemž **závisí na druhu konkrétní trestné činnosti**
 - subjektivní souvislost (společný/jednotný záměr)
 - od pokračování v trestném činu je třeba **odlišovat jeho opakování** – pachatel znovu naplňuje skutkovou podstatu téhož trestného činu, ale jeho jednání **není spojeno stejným záměrem** nebo **scházejí jiné podmínky pokračování**
 - **TČ HROMADNÝ**
 - podmínkou trestnosti **více útoků, které teprve v souhrnu zakládají odpovědnost za trestný čin**
 - např. trestné činy nedovoleného ozbrojování nebo přisvojení pravomoci úřadu, které **vyžadují mnohost útoků**
 - na rozdíl od pokračování v trestném činu je zde **mnohost útoků vyjádřena jako znak skutkové podstaty, obligatorní podmínka – vyjádření mnohosti**
 - **TČ TRVAJÍCÍ**
 - takový čin, kterým pachatel vyvolá **protiprávní stav** a **pak jej udržuje** (např. trestný čin omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody), anebo **udržuje protiprávní stav, aniž zákon vyžaduje, aby jej také vyvolal**
 - **postihuje se právě udržování protiprávního stavu, které pachatel stále obnovuje**
 - **→ v procesním právu:**
 - z hlediska hmotného práva se posuzují jako **jeden skutek a jeden trestný čin**
 - **mezníkem**, který odděluje jeden pokračující trestný čin od druhého, je **zahájení trestního stíhání** – pokračuje – li obviněný v jednání, pro které je stíhán, posuzuje se takové jednání od tohoto úkonu jako **nový skutek**
 - podle současné právní úpravy je možné ohledně **nově objeveného dílčího útoku vést dodatečně trestní stíhání**, i když o zbývající části skutku **již bylo pravomocně rozhodnuto**

Doba a místo TČ:

- DOBA = časové období, ve kterém byl TČ spáchán
- MÍSTO = všechna místa, kde TČ probíhal

Moment ukončení trestné činnosti:

- pokračování v trestném činu, trestné činy hromadné a trestné činy trvající **posuzujeme jako činy spáchané za účinnosti nového zákona, jestliže se část jednání odehrála za účinnosti nového zákona, pokud jednání bylo trestným činem i podle dřívějšího práva, byť mírněji trestným**
- pachatel je trestně **odpovědný podle obecných zásad** (nikoli jako mladistvý), pokud alespoň část jednání vykonal **po dosažení osmnáctého roku věku**
- **promlčecí doba se počítá od posledního dílčího aktu při pokračování v trestném činu a u trestných činů hromadných**
 - **u trvajících trestných činů začíná promlčecí doba okamžikem zániku protiprávního stavu**

5. Zásada subsidiarity trestní represe

- TP má působit jako nejpřísnější prostředek, která má stát k dispozici k ochraně taxativně vymezených zájmů → doplňuje tak ochranu, kterou poskytují ustanovení jiných právních odvětví, ultima ratio
 - Uplatnění ochranné funkce TP je omezeno zásadou ekonomie trestní hrozby – na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky TP až v krajních případech
 - Ochranu demokratického společenského zřízení, práv a svobod jednotlivců je třeba ochránit mimotrestními prostředky
 - trestnými činy mohou být pouze závažnější případy protispoločenských jednání a tam, kde postačí k regulaci prostředky správního práva, občanského práva nebo obchodního práva, jsou trestněprávní prostředky nejen nadbytečné, ale z pohledu principů právního státu také nepřipustné
 - ustálená judikatura – TP nemůže zásadně sloužit jako prostředek ochrany zájmů jednotlivce mezi soukromoprávními vztahy
 - nejprve je třeba proti jednáním porušujícím práva brojít prostředky:
 - 1. soukromoprávní
 - 2. správní
 - 3. trestní
 - K uplatnění TO pachatele je třeba splnit 2 kumulativní podmínky:
 - Společensky škodlivý případ
 - Význam chráněného zájmu, způsob provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl TČ spáchán, osobou pachatele, mírou zavinění pachatele, pohnutka, záměr a cíl
 - Nepostačuje uplatnění dle jiného právního předpisu
 - Není však vyloučené souběžné uplatnění spolu s jiným druhem odpovědnosti
 - Trestní odpovědnost však vyloučena tehdy, kdy lze dosáhnout splnění všech funkcí jinak
 - Fragmentální charakter – zákon nechrání všechny zájmy a hodnoty, pouze fragmenty – takové zájmy a statky, které si právě trestněprávní ochrany zasluhují
 - Přiměřenost trestní hrozby – nemá překročit nezbytnou míru k dosažení cíle
 - Je materiálním korektivem trestního bezpráví, doplňuje formální pojetí trestného činu, brání přepínání justice
 - Hmotněprávní korektiv má přednost před procesním – zásadou oportunité (možnost státního zástupce nestíhat z důvodu neúčelnosti), výjimka z obecného principu legality
-
- ASPEKTY
 - Legislativní význam
 - Limituje intenzitu trestní represe při vytváření skutkových podstat TČ a stanovení dalších podmínek trestní odpovědnosti
 - Pečlivě zvažovat, které skutky mají být kriminalizovány a v jaké podobě
 - Aplikační význam
 - Při projednávání jednotlivých kauz se tato zásada uplatní jako hmotněprávní korektiv zabraňující kvalifikaci jako trestného činu
 - Má bránit přepínání trestní represe
 - TČ – společensky škodlivé (vyloučeno uplatnění jiného právního předpisu), souběžné uplatnění odpovědností, vyloučena při splnění funkcí

6. Skutková podstata trestného činu

Pojem:

- skutková podstata je **jedním z formálních znaků trestného činu**
- **právní forma vyjadřující typové znaky** trestného činu uvedené v trestním zákoně
- **souhrn objektivních a subjektivních znaků**, které **určují jednotlivé druhy** trestných činů, které se od sebe odlišují a vyjadřují typovou škodlivost
- od skutkové podstaty je **třeba odlišovat konkrétní skutkový děj (skutek)**, který má znaky skutkové podstaty trestného činu – skutková podstata trestného činu je **odrazem skutku**
- dále je třeba odlišovat také **dispozici – souhrn všech podmínek trestní odpovědnosti**, tedy včetně těch, které **nejsou znaky skutkové podstaty** trestného činu (věk, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost u mladistvých)
- **význam** skutkových podstat záleží především v **přesném vymezení podmínek trestní odpovědnosti, které se děje výčtem znaků trestného činu**
 - poskytnutí záruky zákonnosti trestněprávního postihu

Znaky:

- **1) obligatorní:**
 - OBJEKT = zájmy a statky, které jsou TZ chráněny
 - OBJEKTIVNÍ STRÁNKA
 - obligatorní znaky:
 - jednání
 - následek
 - příčinný vztah mezi jednáním a následkem
 - fakultativní znaky:
 - místo a čas jednání
 - hmotný předmět útoku
 - účinek
 - SUBJEKT = pachatel
 - SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA – charakterizuje vnitřní, psychický vztah pachatele k protiprávnímu jednání
 - **zavinění !!**
 - výjimečně **pohnutka** (např. ublížení na zdraví jinému pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost atd.)
 - → **pokud čin nemá tyto znaky, není ani skutková podstata TČ**
- **2) fakultativní**
 - místo
 - čas jednání
 - určitý prostředek spáchání
 - cíl
 - pohnutka
 - motiv
 - atd.
 - → **nemusí být u všech skutkových podstat** → pokud je vyžaduje SP, pak se stávají obligatorními

Třídění:

- **podle vyjádření v zákoně:**
 - **1) POPISNÁ** = přímo vymezuje všechny znaky (např. TČ vraždy)
 - **2) ODKAZOVACÍ** = odkazují na určitou konkrétní normu (paragraf)
 - **3) BLANKETNÍ** = odkazují na normy určitého druhu (např. TČ proti životnímu prostředí – mnoho předpisů)
- **podle závažnosti TČ, které rozlišují:**
 - **1) ZÁKLADNÍ**
 - obsahuje **znaky běžného typu daného TČ**
 - uvedeny zpravidla v prvních odstavcích TČ
 - **2) KVALIFIKOVANÁ**
 - tvořena **znaky základní SP + nějakým dalším znakem, který typizuje vyšší stupeň závažnosti TČ**
 - může jím být výše škody, způsob provedení, speciální postavení subjektu
 - např. se zbraní, na těhotné ženě, na dítěti ...
 - nemodifikuje základní znaky SP, pokud ano, jedná se o novou SP – § 331 (1) x § 331 (2)
 - **3) PRIVILEGOVANÁ**

- charakterizují TČ **menší závažností** než skutkové podstaty základní (jsou zde **okolnosti snižující nebezpečí pro společnost**)
 - naplňuje znaky ZSP, ale nastupuje privilegovaná okolnost (např. duševní stav pachatele)
 - ojedinělé
 - např. vražda novorozence matkou (§ 142) – privilegované k TČ vraždy (§ 140)
- → kvalifikovaná a privilegovaná jsou speciální k základní SP
- **podle struktury:**
 - **1) JEDNODUCHÉ**
 - neobsahují více znaků stejného druhu
 - např. ustanovení o vraždě nebo ustanovení o omezování osobní svobody → jedno jednání, jeden následek
 - **2) SLOŽITÉ**
 - skládají se ze znaků jiných SP jednoduchých = **pluralita znaků**
 - např. § 146 (2) e = § 146 (1) + § 352 (2)
 - **a) SLOŽENÉ** = vznikají **spojením znaků dvou jiných** skutkových podstat jednoduchých
 - např. ustanovení § 146 odst. 2 písm. e) TZ
 - **b) KUMULATIVNÍ** = **znaky musí být splněny kumulativně** (= vyžaduje naplnění všech znaků)
 - např.:
 - LOUPEŽ má dva objekty – svoboda rozhodování a majetek
 - ZNASILNĚNÍ má dvě jednání – násilí + soulož/obdobný pohlavní styk
 - **c) ALTERNATIVNÍ** = **některé znaky stejného druhu jsou dány alternativně**
 - k naplnění znaků skutkové podstaty postačí, že jednáním popsaným v příslušném ustanovení je **zasažen jeden z chráněných zájmů**, alternativní uvedení formy zavinění – trestný čin lze spáchat jak úmyslně, tak i z nedbalosti
 - § 310 má např. více alternativních objektů

7. Objekt trestného činu

Pojem:

- jeden ze 4 obligatorních znaků SP TČ
- = společenské vztahy, zájmy a hodnoty chráněné trestním zákonem → právní statek
- má fragmentární povahu – trestní zákon chrání pouze vybrané právní statky, které považuje za základní
- **základní hledisko pro systematiku** zvláštní části trestního zákona
- umožňuje stanovit charakter i stupeň společenské závažnosti skutku
- zpravidla jej definujeme jako **společenské vztahy, zájmy a hodnoty** chráněné trestním zákonem – něco nemateriálního
- obligatorní součást skutkové podstaty
- souvisí s ochrannou funkcí – trestní právo nejprísnejším prostředkem státu k ochraně taxativně vymezených právních statků
 - **druhotný charakter** trestního práva: chrání statky jen za zvláštních podmínek (**jen před spácháním trestných činů**) a používá jinou metodu ochrany
- **porušení nebo ohrožení objektu trestného činu nazýváme následkem**
- **vyjadřuje to, proč zákonodárcem byl stvořen daný TČ, proč existuje**

Třídění:

- **dle stupně obecnosti:**
 - **1) OBECNÝ (rodový) = souhrn nejdůležitějších vztahů, zájmů a hodnot**, které trestní zákon chrání
 - v nejobecnější rovině shrnuje **veškeré zájmy, které je třeba chránit**
 - **není nikde vyjádřen – kvůli jeho obecnosti to nejde**
 - **2) SKUPINOVÝ (druhový) = souhrn příbuzných zájmů = stejná oblast**
 - jednotlivé hlavy TZ, obsahuje společné rysy individuálních TČ
 - vyjádřen **společnými druhovými rysy individuálních objektů jednotlivých trestných činů**
 - představuje **širší nebo užší skupinu příbuzných chráněných zájmů**, které patří do téže oblasti
 - v trestním zákoně jsou **vyjádřeny v názvech hlav**, resp. dílů zvláštní části trestního zákona
 - jeho význam spočívá v **systematickém rozdělení trestných činů** – členění má také vyjadřovat pořadí chráněných hodnot podle jejich důležitosti
 - **3) INDIVIDUÁLNÍ = jednotlivý zájem, který konkrétní ustanovení chrání**
 - např. ochrana vlastnického práva při krádeži
 - označuje **jednotlivý zájem**, k jehož ochraně je to, které ustanovení zvláštní části trestného zákona určeno
 - je **nezbytně znakem skutkové podstaty každého trestného činu, neboť čin, který nenarušuje ani neohrožuje žádné chráněné hodnoty, nemůže být trestný**
 - **rovina obecná:** znak skutkové podstaty trestného činu, tedy **výšeč společenských vztahů určitého druhu**
 - **rovina konkrétní:** jedinečný, konkrétní společenský zájem, který byl konkrétním trestným činem narušen (**konkrétní objekt však nepatří k obligatorním znakům**)
 - jeho určení je **nezbytnou podmínkou pro správnou kvalifikaci trestného činu a pro určení povahy a stupně závažnosti každého konkrétního trestného činu pro společnost**
 - v ustanoveních je výslovně a určitě vyjádřen jen někdy (např. trestný čin rozvracení republiky – ústavní zřízení)
- **objekt hlavní a vedlejší:**
 - **1) HLAVNÍ = nejdůležitější společenské vztahy**, proti nimž trestný čin vždy bezprostředně útočí, a které jsou chráněny především příslušným ustanovením zvláštní části trestního zákoníku
 - **2) VEDLEJŠÍ = ostatní společenské vztahy**, které jsou trestným činem **postiženy nepřímo, nahodile nebo vzdáleně** – mohou být pokaždé jiné

Následek:

- je jím buď ohrožení nebo porušení objektu TČ
- některé TČ mají více objektů:
 - **KUMULATIVNÍ** = loupež – svoboda rozhodování + zájem na ochraně majetku
 - **ALTERNATIVNÍ** = rozvracení republiky – stačí zasažení pouze jednoho z uvedených objektů k trestní odpovědnosti

Předmět útoku:

- některé trestné činy mají mimo objekt ještě **hmotný předmět útoku**, který je pouze **fakultativní znakem skutkové podstaty**

- **předmětem útoku jsou buď lidé, nebo věci**, na které pachatel bezprostředně útočí, a tím zasahuje objekt trestného činu
- např. předmětem útoku u trestného činu vraždy nejsou všichni živí lidé, ale jeden jediný, konkrétní živý člověk
- **není prostředkem, kterým by byl trestný čin spáchán**
- některé trestné činy nemají předmět útoku (např. trestné činy formální (čistě činnostní – neoprávněné podnikání, svémocné odloučení, zběhnutí, a čistě „nečinnostní“ – neoznámení trestného činu, neposkytnutí pomoci)
- **porušení předmětu útoku se nazývá účinek trestného činu** (např. zlomené žebro)

Účinek:

- porušení předmětu útoku (např. zlomené žebro, padělaný cestovní pas)
- fakultativní znak
- účinek nebo předmět nemá význam na kvalifikaci, mohou mít ale význam jako přitěžující okolnosti (způsobení vyšší škody)

8. Objektivní stránka trestného činu

Pojem objektivní stránky trestného činu:

- charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky
- obligatorními znaky, charakterizujícími objektivní stránku trestného činu, jsou
 - jednání
 - následek trestného činu
 - příčinný vztah mezi jednáním a následkem
- fakultativními znaky objektivní stránky trestného činu, jsou zejména
 - místo a čas
 - jeho účinek
 - hmotný předmět útoku
 - použitý prostředek ke spáchání trestného činu
- nejsou – li naplněny obligatorní znaky objektivní stránky trestného činu, není zde trestný čin
- pro vznik trestní odpovědnosti se rovněž vyžaduje určitá právní kvalita pro naplnění obligatorních znaků (např. za trestný čin krádeže dle § 205 odst. 1 písm. a) TZ nestačí, že pachatel si присвоil cizí věc tím, že se jí zmocnil, ale musí způsobit svým jednáním „škodu nikoli nepatrnou“)

Obligatorní znaky objektivní stránky TČ

- JEDNÁNÍ
 - projev vůle ve vnějším světě (vůle a projev vůle) ve formě konání nebo opomenutí
 - chybí-li psychická nebo fyzická složka, nejde o jednání ve smyslu trestního práva
 - *vis absoluta* vylučuje projev vůle
 - jednání ovšem nevylučuje *vis compulsiva* – trestní odpovědnost ale vyloučena je (např. z důvodu krajní nouze nebo nutné obrany)
 - KONÁNÍ = aktivní, vůlí řízený svalový pohyb
 - OPOMENUTÍ = pasivní, vůlí řízené zdržení se svalového pohybu
 - OMISIVNÍ TČ
 - **PRAVĚ omisivní** = lze je spáchat pouze **opomenutím přikázané činnosti** (např. opomenutím poskytnout pomoc osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví)
 - předpokladem opomenutí je, že pachatel vůbec měl možnost konat to, co bylo jeho povinností
 - obecná povinnost konat, každý ji má stejně ...poskytnout pomoc, placení výživy, neodpovídá za následek
 - **NEPRAVĚ omisivní** = **spáchány opomenutím**
 - např. vražda spáchaná neposkytnutím stravy, kdy oběť zemře vyhladověním), ale i konáním
 - problém nepravých omisivních deliktů spočívá v tom, **která opomenutí lze postavit na roveň konání**
 - **PODMÍNKY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI:**
 - jednáním se podle § 112 trestního zákona rozumí takové konání, „**k němuž byl pachatel podle okolností a svých poměrů povinen**“
 - předpokladem je **porušení zvláštní povinnosti konat** – tato povinnost je založena předem založeným právním poměrem
 - zvláštní povinnost konat je třeba odlišovat od **obecné povinnosti konat**: její porušení **nezakládá odpovědnost za následek (účinek) tím způsobený**, i kdyby jej povinný zamýšlel svým opomenutím způsobit
 - povinný tedy odpovídá pouze za porušení příslušné obecné povinnosti
 - např. obecná povinnost překazit TČ, poskytnout pomoc apod.
 - ustanovení § 112 TZ uvádí **šest pramenů zvláštní povinnosti konat**
 - povinnost vyplývající ze **zákona**, resp. **jiného právního předpisu vydaného na základě zákona**
 - např. zvláštní povinnost rodičů pečovat o nezletilé dítě, zvláštní povinnost manželů se podporovat, udržovat rodinné společenství a společně pečovat o děti
 - povinnost stanovená **úředním výrokem**
 - např. povinnost opatrovníka ustanoveného soudem nezletilci nebo **rozkazem** či **příkazem**, které jsou konkretizací povinnosti plynoucí ze zákona
 - povinnost vyplývající ze **smlouvy**
 - např. povinnost strážného velkoskladu chránit a střežit uskladněné zboží

- povinnost vyplývající z **předchozího ohrožujícího jednání (ingerence)**
 - např. povinnost odvrátit nebezpečí, které původce sám svým jednáním vyvolal
 - povinnost vyplývající z **dobrovolného převzetí povinnosti konat (garance)**
 - např. garant přebírá svým jednáním záruku za integritu chráněného právního statku
 - povinnost vyplývající z **jiného důvodu, ve vztahu k němuž byl pachatel podle okolností a svých osobních poměrů povinen jednat** (důvod relativně obecný a neurčitý)
 - **opomenutí může být úmyslné i nedbalostní**
 - jsou i **trestné činy, které mají více jednání** (např. znásilnění)
- **NÁSLEDEK**
 - **porušení nebo ohrožení hodnot, které jsou objektem trestného činu**
 - **určuje závažnost TČ**
 - **trestné činy poruchové a ohrožovací**
 - **1) PORUCHOVÉ:** následkem (znakem skutkové podstaty) je skutečná porucha na objektu trestného činu, není – li trestný čin dokonán již pouhým ohrožením chráněných společenských vztahů
 - **2) OHROŽOVACÍ:** následkem (znakem skutkové podstaty) je pouhé ohrožení objektu, k dokonání postačí ohrožení
 - s rozlišováním mezi následkem a účinkem souvisí i třídění trestných činů podle účinku **na trestné činy materiální (výsledčné) a formální (čistě činnostní, čistě nečinnostní)**
 - **1) MATERIÁLNÍ:** takový trestný čin, u kterého se vyžaduje **účinek** (k dokonání dochází teprve účinkem)
 - **2) FORMÁLNÍ:** účinek se nevyžaduje
 - **podle škodlivosti následku rozlišujeme:**
 - **NÁSLEDEK:** znak základní skutkové podstaty (porucha nebo ohrožení)
 - **TĚŽŠÍ následek:** závažnější porucha nebo ohrožení primárního objektu nebo porucha či ohrožení sekundárního objektu za předpokladu, že v něm zákon shledává okolnost přitěžující nebo podmiňující využití vyšší trestní sazby – kvalifikované podstaty
 - **ŠKODLIVÝ následek:** svým obsahem rovněž ohrožení nebo poškození objektu trestného činu, jež se často projevuje i na hmotném předmětu útoku
 - je k němu třeba přičítat i některé skutečnosti nezaviněné – žhářství
 - jedna z podmínek účinné lítosti, jehož odstranění je předpokladem zániku trestnosti
 - **ZLÁŠŤ TĚŽKÝ a TĚŽKO NAPRAVITELNÝ následek:** jedna z podmínek uložení výjimečného trestu
 - následek u majetkových deliktů
 - vymezení **přesných peněžitých částek** vyjadřujících **rozsah škody způsobené TČ**
 - ŠKODA NIKOLI NEPATRNÁ = nejméně 10 000 Kč
 - ŠKODA NIKOLI MALÁ = nejméně 50 000 Kč
 - VĚTŠÍ ŠKODA = nejméně 100 000 Kč
 - ZNAČNÁ ŠKODA = nejméně 1 000 000 Kč
 - ŠKODA VELKÉHO ROZSAHU = nejméně 10 000 000 Kč
- **PŘÍČINNÝ VZTAH**
 - **příčinný vztah mezi jednáním a následkem trestného činu (účinkem)**
 - **následek způsobený TČ musí být výsledkem jednání pachatele**
 - příčinný vztah musí být rovněž mezi jednáním a takovým následkem, který je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby nebo přitěžující
 - **příčinou je každý jev, bez něhož by jiný jev nenastal, resp. nenastal způsobem, jakým nastal**
 - příčinná souvislost je dána i tehdy, jestliže vedle příčiny, která způsobila následek, **působila i další příčina, přičemž je nerozhodné, jestli každá z těchto příčin byla jinak způsobila přivodit smrt sama o sobě nebo mohla tento následek přivodit jen ve vzájemném spolupůsobení s druhou příčinou**
 - k příčinnému vztahu musí přistoupit **zavinění** – vývoj příčinné souvislosti musí být zahrnut zaviněním alespoň v hrubých rysech
 - **nezaviněné následky (účinky) se nepřičítají**
 - **úmysl jako forma zavinění:** pachatel zná průběh příčinného vztahu alespoň jako možný a byl s ním pro tento případ srozuměn
 - **nedbalost jako forma zavinění:** pachatel vývoj příčinné souvislosti i následek předvídal a bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že jej nezpůsobí, nebo příčinný průběh a následek podle okolností a svých poměrů předvídat mohl a měl
 - **ZÁSADY POSUZOVÁNÍ příčinné souvislosti**
 - základní princip – **teorie podmínky = *conditio sine qua non***
 - **za PŘÍČINU považujeme každý jev, bez kterého by jiný jev vůbec nenastal nebo by nenastal způsobem jakým nastal** (byl by např. nižší)

- pachatel vytvořil podmínky pro vznik následku:
 - **ZÁSADA UMĚLÉ IZOLACE JEVŮ** – omezuje, redukuje zjištěné příčiny a následky na trestněprávní relevantní příčiny a trestněprávně relevantní následky
 - **trestně-právně relevantní PŘÍČINA** = protiprávní jednání trestně odpovědného pachatele popsané ve skutkové podstatě
 - **trestně-právně relevantní NÁSLEDEK** = následek popsáný rovněž ve skutkové podstatě trestného činu od příčin v trestněprávním smyslu je třeba odlišovat příčinu v technickém smyslu
 - **ZÁSADA GRADACE PŘÍČINNÉ SOUVISLOSTI** = stupeň způsobení následku je jednou z okolností, které určují povahu a závažnost trestného činu
 - různé příčiny a podmínky mají různý vliv na způsobení následku
 - existuje několik příčin a my je musíme odstupňovat z hlediska významu
- **FAKULTATIVNÍ ZNAKY**
 - jedná se o **znaky, které nemusí být ve skutkových podstatách všech trestných činů**
 - **hmotný předmět útoku**: např. dítě, cizí věc, cizí svěřená věc, zvíře, osoba mladší než patnácti let, aj.
 - **doba spáchání činu**: např. za války nebo za bojové situace, při porodu nebo ihned po něm, ve strážní službě, aj.
 - **místo trestného činu**: např. místo nebo obvod, na který se vztahuje zákaz pobytu, na území republiky, na místě veřejnosti přístupném
 - **prostředek trestného činu**: např. vydírání „se zbraní“, aj.
 - **zvláštní způsob spáchání**: např. pytláctví spáchané „hromadně účinný způsobem“, týrání spáchané „zvláště závažným způsobem“, podávání alkoholických nápojů dítěti „opakovaně nebo ve větší míře“, aj.

9. Pachatel trestného činu

Pojem:

- pachatelem TČ je trestně odpovědná osoba, která bezprostředně spáchala TČ
 - bezprostředně znamená i účastník v užším slova smyslu - § 24, organizátorství, návod a pomoc
- definice pachatele v § 22 neobsahuje obecné znaky TČ (věk, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost u ml.)
- nepřímý pachatel (§ 22(2)) = ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně
- v TPP pojem „pachatel“ neexistuje, je nahrazen pojmy „obviněný“, „obžalovaný“ či „odsouzený“, případně „podezřelý“
- institut jednání za jiného - § 114(2)
 - jestliže zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná.
 - tj. FO, která jedná za PO, ale sama nemá znaky konkrétního či speciálního subjektu, se považuje za konkrétní či speciální subjekt, pokud zvláštní vlastnost, způsobilost je dána u PO
 - např. u § 223 zvýhodňování věřitele, § 226(1) pletichy

Přičetnost – viz. ot. 10

Věk:

- pachatelem mohou být pouze osoby starší 15 let (dnem následujícím po dni 15. narozenin – § 139)
- pachatelem mohou být osoby sociálně zralé = ty které jsou schopny nést důsledky TO
- **dítě mladší 15 let není trestně odpovědné** – TO den následujícím po dni 15. narozenin
 - trvajících a hromadné – trestání na dobu po dosažení 15 roku
- **MLADISTVÝ = dovršila 15, ale nepřekročila 18**
 - trestní odpovědnost vázána mimo věk a přičetnost na dosažení rozumové a mravní vyspělosti – může rozpoznat protiprávnost činu a ovládat své jednání
 - posuzování není závislé na jeho svéprávnosti z hlediska občanského práva
- **dovršením 18. roku se stává osoba PLNĚ TRESTNĚ ODPOVĚDNÁ**
 - v některých případech lze osoby blízké posuzovat jako mladistvé (polehčující okolnost)
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
 - dítě 12-15 (nedovršilo) a spáchá čin, za který lze uložit výjimečný trest → obligatorně soud uloží v občanskoprávním řízení jeho ochrannou výchovu
 - lze ji uložit i tehdy – čin jakýkoliv jiný TČ, odůvodňuje to povaha činu jinak trestného a je-li to nutné a nezbytné k zajištění ústavní výchovy
 - uloženou výchovu lze prodloužit až do 19 roku věku
- osoba je plně trestně odpovědná až do smrti

Delikt ní způsobilost mladistvého:

- mladistvý, který v době spáchání TČ nedosáhl RAMV, aby mohl rozpoznat protiprávnost nebo ovládat své jednání není za tento TČ trestně odpovědná = RELATIVNÍ trestní odpovědnost
- ABSOLUTNÍ trestní odpovědnost – charakterizována pevnou věkovou dolní hranicí, určující její počátek
- RELATIVNÍ trestní odpovědnost – způsobilost být pachatelem je schopnost mladistvého plnit a dávat
- neznalost musí být podstatná a zásadní (nedosahuje vývoje jako jeho vrstevníci)
- obligatorní znak provinění

Znaky skutkové podstaty TČ charakterizující pachatele:

- obecně může TČ spáchat kdokoliv – obecné TČ
- zvláštní vlastnost pachatele nebo postavení či způsobilost – zvláštní TČ
 - KONKRÉTNÍ SUBJEKT = matka dítěte
 - SPECIÁLNÍ SUBJEKT = vojenské TČ, TČ úředních osob
 - PRAVĚ zvláštní TČ – požadují vlastnost, postavení nebo způsobilost pro naplnění základní SP
 - NEPRAVĚ zvláštní TČ – znakem kvalifikované podstaty

10. Nepříčetnost

- **PŘÍČETNOST** = způsobilost být pachatelem TČ, je podmíněna schopností pachatele chápat význam svého činu a ovládat své jednání
- je definována negativně v § 26 TZ
 - „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“
 - musí tak kumulativně existovat:
 - 1) duševní porucha, pro kterou
 - 2) došlo ke ztrátě schopnosti ovládací nebo rozpoznávací
- jednání v nepříčetnosti = není trestní odpovědnost
- pachatel jednal v nepříčetnosti, jestliže:
 - trpí duševní poruchou = biologické kritérium
 - +
 - je zbaven schopnosti rozpoznat protiprávnost a ovládat své jednání = psychologické kritérium
 - +
 - v době spáchání TČ
- **Kritéria příčetnosti:**
 - **1) biologické**
 - = pachatel trpí duševní poruchou
 - **DUŠEVNÍ PORUCHA = nějaká odchylka od běžné normy**, resp. od duševní a sociální pohody
 - definována v § 123 TZ: „*Duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.*“
 - trestní právo nezkoumá duševní poruchu samu o sobě, ale zajímá se o její vliv na spáchání TČ
→ na schopnost rozpoznávací a ovládací
 - **2) psychologické**
 - = je zbaven schopnosti rozpoznat protiprávnost nebo ovládnout své chování
 - **ZTRÁTA SCHOPNOSTI ROZUMOVÉ** = pachatel není schopen rozpoznat, že jednání je protiprávní
 - X neznalost
 - **ZTRÁTA SCHOPNOSTI OVLÁDACÍ** = absence schopnosti ovládnout své vlastní jednání, to konkrétní, které je posuzováno
- pokud pro duševní poruchu, která nastala až po spáchání činu, není osoba schopna chápat smysl trestního stíhání, je taková okolnost dle TŘ důvodem pro přerušení trestního stíhání, popř. pro odklad či přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- nesvéprávná osoba není automaticky nepříčetná – musí se dokazovat
- **ZMENŠENÁ PŘÍČETNOST – § 27 TZ**
 - = stav, ve kterém byla v důsledku duševní poruchy **VÝRAZNĚJI ZESLABENA** některá ze schopností
 - nevylučuje trestní odpovědnost, nejde ani o polehčující okolnost
 - je to situace např. jednání pod vlivem návykové látky
 - má význam pro zařazování pachatele do určitého typu věznice či při posuzování závažnosti činu a jeho povahy jako kritéria pro ukládání trestu
 - obligatorní důsledek:
 - § 40 (1): „*Pokud si pachatel stav nepřivodil ani z nedbalosti, přihlédne soud k této okolnosti při stanovení druhu trestu a jeho výměry.*“
 - §25 (2) ZSVM: „*Pokud mladistvý jedná se zmenšenou příčetností, přihlédne k tomu soud.*“
 - nezáleží, zda si to přivodil zaviněně či nikoli
 - přihlíží pouze k tomu, že provinění bylo spácháno ve stavu zmenšené příčetnosti, který si mladistvý přivodil návykovou látkou
 - fakultativní důsledky:
 - uložení ochranného léčení – § 99 (2) a
 - snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby za současného uložení ochranného léčení – § 40 (2)
 - upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení či zabezpečovací detence – § 47 (1), (2)
 - upuštění od uložení trestního opatření za současně uloženého ochranného léčení či zabezpečovací detence – § 12a ZSVM

Odpovědnost za TČ spáchaný pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky – § 130

- NÁVYKOVÁ LÁTKA = alkohol, omamné, psychotropní látky způsobí ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování
- při posuzování rozlišujeme
 - duševní stav v době před aplikací
 - jaký vliv měla aplikace na přičetnost
- možnosti posuzování případů, kdy se přičetný pachatel pod vlivem návykové látky ocitl ve stavu nepřičetnosti:
 - **actio libera in causa dolosa** = jednání svobodné ve své příčině
 - = pachatel se **úmyslně přivedl do stavu nepřičetnosti, aby v něm spáchal TČ**
 - tzv. opití se na kuráž
 - pachatel je plně odpovědný za úmyslný TČ (zavinění = úmysl)
 - **actio libera in causa culposa**
 - = pachatel spáchá v nepřičetnosti TČ z nedbalosti a jeho nedbalost spočívá ve spáchání TČ **jednáním, jímž se uvedl do stavu nepřičetnosti**
 - např. řidič auta se opíjel za přípravy na cestu (tj. věděl, že pojede autem a měl a mohl si být vědom toho, jaké taková „příprava“ může mít následky) a neopatrnou jízdou způsobí smrtelný úraz
 - bude zde plná odpovědnost za nedbalostní TČ
 - **TČ opilství (§ 360)**
 - = pachatel se **požitím nebo aplikací návykové látky** nebo jinak **přivede**, byť i z nedbalosti, **do stavu nepřičetnosti**, v němž se dopustí činu jinak trestného (kvazideliktu)
 - **trestně odpovědný je přivedení se do takového stavu, nikoli onen kvazidelikt**
 - např. muž se v hospodě opije (přivede se do nepřičetnosti) a teprve v tomto stavu pojme nápad zavraždit svou ženu, což také učiní
 - **pachatel se přivedl do stavu nepřičetnosti bez zavinění a v tomto stavu pak spáchá čin jinak trestný = NEZAVINĚNÁ NEPŘÍČETNOST**
 - kamarádi mu např. v restauračním zařízení tajně nalévali do kofoly vodku; postupujeme podle obecných zásad § 26 o nepřičetnosti
 - pachatel není trestně odpovědný
- PATOLOGICKÉ OPILSTVÍ = mráкотný stav, bludy, halucinace vyvolané požitím alkoholu + duševní porucha
 - mohl-li to pachatel předpovídat, pak je trestně odpovědný

11. Trestní odpovědnost právnických osob

Přístup:

- ústup od zásady individuální trestní odpovědnosti u FO, v ČR a SR zpočátku negativní postoj, ale v ČR v 2011 přijat TOPO a byla zavedena trestní odpovědnost PO, impuls mezinárodní závazky

Trestní odpovědnost PO:

- **PRAVÁ**
 - PO lze uznat vinnou, i když se nepodaří prokázat, která konkrétní FO spáchala TČ, a i když je zcela zjevné, že ke spáchání TČ došlo v rámci PO
 - model v ČR
 - PO je přímo odpovědná
- **NEPRAVÁ**
 - zachovává individuální trestní odpovědnosti FO
 - trestní odpovědnost PO závislá na trestní odpovědnosti FO
 - postih PO ve formě ochranného opatření nebo jiné sankce
 - trestní odpovědnost PO nastupuje až po rozhodnutí o FO
 - postavení zúčastněné osoby, což oslabuje její procesní práva

TOPO:

- smíšený právní předpis (hmota i něco proces), vedlejší zákon, specialita k TZ
- zásady
 - trestní odpovědnost PO za splnění zákonných podmínek
 - přechod trestní odpovědnosti na právní nástupce – na všechny, ten, kdo v souladu s právem nabývá PP osoby, která je pozbyla
 - souběžná nezávislá trestní odpovědnost FO a PO – za následek mohou odpovídat FO i PO, výjimka – nepřičetnost FO – nemůže jednat zaviněně, společné řízení, ale trestní odpovědnost se posuzuje samostatně
- **PŮSOBNOST**
 - chybí úprava časové – použije se TZ
 - **MÍSTNÍ**
 - zásada TERITORIALITY = na území ČR sídlo nebo mají na území ČR podnik/organizační složku, anebo zde vykonávají svoji činnost nebo zde mají majetek
 - jednání zcela nebo zčásti na území v ČR, i když porušení/ohrožení zájmu chráněného TZ nastalo nebo mělo nastat zcela nebo zčásti v cizině, a naopak
 - zásada PERSONALITY – v cizině PO, která má sídlo v ČR
 - zásada UNIVERZALITY – stíhání TČ, které směřují proti zvláště důležitým zájmům, bez ohledu na místo činu a osobu pachatele (LZE STÍHAT I po, která nemá sídlo v ČR)
 - také TOPO se vztahuje na TČ, které byly spáchány ve prospěch PO se sídlem v ČR
 - **OSOBNÍ**
 - na všechny PO jak soukromého, tak veřejného práva
 - není TO ČR a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci
 - **VĚCNÁ**
 - ne taxativní výčet, obecná TO za všechny TČ (kromě 51 vyjmenovaných)

Podmínky trestní odpovědnosti PO:

- jednáním právnické osoby se rozumí:
- **1) jednání protiprávní**
 - stejný význam jako u FO
- **2) jednání některé z FO uvedených v §8 odst. 1 TOPO**
 - PO nemůže projevit vůli, a proto za ji musí projevit FO/osoby
 - **OSOBY**
 - statutární orgán, člen statutárního orgánu, jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci PO, která je oprávněna jménem nebo za PO jednat
 - osoba ve vedoucím postavení, která u této PO vykonává řídicí nebo kontrolní činnost a není osob v i)
 - ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této PO, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího TO PO
 - zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkonů, i když není osobou i-iii) – JESTLIŽE JI HO LZE PŘÍČÍTAT !!!
- **3) jednání v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti**
 - chrání PO, aby nebyla odpovědná za excesy FO
 - zájem majetkový i nem., zisk vlivu na rozhodovací činnosti, zisk akcií, účast na statutárních orgánech atd.

- konání/opomenutí, úmysl/nedbalost
- činnost – musíme vycházet z toho, čím se daná PO zabývá
- kterýkoliv ze subjektů v §8 odst. 1
- **4) takové jednání, které je PO přičitatelné dle §8 odst. 2**
 - jednáním orgánů nebo osob uvedených v §8 odst. 1 A-C)
 - zaměstnancem na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů PO nebo osob a-c)
 - Orgány/osoby a-c) neprovedly opatření podle jiného právního předpisu nebo lze od nich spravedlivě požadovat (kontrola nad činností)
- možnost neodpovídat – PO se TO zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ni bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami v odstavci 1 zabránila
- konkrétní forma zavinění v tom kterém případě se dovodí z formy zavinění té které FO, která za PO jedná
- trestní odpovědnosti PO nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní FO jednala

Pachatel:

- PO, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného TZ způsobem uvedeným v tomto zákoně
- nepřímý pachatel – k provedení TČ užila jiné právnické nebo fyzické osoby
- spolupachatelství 2 a více osob – byl-li TČ spáchán ve více osobách, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by TČ spáchala sama

Důvody zániku trestní odpovědnosti:

- promlčení trestního stíhání
- účinná lítost – jestliže dobrovolně upustila od dalšího protiprávního jednání a odstranila nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému TZ, anebo škodlivému následku zamezila nebo škodlivý následek napravila nebo učinila st. zástupci nebo policejnímu orgánu o TČ oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému TZ, mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku TČ
- zvláštní případy:
 - zánik trestnosti přípravy a pokusu
 - účastenství
 - individuální milost prezidenta republiky
 - amnestie
 - zvláštní případy účinné lítosti

Zánik účinků odsouzení PO:

- zákaz použití ustanovení o zahrazení pro FO X výjimka, když PO uloženo více trestů (díra)
- na pachatele se hledí jako by nebyl odsouzen
- nastávají automaticky, *ex lege* po uplynutí určité zákonem stanovené doby, není třeba zvláštní usnesení (5,10,20 a 30 let)
- neznamená to, že stát nemá právo požadovat výkon trestu – to až promlčením výkonu trestu, upuštěním od výkonu, milost a amnestie

12. Subjektivní stránka TČ

Pojem:

- soubor znaků, které charakterizují **psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu**
- **obligatorním** znakem je **zavinění**, **fakultativním** pak např. **pohnutka** (motiv), **cíl** (záměr) pachatelova jednání

Zavinění:

- **vnitřní psychický vztah člověka k určitým skutečnostem, které zakládají trestný čin**, ať již **vytvořeným pachatelem** nebo **objektivně existujícím bez jeho přičinění** již v době činu
- pojem „vina“ v trestním řízení označuje odpovědnost
- není zavinění = není TO
- **složky, které tvoří pojem zavinění:**
 - složka vědění a složka volní **nemusí odpovídat přesně objektivní realitě** – pachatel se ale nesmí mýlit v podstatných znacích
 - **1) složka VĚDĚNÍ:** zahrnuje **vnímání a představu** předmětů a jevů
 - posuzuje se v době spáchání trestného činu, před a po jsou irelevantní, musí si uvědomovat nebo měl a mohl si uvědomovat
 - stupně vědění skutečnosti možné, pravděpodobné a jisté
 - **2) složka VOLNÍ:** pachatel musí uskutečnění určitého skutku převzít do své vůle a rozhodnout se pro takové porušení (ohrožení) chráněného zájmu
 - zahrnuje **chtění** nebo **srozumění**
 - stupně – chtění a uskutečnění určitých cílů
- zavinění se musí vztahovat v podstatě na **všechny znaky skutkové podstaty**
- co se týče **faktů**, postačí, že je pachatel zná a má o nich alespoň určitou laickou představu
- **zavinění se nemusí vztahovat na:**
 - **právní posouzení** skutku a jeho **trestnost** – pachatel nemusí vědět o **trestnosti svého činu** (ignorantia legis non excusat)
 - **protiprávnost** jakožto rozpor s celým právním řádem (nezaměňovat s neoprávněností)
 - **společenskou škodlivost** (zavinění se ale vztahuje na všechny skutkové okolnosti, ze kterých si pachatel může vytvořit úsudek o této škodlivosti)
 - objektivní podmínky trestnosti v ustanovení **§ 360 trestního zákona** – **zavinění se vztahuje na uvedení do tohoto stavu, nikoliv již na jednání v tomto stavu uskutečněné**
- **zavinění** jako předmět dokazování
 - u subjektivní stránky značně složitá, existuje však bez ohledu na to, zdali to orgán činný zjistí či nikoliv
 - často se dokazují nepřímo z objektivní povahy, ze které se dá usuzovat vnitřní vztah pachatele
 - musí být jasně dané, nelze dojít k alternativám
 - dokazování pomocí nepřímých důkazů – povaha nástroje, způsob použití nástroje, místo zásahu, vztah obviněného k postiženému, způsob jednání obviněného, osobní vlastnosti obviněného
- **rozlišené zavinění podle soudů**
 - **APODIKTICKÉ** = pachatel zná **naprosto jistě** následek svého jednání
 - **ASERTORICKÉ** = prostá, **nikoliv absolutní** jistota
 - **PROBLEMATICKÉ** = **nejistota** následku pachatelova jednání
- **bipartice zavinění** v českém trestním právu – úmysl a nedbalost
- **ÚMYSL = dolus**
 - **rozlišujeme dvě formy úmyslu**
 - **A) PŘÍMÝ = dolus directus** = pachatel **věděl**, že způsobem uvedeným v trestním zákoně poruší nebo ohrozí nebo alespoň může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, **a chtěl** takové porušení nebo ohrožení způsobit
 - **okolnosti považuje za jisté**
 - **B) NEPŘÍMÝ = dolus eventualis** = pachatel **věděl**, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, a pro případ, že je způsobí, byl s tím **srozuměn**
 - **právně rovnocenné k přímému úmyslu**
 - **srozumění:** pachatel **nepočítal** s žádnou konkrétní okolností, která by následku, jež si představoval jako možný, **mohla zabránit**
 - **rozdíl spočívá v odstupňování volní složky**
 - v případě **přímého** úmyslu pachatel považuje určité okolnosti **za jisté**, protože **chce dosáhnout určitého účelu**
 - v případě **nepřímého** úmyslu je pachatel s těmito okolnostmi **pouze srozuměn** (srozumění jako **varianta vůle**, která **vyjadřuje kladný vztah člověka k realitě**, která ho obklopuje)
 - **pravá lhostejnost** (smíření se s následkem mlčky, spoléhání se, že následek nenastane, **nulitní vůle pachatele**) – nepřímý úmysl ... lhostejný vztach pachatele k oboum možnostem – nastane i nenastane
 - **obmysl:** zavinění následek je **přímým cílem, účelem** jednání

- některé skutkové podstaty lze spáchat pouze s přímým úmyslem, jinak postačuje i nepřímý úmysl
- **NEDBALOST = culpa**
 - **rozlišujeme nedbalost**
 - **A) VĚDOMÁ** = pachatel **věděl**, že může způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ale **bez přiměřených důvodů spoléhal**, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí
 - **B) NEVĚDOMÁ** = pachatel **nevěděl**, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům **vědět měl a mohl**
 - **povinnost a možnost předvídat** porušení nebo ohrožení chráněných zájmů jsou **dány současně** – nedostatek jedné ze složek tedy znamená, že čin je nezaviněný
 - u nedbalosti **absentuje volní složka**
 - **měřítkem nedbalosti je zachování určité míry opatrnosti** – nedbalostně tedy jedná ten, kdo (kumulativně)
 - nedodrží míru opatrnosti, ke které je v rámci okolností povinen – objektivní vymezení
 - opatrnost vymezená zvláštními předpisy
 - opatrnost vymezená obecně
 - pokud není upravena – opatrnost přiměřená okolnostem a situaci (výchozí diskem **obecně uznávané zásady rozumné opatrnosti**)
 - musí být přímá souvislost, ale i vztah – ptáme se, zda nedbalostní jednání je zakázané právě proto, aby nedošlo ke konkrétnímu následku
 - kdo zachoval objektivní míru, nemůže se dopustit nedbalostního jednání, ani kdyby došlo k nehodě
 - podle svých subjektivních možností je také schopen ji dodržovat – subjektivní vymezení
 - **vyšší míra opatrnosti**, než jaká plyne z bezpečnostních předpisů, **se nežadá ani od toho, kdo** vzhledem ke svým znalostem **pokládá tuto míru za nedostatečnou** a **vývoj událost mu pak dá za pravdu** – stačí, že dodrží míru, kterou právní řád uznává za přiměřenou
 - **HRUBÁ NEDBALOST** = vyšší stupeň intenzity nedbalosti spočívající v **přístupu pachatele k požadavku náležité opatrnosti**, který svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem
 - **jednání z nedbalosti lze způsobit konáním i opomenutím**
 - **odpovědnost za nedbalost je dána spojením subjektivního a objektivního kritéria**

Konstrukce skutkových podstat TČ z hlediska zavinění:

- § 13 odst. 2 TZ: pro základní skutkové podstaty platí, že **k trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví – li zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti**
- o okolnostech podmiňujících **použití vyšší trestní sazby** a o okolnostech **přítěžujících** platí zásada: **není – li jinak stanoveno, stačí zavinění z nedbalosti**
 - **dva základní druhy okolností**
 - **těžší následek**, který je závažnějším ohrožením nebo porušením primárního objektu, nebo přistoupení porušení nebo ohrožení sekundárního objektu
 - **jiná skutečnost**, která blíže určuje objekt, objektivní stránku (místo, čas, způsob), subjektivní stránku nebo pachatele

Fakultativní znaky subjektivní stránky TČ:

- **pohnutka**: význam pro posouzení závažnosti a uplatní se při výměře trestu
 - v některých případech může být znakem skutkové podstaty – obligatorní
 - vnitřní podnět, který vedl pachatele ke spáchání TČ
- **cíl**: rovněž může být znakem skutkové podstaty
 - účel TČ
 - spojen s přímým úmyslem

13. Omyl a jeho trestně-právní význam

- význam – pro posouzení zavinění
- neshoda pachatelova vědění (vnímání a představy) se skutečností -> neuvědomil si něco nebo měl o tom nesprávnou představu
- rozlišujeme:
 - A) SKUTKOVÝ = neshoda se týká skutkových okolností (věk ženy atd.)
 - B) PRÁVNÍ = (zda je čin trestný, trestní sazba, ustanovení)
 - A) NEGATIVNÍ = člověk nezná okolnost podmiňující trestní odpovědnost
 - B) POZITIVNÍ = člověk se mylně domnívá, že taková okolnost tu je

Skutkový

- **A) NEGATIVNÍ**
 - pachatel nezná nějakou okolnost patřící ke znakům TČ, nezná okolnost podmiňující jeho TO
 - vylučuje TO za úmyslné TČ a vědomou nedbalost → tam je třeba, aby pachatel věděl, že skutečnost tvořící znaky uvedené v zákoně je alespoň možná
 - k beztrestnosti kuplónního činu je vždy také třeba, aby pachatel vzhledem ke svým osobním poměrům nevěděl o některé relevantní skutečnosti ani o ni vědět neměl a nemohl
 - obdobné zásady platí i pro použití vyšší trestní sazby
 - např.: pachatel střílel na zvěř do křoví, ale trefil člověka (může jít o usmrcení z nedbalosti)
- **B) POZITIVNÍ**
 - osoba se domnívá, že existují všechny znaky podmiňující její TO, ale ve skutečnosti některý znak chybí
 - některým představám pachatele neodpovídá žádná skutečnost
 - jedná v úmyslu spáchat trestný čin, k němuž však nemůže dojít vzhledem k jeho omylu -> trestné jako pokus/příprava (je-li trestná)
 - obdobné zásady platí i pro použití vyšší trestní sazby
 - okolnosti naplňují SP mírnější = bude potrestán za mírnější úmyslný TČ, nejde-li o TČ spáchaný z nedbalosti
 - např. pachatel se mylně domnívá, že platí padělaným platidlem
- o okolnostech vylučujících protiprávnost:
 - zásady platí opačně
 - **negativní**
 - má stejný význam jako pozitivní
 - pokus
 - např.: mylně se domnívá, že podniká černou jízdu, ale dostal mezitím k jízdě povolení
 - **pozitivní**
 - odpovědný nejvýše za kulpózní TČ (stejně důsledky jako negativní omyl skutkový)
 - domnívá se, že jde o krajní nouzi, nutnou obranu – putativní (žert/vážnost)
- zvláštní případy skutkového omylu
 - v předmětu útoku = *error in objecto/in persona*
 - mýlí se v totožnosti nebo ve vlastnosti předmětu
 - následek nastal na předmětu, který si pachatel představoval, pouze se mýlil v identitě objektu
 - omyl nemá význam, pokud jsou oba zaměněné předměty rovnocenné
 - např. namířen proti B, zasáhne B, ale pachatel se domníval, že jde o osobu A
 - *aberratio ictus* = odchýlení rány
 - omyl v kauzálním průběhu
 - útok namířen proti A, postihne však B (někdo se vyhne letícímu noži)
 - představa se nekryje ani v obecných rysech se skutečností
 - jde tu o dokonání kulpózní TČ proti B a pokus dolózního TČ proti A
 - následek nevylučuje zavinění a neprospívá pachateli
 - *dolus generalis*
 - zvláštní případ omylu v kauzálním průběhu
 - míří proti A, postihne A, ale PODSTATNĚ jiným způsobem, než si pachatel představoval
 - posouzení
 - dokonaná vražda – alespoň v hrubých rysech počítal s vývojem příčinné souvislosti tak, jak nastal
 - pokus vraždy v jednočinném souběhu s kulpózním usmrcením – úmysl pachatele se neshodoval se smrtícím jednáním
 - dva samostatné skutky – jednání vražedné a navazující zahlazovací, nejde o *dolus generalis*, ale o vícečinný souběh vraždy a kulpózního usmrcení

Právní

- neznalost nebo mylný výklad norem mimo/trestního práva
- X omyl o normativním znaku SP – vždy skutkový
 - X ne pojmy definované v zákoníku → omyl o obsahu trestního zákoníku samotného

- **NEGATIVNÍ**
 - = neví, že naplňuje SP TČ, neví že je protiprávní a že porušuje zákon
 - nejedná zaviněně, nemohl-li se omylu vyvarovat
 - vyvarovat – povinnost seznámit se s příslušnou právní normou vyplývá ze zákona, předpisu, úředního rozhodnutí, smlouvy, zaměstnání, postavení, funkce, anebo mohl-li protiprávnost činu rozpoznat bez zřejmých obtíží
 - → omluvitelný a neomluvitelný
 - **OMLUVITELNÝ**
 - vylučuje zavinění a TO
 - vylučuje i nevědomou nedbalost...na rozdíl od negativního skutkového
 - nové zaměstnání a nestačil se důkladně seznámit s předpisy
 - **NEOMLUVITELNÝ**
 - odpovědný za úmyslný nebo i nedbalostní (ne/věd.)
 - polehčující okolnost, umožňuje zmírnění trestu
 - podniká a neseznámil se s předpisy, vypouští něco do vody
- **POZITIVNÍ**
 - domnívá se, že se dopouští TČ porušením povinnosti, kterou právní řád nezná nebo její porušení nepovažuje za trestné → putativní delikt, nejde o TČ, objektivně de iure neexistuje
 - není naplněna žádná skutková podstata TČ = *nullum crimen sine lege*

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

- má ustanovení o negativním právním omylu v oblasti sankcionování – omluvitelné věkem, rozumovou vyspělostí nebo prostředím, ve kterém mladistvý žil
 - alternativní důvody, soud může upustit od uložení TO – 3 kumulativní podmínky – provinění s horní hranicí 5 let, lituje, projevuje účinnou snahu po nápravě
- nevylučuje TO, ale překračuje významem pouhou polehčující okolnost, která je u dospělých

14. Okolnosti vylučující protiprávnost

- takové okolnosti, které pachatele TČ zbavují TO
- protiprávnost je vyloučena v důsledku ospravedlňujícího důvodu
- jednání není trestné od počátku = *ex tunc*
- materiální pojetí protiprávnosti – sociální škodlivost

Krajní nouze

- **1) odvrácení nebezpečí** (= stav hrozící poruchou), které hrozí zájmu chráněnému trestním zákonem
- **2) nebezpečí hrozí přímo, bezprostředně** (ne jestli pominulo nebo má teprve nastat)
 - vývoj událostí spěje rychle k poruše nebo sice nepokračuje, ale jsou splněny všechny potřebné podmínky a uskutečnění zbývajících závisí na náhodě
- **3) nebezpečí nebylo možno za daných okolností odvrátit jinak** – požadavek subsidiarity
 - ohrožený musí využít možnost vyhnout se nebezpečí
- **4) způsobený následek nesmí být ZŘEJMĚ závažnější než ten, který hrozil** = POŽADAVEK PROPORCIONALITY
 - jednajícímu nesmí být jasné patrné, že takový následek způsobí
- **5) ten, komu nebezpečí hrozilo, neměl povinnost je snášet**
- střet 2 zájmů chráněných TZ, jednomu hrozí porucha, která může být odvrácena pouze poruchou druhou
- k činu je oprávněn každý
- zásahy do sféry 3. osob jsou přípustné
- omluvná krajní nouze = způsobení stejného nebo závažnějšího následku
- EXCES – VYBOČENÍ – nesplňuje podmínky KN nebo nebyly splněny ve všech směrech
 - A) INTENZIVNÍ = následek stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil
 - B) EXTENZIVNÍ = jednání nebylo provedeno v době, kdy nebezpečí bezprostředně hrozilo
 - nebezpečí bylo možné odvrátit jinak
 - byla zde povinnost snášet nebezpečí
- spáchání TČ při odvrácení nebezpečí, aniž by byly splněny podmínky KN je polehčující okolností
- nebezpečí nemusí být skutečné, ale domnělé
- nebezpečí = stav hrozící poruchou:
 - přírodní katastrofy
 - fyziologické procesy v lidském těle – vykrvácení, hladovění
 - jednání ze strany nepoštvaného zvířete
 - jednání ze strany člověka – nehoda
 - člověk – pachatel, útočník
 - působení strojů a mechanismů člověkem nevyvolaných a nezaviněných

Nutná obrana

- **1) přímo hrozící nebo trvající útok**
 - ÚTOK = úmyslné protiprávní jednání člověka, jež je nebezpečné pro společnost ...forma konání i opomenutí, ne nedbalostní, vztahuje se např. i proti majetku,
 - úzká časová i místní souvislost, obrana je přípustná i když útok ještě nezačal, preventivní obrana je legální, pokud je z okolností přímo zjevné, že útok hrozí
- **2) směřuje proti zájmu chráněnému TZ**
- **3) obrana nesmí být ZCELA ZJEVNĚ nepřiměřená útoku** = PODMÍNKA PŘIMĚŘENOSTI
 - posuzuje se podle objektivních okolností, ale i podle představ obránce
 - obrana je schopná odrazit útok
 - nemusí jít o pasivní obranu, ale i aktivní
- privilegovaná ke krajní nouzi
 - škoda vzniká pouze útočníkovi
 - je dovoleno způsobit i větší škodu, než která hrozila
 - není zde požadavek subsidiarity (nebylo možné odvrátit jinak)
 - není zde povinnost snášet útok
- oprávněn kdokoli – i ten, kdo jím není sám dotčen – pomoc
- forma konání i opomenutí (setrvání v bytu, neopuštění)
- EXCES
 - A) INTENZIVNÍ = obrana byla zcela nepřiměřená útoku
 - B) EXTENZIVNÍ = obrana nebyla s přímo hrozícím nebo trvajícím útokem současná
- odpovědnost toho, kdo odvrací domnělý útok (putativní obrana – ne úmysl) – dle skutkového omylu

Svolení poškozeného

- vylučuje škodlivost činu v určitých případech
- neplatí u všech TČ (život a zdraví, životní prostředí a pořádek ve věcech veřejných)
- 1) jde o zájmy jednotlivce, o nichž sám může rozhodovat a jejichž porušení se nedotýká zájmů společnosti
 - musí být oprávněn vzdát se určitého konkrétního zájmu

- 2) nelze udělit souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení s výjimkou případů svolení k lékařským zákrokům, které jsou v době činu v souladu s právním řádem a poznatky lékařské vědy a praxe
- 3) svolení je dáno zásadně před činem nebo současně s činem (dodatečný souhlas – výjimečně, pokud jednatel mohl předpokládat, že by jej osoba udělila...domníval-li se člověk, že souhlas byl dán – ne TO úmysl)
- 4) volení je vážné, dobrovolné, určité a srozumitelné – nemusí být dáno výslovně, musí však existovat
- 5) je dáno osobou, která je schopna učinit závažný projev v tomto směru

Přípustné riziko

- dle oblasti lidských činností lze hovořit o riziku, kde je třeba činit důležitá rozhodnutí – riziko ve výrobě, výzkumu, hospodářské a lékařské
- 1) vykonávání společensky prospěšné činnosti v rámci svého povolání, fce a postavení
- 2) jednání v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl jednatel v době svého rozhodování o dalším postupu
- 3) nesmí dojít k ohrožení života nebo zdraví člověka, aniž by byl dán souhlas v souladu s jiným právním předpisem
- 4) výsledku nelze dosáhnout jinak (subsidiarita rizika – co je ohroženo, rozsah poruchy, pravděpodobnost) a společensky prospěšný výsledek musí odpovídat míře rizika
- 5) činnost nesmí ZŘEJMĚ odporovat jinému právnímu předpisu, dobrým mravům, veřejnému zájmu nebo zásadám lidskosti

Oprávněné použití zbraně

- TČ nespáchá ten, který použije zbraň v mezích stanovených jiným právním předpisem
- Celní zákon, o vězeňské službě, o policii ČR, o obecní policii

Další okolnosti

- výkon dovolené činnosti – sport
- výkon povolání – amputace
 - udělení souhlasu – revers, souhlas s výkonem
- výkon práva a povinnosti
 - vyplývající ze zákona, z rozhodnutí soudu, jiného st. orgánu, plnění závazného rozkazu, pracovních povinností
 - výkon rodičovských práv

15. Vývojová stádia trestné činnosti

- určité fáze (stupně), které jsou typické pro uskutečňování úmyslu pachatele spáchat TČ
- 3 stádia – příprava, pokus, dokonání TČ
 - časová posloupnost – pojetí myšlenky, projev myšlenky = nemají trestněprávní význam ... příprava, pokus, dokonání
 - stádia před dokonáním trestná proto, že účinná ochrana společenských vztahů vyžaduje, aby i jednání předcházející dokonání trestné činnosti byla kriminalizována za stanovených podmínek a případech
 - vývojová stádia omezena pouze na úmyslné trestné činy, příprava jen u ZZZ a pokud to zákon stanoví
 - trestná činnost nutně neprochází všemi stádii
 - pachatel se přičítá jen nejzávažnější forma, forma bližší dokonání
 - PŘEDČASNĚ DOKONANÝ = právní fikce, čin, který je materiálně/fakticky přípravou nebo pokusem, zákon právně kriminalizuje jako delikt dokonání

Příprava

- = jednání spočívající v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání TČ
- první trestně relevantní stádium od pojetí úmyslu spáchat TČ ke spáchání
- za samostatný úmysl spáchat TČ se netrestá
- trestná u ZZZ, pokud tak zákoník u příslušného TČ stanoví a nedošlo k pokusu ani dokonání TČ !!
- netypičtější způsoby přípravy – demonstrativně
 - ORGANIZOVÁNÍ trestného činu
 - OPATŘOVÁNÍ/PŘÍZPŮSOBOVÁNÍ prostředků/nástrojů k jeho spáchání
 - SPOLČENÍ = 2+, o budoucím TČ, individuálně určený
 - obsahem je SPOLUPACHATELSTVÍ, POMOC, ORGANIZÁTORSTVÍ
 - SROCENÍ = 3+, individuálně určený NÁSILNÝ TČ, má dojít ihned
 - NÁVOD
 - POMOC
- rozlišení v tom, zda je příprava trestná spočívá v závažnosti TČ
- zaměřená k individuálně určitému TČ
- příprava na svou trestnou činnost, ale i jiné osoby

Pokus

- obecná forma TČ
- znaky:
 - jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání TČ – naplňování objektivní stránky
 - pachatel začal uskutečňovat jednání popsané v SP, již ohrožuje předmět útoku
 - již použil prostředky, nikoliv jen opatřil
 - působí na hmotný předmět útoku
 - časová určenost – jednání je v časové spojitosti s následkem, lze očekávat dokonání TČ
 - místní určenost – nalézá se na místě TČ
 - úmysl spáchat TČ – vůle dokončit, ne naschvál minout
 - nedostatek dokončení – pokus vyvolá jen nebezpečí způsobení škodlivého následku
- nikdy se nerozvine příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem
- trestá se u všech druhů trestné činnosti
- pachatel je odpovědný, přestože nenaplnil všechny znaky SP

Příprava a pokus nejsou možné u:

- 1) předčasně dokonáných TČ – čin je dokonán ve stádiu pokusu nebo přípravy
- 2) nedbalostních
- 3) TČ verbálních
- 4) čistě omisivních – neposkytnutí pomoci, úmyslné opomenutí
- 5) u těch TČ, kde je SP vymezena tak široce, že pokrývá i pokus a přípravu

Nezpůsobilý pokus a příprava

- na nezpůsobilém předmětu (pokus usmrtit plod, ale žena nebyla těhotná)
- nezpůsobilými prostředky (fake zbraň)
- nezpůsobilým subjektem (netrpí pohlavní nemocí, ale chce ji přenést)
- trestnost se posoudí dle povahy a závažnosti ve vztahu ke konkrétnímu činu, zásada subsidiarity trestní represe
- může dojít i k neuplatnění trestní odpovědnosti
- bude trestně odpovědný

Trestání přípravy a pokusu

- obecná kritéria:
 - příprava je trestná dle sazby za TČ, ke kterému směřovala
 - pokus je trestný dle sazby za dokonání TČ

- zvláštní kritéria
 - soud přihlédně k tomu, do jaké míry se jednání pachatele přiblížilo k dokonání, jakožto i k okolnostem a důvodům, pro které k dokonání nedošlo
 - možnost mimořádně snížit pod dolní hranici nebo upustit od potrestání

Zánik trestnosti

- trestnost pokusu a přípravy zaniká tím že
 - pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání směřujícího ke spáchání ZZZ (u přípravy), k dokonání TČ (u pokusu) ...musí vědět, že mu nic nebrání dokonání
+ kumulativně
 - odstraní nebezpečí, které vzniklo chráněnému zájmu z podniknuté přípravy/pokusu nebo učiní o přípravě oznámení st. zástupci nebo policii v době, kdy nebezpečí může být ještě odstraněno
 - judikatura ještě vyžaduje změnu vnitřního postoje pachatele k zamýšlenému následku
- X ÚČINNÁ LÍTOST – již dokonané TČ, kdy je však možné ještě zmírnit následek
- trestnost jednání, které již bylo spácháno nezaniká – kvalifikovaný pokus (i příprava)
- **NEUKONČENÝ pokus = pachatel neučinil vše, co pokládal za nezbytné k dokonání TČ**
- **UKONČENÝ pokus = učinil vše, co pokládal za nezbytné k dokonání, avšak přesto k jeho dokonání nedošlo**
- bezvýsledná snaha o zmaření – nevylučuje TO, ale je to polehčující okolnost
- více osob – nebrání k zániku TO u jednoho

16. Trestná součinnost

- = NA TČ SE PODÍLÍ VÍCE SPOLUPACHATELŮ NEBO VEDLE PACHATELE (SPOLUP.) I JINÉ OSOBY, a to zejména tím, že:
 - TČ úmyslně zosnují, řídí, vyvolávají nebo takový čin umožňují a usnadňují
 - zužitkují výnosy z TČ
 - pachateli/spolupachateli/osobám zúčastněným usnadňují uniknout trestnímu stíhání nebo trestu
- nebezpečnější pro společnost

Formy

- **1) ÚČASTENSTVÍ**
 - = kvalifikovaná forma trestné činnosti 2 a více osob
 - znaky: úmyslné + společný chráněný zájem + sledování stejného následku
 - užší: ORGANIZÁTORSTVÍ, NÁVOD, POMOC
 - širší: organizátorství, návod, pomoc + SPOLUPACHATELSTVÍ
- **2) ORGANIZOVANÁ ZLOČINECKÁ SKUPINA** = spolčení + soustavná činnost + úmyslné
- **3) některé formy přípravy – SROCENÍ, SPOLČENÍ**
- **4) TČ, které ve SP mají, že lze spáchat daný čin jako člen organizované skupiny**
- **5) některé TČ ve zvláštní části – NADRŽOVÁNÍ, SCHVALOVÁNÍ, NEPŘEKÁŽENÍ, PODNĚCOVÁNÍ**

Pachatel

- osoba TO, která bezprostředně spáchala TČ (FO) a PO
- někdy vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost, postavení ... pokud nemá, pouze účastník
- **NEPŘÍMÝ PACHATEL**
 - 1) ten, kdo **úmyslně užije ke spáchání svého TČ jinou osobu jako ŽIVÝ NÁSTROJ**
 - tato osoba nejedná, nebo nejedná zaviněně
 - je buď absolutně trestně neodpovědná nebo jen omezeně (nedbalost)
 - 2) ten, kdo **užije osobu, která není trestně odpovědná**
 - pro nedostatek věku
 - pro nepříčetnost
 - pro omyl
 - negativní skutkový
 - pozitivní skutkový o OVP
 - proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či jiné okolnosti vylučující protiprávnost
 - případy *vis compulsiva* (= pod donucením, pod pohrůzkou)
 - proto, že sama nejednala
 - *vis absoluta*
 - proto, že nejednala zaviněně, nebo ve zvláštním úmyslu/pohnutce (není vyloučena TO za jiný čin)
 - odpovědný za úmyslný TČ, který prostřednictvím živého nástroje spáchal
 - musí být úmysl spáchat TČ prostřednictvím jiného (pokud ne, tak např. příprava nebo beztrestnost)
 - nepřímý pachatel může spáchat delikty zvláštní, ale ne vlastnoruční
 - do jisté míry doplněk akcesority účastenství, jinak by účast byla beztrestná
- **SPOLUPACHATEL**
 - = ten, kdo spáchá TČ **úmyslným společným jednáním dvou či více osob**
 - znaky:
 - společné jednání 2 a více osob (objektivní podmínka)
 - +
 - úmysl k tomu směřující (subjektivní podmínka)
 - X souběžné pachatelství – jiné úmysly, každý pachatel naplní sám znaky SP
 - **PODOBY:**
 - 1) každý ze spolupachatelů uskutečnil svým jednáním všechny znaky SP
 - 2) případy TČ se dvěma či více jednáními (znásilnění) → 1 vykoná jedno jednání, druhý doplní druhé jednání a SP naplněna až spojením 2 a více jednání požadovaných příslušnou SP
 - 3) spolupachatelé vykonávají určitou činnost, která teprve jako celek tvoří jednání vyžadované příslušnou SP
 - SP vyžaduje 1 jednání
 - každý vykoná část toho jednoho jednání
 - musí tvořit SP stejného TČ
 - nelze vlastnoruční delikty
 - **PRAVÉ zvláštní** = spolupachatel jen ten, kdo může být pachatelem
 - **NEPRAVÉ zvláštní** = i ten, kdo nemá zvláštní vlastnosti
 - jen úmyslné trestné činy
 - předchozí dohoda – konkludentní, výslovná

- postupné/sukcesivní spolupachatelství – 1+ osob se k provádění TČ připojí teprve v jeho průběhu
- X pokud pachatel spáchá TČ s osobou pro nedostatek věku TneO → spáchání jediným pachatelem
- **ODPOVĚDNOST A TRESTÁNÍ**
 - každá osoba odpovídá tak, jako by TČ spáchala sama, v plném rozsahu
 - odpovídají za celý následek společného jednání
 - exces mimo dohodu – odpovědný za to, co sám zavinil
 - spáchání TČ za okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby nebo za okolností přitěžujících se posuzuje jednání každého jednotlivě, v závislosti na jeho zavinění
 - pokud spolupachatel je rovněž organizátor, návodce nebo pomocník -> odpovídá jako spolupachatel...subsidiarita
 - soud při stanovení trestu přihlédne k tomu, jakou měrou jednání každého z nich přispělo ke spáchání TČ
 - u každého ze spolupachatelů se použije trestní sazba stanovená za trestný čin, který byl spolupachateli spáchán

17. Účastenství

- kvalifikovaná forma trestné činnosti 2 a více osob, úzký význam, široký (+ spolupachatelství)
- účastníkem na dokonaném TČ nebo jeho pokusu je organizátor, návodce nebo pomocník
- znaky: úmyslné, společný chráněný zájem, sledování stejného následku
- nepáchají vlastní trestní čin, ale nesou odpovědnost za účast na TČ spáchaném hlavním pachatelem
- odpovědnost je odvislá od spáchání činu hlavním pachatelem – vliv na míru akcesority
- **NENÍ ÚČASTENSTVÍ BEZ PACHATELE**

Organizátorství

- **= ten, kdo TČ ZOSNOVAL (před činem), ŘÍDIL (při činu), pokud není spolupachatelem**
- musí směřovat k individuálně určitému činu, který musí být určen alespoň v hlavních rysech
- účastní se ROZHODUJÍCÍM/DOMINANTNÍM ZPŮSOBEM
- ZOSNOVÁNÍ = iniciování dohody o spáchání TČ, vytvoření plánu, vyhledání osob, rozdělení úkolů
- ŘÍZENÍ = vydávání konkrétních příkazů, pokynů, kontrola osob, usměrňování činnosti

Návod

- **= kdo v jiném úmyslně vzbudí rozhodnutí spáchat TČ**
- musí směřovat vůči určité osobě, ale také k individuálně určitému TČ
 - jinak podněcování (neurčité osoby/čin)
- zákon nestanoví způsob návodu – přemlouvání, sázka, pohrůžka, ujednání za mzdu ...
- nesmí jít o případy, kdy naváděný nemůže jednat jinak – jinak nepřímý pachatel
- **návod NADBYTEČNÝ = osoba již rozhodnutá → pokus návodu, trestá se v rámci přípravy**
- **návod BEZVÝSLEDNÝ = návod materiálně úspěšný, ale pachatel TČ neuskutečnil**
- **návod NEÚSPĚŠNÝ = osoba se nenechala navést**
- objektivní stránka
 - trestní odpovědnost návodce = nutná příčinná souvislost mezi jeho činností a TČ pachatele
 - vzbuzení rozhodnutí v jiném
- subjektivní stránka
 - dvojí úmysl – návodce i naváděný musí jednat úmyslně
- pohnutí k sebevraždě je samostatný TČ
- za exces návodce neodpovídá
 - odpovídá za méně závažnější TČ
 - ale pokud stejný TČ, ale jiná SP, odpovídá dle zavinění k takové okolnosti

Pomoc

- každá KAUZÁLNÍ podpora při spáchání TČ
- kdo úmyslně UMOŽNÍ nebo USNADNÍ spáchání TČ
- pomoc spočívá hlavně v
 - opatření prostředků nezbytných ke spáchání
 - odstranění překážek bránících spáchání
 - radě
 - utvrzování v předsevzetí spáchat
 - slibu příspěvku po činu
 - vylákání poškozeného
 - hlídání při činu
- individuálně určitý pachatel
- musí být PŘED nebo PŘI spáchání činu
- formy – fyzická a psychická (x návod – ten vyvolává, pomoc utvrzuje)
 - konání i opomenutí
 - negativní pomáhání – vyžaduje zvláštní povinnost pomocníka konat
- TRESTNÍ ODPOVĚDNOST – nutná příčinná souvislost mezi jeho činností a TČ pachatele a úmysl
- odlišení od spolupachatelství – objektivní kritérium – zdali se dotyčný dopouští jednání popsaného v SP
 - Spol. – přímo, bezprostředně podílí
 - Pom. – jednání není součástí útoku směřujícího ke spáchání činu, jednání je jednou z podmínek POTŘEBNÝCH nebo USNADŇUJÍCÍCH

Zásady

- **ZÁSADA AKCESORITY ÚČASTENSTVÍ**
 - trestní odpovědnost účastníka je odvislá od trestní odpovědnosti hlavního pachatele X opak je osamostatnění účastenství
 - účastník není nikdy zcela nezávislý na tom, co učiní hlavní pachatel

- **KVANTITATIVNÍ** = závislost na stádiu činu hlavního pachatele, obvykle se vychází ze závislosti alespoň z pokusu
- **KVALITATIVNÍ** = závislost trestnosti na právní kvalitě hlavního činu, čím nižší nároky, tím limitovanější akcesorita
- organizátorství, návod, pomoc se posuzují jako účastenství jen tehdy, jestliže pachatel dospěl do stádia pokusu nebo dokonal čin (nedospěl-li, možná odpovědnost za přípravu)
 - zánik trestnosti činu hlavního pachatele nemění účastenství na PŘÍPRAVĚ
 - účastenství jen k činu, který má znaky TČ (není zde OVP)
 - dvojí úmysl
 - úmysl i na to, že se účastní na činu TO pachatele
- ne ten, k jehož ochraně je dané ustanovení určeno
- má-li jednání několik forem účastenství, použije se nejzávažnější (S,O, N,P)
- není přípustné pokračování účastenství na činnost různých pachatelů

Zánik trestnosti účastenství

- dobrovolně upustí + odstraní nebezpečí/učiní oznámení o účastenství v době, kdy...

Trestání účastenství

- rovnost účastenství
- použije se ustanovení o trestání pachatele
- není rozhodné, zda a jak byl potrestán pachatel
- přihlédne se k významu a povaze účasti
- zákaz dvojího přičítání – pachatel i návodce

18. Souběh TČ

- mnohost TČ (trestné činnosti): případ, kdy jeden pachatel spáchá jedním nebo více skutky dva nebo více TČ

Formy mnohosti

- **SOUBĚH** (konkurence): kdy spáchá druhý TČ dříve, než pro některý byl odsouzen (vyhlášen odsuzující rozsudek soudem prvního stupně nebo dříve, než byl obviněnému doručen trestní příkaz)
- **RECIDIVA** (zpětnost): případ, kdy pachatel, který byl dříve pravomocně odsouzen spáchá nový trestní čin
 - **nepravá recidiva** = období mezi vyhlášením odsuzujícího rozsudku a právní mocí rozsudku

Časová mez

- odděluje sbíhající TČ od dalších je vyhlášen odsuzujícího rozsudku za některý z nich a nabytí právní moci tohoto rozsudku za předpokladu, že o něm neplatí fikce odsouzení (hledí se na něho jako neodsouzeného)
- musí jít o rozsudek prvního stupně
- **ODSUZUJÍCÍ ROZSUDEK = ten, který ukládá trest** (nikoliv upuštění od potrestání)
- u trestního příkazu je mezníkem pro souběh doručení

Druhy

- více TČ spácháno jedním skutkem nebo více:
 - **JEDNOČINNÝ** – konkurence ideální
 - **VÍČEČINNÝ** – konkurence reálná
- podle toho, zda jde o více trestných činů téže skutkové podstaty nebo o více trestných činů různých skutkových podstat:
 - **STEJNORODÝ**
 - **NESTEJNORODÝ**
- **1) JEDNOČINNÝ STEJNORODÝ = jedním skutkem vícekrát naplní jednu skutkovou podstatu**
 - bomba – ublížení
- **2) JEDNOČINNÝ NESTEJNORODÝ = jedním skutkem naplní více skutkových podstat**
 - jeden výstřel – smrt, ublížení na zdraví
- **3) VÍČEČINNÝ JEDNORODÝ = více stejných skutků**
 - více loupeží (bez společného záměru)
- **4) VÍČEČINNÝ NESTEJNORODÝ = více různých skutků**
 - krádež a pak při odjezdu zraní někoho

Jednota skutku

- třeba odlišit od trestného činu, každý TČ musí být skutkem, ale ne každý skutek je TČ
- = určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky jednoho trestného činu, dvou i více, anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu
- hmotněprávní pojem
- význam pro určení jednočinného nebo vícečinného souběhu
- 1 skutek = všechny projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním
 - akt jednání, který musí být příčinou následku, který je znakem skutkové podstaty
 - pachatel musí jednat zaviněně, v té formě, kterou vyžaduje SP
 - **SKUTEK** = také dílčí útok u pokračujícího TČ
 - 1 skutek též celý vývoj činnosti od přípravy po dokonání TČ
- **TOTOŽNOST SKUTKU** = procesní institut, skutek v líčení = výrok obžaloby

Vyloučení jednočinného souběhu

- **SPECIALITA**
 - ochrana týchž zájmů, snaha vystihnout stupeň závažnosti, speciální má zúžený rozsah k obecné, zákonné znaky jsou konkretizovány a doplněny zvláštními
 - vylučuje užití obecného
 - SP kvalifikované a privilegované, složené SP vůči SP jako jejich částí, předčasně dokonané TČ
- **SUBSIDIARITA**
 - ochrana týchž zájmů, subsidiární má pouze doplnit v témž směru ochranu, kterou poskytuje primární
 - tehdy, není-li trestný podle primárního, méně závažné formy trestné činnosti
 - vzdálenější vývojová stádia TČ, TČ ohrožovací k poruchovému (pokud ale ohrožení většího rozsahu – souběh), méně závažné formy trestné činnosti
- **FAKTICKÁ KONZUMPCE**
 - porušení jednoho zájmu je nevýznamným prostředek nebo podřadný vedlejší produkt hlavního trestné činnosti
 - krádež a poškození cizí věci

- **POKRAČOVÁNÍ V TČ, TČ HROMADNÝ, TČ TRVAJÍCÍ**
 - považují se za jeden skutek a jeden TČ (hmota)
- **TČ OPILSTVÍ**
 - zaviněně se přivede do stavu nepřičetnosti a v něm se dopustí útoků, které jinak mají znaky TČ, a to i různých SP, je třeba je posuzovat jako souvislé jednání – jeden skutek

Účinky souběhu

- **hmota**
 - význam pro otázku viny a trestu
 - někdy podmínka trestní odpovědnosti – skutkové podstaty, které to vyžadují – opětovné spáchání...
 - obecná přitěžující okolnost
 - úhrnný/souhrnný trest
 - zánik trestnosti je třeba posuzovat u každého TČ samostatně
 - není vyloučen souběh různých zavinění
- **Proces**
 - společné řízení
 - skutek též dílčí útok

ZÁSADA OBŽALOVACÍ – soud může rozhodnout jen o žalobním návrhu – o uvedeném skutku

19. Zánik trestnosti, zánik trestu, zahlazení odsouzení

Zánik trestnosti

- důvody zániku TO jsou okolnosti, které nastaly po spáchání TČ, ale dříve, než je o něm pravomocně rozhodnuto, a které způsobují jednou pro vždy zánik práva státu na potrestání pachatele
- zánik trestněprávního vztahu, přihlíží se ex offio
- označená – negativní podmínky trestnosti (trestnost závisí na tom, že tyto podmínky nenastaly)
- následek: nemožnost zahájení trestního stíhání pro daný TČ, a jestliže již bylo zahájeno, tak není možné pokračovat
- DŮVODY DLE TZ, ZSVM, TOPO
 - účinná lítost
 - promlčení trestního stíhání
- ZVLÁŠTNÍ PŘÍPADY ZÁNÍKU TO
 - zánik trestnosti přípravy a pokusu
 - zánik trestnosti účastenství
 - smrt pachatele
 - milost prezidenta republiky
 - právo AGRACIACE = zmírňovat tresty uložené soudem
 - právo REHABILITACE = zahlazovat odsouzení
 - právo ABOLICE = nezahájení/nepokračování trestního stíhání
 - případy zániku uvedené ve ZČ TZ
- pachatel, který se později dopustí TČ a trestnost zanikla, nelze považovat za recidivistu
- procesní důsledky
 - trestní stíhání se nezahájí a věc se odloží
 - zastaví se

Účinná lítost

- DOSPĚLÍ
 - u taxativně vyjmenovaných TČ
 - pachatel DOBROVOLNĚ
 - a) ŠKODLIVÉMU NÁSLEDKU TČ ZAMEZIL nebo JEJ NAPRAVIL nebo
 - b) UČINIL o TČ OZNÁMENÍ v době, kdy škodlivému následku TČ mohlo být ještě zabráněno (oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému)
 - DOBROVOLNOST = vlastní vůle, vědomí možnost uskutečnit TČ, není dobrovolné pokud si myslí, že byl odhalen nebo jedná již pod vlivem zahájeného trestního stíhání
 - ŠKODLIVÝ NÁSLEDEK – vzniká dokonaným TČ, zahrnuje i těžší následek a všechny další nezaviněné škody
 - ZAMEZENÍ = zabránění jeho vzniku, napravení = odstranění způsobených změn a obnovení původního stavu (napravení vyžaduje aktivní činnost pachatele, ex tunc)
 - zaručuje beztrestnost pachateli a ochraňuje zájmy chráněné TZ před škodlivými následky – přednost před potrestáním pachatele
 - více osob – u každého zvlášť
- MLADISTVÍ
 - možná u provinění, na které TZ stanoví TOS s HH nepřevyšující 5 let
 - rozhodující je hranice v TZ, nesnížená
 - nejde o taxativní výčet
 - provinění bylo dokonáno
 - DOBROVOLNĚ ODSTRANIL nebo NAPRAVIL ZPŮSOBENÝ NÁSLEDEK NEBO SE O TO POKUSIL, zejména nahradí způsobenou škodu, učiní opatření potřebná k náhradě nebo se jinak pokusí odčinit způsobené následky
 - nemusí se jednat o škodlivý následek, postačí pokus odstranit
 - PACHATEL PROJEVIL ÚČINNOU SNAHU PO NÁPRAVĚ
 - ČIN NEMĚL TRVALE NEPŘÍZNIVÝCH NÁSLEDKŮ pro poškozeného nebo pro společnost
 - i když splnil podmínky po dovršení 18
- PO
 - Širší rozsah než u FO, v zásadě u všech trestných činů, s výjimkou 8 (pletichy v insol. Ř., zadávání veřejné zakázky, při veřejné dražbě, přijetí úplatku, podplácení, nepřímé úplatkářství)
 - DOBROVOLNĚ UPUSTIL OD DALŠÍHO PROTIPRÁVNÍHO JEDNÁNÍ +
 - a) ODSTRANIL NEBEZPEČÍ, které vzniklo zájmu chráněnému TZ anebo
 - b) škodlivému následku ZAMEZIL NEBO JEJ NAPRAVIL nebo
 - c) učinil o trestném činu oznámení ...

Promlčení trestní odpovědnosti

- trestnost činu zaniká uplynutím doby stanovené zákonem

- na všechny TČ, s výjimkou taxativně vymezených
- u mladistvých, dospělých i PO
- důvody
 - slábne až docela zanikne potřeba trestněprávní reakce na TČ z hlediska generální i individuální prevence
 - obtížnější dokazování, oslabuje se síla důkazů
- institut hmotněprávní
- zaniká sama trestnost, nikoliv jen stíhatelnost
- jediná podmínka – uplynutí zákonem stanovené doby
 - DOSPĚLÍ
 - 30 u TČ s možností uložení výjimečného trestu
 - 15 let u TČ s HH nejméně 10 let
 - 10 let u TČ s HH nejméně 5 let
 - 5 let u TČ s HH nejméně 3
 - → čím závažnější TČ, tím delší promlčecí doba
 - MLADISTVÍ
 - promlčecí doby jsou stanoveny přibližně v jedné polovině promlčecí doby u dospělých
 - 3,5 roku a 10 let
 - rozhodná je sazba nesnížená, stanovená v TZ
 - PO
 - použije se obdobně TZ
- PROMLČECÍ DOBA
 - TZ výslovně uvádí, od jakého okamžiku začne plynout promlčecí doba
 - OD OKAMŽIKU DOKONÁNÍ TČ (kdy trestní činnost byla ukončena – hrom., trv., pokrač.)
 - rozhodná je doba ukončení jednání
 - pokud je znakem SP účinek, až od účinku
 - tam, kde lze dostatečně určit dobu nastoupení následku, tak běží od nastoupení
 - u účastenství – ukončení jednání hlavního pachatele
 - u pokusu a přípravy – od okamžiku ukončení jednání
 - pokračující – poslední dílčí útok, hromadný – posledním dílčím útokem, trvajícím – odstranění protiprávního stavu
 - NÁSLEDUJÍCÍ DEN POTÉ, CO NASTALA UDÁLOST VÝZNAMNÁ PRO JEJÍ ZAČÁTEK
 - u více TČ probíhá u každého zvlášť
- je třeba posoudit i z časové působnosti TZ
 - promlčení TO za spáchaný TČ je uplynutím promlčecí doby konečné
- prodloužení promlčecí lhůty – stavění a přerušování
 - STAVĚNÍ
 - je zde překážka, pro kterou promlčení neběží a doba která plyne, se nezapočítává, po odpadnutí překážky pokračuje
 - nezapočítává se:
 - doba, pro kterou nebylo možné postavit pachatele před soud pro zákonnou překážku (stanovená v zákoně – PS, Senát), o skutku bylo pravomocně rozhodnuto, prohlášení za mrtvého
 - doba, pro kterou bylo trestní stíhání přerušeno
 - doba, pro kterou oběť trestného činu obchodování s lidmi nebo některého TČ ze 3. hlavy byla mladší 18. let
 - zkušební doba podmíněného zastavení trestního stíhání nebo podmíněného odložení podání návrhu na potrestání
 - doba, pro kterou nebylo možné pachatele v ČR stíhat
 - doba, pro kterou bylo trestní stíhání dočasně odloženo (na 2 měsíce, opakovaně)
 - doba od 25. 2. 1948 do 29. 12. 1989, pokud nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby z politických důvodů neslučitelných se zásadami právního řádu demokratického státu
 - PŘERUŠENÍ PROMLČENÍ
 - dosud uběhnutá doba ztrácí význam a začne běžet nová promlčecí lhůta
 - přerušuje se
 - zahájením trestního stíhání, o jehož trestní čin jde, jakož i po něm následujícím vzetím do vazby, vydáním příkazu k zatčení, zatýkácího rozkazu nebo evropského zatýkácího rozkazu, podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, návrhu na potrestání, vyhlášením odsuzujícího rozsudku pro tento trestný čin nebo doručením trestního příkazu pro takový trestný čin obviněnému, nebo
 - spáchal-li pachatel v promlčecí době trestný čin nový, na který zákon stanoví trest stejný nebo přísnější
- výjimky z institutu promlčení

- nezaniká trestní odpovědnost:
 - za TČ v 13. hlavě
 - za rozvrácení republiky, teroristického útoku a teroru...pokud zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti
 - za TČ 25. 2. 1948-29. 12. 1989, HH 10, spáchány veřejnými činiteli nebo pronásledování jedince, skupiny osob z důvodů politických, mravních ...

Zánik trestu

- nejde o okolnosti způsobující zánik TO, ale okolnosti, které nastaly až po PM rozhodnutí, jímž byl trest uložen
- 1) PROMLČENÍ
 - po uplynutí zákonem stanovené doby trest nelze vykonat
 - nemůže dojít u (tam je vyloučeno i promlčení TO)
 - trestů, kde nastává účinek PM rozsudku (propadnutí majetku, ztráta čestných titulů)
 - u trestů, jejichž povaha spočívá v zákazu určitého jednání po stanovenou dobu (nevyžaduje další úkony soudu)
 - podmíněné odsouzení k TOS, nebude-li rozhodnuto, že se vykoná
 - POČÁTKEM DOBY JE PRÁVNÍ MOC ROZSUDKU, při podmíněném odsouzení nebo podmíněném propuštění – PM ROZHODNUTÍ, ŽE SE TREST NEVYKONÁ
 - může dojít ke stavění
 - odsouzený v cizině
 - vykonával OL, ZD
 - byl vykonán jiný TOS
 - přerušení promlčení
 - procesní – soud učiní opatření k výkonu trestu
 - spáchá nový TČ, stejný nebo přísnější
 - *ex offio*, ve formě usnesení
- 2) SMRT FO
- 3) AGRACIACE PREZIDENTA
 - Odpouští nebo zmírňuje dosud nevykonaný trest uložený pravomocným rozhodnutím soudu
 - Individuální milost, amnestijní rozhodnutí
 - Může být podmíněná
- 4) VYKONÁNÍM
- 5) ROZHODNUTÍM SOUDU O UPUŠTĚNÍ OD VÝKONU

Zahlazení odsouzení

- fikce neodsouzení, na dosouzeného se hledí, jako by odsouzen nebyl
- nelze u ochranných opatření a pokud bylo vedle trestu, nelze pokud nebylo vykonáno
- slouží ke zmírnění následků
- pravomocná odsouzení jsou evidována v rejstříku trestů
- DOCHÁZÍ K ZÁNIKU PRÁVNÍCH DŮSLEDKŮ ODSOUZENÍ, ALE NE SKUTEČNOSTI, ŽE BYL SPÁCHÁN TČ
- vylučuje recidivu, ale nebrání posouzení jako opakovaná trestná činnost – okolnosti podmiňující vyšší trestní sazbu
- vztahuje se K JEDNOMU CELÉMU ODSOUZENÍ, pokud více trestů vedle sebe, je třeba určit rozhodný okamžik ve vztahu ke každému trestu, rozhodující bude poslední
- druhy:
 - 1) ROZHODNUTÍ SOUDU
 - osvědčil se podmíněný odsouzený, u něhož bylo podmíněně upuštěno od potrestání s dohledem
 - nedojde, pokud bylo vedle tohoto uloženo OO nebo jiný trest, které je nevykonané
 - podmíněně propuštění z výkonu TOS fikci nezakládá
 - rozhoduje *ex offio*
 - o zahlazení odsouzení
 - trest byl vykonán, promlčen nebo prominut
 - odsouzený vedl po stanovenou dobu řádný život
 - oprávněným subjektem byla podána žádost nebo návrh na zahlazení odsouzení, soud nerozhoduje z úřední povinnosti
 - 2) REHABILITAČNÍ ROZHODNUTÍ PREZIDENTA REPUBLIKY
 - 3) PŘÍMO ZE ZÁKONA
 - nastane-li, soud už žádné rozhodnutí nevydává
 - 1. pokud soud ve lhůtě jednoho roku neučinil rozhodnutí o osvědčení pachatele, aniž na tom měl odsouzený vinu
 - 2. upuštění od potrestání za současného uložení OO, pak výkonem OO
 - 3. vykonáním některého druhu trestu – obecně prospěšné práce, zákaz činnosti

20. Pojem a účel trestu, systém trestů, alternativní tresty

Pojem

- TREST = zákonem stanovený následek za určité protiprávní jednání
- spočívá v právní újmě, která je pachatelem činu pocíťována jako zlo
- ABSOLUTNÍ teorie = teorie odplaty, trestá se, protože bylo spácháno zlo
- RELATIVNÍ teorie = teorie prevence, trestá se, aby nebylo spácháno zlo
- SMÍŠENÁ teorie = odplatná + účelová funkce a zmírnění nedostatků ostatních teorií
- ČR = trest jako prostředek donucení, který stát užívá k ochraně zájmů, společnosti
 - újma na svobodě, majetkových a jiných právech odsouzeného
 - dospělí = trest
 - mladistvý = opatření
 - = prostředek státního donucení, který lze uložit pachateli TČ
 - mohou je uložit výlučně soudy
 - pachateli je způsobena újma
 - obsahuje společenského odsouzení

Účel

- ZÁSADA ZÁKONNOSTI = *nullum crimen sine lege*
- ZÁSADA PŘIMĚŘENOSTI = sankce musí být adekvátní spáchanému TČ, požadavek na spravedlivost trestu
- ZÁSADA INDIVIDUALIZACE POUŽITÝCH SANKCÍ = konkrétní události, včetně přitěžujících a polehčujících okolností, možnost sociální integrace, poměrům...druh a výměra sankce
- ZÁSADA PERSONALITY SANKCE = měla by postihovat jen pachatele, vliv sankce na okolí by měl být minimalizován
- ZÁSADA NESLUČITELNOST URČITÝCH DRUHŮ SANKCÍ U TÉHOŽ PACHATELE = zákaz ukládat sankce stejné věcné povahy u jednoho pachatele
- ZÁSADA HUMANITY = kruté/nepřiměřené sankce
- ČR – ochranná, preventivní a nápravná
- účel
 - ochrana
 - zabránit dalšímu páčání trestné činnosti odsouzenému
 - vychovávat k řádnému životu
 - generálně preventivní účinek – na ostatní členy společnosti

Systém

- uspořádává jednotlivé tresty dle závažnosti, podle postihovaných zájmů a vzájemné vztahy mezi nimi
- odnětí svobody
- domácí vězení
- obecně prospěšné práce
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- zákaz vstupu a sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- ztráta čestných titulů a vyznamenání
- vyhoštění
- podmíněné odsouzení jako zvláštní druh trestu
- alternativní tresty – všechny tresty nespojené s nepodmíněným odnětím svobody

Třídění

- dle postihovaného zájmu:
 - svobodu
 - majetek
 - na cti
- samostatně nebo vedle jiného:
 - samostatně (sám i s jiným)
 - vedlejší
- dle určitosti:
 - absolutně určité
 - relativně určité
 - absolutně neurčité
- komu lze uložit

- např. ne obecně prospěšné práce postižené osobě
- dle věku:
 - tresty
 - opatření

Alternativní tresty

- **1) PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ**
 - samostatný trest, který lze do určité doby proměnit v jinou trestní sankci, která se realizuje, pokud nejsou splněny podmínky, za kterých se podmíněné odsouzení uložilo
 - soud vynese odsuzující rozsudek, ve kterém uloží TOS, ale jeho výkon odloží pod podmínkou, že se odsouzený během zkušební doby bude řádně chovat a vyhoví stanoveným podmínkám
 - může odložit TOS nepřevyšující 3 roky, a to za podmínky, že vzhledem k
 - osobě pachatele
 - poměrům
 - dosavadnímu životu
 - prostředí, ve kterém žije, pracuje
 - okolnostem případu
 - má soud odůvodněně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu
 - zkušební doba je 1-5 let
 - ve zkušební době mohou být pachateli uloženy přiměřená omezení a přiměřené povinnosti
 - podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace
 - podrobení se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy
 - podrobení se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tz
 - podrobení se vhodným programům psychologického poradenství
 - zdržení se návštěv nevhodného prostředí, sport., kult. a jiných spol. akcí a styku s různými lidmi
 - zdržení se neoprávněného zásahu do práv a zájmů jiných osob
 - poskytnutí poškozenému přiměřené zadostiučinění
 - byla-li trestným činem způsobena škoda, může soud uložit, aby ji podle svých sil nahradil
 - jestliže odsouzený vedl řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se podmíněně OSVĚDČIL → hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen
 - jinak rozhodne o tom, že se trest vykoná
 - takto může učinit již během zkušební doby
 - výjimečně může odsouzení ponechat v platnosti, i když odsouzený ZAVDAL PŘÍČINU pro nařízení výkonu trestu
 - může stanovit dohled
 - prodloužit lhůtu
 - stanovit nová omezení a povinnosti
- **2) PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ S DOHLEDEM**
 - kontrola pachatele, která má zajistit snížení možnosti opakovat trestnou činnost, chránit společnost
 - těm, kterým nepostačí bez dohledu, intenzivnější
 - výchovné vedení a pomoc vést v budoucnu řádný život
 - vykonává probační úředník v souladu s vytvořeným probačním plánem
 - odsouzený – povinnost spolupracovat, informovat, umožnit vstup do obydlí, dostavovat se k němu ve stanovených lhůtách
 - pracovník – vykonávat dohled, být nápomocen, plnit pokyny předsedy senátu, aktualizovat probační program pravidelně, jednou za půl roku podávat zprávu
 - DOHLED = pravidelný kontakt
- **3) DOMÁCÍ VĚZENÍ**
 - může uložit až na 2 LÉTA, za podmínky, že:
 - odsuzuje pachatele PŘEČINU
 - pachatel dal PÍSEMNÝ SLIB, že se ve stanovené době bude zdržovat na určité adrese
 - má za to, že postačí uložení tohoto trestu...povaha a závažnost
 - povinnost zdržovat se po dobu výkonu trestu v určitém obydlí nebo jeho části soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody
 - výkon zaměstnání nebo povolání
 - poskytnutí zdravotnických služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu
 - může povolit návštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu/volna
 - možnost uložit přiměřená omezení nebo povinnosti
 - podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace
 - podrobení se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy
 - podrobení se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle TZ
 - podrobení se vhodným programům psychologického poradenství
 - zdržení se návštěv nevhodného prostředí, sport., kult. a jiných spol. akcí a styku s různými lidmi
 - zdržení se neoprávněného zásahu do práv a zájmů jiných osob

- poskytnutí poškozenému přiměřené zadostiučinění
 - kontrolu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR nebo elektronická kontrola – organizační složka Probační a mediační služby
- **4) OBECNĚ PROSPĚŠNÉ PRÁCE**
 - alternativa k nepodmíněnému TOS
 - nevykonaný test OPP se přeměněním na TOS nebo i trest domácího vězení
 - odsouzený je povinen provádět stanovenou pracovní činnost OSOBNĚ, BEZPLATNĚ A VE SVÉM VOLNÉM ČASE
 - údržba veřejných prostranství, instituce, obce, komunikace
 - práce nesmí sloužit výdělečným účelům
 - možnost výkonu i kvalifikovaných prací
 - uložen za PŘEČIN
 - lze uložit i samostatně ...ne zpravidla tomu, komu byl OPP přeměněn na TOS, i vedlejší trest, ne vedle TOS a DV
 - dospělí
 - 50-300 HODIN
 - ne zdravotně nezpůsobilý
 - přihlédne se i ke stanovisku, ale lze i když nesouhlasí
 - zpravidla i náhrada nemajetkové újmy, škody, bezdůvodného obohacení
 - možnost uložit přiměřená omezení a povinnosti
 - výjimečně soud může prodloužit až o 6 MĚSÍCŮ, nechat v platnosti, i když odsouzený zavinil příchod k přeměně trestu
 - stanovit dohled
 - přiměřená omezení a povinnosti dosud neuložená
 - výchovná opatření – mladiství
 - vykonání – hledí se jako by nebyl odsouzen, totéž při pravomocném upuštění výkonu trestu nebo jeho zbytku
 - i tam, kde není ve ZČ TZ přímo uveden
 - MUSÍ VYKONAT DO 2 LET
 - jinak přeměna na TOS, DV, peněžitý trest, 1h = 1 den
- **5) PENĚŽITÝ TREST**
 - nepostihuje pouze pachatele – výjimka ze zásady, že je to osobní újma
 - alternativa krátkodobých TOS
 - samostatný i vedlejší
 - výměra ve formě denních pokut – 20-730 denních sazeb, jedna sazba 100- 50 000 Kč
 - vykonán v okamžiku, kdy byl řádně splacen v celé výměře
 - fikce neodsouzení – za přečin spáchaný z nedbalosti, vykonán nebo jeho výkonu či zbytku bylo upuštěno
- **6) TREST PROPADnutí MAJETKU**
 - nejprísnejší majetková sankce – výjimka z ústavní ochrany nedotknutelnosti majetku
 - možnost uložit jej za NEJZÁVAŽNĚJŠÍ TČ:
 - VÝJIMEČNÝ TREST
 - ZZZ, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch
 - TČ za který lze uložit, a to i samostatně i jako vedlejší trest
 - nelze uložit vedle peněžitého trestu
 - soud musí zvážit poměry pachatele, závazky, zájmy poškozeného
 - mladistvému nelze
 - ne na věci nezbytné pro uspokojování základních životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu je povinen pečovat
 - ex lege ZÁNIK SJM
- **7) TREST PROPADnutí VĚCI**
 - hlavní účel – zneškodnění věci, která by mohla sloužit k dalšímu páčání trestní činnosti, ZTÍŽIT pachateli podmínky pro páčání, ODEJMOUT pachateli PROSPĚCH z trestné činnosti
 - obligatorně tam, kde ji pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj
 - jedná se o věc
 - bylo užito ke spáčení
 - byla určena ke spáčení
 - nabytí ji (byť jen z části) za věc či jinou majetkovou hodnotu uvedenou v §70 odst. 1
 - věc MUSÍ NÁLEŽET pachateli
 - pokud ji zničí, poškodí, znehodnotí, odstraní, zužitkuje → PROPADnutí NÁHRADNÍ HODNOTY
 - připadá státu
 - drží-li věc v rozporu s jiným právním předpisem, vždy uloží propadnutí věci
- **8) TREST ZÁKAZU ČINNOSTI**
 - přímo zabránit odsouzenému k páčání trestné činnosti
 - 1-10 LET
 - zpravidla vedle jiného trestu
 - vykonán – hledí se, jako by nebyl odsouzen
 - dočasné vyřazení pachatele

- JEN TU ČINNOST, V JEJÍŽ SOUVISLOSTI se dopustil TČ – pachatelé, kteří neměli způsobilost, oprávnění, odbornost
- **9) ZÁKAZ POBYTU**
 - nesmí se zdržovat na určitém místě nebo obvodu (je třeba povolení k přechodnému pobytu, to dává policie)
 - 1-10 LET
- **10) ZÁKAZ VSTUPU NA SPORTOVNÍ, KULTURNÍ A JINÉ SPOLEČENSKÉ AKCE**
 - až 10 LET tomu, kdo se dopustil ÚMYSLNÉHO TČ v souvislosti s návštěvou této akce
 - zabránit známým výtržníkům v páchání dalších výtržností
 - podmíněné upuštění po ½ výkonu trestu
- **11) ZTRÁTA ČESTNÝCH TITULŮ NEBO VYZNAMENÁNÍ, ZTRÁTA VOJENSKÉ HODNOSTI**
 - nemajetková práva
 - ochrana veřejného života a nezávadného výkonu vojenských funkcí
 - VÝLUČNĚ VEDLEJŠÍ TRESTY!!
 - VEŠKERÁ!
 - VOJ. – VOJÍN
- **12) VYHOŠTĚNÍ**
 - POUZE CIZINCI
 - 1-10 LET nebo NEURČITÁ DOBA
 - musí to vyžadovat bezpečnost lidí, majetku nebo jiný obecný zájem

21. Trest odnětí svobody

- lze uložit za KAŽDÝ TČ ve ZČ TZ
- subsidiární povaha nepodmíněného trestu odnětí svobody – pouze v případě, že nelze uložit jiný z alternativních trestů
- preventivní funkce – omezuje možnost páchat další trestnou činnost
- stanoveno
 - maximální délkou (horní hranice 20 let) – nejvyšší výměra trestu odnětí svobody
 - překročení možné jen u výjimečně – splnění podmínek pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (znovu ZZZ), výjimečný trest, ukládání trestu pachateli pro prospěch org. Zločinecké skupiny
 - + pachatel je trestán souhrnným trestem za více TČ ve více činném souběhu
 - trestními sazbami stanovenými u jednotlivých SP

TZ připouští uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranici stanovenou u konkrétní SP

- mimořádné snížení – soud má za to, že by použití sazby bylo nepřiměřeně přísné a že účelu lze dosáhnout jinak
- pokud odsuzuje pachatele, který napomohl ZABRÁNIT TČ, jenž jiný připravoval nebo se o něj pokusil
- -/- prohlásil svoji VINU
- pachatel je označen jako spolupracující obviněný (podal úplnou a pravdivou výpověď) a splňuje podmínky dle jiného právního předpisu
- pachatel přípravy nebo pokusu, nápravy lze dosáhnout jinak
- pachatel jednal v právním omylu, ale mohl se jej vyvarovat, spáchal TČ odvraceje útok nebo jiné nebezpečí, aniž byly dány podmínky OVP
- pachatel se zmenšenou přičetností, kterou si sám ani z nedbalosti nepřivodil vlivem návykové látky, soud má za to, že za současného uložení OL je možné dosáhnout nápravy

Výkon

- s ostrahou
 - oddělení s nízkým, středním, vysokým stupněm zabezpečení
- se zvýšenou ostrahou
 - výjimečný trest
 - trest ve prospěch organizované zločinecké skupiny
 - ve výměře 8 let za ZZZ
 - odsouzený za úmyslný TČ a v posledních 5 letech pachatel uprchl nebo se o to pokusil

Výjimečný trest

- v délce trvání 20-30 let a trest odnětí svobody na doživotí
- výjimečnost: délka delší než normální, lze uložit jen za taxativně vymezených podmínek
- věznice se zvýšenou ostrahou
- za ZZZ u něhož to trestní zákoník dovoluje
 - 20-30 let: Možnost nápravy je OBVZLÁŠTĚ ztížena a je velmi vysoká závažnost ZZZ
- doživotí
 - spáchal ZZZ vraždy
 - nebo zavinil úmyslně smrt jiného člověka při ZZZ: obecné ohrožení, genocida, teror, teroristický útok, vlastizrada, útok proti lidskosti, válečné krutosti, perzekuce obyvatelstva, zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků, použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje
 - + kumulativně
 - ZZZ je mimořádně závažný (způsob provedení, pohnutka, těžko napravitelný následek)
 - vyžaduje to účinná ochrana společnosti
 - není naděje, že by pachatele bylo možné napravit 20-30

Druhy

- 1) PODMÍNĚNÝ S ODKLADEM VÝKONU – výměra do 3 let, podmínka na vedení řádného života 1-5 let, přiměřené omezení a povinnosti, zahlazení odsouzení po uplynutí zkušební doby
- 2) PODMÍNĚNÝ S ODKLADEM VÝKONU S DOHLEDEM – kontrola probačního úředníka, snaha pomoci s léčením, k resocializaci
- 3) NEPODMÍNĚNÝ

22. Ukládání trestů, upuštění od potrestání

- trest:
 - prostředek **státního donucení**
 - který lze uložit **pachateli TČ**
 - mohou je uložit výlučně **soudy**
 - pachateli je **způsobena újma**
 - **obsahuje společenské odsouzení**
- zásada ZÁKONNOSTI = *nullum crimen sine lege* = není trestného činu bez zákona
 - zákonodárce vymezuje, jaký druh trestu lze uložit a rámcově určuje výměru
 - univerzálním trestem je trest odnětí svobody, ale je posilována možnost ukládat i alternativní tresty, a to i jako tresty samostatné
 - z výčtu druhů trestů u konkrétní SP, lze každý samostatně nebo lze některé uložit vedle sebe
 - vedle takového druhu trestu lze pak uložit i jiný druh trestu (ve výčtu neuvedený, který by jinak nebylo možné uložit jako druh samostatný
 - lze i samostatně: DV, OPP, peněžitý trest, zákaz vstupu, vyhoštění, zákaz pobytu
 - zákonný zákaz kumulace některých druhů trestů – peněžitý trest a propadnutí majetku
 - trestní sazba – rozmezí délky TOS, vymezená horní a dolní hranicí
 - výjimky – mimořádné zvýšení nebo snížení TOS
- zásada PŘÍMĚŘENOSTI – sankce musí být adekvátní spáchanému TČ, požadavek na **spravedlivost trestu**
- zásada INDIVIDUALIZACE použitých sankcí – při rozhodování o určitém druhu a výměře trestu v mezích TZ vymezených – konkrétně zvážit okolnosti každého případu:
 - povaha a závažnost TČ (následky, význam dotčeného zájmu, pohnutka, míra zavinění, osoba pachatele)
 - osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele
 - dosavadní způsob života a možnost nápravy
 - chování po činu
 - účinky a důsledky, které lze od trestu pro život pachatele očekávat
 - doba, která uplynula od spáchání TČ
 - délce trvání trestního řízení,
 - změna situace
- zásada PERSONALITY sankce – měla by **postihovat jen pachatele**, vliv sankce na okolí by měl být minimalizován
- zásada NESLUČITELNOSTI URČITÝCH DRUHŮ SANKCÍ u téhož pachatele – zákaz ukládat sankce stejné věcné povahy u jednoho pachatele (např. odnětí svobody vedle domácího vězení nebo OPP)
- zásada HUMANITY – **NE kruté/nepřiměřené sankce**
- zásada ADEKVÁTNOSTI = musí **odpovídat zákonné úpravě** + konkrétnímu činu a poměrům pachatele
- každý trest určen ve výroku o trestu odsuzujícího rozsudku nebo trestního příkazu v podobě uložení konkrétního druhu trestu v absolutní výměře, v podobě vhodné kombinace několika druhů trestů
- všechny vedle sebe uložené tresty tvoří **jeden výrok o trestu**
- zvláštní okolnosti při ukládání trestů
 - ZVÝŠENÍ
 - vícečinný souběh
 - mimořádné zvýšení TOS
 - ve prospěch organizované zločinecké skupiny – úmyslně ...obecně nebo zvláště přitěžující
 - jako člen
 - vědomě s členem
 - v úmyslu napomáhat OZS
 - horní hranice trestní sazby se zvyšuje o jednu třetinu a trest se ukládá v horní polovině takto zvýšené trestní sazby
 - zvýšená horní hranice může u výjimečného trestu přesahovat 20 let, ale nemůže 30
 - X u TČ účast na organizované zločinecké skupině
 - SNÍŽENÍ
 - pokud je označen jako spolupracující obviněný
 - pomůže při odhalování trestné činnosti OZS (může být zcela upuštěno) – obecně polehčující
 - pokud spáchal TČ na kterém získal majetkový prospěch, soud musí obligatorně uložit trest, který ho postihuje na majetku ...TČ by se neměla vyplácet
 - zanedbání povinné výživy – zákaz řízení motorových vozidel
 - započítání vazby a trestu – pokud byl pro skutek, pro který je trest ukládán již postižen způsobem srovnatelným
 - postih stejného skutku

TZ připouští uložení trestu odnětí svobody **POD DOLNÍ HRANICI** stanovenou u konkrétní SP

- mimořádné snížení – soud má za to, že by použití sazby bylo **nepřiměřeně přísné** a že účelu lze dosáhnout jinak

- pokud odsuzuje pachatele, který:
 - **napomohl ZABRÁNIT TČ, jenž jiný připravoval nebo se o něj pokusil**
 - **prohlásil svoji VINU**
 - je označen jako **spolupracující obviněný** (podal úplnou a pravdivou výpověď) a splňuje podmínky dle jiného právního předpisu
 - se dopustil pouze **přípravy nebo pokusu**, nápravy lze dosáhnout jinak
 - **jednal v právním omylu, ale mohl se jej vyvarovat**, spáchal TČ **odvraceje útok nebo jiné nebezpečí**, aniž byly dány podmínky OVP
 - jednal **ve zmenšené přičetnosti**, kterou si sám ani z nedbalosti nepřivodil vlivem návykové látky, soud má za to, že za současného uložení OL je možné dosáhnout nápravy

Upuštění od potrestání

- jeden z projevů **subsidiarity trestní represe**, možnost vyslovit vinu trestným činem, ale neuložit za něj trest
- upustit od potrestání může **soud pouze po ŘÁDNÉM DOKAZOVÁNÍ – ROZSUDEK** (ne trestní příkaz)
- VARIANTY:
 - **1) upuštění od potrestání**
 - u pachatele, který spáchal PŘEČIN, jeho spáchání LITUJE a projevuje ÚČINNOU SNAHU PO NÁPRAVĚ, jestliže vzhledem k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již pouhá PROJEDNÁNÍ věci postačí k jeho NÁPRAVĚ, a i k ochraně společnosti
 - U SPOLUPRACUJÍCÍHO OBVINĚNÉHO
 - za podmínky, že podal pravdivou a úplnou výpověď o skutečnostech, které jsou způsobily přispět k objasnění zločinu OZS
 - jediný případ, kdy je upuštění obligatorní
 - ale omezení – spáchaný TČ je závažnější než objasňovaný zločin
 - se na objasňovaném zločinu podílel jako organizátor nebo návodce
 - případně způsobil těžkou újmu na zdraví nebo smrt
 - jsou dány důvody pro mimořádné zvýšení TOS
 - PACHATELE PŘÍPRAVY NEBO POKUSU, který NEROZEZNAL, že příprava nebo pokus mohly vést k dokonání
 - **2) podmíněné propuštění od potrestání s dohledem**
 - sledovat chování pachatele pro určitou dobu
 - zkušební doba až 1 rok
 - přiměřená omezení a povinnosti, mladiství – výchovná opatření
 - osvědčil X rozhodne o uložení trestu
 - **3) upuštění od potrestání za současného uložení OL nebo ZD**

23. Ukládání trestu při mnohosti TČ: úhrnného, souhrnného a společného

Pokračující TČ

- zvláštní postup není třeba, pokud lze rozhodnout o všech dílčích útocích jedním rozsudkem ve společném řízení
- pokud již existuje pravomocné rozhodnutí odsouzení za část pokračujícího TČ bude nově rozhodnuto o vině celým pokračujícím trestným činem a ukládán trest **SPOLEČNÝ**
 - obligatorní součástí je zrušení výroku o vině i trestu z dřívějšího pravomocného odsuzujícího rozsudku
 - může dojít ke změně právní kvalifikace
 - nově ukládaný společný trest nesmí být mírnější
 - ukládá se i ve vztahu k dřívějšímu odsouzení, ohledně nějž platí fikce neodsouzení

Tresty

- **1) SPOLEČNÝ TREST**
 - za **pokračující TČ** (SP, záměr, způsob provedení), o kterých **nebylo** rozhodnuto v jednom řízení – o dílčích útocích
 - v době, kdy jiný pravomocný odsuzující rozsudek **již nabyl právní moci**
 - soud **zruší obligatorně předchozí výrok o vině a trestu a vydá nový**
 - nelze u hromadných TČ a trvajících TČ
 - i tehdy, i když pro dřívější odsouzení platí fikce neodsouzení
- **2) ÚHRNNÝ TREST**
 - při **souběhu** (2 nebo více TČ) tam, když pachatele **odsuzuje v jednom trestním řízení**, jedním rozsudkem
 - **uloží úhrnný trest za nejpřísnější TČ**
 - vícečinný – větší počet TČ – **může se zvýšit o 1/3**
- **3) SOUHRNNÝ TREST**
 - soud projednává **nový TČ, poté co byl uložen trest za první TČ**
 - **2 a více řízení**
 - soud **zruší výrok O TRESTU** předchozího rozsudku a **uloží trest za oba TČ**
 - zpravidla jen vícečinný souběh
 - nekonalo se společné řízení
 - **MUSÍ ČEKAT DO PRAVNÍ MOCI ROZSUDKU PŘED**
 - **NELZE, POKUD PLATÍ FIKCE NEODSOUZENÍ**
 - povinnost vyslovit znovu některé druhy trestů – tituly, propadnutí majetku, věci, majetkové hodnoty)

Recidiva

- = **situace, kdy pachatel spáchá TČ po tom, co byl již pravomocně odsouzen pro jiný**
- trest je ukládán v zásadě na sobě nezávislými odsouzeními = **samostatné výroky o trestu v různých rozsudcích**
- tresty jsou ukládány postupně, velké množství ukládání může být důvodem pro zastavení stíhání pro neúčelnost
- **RECIDIVA = obecně přítěžující okolnost**, soud k ní nemusí přihlídnout
- kvalifikovaná recidiva = opětovné spáchání ZZZ, může být důvodem pro mimořádné zvýšení TOS

Souběh

- důvod pro mírnější postup, pachatel **nebyl** před spácháním trestné činnosti **předem varován odsuzujícím rozsudkem**
- **zásady:**
 - **1) KUMULAČNÍ (sčítací) = rozhodne se o druhu a výměře za konkrétní TČ jednotlivě a konkrétní výměry se sečtou**
 - a) vertikální = jednotlivé sazby
 - b) horizontální = vedlejší tresty
 - **2) ABSORPČNÍ = uloží se nejpřísnější trest z možných**, pohlcuje tresty mírnější, které by připadaly v úvahu, pokud by tresty byly posuzovány jednotlivě
 - **3) ASPERAČNÍ (zostřovací) = nejpřísnější trest dle zásady absorpční se ještě zpřísní**
- TZ hlavně absorpční zásada, uplatní se však i ostatní zásady
- **HLEDISKO PŘÍSNOSTI:**
 - posuzuje se dle horní hranice, jsou-li shodné podle dolní; pokud obě shodné, pak ten, který umožňuje výjimečný trest, také ten, který z alternativních trestů neumožňuje uložit ty nespojené s odnětím svobody, případně jich umožňuje méně
- **HLEDISKO VÝMĚRY TRESTNÍ SAZBY:** dolní a horní hranice je určena podle nejvyšší takové hranice stanovené pro kterýkoliv ze sbíhajících se TČ, přísnější pohlcuje mírnější – absorpční
 - pokud vícečinný s hodně TČ, soud může díky asperační metodě zvýšit horní hranici o 1/3 a trest se uloží v horní polovině takto zvýšené sazby
- **HLEDISKO DRUHU TRESTU:** asperační, nelze-li za některý ze sbíhajících TČ uložit jako samostatný jiný druh trestu než TOS, musí být uložen TOS

- kumulační zásada – plus jiný druh trestu
- aby mohly být zásady uplatněny, je třeba, aby k tomu došlo v JEDNOM VÝROKU O TRESTU, JEDINÝ PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK

24. Ochranná opatření

- DUALISMUS = tresty a ochranná opatření, společný úkol = ochrana společnosti před trestnou činností
- může uložit pouze příslušný soud, který je vázán obecnými zásadami trestního sankcionování
- ZÁSADA PŘÍMĚŘENOSTI – zakotvena negativně, OP **nelze uložit, není-li přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu**, újma nesmí být větší než nezbytná
- hlavní rozdíl od trestů – **preventivní charakter** OP, nemají s sebou nést morální odsudek vůči osobě, které je ukládáno
 - újma není primárním účelem, ale nevyhnutelný jev
- mohou být uložena **i za čin JINAK TRESTNÝ**
- ČASOVÁ PŮSOBNOST – vždy **dle zákona účinného v době, kdy se o OO rozhoduje**
- možné uložit **i více vedle sebe**, subsidiární k trestu – pokud by nebyl trest dostatečný
- **NAVRHUJE STÁTNÍ ZÁSTUPCE, soud je může uložit i bez návrhu**
 - formou **usnesení**, ne rozsudek, ne trestní příkaz
- **NELZE ZAHLADIT, PROMINOUT MILOSTÍ, AMNESTIÍ, VÝKON SE NEPROMLČUJE**
- DRUHY:
 - 4 v TZ a 1 v ZSVM (ochranná výchova)
 - které zasahují do osobní svobody, směřující proti majetku
- 1) PROTI OSOBNÍ SVOBODĚ
 - VÝHRADNĚ proti osobě, která se dopustila **TČ** nebo **činu jinak trestného**
 - neukládají se ve stanovené délce, ale **trvají, dokud to jejich účel vyžaduje**, soud má povinnost zjišťovat
 - **samostatně i vedle trestu** (nelze však OL vedle ZD, ta je subsidiární)
 - bývá zapotřebí **vyjádření znalce**
 - všechna lze uložit **mladistvým**, ale **nikoliv PO**
 - ochrana společnosti před lidmi trpícími duševní poruchou a zneužívání návykových látek – kteří páchají trestnou činností
 - **A) OCHRANNÉ LÉČENÍ**
 - uložení povinnosti pachateli podrobit se **terapeutickému, léčebnému působení**
 - aby pobyt pachatele na svobodě nebyl nebezpečný
 - DRUHY: **protialkoholní, psychiatrické, sexuologické, protitoxikomanické**
 - i více vedle sebe (současné nebo pořadí)
 - **OBLIGATORNĚ:**
 - čin jinak trestný, kteří **nejsou pro nepřičetnost TO** a jejich pobyt na svobodě je **nebezpečný**
 - TČ ve stavu **zmenšené přičetnosti** a současně je jim ukládán **TOS pod dolní hranici** ...jen ti, kteří si stav nepřivodili vlivem návykové látky zaviněně
 - ve zmenšené přičetnosti nebo ve vztahu vyvolaném duševní poruchou a u nichž je současně rozhodnuto o upuštění od potrestání ... jen ti, kteří si stav nepřivodili vlivem návykové látky zaviněně
 - **FAKULTATIVNĚ**
 - **duševní porucha a pobyt je nebezpečný, jsou TO**
 - zneužívají návykovou látku a spáchali TČ pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním
 - chorobný návyk, ne jednorázové a ojedinělé užití, musí být jednou z příčin pro kterou došlo ke spáchání TČ, ne tam, kde nelze dosáhnout účelu
 - bylo-li dosaženo OP, musí **zdravotnické zařízení podat soudu návrh na propuštění**
 - **max. 2 roky, ale pak lze opět rozhodnout**
 - pokud pominou okolnosti před, od výkonu se upustí
 - formy:
 - **AMBULANTNÍ** = osoba ponechána na svobodě, pravidelně dochází
 - **ÚSTAVNÍ** = ne na svobodě
 - forma musí být **ve výroku a lze ji změnit**, a to i na ZD
 - je-li společně s TOS, vykonává se přímo po nástupu ve věznici, nebo po
 - **B) ZABEZPEČOVACÍ DETENCE**
 - **ústavní forma**, specializovaná zařízení se zvláštní ostrahou, spravuje Vězeňská služba ČR
 - **JEN ZA ZLOČIN**, vždy **subsidiární vůči OL**
 - **OBLIGATORNĚ**
 - nepřičetnost, čin jinak trestný, zločin, nebezpečný na svobodě
 - zmenšená přičetnost, zločin, ve stavu vyvolaném duševní poruchou a je současně upuštěno od potrestání
 - není vyloučena zmenšená přičetnost, upuštění od potrestání, když si pachatel přivodil sám
 - **FAKULTATIVNĚ**
 - **duševní porucha, zločin, nebezpečný na svobodě**

- oddávají se zneužívání návykové látky a znovu spáchali zločin, ač už byli pro zločin spáchaný pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním odsouzeni k nepodmíněnému TOS na 2 léta +
 - soud je povinen průběžně zkoumat, vždy nejpozději do 12 měsíců
 - pominutí před, upustí se od výkonu
 - po TOS, nebo se přeruší a vykoná se TOS, lze přeměnit na ústavní ochranné léčení
 - C) OCHRANNÁ VÝCHOVA
- 2) SMĚŘUJÍCÍ PROTI MAJETKU
 - mohou směřovat **proti komukoliv, komu náleží majetek**, kterého se ochranné opatření týká
 - může být **víc vedle sebe, i vedle proti svobodě**
 - pokud jsou splněny podmínky pro uložení trestu týkajícího se stejného majetku, jsou OO subsidiární
 - **mladistvým i PO**
 - ochrana společnosti před věcmi, které byly využity nebo jsou určeny k páčání trestné činnosti, odčerpání majetkového prospěchu
 - A) ZABRÁNÍ VĚCI
 - vlastnictví **připadá státu**
 - věc náleží pachateli
 - zabrání
 - věci, která byla **ke spáchání TČ užita** nebo **určena**, pakliže náleží pachateli, u něhož bylo upuštěno od potrestání nebo kterého nelze stíhat nebo odsoudit
 - **ohrožuje bezpečnost** lidí nebo majetku, hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu
 - i ta, která **nenáleží pachateli**
 - **i osobě nepřítelné**
 - nebezpečnost vychází přímo z jejich vlastností, byly např. i přizpůsobeny
 - výnos z trestné činnosti
 - náleží **nepřítelné osobě**, která spáchala čin jinak trestný
 - náleží pachateli za TČ ze kterého pochází, nebo kterého **nelze stíhat**, nebo **bylo upuštěno**
 - náleží jiné osobě, na kterou pachatel **věc převedl nebo ji jinak nabyla**
 - součástí svěřeneckého fondu nebo podílového fondu
 - fakultativní, obligatorní jen, když je držena v rozporu s jinými předpisy
 - místo zabrání lze uložit **povinnost**:
 - **pozměnit**
 - **odstranit zařízení, označení, provést změnu**
 - **omezit dispozice**
 - zahrnuje i plody a užitky
 - zabrání náhradní hodnoty
 - zabrání spisů a zařízení – obsah naplňuje znaky TČ
 - B) ZABRÁNÍ MAJETKU
 - zabrán může být **majetkový prospěch získaný konkrétním činem**, ale i další majetek který **pravděpodobně pochází z trestné činnosti**
 - lze jej uložit za **kumulativní splnění** těchto podmínek
 - 1) došlo k **rozhodnutí o vině úmyslným TČ** s horní hranicí 4+
 - 2) pro sebe nebo pro jiného získal **majetkový prospěch**, nebo se **snažil**
 - 3) soud má za to, že určitá část majetku je **výnosem z trestné činnosti**
 - uloženo:
 - **pachateli**
 - komukoliv, na koho **převedl bezplatně** nebo **za výhodných podmínek** a tato osoba **věděla nebo vědět mohla**
 - osobě pachateli **blízké**, pokud převedl
 - **PO**, ve které má většinovou majetkovou účast, převedl a sám užívá
 - vůči majetku ve svěřeneckém fondu, SJM
 - i možná náhradní hodnota
 - **NE na věci nezbytné k uspokojení životních potřeb**

25. Obecně prospěšné práce, domácí vězení, peněžitý trest

Domácí vězení

- může uložit **až na 2 LÉTA**, za podmínky, že:
 - odsuzuje pachatele **PŘEČINU**
 - **pachatel dal PÍSEMNÝ SLIB**, že se ve stanovené době bude zdržovat na určité adrese
 - má za to, že **postačí** uložení tohoto trestu...povaha a závažnost
- **povinnost zdržovat se po dobu výkonu trestu v určitém obydlí** nebo jeho části soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody:
 - výkon **zaměstnání** nebo **povolání**
 - poskytnutí **zdravotnických služeb** v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu
 - může povolit navštěvování pravidelných **bohoslužeb** nebo **náboženských shromáždění** i ve dnech pracovního klidu/volna
- **možnost uložit** přiměřená omezení nebo povinnosti:
 - podrobení se **výcviku** pro získání vhodné pracovní kvalifikace
 - podrobení se vhodnému programu sociálního výcviku a **převýchovy**
 - podrobení se **léčení závislosti** na návykových látkách, které není ochranným léčením podle TZ
 - podrobení se vhodným programům **psychologického poradenství**
 - zdržení se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných spol. akcí a styku s různými lidmi
 - zdržení se neoprávněného zásahu do práv a zájmů jiných osob
 - poskytnutí poškozenému přiměřené zadostiučinění
- kontrolu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR nebo elektronická kontrola – organizační složka Probační a mediační služby

Obecně prospěšné práce

- alternativa k nepodmíněnému TOS
- **nevykonaný test OPP se přemění na TOS** nebo i **trest domácího vězení**
- odsouzený je povinen provádět stanovenou pracovní činnost **OSOBNĚ, BEZPLATNĚ A VE SVÉM VOLNÉM ČASE**
 - údržba veřejných prostranství, instituce, obce, komunikace
- práce nesmí sloužit výdělečným účelům
- možnost výkonu i kvalifikovaných prací
- uložen za **PŘEČIN**
- lze uložit i **samostatně** ...ne zpravidla tomu, komu byl OPP přeměněn na TOS, i vedlejší trest, ne vedle TOS a DV
- dospělí
 - **50-300 HODIN**
 - NE zdravotně nezpůsobilý
 - přihlédně se i ke stanovisku, ale lze i když nesouhlasí
 - zpravidla i náhrada nemajetkové újmy, škody, bezdůvodného obohacení
- možnost uložit přiměřená omezení a povinnosti
- **výjimečně soud může prodloužit až o 6 MĚSÍCŮ**, nechat v platnosti, i když odsouzený zavdal příčinu k přeměně trestu
 - stanovit dohled
 - přiměřená omezení a povinnosti dosud neuložená
 - výchovná opatření – mladiství
- **VYKONÁNÍ** → hledí se **jako by nebyl odsouzen**, totéž při pravomocném upuštění výkonu trestu nebo jeho zbytku
- i tam, kde není ve ZČ TZ přímo uveden
- **MUSÍ VYKONAT DO 1 ROKU**, jinak přeměna na TOS, DV, peněžitý trest (1h = 1 den)

Peněžitý trest

- **nepostihuje pouze pachatele** (může to za něj někdo zaplatit, ale jen s jeho souhlasem) – výjimka ze zásady, že je to osobní újma
- alternativa krátkodobých TOS
- samostatný i vedlejší
- výměra ve formě **denních sazeb** – 20-730 denních sazeb, jedna sazba 100-50 000 Kč
- vykonán v okamžiku, kdy byl řádně splacen v celé výměře
- fikce neodsouzení – za přečin spáchaný z nedbalosti, vykonán nebo jeho výkonu či zbytku bylo upuštěno

26. Podmíněné odsouzení (s dohledem)

Podmíněné odsouzení

- **samostatný trest**, který lze do určité doby proměnit v jinou trestní sankci, která se realizuje, pokud nejsou splněny podmínky, za kterých se podmíněné odsouzení uložilo
- **soud** vynese **ODSUZUJÍCÍ ROZSUDEK**, ve kterém **uloží TOS**, ale jeho **výkon odloží pod podmínkou**, že se odsouzený během zkušební doby bude **řádně chovat** a vyhoví stanoveným podmínkám
- může odložit TOS **nepřevyšující 3 roky**, a to za podmínky, že vzhledem k:
 - osobě pachatele
 - poměrům
 - dosavadnímu životu
 - prostředí, ve kterém žije, pracuje
 - okolnostem případu
 - má soud odůvodněně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu
- zkušební doba je 1-5 let
- ve zkušební době mohou být pachateli uloženy přiměřená omezení a přiměřené povinnosti
 - podrobení se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace
 - podrobení se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy
 - podrobení se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle TZ
 - podrobení se vhodným programům psychologického poradenství
 - zdržení se návštěv nevhodného prostředí, sport., kult. A jiných spol. akcí a styku s různými lidmi
 - zdržení se neoprávněného zásahu do práv a zájmů jiných osob
 - poskytnutí poškozenému přiměřené zadostiučinění
- byla-li trestným činem způsobena škoda, může soud uložit, aby ji podle svých sil nahradil
- jestliže odsouzený vedl řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se podmíněně **OSVĚDČIL**
 - hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen
 - jinak rozhodne o tom, že se trest vykoná
 - takto může učinit již během zkušební doby
 - výjimečně může odsouzení ponechat v platnosti, i když odsouzený ZAVDAL PŘÍČINU pro nařízení výkonu trestu
 - může stanovit dohled
 - prodloužit lhůtu
 - stanovit nová omezení a povinnosti

Podmíněné odsouzení s dohledem

- kontrola pachatele, která má zajistit snížení možnosti opakovat trestnou činnost, chránit společnost
- těm, kterým nepostačí bez dohledu, intenzivnější
- výchovné vedení a pomoc vést v budoucnu řádný život
- vykonává probační úředník v souladu s vytvořeným probačním plánem
- odsouzený – povinnost spolupracovat, informovat, umožnit vstup do obydlí, dostavovat se k němu ve stanovených lhůtách
- pracovník – vykonávat dohled, být nápomocen, plnit pokyny předsedy senátu, aktualizovat probační program pravidelně, jednou za půl roku podávat zprávu
- dohled – pravidelný kontakt

27. TO mladistvých

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

- předešla úprava nerozlišovala mezi ukládáním sankcí mezi dospělými a mladistvými
- potřeba specifického přístupu k osobám mladším osmnácti let – dána věkem, RMV, vyšším potenciálem výchovného působení na jejich život a chování
- smíšený právní předpis – hmota i proces
 - některé podmínky vzniku a zániku TO mladistvých
 - zvláštní podmínky a prostředky sankcionování mladistvých (opatření)
 - trestní řízení proti nim
 - opatření ukládaná osobám mladším 15 let a řízení proti nim
- zvláštní úprava, specialita, užije se přednostně
 - TO mladistvých zde, zbytek TZ, zákon s tím výslovně počítá
 - některé otázky neupravuje, některé jen formou odchylek
- zvláštní přístup se odráží již v samotné terminologii
 - PROVINĚNÍ = TČ spáchaný mladistvým
 - ČIN JINAK TRESTNÝ = dítě mladší 15 let, jednání jinak vykazující znaky TČ
 - právní následky provinění a činů jinak trestných je opatření

Delikt ní způsobilost mladistvého

- kdo nedovršil v době spáchání TČ 15. rok věku, není TO
 - pouze osoby sociálně zralé, které jsou schopny nést důsledky TO – aby byly schopny rozpoznat protiprávnost svého činu a ovládat své jednání
 - TO začíná dnem po dosažení 15 let, TČ hromadné, trvající nebo pokračování v TČ – omezuje se TO na období po dosažení 15 let
- modifikace TO – mladistvý, který v době spáchání TČ nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat p. a ovládat své jednání, není TO
 - závislost na dosaženém stupni intelektuálního a mravního vývoje
- TO
 - absolutní – pevná dolní hranice určující počátek
 - relativní – způsobilost je vázána také na to, že je mladiství schopen mentálně a psychicky chápat smysl a význam svého počínání
- dle Jelínka je RMV samostatný obligatorní znak TO, vedle věku a přičetnosti
- nezralost mladistvého musí být podstatná a zásadní, tj. taková, že mladiství nedosahuje takového stupně vývoje, jakého dosahují zpravidla jeho vrstevníci
- stupeň RMV ovlivněn celou řadou faktorů – genetické dispozice, prostředí růstu, vzory, autority, vliv rodiny a péče, začlenění mladistvého do kolektivu
- nedostatek RMV bude zjišťován znalecky, jen v případě, vzniknou-li pochybnosti – 2 znalci z oboru zdravotnictví/pedagogiky a z oboru psychiatrie – oba se specializací na dětskou psychologii
- posuzování mladistvého není závislé na jeho svéprávnosti z hlediska občanského práva
- nabytím 18 let – plně TO, někdy lze však osobu blízkou věku mladistvého posuzovat podobně jako osoby mladistvé, protože ani vývoj těchto osob nemusí být ukončen
 - obecně polehčující okolnost
 - proces dospívání je individuální

Osoby mladší 15 let

- dítě 12-15 let čin, za který lze uložit výjimečný trest → uloží soud obligatorně ochrannou výchovu v občanském řízení
- fakultativně i za jiný TČ, odůvodňuje-li to povaha spáchaného TČ a je-li to nutné k zajištění výchovy
- je možné ochrannou výchovu prodloužit do 19 let

Zánik trestnosti

- účinná lítost
- promlčení
- upuštění od uložení trestního opatření

28. Sankcionování mladistvých

Pojem

- Princip restorativní justice – důraz kladen na spravedlivou reakci společnosti na TČ mladistvého a za účelem předcházení další trestné činnosti
- Spíše než represe – odstranění příčin trestné činnosti a obnovení narušených společenských vztahů, řešení škodlivých důsledků
 - vedení mladistvého k převzetí odpovědnosti a odstranění následků
 - zohlednění nároků poškozeného
- **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže** = smíšený právní předpis
 - některé zvláštní podmínky vzniku a zániku TO
 - zvláštní podmínky a prostředky sankcionování mladistvých
 - trestní řízení proti mladistvým
 - opatření osobám mladším 15 let a řízení proti nim
- TČ spáchaný mladistvým = provinění, jednání jinak vykazující znaky TČ spáchané mladistvým – čin jinak trestný
- právní následek = opatření

Opatření – pojem, účel a systém

- úprava trestání mladistvých je založena na tzv. monismu trestněprávních sankcí – opatření
- účel – vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k dosaženému stupni jeho rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, rodinné výchově, prostředí z něhož pochází,...
- má být užito takové opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se mladistvý nadále zdržel páchaní protiprávních činů a našel si společenské uplatnění, případně dle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem
- zásada individualizace a přiměřenosti opatření
- **druhy** opatření:
 - **VÝCHOVNÉ**
 - **OCHRANNÉ**
 - **TRESTNÍ**
- lze samostatně i vedle sebe, vztah subsidiarity k mírnějším

Výchovná

- nejmírnější, ostatní druhy lze uložit v případě, že by samostatné uložení výchovného opatření nevedlo k naplnění preventivního účelu
- účel: **usměrnit způsob života mladistvého a tím podpořit jeho výchovu**
- lze ukládat
 - **samostatně**
 - při **upuštění** od potrestání nebo při upuštění od trestního opatření s dohledem
 - vedle ochranných a trestních (povaha OK)
 - ve zvláštním řízení o odklonech, a to při podmíněném zastavení trestního stíhání a při podmíněném odložení podání návrhu na potrestání
 - i dospělým v **blízkém věku mladistvých**
 - **rozhodnutím** – konec řízení, v průběhu trestního řízení
 - **oprávněn státní zástupce**
 - v řízení před soudem **soud pro mládež** + výhradně **souhlas mladistvého** (i před koncem TR), po skončení není třeba souhlas
 - **nejdéle na 3 roky**
 - **v průběhu řízení – trvají do odvolání uděleného souhlasu**, nejpozději však do pravomocného skončení řízení
 - lze je měnit a rušit (nemožné nebo nespravedlivé)
- druhy:
 - **A) DOHLED PROBAČNÍHO ÚŘEDNÍKA**
 - **pravidelné sledování chování** mladistvého probačním úředníkem, který poskytuje odborné vedení a pomoc, aby vedl řádný život v souladu se zákonem
 - život v rodině, způsob výchovy, plnění povinností uložených soudem
 - **méně závažná porušení** – udělení výstrahy, jinak informuje orgán
 - **B) PROBAČNÍ PROGRAM**
 - uložení **povinnosti podrobit se účasti** v probačním programu – programy pozitivního působení a sociálního výcviku mladistvých
 - **schvaluje ministr spravedlnosti**, uvedeny v seznamu probačních programů vedeném Ministerstvem spravedlnosti
 - podmínky: je **vhodný vzhledem k potřebám mladistvého**, dostatečná možnost se seznámit s obsahem, souhlasí se svou účastí
 - i v **průběhu řízení**, v **přípravném řízení** i státní zástupce
 - **C) VÝCHOVNÉ POVINNOSTI**

- obdoba přiměřeným povinnostem a omezením ukládaným dospělým jako doplněk alternativních trestů a odklonu od trestního řízení
- účel: zcela **zmírnit nebo odstranit negativní vlivy**, faktory, příčiny páchaní provinění
- povinnosti:
 - **bydlet s rodiči** nebo jinými dospělými, kteří jsou odpovědní za výchovu
 - jednorázově nebo ve splátkách **zaplatit přiměřenou peněžitou částku** na peněžitou pomoc obětem
 - ve volném čase **vykonávat společensky prospěšnou činnost**
 - **usilovat o vyrovnání s poškozeným**
 - podle svých sil **nahradit škodu** proviněním nebo jinak přispět k odstranění následku
- **D) VÝCHOVNÁ OMEZENÍ**
 - **nenavštěvovat** určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí
 - **nestýkat se** s určitými lidmi
 - **nezdržovat se na určitém místě**
 - **neužívat návykové látky** (= § 130 TZ)
 - **neúčastnit se hazardních her**, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích
- **E) NAPOMENUTÍ S VÝSTRAHOU**
 - soudce nebo státní zástupce v přípravném řízení **důrazně vytkne protiprávnost** jeho činu a **upozorní ho na konkrétní důsledky**, jež mu hrozí v případě dalšího páchaní
 - **OSOBNĚ, v PŘÍTOMNOSTI ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE**
 - **postihnutí může být přenecháno jeho zákonnému zástupci, škole nebo výchovnému zařízení**

Ochranná opatření

- ochrana společnosti před pácháním TČ
- účel: **kladně ovlivnit duševní a mravní vývoj**, chránit společnost
- u mladistvých hrozí zanedbaná výchova, duševní porucha, závislost na návykových látkách
- druhy:
 - **A) OCHRANNÉ LÉČENÍ**
 - **B) ZABEZPEČOVACÍ DETENCE**
 - **C) ZABRÁNÍ VĚCI**
 - **D) ZABRÁNÍ ČÁSTI MAJETKU**
 - **E) OCHRANNÁ VÝCHOVA**
 - zajištění řádné výchovy a vývoje těch, jejichž výchova vykazuje závažnější nedostatky a zvyšuje riziko recidivy
 - spočívá v **NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE**, ve zvláštních ústavních zařízeních
 - zajištění zdravého vývoje mladistvých, předcházení vzniku a rozvoje negativních projevů, odstranění jejich příčiny
 - podmínky:
 - o výchovu není náležitě postaráno a nedostatek nelze odstranit v rodině
 - dosavadní výchova byla zanedbána
 - prostředí, kde žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy
 - trvá, dokud to vyžaduje účel, nejdéle do 18, výjimečně může být prodloužena do 19
 - pominutí důvodů – ukončení, upuštění

Trestní opatření

- **nejpřísnější** (rozdíl: ZAHRNÚJÍ V SOBĚ NEGATIVNÍ HODNOCENÍ PROVINĚNÍ A PACHATELE)
- jsou **obdobou trestu**
- újma není účelem, ale dosažením preventivní funkce
- zásada subsidiarity ukládání trestních opatření
- subsidiárně TZ X odchylky – úprava zákonných sazeb, zpravidla poloviční
- **samostatně i vedle sebe**
- druhy:
 - **A) OBECNĚ PROSPĚŠNÉ PRÁCE** – výměra 50-300 hodin
 - **B) PENĚŽITÉ OPATŘENÍ** – TZ nezná
 - za podmínky, že je **mladistvý výdělečně činný**
 - **majetkové poměry umožňují**
 - **náhradní trestní opatření odnětí svobody, kdyby nebylo zapláceno**
 - soud může **nahradit** vykonáním **obecně prospěšné činnosti**
 - **C) PENĚŽITÉ OPATŘENÍ S ODKLADEM VÝKONU**
 - účelu bude dosaženo i bez výkonu
 - až 3 roky zkušební doba
 - **D) PROPADNUTÍ VĚCI**
 - **E) ZÁKAZ ČINNOSTI** – 1-5 let
 - **F) VYHOŠTĚNÍ**
 - **G) DOMÁCÍ VĚZENÍ** – až 1 rok

- **H) ZÁKAZ VSTUPU NA SPORTOVNÍ, KULTURNÍ A JINÉ SPOLEČENSKÉ AKCE** – 1-5 let
- **I) PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ**
- **J) PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ S DOHLEDEM**
 - zkušební 1-3 roky
- nelze uložit – propadnutí majetku, zákaz pobytu, ztráta čestných titulů, vyznamenání či ztráta vojenské hodnosti
- dolní hranice nesmí převyšovat 1 rok a horní 5 let
- výjimečně 5-10 let
 - provinění, u něhož jde výjimečný trest
 - povaha a závažnost je mimořádně vysoká ke zvlášť zavrženíhodné pohnutce, provedení, zvlášť těžkému nebo těžko napravitelnému následku
 - odnětí svobody by v jiném rozmezí nepostačovalo
- možnost mimořádného snížení – má-li soud za to, že je to nepřiměřeně přísné

Polehčující okolnosti

- v průběhu řízení úspěšně vykonal probační program
- poskytl poškozenému zadoistučnění, nahradil škodu, odčinil, zmírnil újmu, přičinil se obnovení společenských vztahů
- poté se choval tak, že lze předpokládat, že se trestné činnosti v budoucnu nedopustí
- zmenšená přičetnost, který si přivodil vlivem návykové látky

Alternativy

- vyslovení viny
- upuštění od uložení
- osvědčení ve zkušební době

Upuštění od trestního opatření

- bez dalšího
- za současného napomenutí mladistvého
- za současného přenechání mladistvého k postižení jiné osoby
- spáchal provinění – horní hranice 5 let, lituje, projevuje účinnou snahu po nápravě

29. Sankcionování PO

- Sankce, tresty lze **pouze FO**...jen jiný pojem
- TOPO – zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- účel:
 - **odradit od dalšího jednání** = individuální prevence
 - **odradit ostatní** = generální prevence
- sankce VŽDY DOPADÁ na FO, ze kterých se PO skládá a které mohou být i nevinné (které nemohli protiprávní jednání ovlivnit)
- neuplatní se logicky některé druhy trestů pro FO – TOS, DV
- zásady stejné jako pro TZ
 - DUALISMUS
 - PRINCIP ZÁKONNOSTI = *nula poena sine lege*
 - PŘIMĚŘENOSTI
 - SOUDCOVSKÉ INDIVIDUALIZACE
 - SUBSIDIARITY TRESTNÍ REPRESE
 - HUMANITA
- KRITÉRIA PRO UKLÁDÁNÍ
 - POVAHA A ZÁVAŽNOST
 - hlavní
 - hodnocení v každém jednotlivém případě – význam poškozeného nebo ohroženého zájmu, provedení činu a následky, okolnosti, osoba pachatele, míra zavinění, pohnutka, záměr a cíl
 - zavinění a pohnutka hodnocena vzhledem k FO, jejíž jednání zakládá TO PO
 - POMĚRY PO, DOSAVADNÍ ČINNOST
 - zjištění majetkových poměrů
 - druh podnikatelské činnosti
 - dopady trestu na zaměstnance, klientelu a činnost PO
 - dosavadní chování PO
 - OKOLNOST, ZDA VYKONÁVÁ ČINNOST VE VEŘEJNÉM ZÁJMU, KTERÝ MÁ STRATEGICKÝ VÝZNAM NEBO OBTÍŽNĚ NAHRADITELNÝ PRO NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ, OBRANU A BEZPEČNOST
 - ÚČINKY A DŮSLEDKY, které lze očekávat pro budoucí činnost PO
 - působení po činu
- JEDNOTLIVÉ DRUHY TRESTŮ
 - 8 TRESTŮ A 2 OO – zabrání majetku a zabrání věci
 - 4, které nelze FO
 - ZRUŠENÍ PO
 - nejpřísnější trest
 - činnost spočívala zcela nebo převážně v páchání trestného činu nebo činů
 - + má sídlo v ČR
 - uložení trestu nesmí vylučovat povaha PO (zřízené zákonem)
 - třeba vyžádat předchozí vyjádření ČNB nebo příslušného orgánu státní správy
 - současně se zahajuje likvidace PO
 - PROPADNUTÍ MAJETKU
 - nejpřísnější postihující majetek ..i celý
 - při spáchání ZZZ – musí být prokázána zjištěná pohnutka
 - TZ to dovoluje za daný čin
 - PENĚŽITÝ TREST
 - zejména úmyslné trestné činy, ale i nedbalostní
 - NESMÍ BÝT NA ÚJMU PRÁV POŠKOZENÉHO
 - samostatný nebo vedlejší, ne vedle propadnutí majetku
 - subsidiární aplikace TZ
 - PROPADNUTÍ VĚCI
 - stejné podmínky jako FO
 - ZÁKAZ ČINNOSTI
 - 1-20 let, byl-li TČ spáchán v souvislosti s trestnou činností
 - činnost se zvláštním povolením, který upravuje zvláštní předpis
 - ZÁKAZ PLNĚNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK, ÚČASTI V KONCESNÍM ŘÍZENÍ NEBO VEŘEJNÉ SOUTĚŽI
 - odejmout příležitost páchat trestnou činnost
 - pokud se dopustila trestné činnosti v souvislosti
 - nelze trestním příkazem
 - ZÁKAZ PŘIJÍMÁNÍ DOTACÍ A SUBVENCÍ
 - 1-20 let, v souvislosti
 - UVEŘEJNĚNÍ ROZSUDKU
 - poskytnout veřejnosti informaci o tom, že se PO dopustila TČ, která se veřejnosti týká

- nebezpečná z hlediska společenského a hospodářského (ohrožovala život, zdraví a majetek) ...proti životnímu prostředí
 - soud určí druh veřejného sdělovacího prostředku, rozsah, lhůtu
 - na náklady PO, uveřejní pravomocný odsuzující rozsudek nebo jeho část + obchodní údaje, název PO, sídlo
- OCHRANNÁ OPATŘENÍ
 - ZABRÁNÍ VĚCI
 - ZABRÁNÍ ČÁSTI MAJETKU
 - nevztahuje se promlčení, milost, amnestie

30. Extradice a předávání / vydávání osob v EU

Vydávání pachatelů

- mezinárodní spolupráce za účelem dopadení bez ohledu na hranice konkrétního státu
- instrumenty na jejichž základě lze vydat pachatele, který se nachází v jednom státě do druhého, a to nejčastěji
 - státu, na jehož území byl spáchán TČ
 - státu, jehož zájmy byly dotčeny
 - státu, jehož je pachatel občanem
- účel – znemožnit pachateli uniknout trestnímu stíhání nebo trestu
- úprava vydávání řeší problém střetu s justicí, zejména ve prospěch státu, který má nejlepší podmínky pro provedení trestního stíhání a příp. státu s nejsilnějším zájmem na spravedlivé potrestání
- v případě, že stát odmítne vydání je povinen sám zahájit trestní stíhání a zajistit tím řádný výkon spravedlnosti
- smlouvy
 - evropská úmluva o vydávání
 - v rámci EU zvláštní režim na základě evropského zatýkacího rozkazu
 - zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- FORMY
 - klasická extradice
 - zdvořilostní dotaz ze strany ústředního orgánu
 - smluvní základ, široké uvážení dožádaného státu, zdali vyhoví či nikoliv
 - spolupráce prostřednictvím centrálních justičních orgánů – MS
 - ŽÁDOST
 - mezi členy EU na základě evropského zatýkacího rozkazu
 - vzájemné uznávání rozhodnutí, účinky na území jiného státu, a to bez formálního uznání
 - PŘÍKAZ K ZATČENÍ vydá jeden stát, druhý stát je POVINEN VYKONAT A ZATČENOU OSOBU PŘEDAT
 - justiční orgány, komunikují přímo
- státy zpravidla nevydávají své vlastní státní příslušníky za účelem trestního stíhání nebo potrestání, ledaže tento dá souhlas anebo se stát výslovně zavázal v mezinárodní smlouvě
 - výjimka evropský zatýkací rozkaz
- PODMÍNKY KLASICKÉ EXTRADIKCE
 - ZÁSADA, ŽE STÁTY NEVYDÁVAJÍ VLASTNÍ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNÍKY (aktivní personalitu)
 - projev státní suverenity
 - nelze občana nutit k opuštění vlasti – bez jeho souhlasu, jak k trestnímu stíhání, tak k výkonu trestu.
 - nevydá – má zahájit trestní řízení
 - výjimka – evropský zatýkací rozkaz/závazek z mezinárodní smlouvy
 - nepřipustné, pokud ji byla udělena mezinárodní ochrana
 - SPLNĚNÍ PODMÍNEK RECIPROCITY – VZÁJEMNOSTI
 - ČR vyhoví žádosti, pokud dožadující stát poskytne ujištění o vzájemnosti, tj. že v obdobných případech vyhoví
 - pouze za tzv. extradikční trestné činy
 - trestnost skutku v obou státech
 - povaha a druh sankcí – možné vydat jen pro TČ s HH nejméně 1 rok
 - vydání k výkonu TOS, OO spojeného s OS – 4 měsíce minimální sazba
 - více skutků – postačí splnění u jednoho
 - státy nevydávají pro TČ výlučně politické, vojenské povahy
 - pro daňové, celní, devizové nebo jiné vydává ČR pouze za podmínek vzájemnosti
 - ZÁSADA SPECIALITY
 - pachatel může být stíhán nebo trestán pouze pro TČ, pro který byl vydán
 - X pokud se dopustí nového TČ na tom území
 - X dodatečný souhlas, dobrovolný návrat, setrvání
 - důvodem pro nevydání je obava z možného porušení ZLPS
 - ne tam, kde hrozí trest smrti X ujištění, že nebude uložen ani vykonán
 - ne k výkonu trestu smrti
 - diskriminace, jiná práva
 - nelze vydat osoby, které v době spáchání není TO z důvodu věku
 - ne pro TČ, jehož trestnost dle našeho práva zanikla
 - milost, amnestie, promlčení, smrt
 - dožádaný stát – stíhání dospělo do určitého procesního stádia
 - *ne bis in idem*, může dvakrát trestní stíhání, kde již bylo rozhodnuto meritorně
 - některé smlouvy – přednost jednoho státu k provedení trestního stíhání před druhým
 - na území
 - závažnost, pořadí doručení žádostí

Evropský zatýkací rozkaz

- tzv. předávací řízení, rychlejší a efektivnější, ale prolomil zásadu předávání pachatelů
- je to soudní rozhodnutí – zatkl a předal mu osobu za účelem zahájení trestního stíhání nebo výkonu TOS nebo OO spojeného s odnětím svobody
- individuální právní akt
- podmínky
 - vysoký stupeň důvěry ve fungování justičních systémů a schopnost zajistit spravedlivý proces
 - zásada vzájemného uznávání rozhodnutí
 - automaticky uznává příkaz k omezení osobní svobody, není nutné formální rozhodnutí orgánu předávajícího státu, rozkaz není přímo vykonatelný – rozhodne krajský soud na návrh státního zástupce
 - obligatorní předávání osob
 - ujištění o vykonání sankce OS v domovském státě
 - souhlas
 - reciprocita – uznávání výkonu rozhodnutí
 - částečné prolomení zásady oboustranné trestnosti
 - u taxativně – postačí dožadující, HH 3+
 - nevylučuje politické a vojenské
 - specialita – ne pro jiný skutek, než byla předána
 - přímý kontakt justičních orgánů – ne zdlouhavé diplomatické procedury
 - vydáno pro:
 - trestní stíhání za TČ s HH 1+
 - výkon OS nebo OO s OS 4 měsíce +
- nevydá se
 - meritorní rozhodnutí už existuje
 - porušení LPZS
 - amnestie
 - promlčení TO, výkonu trestu

Další možnosti

- ustálená praxe
- převzetí trestního stíhání – navrhnout domovskému státu
- předání do ciziny – domovskému státu pachatele

TRESTNÍ PRÁVO PROCESNÍ:

1. Pojem a charakteristické rysy trestního řízení a trestního práva procesního, prameny trestního řízení a výklad trestního řádu
2. Předmět trestního řízení, předběžné otázky
3. Ochrana ústavně zaručených práv a svobod v trestním řízení – ústavní limity trestního řízení
4. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): Zásada legality, oficiality, obžalovací
5. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): Zásada rychlosti trestního řízení
6. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): Zásada presumpce neviny, zásada stíhání ze zákonných důvodů
7. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): Zásada vyhledávací, ústnosti a bezprostřednosti, zásada volného hodnocení důkazů
8. Subjekty trestního řízení, pojem strany
9. Pravomoc a příslušnost soudů
10. Postavení státního zástupce v trestním řízení
11. Obviněný
12. Obhájce
13. Poškozený a zúčastněná osoba
14. Pojem probace a mediace, Probační a mediační služba
15. Zajištění osob důležitých pro trestní řízení
16. Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení
17. Vazba
18. Dokazování obecně
19. Jednotlivé důkazní prostředky: výpověď obviněného a svědka
20. Jednotlivé důkazní prostředky: odborné vyjádření a znalecký posudek
21. Zvláštní způsoby dokazování
22. Přípravné řízení: zahájení trestního stíhání
23. Přípravné řízení: průběh a rozhodování v přípravném řízení
24. Dokazování v přípravném řízení
25. Předběžné projednání obžaloby
26. Poměr obžaloby a rozsudku, problematiky totožnosti skutku
27. Hlavní líčení
28. Rozhodnutí ve věcech trestních
29. Opravné prostředky: obecná charakteristika, zásady a třídění
30. Odvolání
31. Stížnost a odpor
32. Dovolání a stížnost pro porušení zákona
33. Obnova řízení

- 34. Řízení ve věcech mladistvých a řízení proti uprchlému
- 35. Dohoda o vině a trestu, prohlášení viny a nesporné skutečnosti
- 36. Odklon v trestním řízení

1. Pojem a charakteristické rysy trestního řízení a trestního práva procesního, prameny trestního řízení a výklad trestního řádu

Pojem trestního řízení a pojem trestního práva procesního

- veř. právo
- **Trestní proces (trestní řízení)**
 - = zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, příp. i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl TČ spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatření, učiněné rozhodnutí vykonat, popř. jeho výkon zařídit, dále působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů
 - = zákonem upravený postup poznávání, zjišťování a hodnocení skutečností, na základě kterých bude následně vybudováno meritorní rozhodnutí ve věci
- Orgány činné v trestním řízení
 - soud, stát. zástupce, policejní orgán (§ 12 odst. 1)
 - TR stanovuje jejich pravomoc a působnost
 - úkol: postupovat tak, aby byl splněn účel trestního řízení
 - při výkonu pravomoci musejí zachovávat předepsaný procesní postup (§ 1 odst. 1, § 2 odst. 1) → na ten mají zúčastněné osoby na trestním řízení právo
 - pravomoc OČTR = soubor prostředků, které jsou OČTR oprávněny použít ke splnění účelu trestního řízení
- **Trestní právo procesní**
 - upravuje procedurální postup trestních orgánů v trestních věcech
 - odvětví práv, které chrání zájmy společnosti a ústavní zřízení ČR, práva a oprávněné zájmy FO a PO před TČ tím, že upravuje postup OČTR, popř. jiných osob zúčastněných na trestním řízení, při zjišťování TČ, při rozhodování o nich a při výkonu rozhodnutí a při předcházení a zamezování TČ
 - → tímto upravuje též vzájemné procesní vztahy těchto orgánů a osob
 - formální
 - = je typem právního procesu vázaného na přesné podmínky, předpoklady a formy
 - upraveno v
 - TR (z. č. 141/1961 Sb.)
 - povaha kodexu
 - obecný předpis
 - z. o soudnictví ve věcech mládeže
 - speciální k TR
 - § 1 odst. 3
 - z. o trestní odpovědnosti PO
 - speciální k TR
 - viz. § 1 odst. 2
 - upravuje trestněprocesní vztahy, které vznikají v trestním řízení
 - = vztahy vznikající v rámci trestního řízení mezi subjekty trestněprocesních práv a povinností (subjekty, práva, povinnosti upraven procesem)
 - → výlučně právní vztahy, které mohou vzniknout jen v rámci trestního řízení
 - základním vztahem
 - vztah mezi OČTR a osobou, proti níž se trestní řízení vede
 - vzniká zahájením trestního stíhání (tj. obviněním z určitého skutku, který má znaky TČ)
 - obsah: vzájemná práva a povinnosti:
 - právo a povinnost OČTR provádět proti obviněnému (obžalovanému) trestní řízení a užít proti němu podle potřeby opatření přípustná podle TR (např. předvedení, zadržení, vazba)
 - povinnost obviněného (obž.) těmto opatřením se podrobit
 - oprávnění obviněného, aby byl stíhán jen způsobem, který stanoví TR, a aby mohl uplatnit všechny zákonné prostředky a způsoby obhajoby
 - další vztahy
 - trestněprávní vztah mezi OČTR (resp. státem) a pachatelem
 - hmotněprávní charakter
 - vzn. na základě protiprávního úkonů – spáchání TČ
 - obsah
 - oprávnění a zpravidla povinnost státu uložit pachateli tresty a ochranná opatření
 - povinnost pachatele se podrobit uloženému trestu a ochrannému opatření
 - oprávnění pachatele žádat, aby jeho čin i jeho osoba byly posuzovány výlučně dle ust. trestního zákona

- rada dalších trestněprocesních vztahů mezi OČTŘ a osobami, na které se procesní činnost těchto orgánů vztahuje, i mezi OČTŘ navzájem
 - např. před zahájením trestního stíhání vztah mezi policejním org. a osobou podávající vysvětlení při prověřování skutečností
- subjekt trestněprávního vztahu
 - jen pachatel TČ
- subjekt trestněprocesního vztahu
 - nejen pachatel, ale i ten, kdo TČ nespáchal, vede-li se proti němu na základě podezření z TČ trestní řízení
- trestněprávní vztahy se uplatňují v rámci trestněprocesních vztahů

Účel trestního řízení a trestního práva procesního

- zákl. účel
 - ochrana veřejného zájmu na spravedlivém potrestání pachatele ústavně souladným postupem a tím zabezpečení principu panství práva
 - zajistit realizaci trestního práva hmotného
- další úkol
 - náležitě zjistit pachatele TČ a spravedlivě jej potrestat (viz. § 1 odst. 1)
 - spravedlivý proces (v širším slova smyslu)
 - zajištění toho, aby žádná nevinná osoba nebyla trestně stíhána, obžalována nebo odsouzena
 - trestní řízení (§ 1 odst. 1) musí působit k upevňování zákonnosti
 - TŘ k tomu dopomáhá tím, že přesně upravuje postup OČTŘ při objasňování TČ, přikazuje přesně tento postup dodržovat a poskytuje záruky jeho dodržení a možnosti nápravy chyb (hl. opravné prostředky)
 - trestní řízení musí působit k předcházení a zamezování trestné činnosti (§ 1 odst. 1)
 - aby různými prostředky byly omezovány příčiny a podmínky, které vedou k trestné činnosti nebo trestnou činností umožňují
 - povinnost OČTŘ zjišťovat okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání (srov. § 89 odst. 1 písm. f), § 184 odst. 1)
 - působit výchovně na občany v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti
 - hl. veřejná hlavní líčení + ust. TŘ o náležitém odůvodnění rozsudku a usnesení + poskytování informací sdělovacím prostředkům OČTŘ
- → § 1 TŘ o účelu se uplatní též v řízení proti PO (srov. § 1 odst. 2 TOPO)
- z. mladistvů
 - zdůrazněn požadavek, aby všechna opatření, postupy a prostředky upravené zákonem o odpovědnosti mládeže a o soudnictví ve věcech mládeže vedly k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci mladistvého do širšího sociálního prostředí a k prevenci zločinnosti (srov. 3 z. mladistvů)

Prameny trestního práva procesního

- obecné dělení
 - ve smyslu formálním
 - právní předpis, který danou oblast či institut konkrétně upravuje
 - ve smyslu materiálním
 - společenské okolnosti či příčiny, které zákonodárce vedly k přijetí a vydání pramene formálního
- prameny tr. práva procesního = všechny právní předpisy, které obsahují normy trestního práva procesního
- z. č. 141/1961 Sb., trestní řízení soudní (tř)
 - základní předpis
 - novelizován jak novelami přímými, tak nepřímými, obsaženými v jiných zákonných předpisech
 - v budoucnu se počítá s úplnou rekodifikací
 - rozdělen do 5 částí, které se člení do 25 hlav, z nich se některé dělí na oddíly
 - I. část trestního řádu (§ 1 – 156) „obecná část“
 - obsahuje společná pravidla platná a různě se promítající po celé stadium trestního řízení
 - např. vymezení základních zásad trestního řízení, jeho subjektů, vyjmenování procesních úkonů, zajišťovací úkony, průběh a provádění dokazování atd...
 - pozn. v dalších částech TŘ jsou upravena jednotlivá stadia trestního řízení tak, jak jdou chronologicky za sebou
 - II. část § 157 až 179h
 - úprava tzv. předsoudního stadia trestního řízení, tzn. řízení přípravné
 - III. část § 180 – 365
 - řízení před soudem → od podání obžaloby až do řízení o mimořádných opravných prostředcích
 - IV. část § 366 až 460zp
 - některé úkony související s trestním řízením

- např. udělení milosti, použití amnestie, úprava právního styku s cizinou
 - V. část § 461 – 471
 - přechodná a závěrečná ust.
- z. č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže
 - speciální k TR (srov. § 1 odst. 3 z. mládeže)
 - nestanoví-li zákon jinak
 - procesní úprava řízení s mladistvými
- z. č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti PO a řízení proti nim
 - speciální k TR
 - použije se jen v případě, nevylučuje-li to povaha věci (§ 1 odst. 2 TOPO)
 - vylučuje např. u institutů omezujících osobní svobodu
- z. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech
 - speciální k TR
 - nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li jím některá otázka upravena, použije se TR (§ 3 odst. 1 MJS)
 - postupy justičních, ústředních a jiných orgánů v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních a postavení některých subjektů působících v této oblasti
- další související zákony
 - z. o soudech a soudcích
 - z. o stát. zastupitelství
 - z. o Policii ČR
 - z. o výkonu vazby
 - z. o advokacii
 - z. o výkonu trestu odnětí svobody
 - z. o Probační a mediační službě
 - z. o Generální inspekci bezpečnostních sborů
 - z. o Vězeňské službě a justiční stráží ČR
 - z. o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením
 - z. o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení
 - z. Rejstříku trestů
 - z. o obětech trestných činů
- Ústavní zákony
 - ústava ČR
 - obecné principy výkonu soudní moci (čl. 81 a 82)
 - pravomoc, působnost, soustavu a organizaci soudů (čl. 90 – 96)
 - principy týkající se řízení trestního konkrétně
 - procesní exempce týkající se poslanců, senátorů a soudců ÚS (čl. 27 odst. 4, 5, čl. 28 a čl. 86)
 - amnestii prezidenta rep. (čl. 63 odst. 1 písm. j))
 - = ústavní začlenění a postavení státního zastupitelství (čl. 80)
 - čl. 10 Ústavy
 - LZPS
 - čl. 8 odst. 2 nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon
 - většina trestnoprocesních principů v LZPS používá = ústavněprávní ochrany a je možno se jejich porušení dovolat i před ÚS
- Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas (čl. 10 Ústavy)
 - bezprostředně aplikovatelné a závazné
 - srov. čl. 95 odst. 1 Ústavy
 - nejvýznamnější dotýkající se trestního práva procesního
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - Úmluva o právech dítěte
 - Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
 - → také významné množství ustanovení hmotněprávní povahy
- Amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky (na základě a v souladu s čl. 63 odst. 1 písm. j), odst. 3 Ústavy
 - → normativní akty *sui generis*
 - vztahují se na činy spáchané před vyhlášením amnestie (tzn. mají z hmotněprávního hlediska retroaktivní působnost)
 - X milost dle čl. 62 písm. g) Ústavy → akt aplikace práva, individuální charakter → tzn. nejedná se o pramen práva
- rozhodnutí ÚS ČR, která mají normativní povahu
 - derogace na základě čl. 87 písm. a), b) Ústavy právních předpisů, resp. jejich části
 - pouze nálezy pléna ÚS, která ruší zákony nebo jejich jednotlivá ustanovení
 - nevyřešená je otázka obecné závaznosti právních názorů obsažených ve vydávaných rozhodnutích ÚS
- zákonná opatření Senátu
- právní předpisy EU zabývající se problematikou trestního práva

Výklad trestněprocesních norem a analogie

- cílem – poznání obsahu a smyslu právní normy
- nejvýznamnější výklad proveden v rámci procesu aplikace práva
- druhy výkladu
 - podle subjektu, který výklad podává
 - výklad autentický, výklad vyšších soudů, výklad orgánů rozhodujících v konkrétní věci a výklad vědecký
 - podle různých metod a způsobů výkladu
 - jazykový, logický, systematický, historický, komparativní, teleologický
 - podle poměru slovního textu a interpretací zjišťovaného rozsahu právní normy
 - doslovný, rozšiřující, zužující
- Podle subjektu, který výklad podává
 - **autentický výklad**
 - = výklad podávaný subjektem, který vykládanou právní normu vydal
 - v ČR se nevyskytuje
 - je nežádoucí z hlediska dělby moci
 - nejsou jím tzv. legální definice určitých pojmů (§ 12 TR) = to je pouze definování obsahu určitých pojmů, s kterými zákon následně pracuje
 - **výklad ÚS**
 - v rozsahu určeném Ústavou
 - nemá pravomoc podávat závazný výklad ústavních zákonů mimo případy, které řeší ve své pravomoci
 - publikace ve Sb. nálezů a usnesení vydávaný ÚS
 - závazné v případě že ruší rozhodnutí obecného soudu (jiného orgánu činného v trestním řízení) (kdy obecný soud pokračuje v řízení a provádí úkony a doplnění, jež mu ÚS nařídil § 314h odst. 1 TR)
 - **výklad vyšších soudů, pokud je určen k sjednocování rozhodovací činnosti soudů**
 - svěřeno NS
 - tam, kde si to zájem na jednotném rozhodování soudů žádá
 - vydává tzv. stanoviska → v nich zaujímá názor na řešení určité právní otázky
 - není závazný, avšak nižší soudy jej respektují
 - výkon určitého nepřímého vlivu nad nižšími soudy
 - **výklad orgánů rozhodujících v konkrétní věci („výklad soudní“)**
 - výklad orgánu aplikující právo
 - závazný pro konkrétní řešený případ, nikoliv pro jiné
 - **vědecký (doktrinální) výklad**
 - hl. podáván právní vědou ve vědeckých publikacích, monografiích, učebnicích, člancích či v komentářích k zákonům
 - není prvně závazný
- Podle různých metod a způsobů výkladu
 - **jazykový výklad**
 - vychází z pravidel gramatiky, morfologie, syntaxu
 - dle filologických pravidel zjišťuje smysl ustanovení
 - **logický výklad**
 - snaha vyjádřit smysl ustanovení dle tzv. logických argumentů (zásad formální logiky)
 - argumentům
 - *a contrario* – důkaz z opaku
 - *per eliminationem* – důkaz vyloučením
 - *a simili* – důkaz podobností
 - *a maiori ad minus* – důkaz od většího k menšímu
 - *a minori ad maius* – důkaz od menšího k většímu
 - **systematický výklad**
 - systematické srovnání vykládaného ustanovení s jinými ustanoveními → resp. zařazení do určitého kontextu
 - např. v rámci systému jednoho zákona (TR), v rámci systému pramenů práva celého oboru (trestní právo procesní) nebo v rámci celého právního řádu
 - např. úvodní ustanovení zákonů, popř. ust. vyjadřující základní zásady → význam obecné „směrnice“ pro výklad ostatních právních norem daného normativního právního aktu
 - **historický výklad**
 - hledá účel, který za právní normou stojí, pomocí zjišťování tzv. „úmyslu zákonodárce“
 - zdroj poznání
 - hl. důvodové zprávy, dokumenty zachycující proces přijímání příslušného zákona
 - nemusí odpovídat aktuálnímu účelu zákona
 - **výklad komparativní**

- srovnání právní úpravy obdobných institutů v různých právních řádech
- **výklad teleologický**
 - snaha o objektivní postihnutí sekundárního objektu interpretace a o výklad, který bude plně v souladu s jazykovým vyjádřením daného ustanovení
 - problém → provádí konkrétní osoba v konkrétní situaci (tzn. není zcela objektivní)
- → není možno používat jednotlivé metody izolovaně
- Podle poměru výkladu k doslovnému znění právní normy
 - **doslovný výklad** – rozsah právní normy se určuje adekvátně textu, v němž je norma vyjádřena
 - **rozšiřující (extenzivní) výklad** – rozšíření doslovného znění normy, která z různých příčin byla formulována úžeji → musí být zachován její skutečný smysl
 - **zúžující (restriktivní) výklad** – smysl normy se výkladem stanovuje úžeji, než jak vyplývá z jejího doslovného znění

Analogie

- = použití trestněprocesní normy na případ, na který se ona norma přímo nevztahuje, ale kterém se nejvíce podobá
- případ, který žádná právní norma výslovně neupravuje, zákonodárce na něj zvláštním speciálním ust. nepamatoval
- vyplňuje mezery zákona
- nutno odlišovat od výkladu argumentu *a simili* či extenzivního výkladu normy → zde právní norma na případ dopadá přímo
- v trestním právu procesním → přípustnost obecná (X trestní právo hmotné (*in bonam partem* – přípustná pouze ve prospěch pachatele)
 - tzn. není nutno zkoumat, zda se jedná o analogii ve prospěch pachatele
 - výjimky z obecné přípustnosti
 - zákon se pak nepřípustnosti analogie přímo dovolává
 - nepřípustné
 - ve všech případech, kdy dochází k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod
 - např. vzetí do vazby, podmínky domovní a osobní prohlídky, odposlechu, záznamu telekomunikačního provozu, atd...
 - všude tam, kde TŘ uvádí taxativní výčet možností použití svých ustanovení
 - např. u možnosti způsobu rozhodnutí v opravném řízení (§ 148 an., § 253 an., § 266 an.)

2. Předmět trestního řízení, předběžné otázky

Předmět trestního práva procesního

- = úprava postupu OČTŘ (a jiných osob zúčastněných na trestním řízení) při zjišťování TČ, při rozhodování o nich a při výkonu těchto rozhodnutí i objasnění příčin trestné činnosti a úprava jejich práv a povinností

Předmět trestního řízení

- ty skutečnosti, kterými se musí OČTŘ zabývat při vyřizování jednotlivých trestních věcí
 - zjištění určitého skutku a rozhodnutí o něm i výkon tohoto rozhodnutí
 - → resp. je předmětem skutek (srov. § 220 odst. 1) z něhož je obviněná určitá osoba
- úkol trestního řízení je rozhodnout o skutku, tzn:
 - zjistit skutek
 - zjistit jeho pachatele
 - správně skutek posoudit podle trestního práva hmotného (zjistit, zda skutek je TČ, a je-li tomu tak, podle jakého ust. je třeba jej posuzovat)
 - uložit trest nebo ochranné opatření a vykonat je (u mladistvých uložit opatření výchovná, ochranná a trestní a vykonat je)
 - rozhodnout o podmíněném odložení návrhu na potrestání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o narovnání, o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, popř. řízení ve věcech mladistvých o odstoupení do trestního stíhání
 - → tzv. rozhodnutí ve věci samé (rozhodnutí meritorní)
 - → rozhodnutí o těchto otázkách je předmětem trestního řízení v užším smyslu
- předmět trestního řízení v širším smyslu
 - rozhodnout o nároku poškozeného na náhradu škody a nemajetkové újmy v penězích způsobené TČ nebo vydání bezdůvodného obohacení získaného TČ, pokud byl tento nárok včas a řádně uplatněn
 - objasnit okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo ji umožnily (nezjištění není překážkou pro vynesení meritorního rozhodnutí)

Předběžné otázky (prejudiciální)

- = otázka, která není vlastním předmětem prováděného trestního řízení, jejíž vyřešení je však předpokladem rozhodnutí o něm
- jak otázky procesního, tak hmotného práva, jak z oboru trestního, tak i jiných
- např. zda byla u obžalovaného zachována lhůta k přípravě na hlavní líčení (§ 198 odst. 1), zda obžalovaný byl úřední osobou dle § 127 TZ, zda obviněný má zákonnou povinnost vyživovat
- Pravidla pro řešení předběžných otázek
 - základní – OČTŘ posuzují předběžné otázky, které se v řízení vyskytnou, zpravidla samostatně (§ 9 odst. 1)
 - zda je vinen nebo nikoliv
 - spisy o řízení o takové otázce jsou důkazním materiálem, který OČTŘ nemůže pominout při zjišťování okolností důležitých pro rozhodnutí o vině a který zhodnotí jako jiné důkazy dle zásady volného hodnocení důkazů
 - odchylné rozhodnutí třeba náležitě odůvodnit
 - na tomto pravidlu nic nemění § 159a odst. 2 OSŘ, kdy § 9 odst. 1 TŘ je zde ust. zvláštním
 - OČTŘ jsou však vázány
 - rozhodnutím Soudního dvora EU (§ 9a)
 - rozhodnutím NS vyžádaným v důsledku pochybnosti o tom, zda nebo do jaké míry je někdo vyňat z pravomoci OČTŘ dle TŘ (§ 10 odst. 2)
 - pravomocným rozhodnutím soudu o otázkách týkajících se osobního stavu, vydaným v řízení ve věcech občanskoprávních
 - např. otázky rozvodu, neplatnosti manželství, určení ne/existence manželství, prohlášení za mrtvého, osvojení, svěprávnosti, nezvěstnosti, určení otcovství
 - jestliže takové rozhodnutí nebylo dosud vydáno, vyčkají OČTŘ jeho vydání
 - bez ohledu na to, zda posouzení předběžné otázky je významné pro výrok o vině nebo o trestu či pro výkon o ochranném opatření či jakýkoliv jiný výrok v trestním řízení
 - nálezem ÚS o zrušení zákona nebo jeho části (§ 224 odst. 5)
 - týká-li se nález konkrétní věci, jsou jím vázány všechny OČTŘ – čl 89 odst. 2 Ústavy
 - pravomocným rozhodnutím soudu nebo jiného státního orgánu, které bylo ohledně předběžné otázky vydáno, nejde-li o posouzení viny obviněného
 - pozn. soud rozhodující ve věcech občanskoprávních je vázán obsahem pravomocného odsuzujícího rozhodnutí trestního soudu v trestní věci, závisí-li rozhodnutí na tom, zda byl spáchán TČ a kdo jej spáchal (§ 135 odst. 1 OSŘ)

- účinky – omezeny na věc, ve které k němu došlo
- musí je posuzovat všechny OČTR, ne jen soudy
- např.:
 - TP: zachování lhůty k přípravě na hlavní líčení
 - TH: postavení úřední osoby
 - OP: vlastnictví věci pachatele při krádeži
 - RODINA: vyživovací povinnost
 - ÚSTAVA: občan ČR
 - FINANCE: daňová povinnost

3. Ochrana ústavně zaručených práv a svobod v trestním řízení – ústavní limity trestního řízení

Pojem základních práv a svobod a prameny právní úpravy

- LZPS
 - přirozenoprávní pojetí v ní zakotvených práv a svobod v preambuli
 - *lex specialis* k Ústavě
 - práva neporušitelná, nezcižitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná
 - zákonodárce je pouze ústavně zakotvuje (pozitivuje), nejsou benevolencí státu
 - základní právo či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody nebo veřejného statku (národní bezpečnost, veřejný pořádek, zdravé životní prostředí) → vzájemné poměřování v kolizi stojících práv a svobod + šetření podstaty a smyslu omezovaného ZP
 - požadavky pro omezení v čl. 4 LZPS
 - upraveny pouze zákonem
 - za podmínek stanovených LZPS
 - musí platit stejně pro všechny případy
 - šetření podstaty a smyslu ZP
 - nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena
 - trestní řízení → vždy zásah do ZP
 - zájem státu na trestním stíhání pachatelů TČ a na jejich potrestání vs. zájem na ochraně ZP jednotlivce na straně druhé
 - většina přímo aplikovatelná a je možné se jich i přímo domáhat
- ústavní záruky práva na soudní a jinou ochranu
 - vyjádření principů demokratického soudnictví a právního státu, ústavní základ procesního zákonodárství, vč. trestního
 - čl. 90 Ústavy
 - soudy povolány k tomu, aby zákonem stanoveným postupem poskytovaly ochranu právům a jen soudy rozhodují o vině a trestu za TČ
 - Hlava V. LZPS
 - stvrzení práva na soudní a jinou právní ochranu poskytovanou zpravidla nezávislým a nestranným soudem, kterého se může domáhat stanoveným postupem každý → i pro řízení trestní (modifikace zásadou oficiality)
- zákaz diskriminace a ochrana člověka
 - považován za základní povinnost státu i jeho zájem (od druhé pol. 20. st.)
 - právní výraz rovnosti
- základní univerzální systém ochrany lidských práv → hl. systém budovaný v rámci OSN, jehož normativním základem je
 - Charta OSN z r.1945
 - Všeobecná deklarace lidských práv 1948 → spíše programový
 - Mezinárodní pak o občanských a politických právech a Mezinárodní pak o hospodářských, sociálních a kulturních právech 1966 → již vynutitelný pomocí individuální stížnosti na porušení lidského práva
 - další mez. dohody obsahující i vlastní kontrolní a ochranné mechanismy jejich dodržování
 - např. Dohoda o odstranění všech forem diskriminace žen 1979, Dohoda proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání 1984, Úmluva o právech dítěte 1989
- Evropský standart lidských práv + vybudování relativně samostatného systému jejich ochrany
 - přispívá systém Rady Evropy, hl. Evropská úmluva o zabránění mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícímu zacházení nebo trestání + Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod 1950 (platnost pro ČSFR 1992)
 - Evropská dohoda o vydávání, Evropská dohoda o vzájemné pomoci ve věcech trestních, Úmluva o předávání odsouzených osob
- Ústava
 - např. čl. 1 – 10 Ústavy
- ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách → dle ÚS součást ústavního pořádku
- § 224 odst. 5 TŘ
- dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož užití je dané trestní věci rozhodné pro rozhodování o vině a trestu, je v rozporu s ústavním pořádkem (ve smyslu judikatury ÚS), je povinen věc předložit ÚS a trestní stíhání až do rozhodnutí ÚS přerušit → srov. § 224 TŘ

Ústavní limity trestního řízení

- **Spravedlivý soudní proces**
 - záruka ochrany práva hl. ze strany veřejné moci vůči občanu
 - hlava V. LZPS

- →ve svém souhrnu vytvářejí zásady pro soudní řízení, které zároveň zajišťují i právo na spravedlivý soudní proces základní ústavní vymezení právního státu
- některá z práv zde zakotvených platí pro jakékoliv řízení, některá jen na řízení soudní a některá jen na trestní řízení
 - trestní řízení →vymezený úsek činnosti státu, kde stát plní svou funkci ochrany veřejného pořádku a garance základních práv a svobod občanů
- čl. 37, 38 a 40 →ústavní parametry trestního práva, vyjádření všeobecné tendence ke konstitucionalizaci trestního řízení (tj. k ústavní nebo kvaziústavní úpravě jeho základních principů)
- + práva a svobody zakotvená mimo V. hlavu LZPS
 - např. právo na život (čl. 6 odst. 1), nepřipustnost trestu smrti (čl. 6 odst. 3) zákaz mučení, podrobení krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu (čl. 7 odst. 2)
- pojem spravedlivý proces
 - není ústavně definován, odvozuje se z dikce LZPS a z Ústavy →hl. formulace práva každého domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 LZPS) + čl. 8 odst. 2 Listiny (nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon)
 - Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobody
 - čl. 6 právo každého na spravedlivé, veřejné a v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, projednání jeho záležitosti a řada dalších záruk
 - →obdobně Mezinárodní pakt o občanských a politických právech čl. 14 a 15
- tvoří základ práva každého jednotlivce na projednání jeho věci v řízení, které splní všechna ústavní i zákonná kritéria spravedlnosti a v jehož průběhu budou tato kritéria i beze zbytku dodržována a jehož výsledkem bude spravedlivé rozhodnutí →resp. právo na soudní ochranu s povinností státu dle čl. 90 Ústavy poskytnout dotčeným právům ochranu
- přísluší i PO
- právo na soudní ochranu →2 integrální součásti
 - právo na přístup k soudu
 - zajišťováno vytvořením soustavy soudů (čl. 91 Ústavy) s ústavně stanovenou kvalitou, tj. nezávislých soudů (čl. 81 Ústavy) + zákazem vytváření ze strany státu procesněprávní překážky, které by přístup k soudu ztěžovaly či vylučovaly (čl. 3 odst. 1 LZPS)
 - právo na spravedlivé soudní řízení
 - trestně stíhat nebo zbavit svobody lze jen z důvodů a způsobem, který stanoví zákon (čl. 8 odst. 2 LZPS, čl. 5 odst. 1 Úmluvy)
 - zákaz mučení či krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení (čl. 7 odst. 2 LZPS, čl. 3 Úmluvy)
 - zákaz diskriminace při užívání a uplatňování práv (čl. 3 odst. 1 a 3 LZPS, čl. 14 Úmluvy)
 - právo na seznámení s důvody obvinění (čl. 6 odst. 3 Úmluvy)
 - právo na předvedení před soudce a právo na vyslechnutí soudcem (čl. 8 odst. 3, 4 a čl. 5 odst. 3 Úmluvy)
 - právo na obhajobu, vč. obhajoby prostřednictvím obhájce, a právo na přiměřený čas pro přípravu obhajoby (čl. 40 odst. 3 LZPS a čl. 6 odst. 3 Úmluvy)
 - právo obviněného odepřít výpověď (čl. 40 odst. 4 LZPS a čl. 6 Úmluvy)
 - právo na presumpci nevinoty (čl. 40 odst. 2 LZPS, čl. 6 odst. 2 Úmluvy)
 - právo na rozhodování o vině a trestu jen soudem, a to na podkladě obžaloby (čl. 80 a čl. 90 Ústavy)
 - právo na veřejné projednání své věci, bez průtahů, za osobní přítomnosti a s možností vyjádřit se ke všem důkazům (čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 40 odst. 2 LZPS, čl. 6 Úmluvy)
 - právo na veřejné vyhlášení rozsudku (čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 40 odst. 2 LZPS, čl. 6 Úmluvy)
 - zákaz tzv. kabinetní justice, vyjádřený zásadou zákonného obsazení soudu a práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 2 LZPS, čl. 6 Úmluvy)
 - rovnost práv stran řízení, v kontradiktorním řízení rovnost zbraní (čl. 96 odst. 1 Ústavy, čl. 37 odst. 3 LZPS)
 - zákaz opětovného stíhání (*ne bis in idem*) pro tentýž skutek, za který již byl dotčený pravomocně odsouzen nebo žaloby zproštěn (čl. 40 odst. 2 LZPS)
 - zákaz zpětné účinnosti zákona (čl. 40 odst. 6 LZPS, čl. 7 Úmluvy)
 - právo na tlumočníka /čl. 37 odst. 4 LZPS)
- →tzn. ústavní ochrana procesu vedený
 - před nezávislým soudem
 - věcně a místně příslušným
 - nezávislým a nestranným soudcem, který je k posouzení věci určil podle předem stanovených pravidel rozvrhu práce

- věc je projednávána veřejně s výjimkami stanovenými zákonem
- bez zbytečných průtahů
- za účasti stran řízení
- obviněný
 - má právo na seznámení se se všemi skutečnostmi, které jsou mu kladeny za vinu,
 - má právo navrhnout důkazy
 - ke všem prováděným důkazům se vyjádřit
 - k výpovědi nemůže být nucen
 - má právo odepřít výpověď
 - je mu zajištěno právo na obhajobu a právo na právní pomoc od počátku řízení
 - právo na tlumočníka, neovládá-li jazyk, ve kterém je řízení vedeno
- zákaz zpětné účinnosti zákona
- domněnka nevinu obviněného
- zákaz opětovného odsouzení v téže pravomocně skončené věci
- → plně uplatňováno jen v kontradiktorním trestním řízení (hl. sporný proces, s procesními funkcemi rozdělenými mezi obžalobu, obhajobu a soud → úzce spojeno s principem rovnosti zbraní = každý z účastníků má rovné postavení a má právo navrhnout k podpoře svých tvrzení jakékoli důkazy a druhý účastník má právo se s těmito důkazy seznámit a vyjádřit se k nim → nejednoznačné názory na rovnost zbraní)
- **Meze zásahů (limity zásahů) do ústavně zaručených práv a svobod**
 - práva neomezitelná (absolutní)
 - = taková, která nelze suspendovat ani v případě mimořádných situací
 - právo na život, právo nebýt mučen, právo nebýt držen v otroctví nebo nevolnictví, právo nebýt zbaven svobody pro neschopnost dostát smluvnímu závazku, právo proti zpětné působnosti pozdějšího a přísnějšího trestního práva
 - + Mez. pakt o obč. a polit. právech – právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství a právo každého na uznání jeho právní osobnosti
 - práva podmíněná → možné zákonem stanoveným způsobem omezit s ohledem na ochranu práv druhých, příp. ochranu veřejného pořádku či bezpečnosti
 - minimální práva
 - zajišťují postavení FO v trestním řízení – čl. 14 Mez. paktu o obč. a pol. pr. a čl. 6 Úmluvy
 - → v zásadě podobná klasifikaci v naší Listině
 - čl. 4 Listiny – podmínky, jimiž jsou stanoveny meze ZP
- čl. 9 Listiny – ochrana osobní svobody → absolutně působí, proti všem FO i PO, vč. státu
 - zásahy čl. 8 odst. 2 až 6
 - dvě formy zbavení či omezení osobní svobody
 - 1. oblast trestního práva – zadržení, zatčení a vzetí do vazby
 - 2. občanské právo – převzetí a držení v ústavní zdravotnické péči bez souhlasu dotčené osoby
 - ad) zadržení
 - podmínka zadržení osoby jen v případech stanovených zákonem
 - její seznámení s důvody zadržení
 - neodkladné vyslechnutí
 - nejpozději do 48h propuštění na svobodu nebo odevzdání soudu
 - ve lhůtě 24h od převzetí soudem musí být zadržená osoba soudcem vyslechnuta a rozhodnuto o její vazbě nebo propuštění
 - ad) zatčení
 - písemný odůvodněný příkaz soudce
 - 24h lhůta pro předání zatčené osoby soudu
 - výslech zatčené osoby soudcem do 24h od převzetí a v téže lhůtě rozhodnutí soudu buď o vazbě či propuštění osoby na svobodu
 - ad) vazba
 - vzata jen z důvodu a na dobu stanovenou zákonem
 - o vazbě rozhoduje pouze soud
 - → dále konkretizovány tyto ústavní limity v TČ, resp. v z. o soudnictví ve věcech mládeže
- další zásahy do osobní svobody
 - hl. do nedotknutelnosti obydlí čl. 12 LZPS či listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů čl. 13 LZPS
 - přípustné když
 - zásah nezbytný
 - obecný zájem na ochranu společnosti před TČ a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány
 - → judikatura ÚS:
 - postup kteréhokoli OČTŘ vybočující z rámce procesních předpisů, které upravují postup v případech takového průlomu do Listinou zaručených práv a svobody, nejen za rozpor s ústavností státu, ale ve svých důsledcích i znehodnocující samotný = účel řízení (§ 1 odst. 1 TR)

4. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): zásada legality, oficiality, obžalovací

Pojem, význam a systém základních zásad trestního řízení

- základní zásady trestního řízení = určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení
 - projev politického a právně filosofického přístupu k trestnímu řízení
- TR → v § 2
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
 - zvláštní zásady pro řízení ve věcech mladistvých, které výrazně modifikují postup, rozhodování a řízení ve věcech mladistvých
 - zásady
 - zvláštní (specifický) přístup k projednávání trestních věcí mladistvých,
 - zásada spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, resp. se zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy
 - zásada ochrany soukromí a osobnosti mladistvého
 - zásada rychlosti řízení
 - zásada uspokojení zájmů poškozeného
- Zákon o TOPO a řízení proti nim
 - neobsahuje žádné zvláštní ustanovení o základních zásadách řízení proti PO → § 1 odst. 2 TOPO → nestanoví-li zákon o TOPO něco jiného, použije se v řízení proti PO trestní řád, není-li to z povahy věci vyloučeno
 - → tzn. základní zásady trestního řízení platí i v řízení proti PO s omezením
 - zákon o TOPO použitím výslovně vylučuje
 - např. § 35 odst. 2 TOPO
 - modifikace zvláštní povahou PO
 - např. zásada presumpce nevin (§ 2 odst. 2 TR) (ta se uplatňuje jen vůči FO, příp. FO osobě jednající za PO, nikoliv PO samotnou)
- význam základních zásad trestního řízení → projev v jejich funkcích
 - poznávací
 - poznat a pochopit cíle, kterých má být dosaženo
 - jejich znalost a pochopení smyslu
 - interpretační
 - musí směřovat k naplnění cíle uvedeného v ust. § 1 TR a musí být ústavně konformní
 - aplikační
 - zákonodárná (tvorba práva)
- jednotlivé základní zásady tr. řízení se nemusí uplatnit vždy ve všech stádiích trestního řízení, resp. nemusí se uplatnit v každém stadiu tr. řízení ve stejné míře, stejně intenzivně
- nejúplněji se uplatňují základní zásady tr. řízení v nejdůležitějším stadiu tr. řízení → v hlavním líčení, eventuálně i ve veřejném zasedání soudu
 - plně uplatňován kontradiktorní princip (atribut obžalovací zásady), plné uplatnění zásady veřejnosti, ústnosti, bezprostřednosti
- různé výjimky z uplatňování tradičních základních zásad trestního řízení
- některá pravidla ústavněprávní úrovně → Ústava a LZPS
 - v § 2 a zároveň Ústavě, popř. LZPS
 - zásada zajištění práva na obhajobu
 - presumpce nevin
 - veřejnosti
 - ústnosti,
 - zásada stíhání jen ze zákonných důvodů
 - → zdůraznění významu pro výkon spravedlnosti v právním státě
 - mnohé také v mezinárodních dokumentech o lidských právech
 - hl. Mez. pak o občanských a politických právech Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - → často tyto tvoří dílčí prvky práva na spravedlivý proces
 - např. presumpce nevin, právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, právo na veřejný a ústní charakter trestního procesu, právo na obhajobu atd...
 - jinde než v § 2 TR
 - zásada rovnosti účastníků čl. 93 odst. 2 Ústavy, čl. 37 odst. 3 Listiny
 - zákaz dvojího odsouzení, princip ne bis in idem čl. 40 odst. 5 Listiny
 - zákaz retroaktivity čl. 40 odst. 6 Listiny
 - + základní organizace soudnictví
 - výslovně TR uvádí
 - právo každého užívat před orgány činnými v tr. řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, který ovládá (§ 2 odst. 14) → považováno za součást zajištění práva na obhajobu
 - další

- zásada jmenování soudce do funkce bez časového omezení, zásada nezávislosti a nestrannosti soudů, ...
 - zásada senátního rozhodování § 2 odst. 9
- dělení
 - dle převažujícího obsahu
 - obecné zásady
 - zásada stíhání jen ze zákonných důvodů
 - zásada rychlosti řízení
 - zásada přiměřenosti
 - zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů
 - zásada zajištění práva na obhajobu
 - zásada zajištění práv poškozeného
 - zásady zahájení řízení
 - zásada oficiality
 - zásada legality
 - zásada obžalovací
 - zásada veřejnosti
 - zásady dokazování
 - zásada vyhledávací
 - zásada bezprostřednosti a ústnosti
 - zásada presumpce nevin
 - zásada volného hodnocení důkazů
 - zásada materiální pravdy, reps. zásada náležitého zjištění skutkového stavu
 - jiné dělení
 - zásady obecné – dopadají na celý systém práva v různé míře
 - zásada řádného zákonného procesu
 - přiměřenosti
 - rychlosti procesu
 - zásady meziodvětvové
 - přesahují do několika právních odvětví
 - např. zásada práva na obhajobu
 - zásady specifické, tj. výlučně právně odvětvové
 - vlastní jen trestnímu právu procesnímu
 - např. zásada legality, zásada obžalovací, zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů
 - dělení dle toho, v jakém trestním procesním předpise jsou obsaženy
 - zásady trestního řízení obsažené v trestním řádu
 - zásady -//- ve věcech mladistvých, obsažené v z. o soudnictví ve věcech mládeže

Zásada oficiality (§ 2 odst. 4) a zásada legality (§ 2 odst. 3)

- prakticky shodná podstata, úzká souvislost
- zásada legality je speciálním projevem zásady oficiality

1. Zásada oficiality

- nestanoví-li zákon něco jiného, postupují OČTŘ z úřední povinnosti
- TŘ ji spojuje s požadavkem urychleného projednání věci (zásada rychlosti řízení) a s principem šetření práv a svobod zaručených LZPS a mez. smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jímž je ČR vázána
- vyjadřuje to, že veřejný zájem na trestním postihu je v zásadě nadřazen zájmu jedince; stát přebírá odpovědnost za trestání jednotlivých členů společnosti a za tím účelem si stát vytvořil speciální subjekt → orgán veřejného žalobce
- minimálním stupněm převzetí odpovědnosti státu je stíhání za zákonem stanovených podmínek a, jsou-li pro to zákonné podmínky, též postih příslušného deliktu
- uplatnění rovnosti lidí před zákonem, a být její garancí
 - ochrana všech členů lidské společnosti proti každému
- atribut státní moci
- typická, obecná a charakteristická pro trestní řízení
- touto zásadou se toto řízení liší od jiných druhů řízení
- vyplývá z ní právo a povinnost OČTŘ provést určitý procesní úkon, jsou-li dány zákonné podmínky pro jeho provedení bez ohledu na stanovisko a postavení dotčených osob
- rozvedeno do konkrétních povinností pro jednotlivé OČTŘ na různých místech trestního řádu
 - např. § 181 odst. 2
- výjimky z této zásady (tzn. když je postup OČTŘ vázán na návrh, podnět či žádost oprávněného subjektu)
 - např. náhrada škody v tr. řízení na návrh poškozeného

- o např. o svědečném se rozhoduje na návrh
- platí pro všechny OČTŘ a pro všechna stadia tr. řízení (X zásada legality → ta je důsledek zásady oficiality v otázce zahájení trestního řízení)

2. Zásada legality

- státní zástupce je povinen stíhat všechny TČ, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášena mez. smlouva, kterou je ČR vázána, nestanoví jinak
 - o povinnost vyplývá z ust. § 4 odst. 1 z. o státním zastupitelství
 - o jen jestliže jsou splněny zákonné důvody pro takový postup
- musí být v souladu se zásadou stíhání jen ze zákonných důvodů (§ 2 odst. 1)
- vyjadřuje povinnost stát. zástupce dbát zákonem stanovenými prostředky, aby byl řádně a včas stíhán každý pachatel každého TČ
- stát. zástupce má odpovědnost za uskutečnění tr. stíhání ve všech případech, kdy jsou pro to zákonné důvody
- obsahuje v sobě funkci
 - o iniciační – odhalování TČ a zahájení jejich stíhání
 - o akuzační – předání věci k rozhodnutí o vině a příp. o trestu k tomu oprávněnému orgánu, kterým je soud
- nevztahuje se na přestupky a na kárná (disciplinární) provinění
- výjimky
 - o případy, kdy státní zástupce stíhat nesmí
 - osoby vyňaté z pravomoci OČTŘ → požívají výsad a imunit dle zákona nebo mezinárodního práva (§ 10)
 - je-li trestní stíhání nepřipustné § 11
 - poškozený neudělí souhlas k tr. stíhání v případech zákonem předpokládaných § 163, 163a
 - jurisdikce státu je zúžena mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu § 9 TZ
 - o případy, kdy stát. zástupce stíhat nemusí
 - tr. stíhání je neúčelné z důvodu v § 172 odst. 2 písm. a), b.)
 - před zahájením tr. stíhání lze z těchto důvodů věc odložit (§ 159a odst. 3)
 - po zahájení tr. stíhání lze stíhání zastavit
 - neúčelnost
 - o trest, k němuž může stíhání vést, je zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo ho podle očekávání postihne (§ 172 odst. 2 písm. a)), anebo v tom, že již o skutku obviněného bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně, cizozemským soudem nebo úřadem a toto rozhodnutí lze považovat za postačující (§ 172 odst. 2 písm. b))
 - tr. stíhání je neúčelné z důvodů § 172 odst. 2 písm. c)
 - tzv. procesní korektiv trestního bezpráví
 - po zahájení tr. stíhání může stát. zástupce zastavit tr. stíhání → viz. příslušný §
 - jsou-li splněny podmínky pro uplatnění odklonů
 - = prostředky které umožňují vyřízení trestní věci obviněného jiným způsobem než tradičním postavením před soud, který by rozhodoval o vině a trestu
 - tj. jsou splněny podmínky pro
 - o sjednání dohody o vině a trestu § 175a
 - o podmíněné zastavení trestního stíhání § 307
 - o narovnání § 309
 - o podmíněné odložení návrhu na potrestání § 179g (ve zkráceném přípravném řízení)
 - o odstoupení od trestního stíhání § 70, 71 z. mládeže
 - dočasné odložení tr. stíhání § 159b, 159c
 - umožňuje oddálení tr. stíhání na časově neomezenou dobu
 - tři případy dočasného odložení tr. stíhání
 - o dočasné odložení tr. stíhání dle § 159b odst. 1
 - jestliže je to třeba pro odhalení skryté trestné činnosti nebo zjištění pachatelů
 - o dočasné odložení tr. stíhání dle § 159b odst. 3
 - odklad trestního stíhání na dobu, po kterou nebude trvat překážka výkonu mandátu, funkce či po dobu trvání jiné překážky tr. stíhání podezřelých osob
 - o dočasné odložení tr. stíhání dle § 159c
 - + § 159d
 - motivace příslibem beztrestnosti uplácení, aby oznámil OČTŘ protiprávní jednání upláceného a dále spolupracovat s OČTŘ sdělením relevantních informací a zejména tím, že se zaváže podat v přípravném řízení i v hl. líčení úplnou a pravdivou výpověď o skutečnosti uvedených v ustanovení

- výjimky
 - tradiční procesní překážky řízení
 - např. nepřipustnost tr. stíhání v případě smrti obviněného nebo promlčení, respektování principu *ne bis in idem* atd...
 - osobní exempce respektující mez. smlouvy
 - výjimky umožňující potřebnou individualitu trestněprávní sankce na spáchání TČ s přihlédnutím k jeho povaze a ke stupni narušení zájmů chráněných trestním zákonem (srov. § 172 odst. 2)
 - případy, kdy zákonodárce respektuje autonomní zájem a roli procesních stran
 - např. tr. stíhání se souhlasem poškozeného § 163, 163a, dohoda o vině a trestu § 175a
 - odklony od standardního tr. řízení
 - instituty podmíněného zastavení tr. stíhání, narovnání, podmíněného odložení návrhu na potrestání, odstoupení od tr. stíhání
 - dočasné odložení tr. stíhání
- jejím opakem je zásada oportunity
 - umožňuje stát. zástupci v konkrétním případě z důvodů účelnosti (vhodnosti) nestíhat pachatele, ačkoliv obecné podmínky pro tr. stíhání jsou splněny
 - je koncipována jako výjimka z obecného principu legality

Zásada obžalovací (akuzační princip) (§ 2 odst. 8)

- podstata
 - rozdělení procesních funkcí mezi různé procesní subjekty, mezi obžalobu, obhajobu a soud
- protiklad feudálního inkvizičního procesu
 - spočíval na zásadě vyšetřovací /inkvizičním principu)
 - všechny procesní funkce byly soustředěny u soudu
 - soudce v sobě spojoval funkci vyšetřovatele, žalobce, obhájce a současně rozhodoval ve věci samé
 - obviněný nebyl stranou procesu, neměl žádná procesní práva a byl jen bezprávným objektem vyšetřování
 - byly zde zásada tajnosti, písemnosti, vyloučení nebo omezení obhajoby, teorie formálních důkazů
 - nebylo zde stran, tzn. nebylo možné hovořit o kontradiktorním řízení
- odděleny nejvýznamnější procesní funkce, tj. funkce žalobce, obhajoby, soudce a výkon každé z nich se svěřen zvláštnímu subjektu
- soudní jednání má charakter sporu mezi žalobcem a obžalovaným (a jeho obhájcem) → mají postavení rovnoprávných procesních stran (zásada rovnosti stran čl. 37 odst. 3 LZPS, § 4 z. o soudech a soudcích)
 - procesně rovnoprávné, jelikož mají stejná práva podávat návrhy, vyjadřovat se k návrhům a tvrzením druhé strany, nabízet důkazy prokazující svá tvrzení, klást vyslychaným osobám otázky, vyjadřovat se k ostatním prováděným důkazům, a zásadně i provést důkazy samy (§ 215 odst. 2)
 - každá ze stran může vznášet kdykoliv v průběhu úkonu soudu prováděném za přítomnosti stran námitky proti způsobu provádění úkonu, strany mají právo pronést závěrečnou řeč, mají širokou možnost podávat opravné prostředky, vč. návrhu na obnovu řízení
 - státní zástupce má povinnost prokazovat vinu obžalovaného (§ 2 odst. 5 věta předposlední) → dovozuje se i povinnost stát. zástupce navrhopvat a předkládat v řízení před soudem důkazy
 - Obhajoba má právo, nikoli povinnost navrhopvat, resp. předkládat důkazy
 - v případě pochybností o skutkových okolnostech pak platí zásada *in dubio pro reo* (§ 2 odst. 1)
 - → tzn. jejich postavení je rovné v právech (nikoli v povinnostech)
- soud se neomezuje jen na řízení a rozhodnutí sporu, jednání aktivně vede
 - jestliže má za to, že strana neuplatnila něco, co je významné pro posouzení věci z jejího hlediska, pak to učiní sám předmětem jednání a objasnění
 - § 2 odst. 5 poslední věta
 - → kontradiktorní princip tedy doplněn zásadou oficiality, zásadou vyhledávací
 - → soud tedy smí a musí sám vyhledat a provést důkazy umožňující všestranné a úplné objasnění věci → i pro něj platí § 2 odst. 5
- z ust. § 2 odst. 5 také plyne, že státní zástupce má v řízení vystupovat objektivně, nestranně, nezaújatě a nikoliv jednostranně
 - → proto stát. zástupce v hl. líčení musí upozorňovat také na okolnosti svědčící ve prospěch obviněného a nabízet o nich důkazy
- konkrétní podoba v TR (resp. projevy této zásady)
 - trestní stíhání před soudem je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu podaných státním zástupcem, který obžalobu před soudem zastupuje (§ 2 odst. 8, 175a, 176, 177, 179c, 179d, 180)
 - k takovému podání není oprávněn jiný subjekt
 - princip „bez žalobce není soudce“ (*nemo iudex sine actore*)
 - až do podání obžaloby je pánem sporu (*dominus litis*) státní zástupce
 - řízení ve stadiu před podáním obžaloby je ve výlučné kompetenci stát. zástupce
 - po podání obžaloby přechází věc na soud, který rozhoduje samostatně všechny otázky související s dalším řízením (§ 181 odst. 2, č. 10/1987 – I.)
 - právo podat obžalobu je výlučným právem státního zástupce

- poškozený může pouze v mezích § 163, resp. § 163a relevantně vyjádřit souhlas nebo nesouhlas s tr. stíháním
- podáním obžaloby přechází na soud právo a povinnost vést řízení
 - stát. zástupce však může vzít obžalobu zpět až do doby, než se soud I. st. odebere k závěrečné poradě
 - po zahájení řízení tak může učinit jen se souhlasem obžalovaného
 - zpětvzetím obžaloby se věc vrací do přípravného řízení (§ 182)
 - dispoziční oprávnění stát. zástupce omezeno tím, že státní zástupce nemůže podanou obžalobu rozšířit o nový skutek, a to ani v řízení o mimořádných opravných prostředcích
- soud po podání obžaloby samostatně rozhoduje o všech otázkách souvisejících s dalším řízením, ale rozhodnout může jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu (§ 220 odst. 1)
 - soud je vázán skutkem, nikoli však právním posouzením skutku
 - ukazují-li výsledky hl. líčení, že se obžalovaný dopustil ještě dalšího skutku, který je TČ, soud vrátí věc stát. zástupci k došetření, žádá-li státní zástupce o vrácení věci vzhledem k potřebě společného projednání (§ 221 odst. 2)
 - totožnost skutku – viz. § 12 odst. 12 TŘ
 - skutkem se rozumí též dílčí útok pokračujícího TČ, není-li výslovně stanoveno jinak
 - v případě, kdy se pachatel dopouští trestné činnosti formou pokračování v TČ ve smyslu ust. § 116 TZ, může soud s ohledem na ust. § 12 odst. 12 TŘ považovat za skutek, který je vymezen žalobním návrhem, jen ty z dílčích útoků, které jsou v tomto návrhu popsány (srov. 15/03 – II.)
- účast stát. zástupce při hlavním líčení je povinná (§ 202 odst. 1)
 - nestanoví-li zákon něco jiného, není nutná účast stát. zástupce při veřejném zasedání (§ 234 odst. 2)
 - povinná je pouze ve veřejném zasedání
 - o odvolání
 - v řízení proti mladistvým
 - v řízení o stížnosti pro porušení zákona
 - v řízení o dovolání je povinná účast stát. zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství ve veřejném zasedání (§ 265r odst. 2)
- obžalovací zásada se v zásadě neuplatňuje v přípravném řízení, které není vybudováno jako řízení sporné, kontradiktorní
 - v přípravném řízení se tato zásada uplatní jen tam, kde o návrhu stát. zástupce rozhoduje soud
 - např. když soud rozhoduje o návrhu stát. zástupce o vzetí obviněného do vazby
 - obžalovací zásada se uplatní jen v řízení před soudem, hl. hl. líčení a ve stadiu odvolacího řízení
- přičítá se k zásadám vztahujících se k zahájení řízení

5. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): zásada rychlosti trestního řízení

Pojem a význam viz. výše

Zásada rychlosti trestního řízení (§ 2 odst. 4)

- čl. 38 odst. 2 LZPS
- § 5 odst. 2 z. o soudech a soudcích
- OČTŘ musí projednávat trestní věci co nejrychleji
- kvůli svému významu je někdy tento požadavek považován za základní zásadu trestního řízení
 - tento požadavek stanoví i Mezinárodní pak o obč. a polit. právech + judikatura ESD, judikatura ÚS
- všeobecný charakter
 - zavazuje všechny OČTŘ, uplatňuje se ve všech stádiích tr. řízení, vč. řízení vykonávacího
- v řízení ve věcech mladistvých → zákonodárce výslovně stanoví jako základní zásadu tohoto řízení (§ 3 odst. 6 z. mládeže)
- přiměřená rychlost řízení → jedna z podmínek spravedlivého procesu v širokém slova smyslu
 - čl. 6 odst. 1 Úmluvy
 - → průtahy v tr. řízení jsou porušením práv zaručených čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 38 odst. 2 LZPS
- obecně je to tedy povinnost projednávat trestní věci v časově únosných mezích bez zbytečných průtahů
 - je-li vedeno zdlouhavě, snižuje jeho účinnost, výchovné i preventivní působení, autorita právního řádu i orgánů zaručující jeho integritu, snižování vypovídací hodnoty důkazů atd...
- kritérium „přiměřené lhůty“
 - subjektivní pojem, liší se u každého individuálního případu → zákonodárce jej proto připomíná v různých souvislostech
 - pro policejní orgán
 - § 164 odst. 2 „co nejrychleji“
 - § 157 odst. 1 (policejní orgán+ stát. zástupce) „k včasnosti“
 - § 179a odst. 1 písm. b) konání zkráceného přípravného řízení → předpoklad, že „bude ukončeno v určité, krátké lhůtě“
 - § 41 odst. 1 „včas“
 - § 157a „odstraněny průtahy“
 - § 196 odst. 2 „včasněmu“
 - lhůty pro nařízení hl. líčení, popř. veřejného zasedání, event. učinění jiného úkonu směřujícího ke skončení řízení
 - § 181 odst. 3
 - pořádkové lhůty, i tak porušení může zakládat i případnou kárnou odpovědnost soudce
 - § 203 odst. 2
 - § 219 odst. 1
- projevuje se hl. ve vazebním řízení
 - TR výslovně uvádí (§ 71 odst. 1), že OČTŘ jsou povinny vyřizovat vazební věci přednostně a s největším urychlením
 - stanovení nepřekročitelných lhůt pro trvání vazby v řízení proti dospělým obviněným i v řízení ve věcech mladistvých (§ 71 TR, § 47 z. mládeže)
 - nejzávažnější důsledek průtahů ve vazebních věcech → povinnost propustit obviněného z vazby na svobodu, jestliže je překročena nejvyšší možná zákonem stanovená délka jejího trvání
- stanovení lhůt k podání řádných opravných prostředků
- stížnosti na průtahy řízení (ochrana před nečinností soudů)
 - navazuje na ně institut návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu (§ 174a z. č. 6/2002 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ani TR neznají procesní důsledek porušení obecné směrnice projednat věc v přiměřené lhůtě (čl. 6 odst. 1 Úmluvy), resp. bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 1 LZPS), resp. co nejrychleji (§ 2 odst. 4 TR), resp. bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě soudem pro mládež (§ 3 odst. 6 z. mládeže)
- novelou TR z r. 2009 → soudům uložena povinnost v rozsudku odůvodnit uložený trest i z hlediska délky trestního řízení, pokud trvalo nepřiměřeně dlouhou dobu, a příp. i chování pachatele, které přispělo k průtahům v řízení (§ 125 odst. 1 TR)
- otázka délky tr. řízení dle ÚS
 - zásada, že porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy samo o sobě nezakládá nepřipustnost tr. stíhání, a to ani s ohledem na požadavek účinných prostředků nápravy dle čl. 13 Úmluvy
- X v extrémním případě porušení tohoto práva může být porušením práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy se všemi z toho vyplývajících důsledky

6. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): zásada presumpce neviny, zásada stíhání ze zákonných důvodů

Pojem a význam viz. výše

Zásada presumpce neviny (§ 2 odst. 2)

- dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen
- z. soudnictví ve věcech mládeže v § 3 odst. 5
 - osoba proti níž se řízení vede... je považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem
- bývá přiřazována k zásadám týkajícím se dokazování
- uplatňuje se ve všech stádiích trestního procesu
- pravidlo ústavněprávní úrovně + zakotvena v mezinárodních dokumentech o lidských právech + relativně bohatá ustálená rozhodovací praxe ÚS
 - jde o politickou hodnotu, která je předmětem ústavní ochrany → čl. 40 odst. 2 LZPS
- mez. dokumenty
 - např. čl. 11 odst. 1 Všeobecné deklarace lidských práv
 - např. čl. 14 odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech
 - např. čl. 6 odst. 2 Evropské Úmluvy
 - → obecnější, jelikož musí počítat i s rozsudkem, který nekončí odsuzujícím rozsudkem, ale uznáním viny (guilty plea v common law)
- jeden z prvků práva na spravedlivý proces, hl. princip moderních demokratických trestních řízení
- obviněný má právo, aby s ním bylo jednáno jako s kteroukoli jinou osobou, bez jakéhokoliv předsudku viny, který by mohl nepříznivě snižovat jeho postavení vzhledem k ostatním občanům z pohledu právního, sociálního, morálního, až do okamžiku, kdy pravomocné odsouzení potvrdí jeho odpovědnost za spáchaný TČ
- její atribut
 - ochrana cti a dobré pověsti osoby
- možný střet s ústavní zásadou – svobodou projevu a právem na informace (čl. 17 odst. 1, 3 LZPS)
 - např. při nevhodné medializaci trestních kauz
 - výslovná povinnost respektovat zásadu presumpce neviny při poskytování info. o trestním řízení § 8a odst. 1 TR
 - s výjimkou § 8d odst. 1 TR
 - z. o soudnictví ve věcech mládeže
 - rozšířená ochrana soukromí mladistvého § 52 zákona
 - srov. § 53 a 54 zákona
 - zvláštní zájem na ochraně soukromí a osobnosti mladistvého vč. vlivů difamujících jeho osobu
- vliv zásady v trestním řízení
 - v oblasti dokazování
 - vina musí být obviněnému prokázána zákonnými prostředky
 - obviněný není povinen dokazovat svoji nevinu (to musí OČTŘ)
 - nelze ji dovozovat např. ze způsobu obhajoby (že např. vypovídal nepravdu, popíral určité skutečnosti nebo se snažil svést vyšetřující orgány na falešnou stopu č. 33/1968 – II)
 - obviněný má právo uvádět okolnosti a důkazy o nich, sloužící k jeho obhajobě
 - touto obhajobou jsou OČTŘ povinny se zabývat
 - obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo doznání (§ 92 odst. 1 věta druhá) nebo k tomu, aby jinak předložil důkaz viny
 - z odeprání obviněného vypovídat nemohou být proti obviněnému vyvozovány žádné nepříznivé důsledky
 - od obviněného nelze vyžadovat aktivní součinnost při opatřování důkazů
 - pasivita obviněného mu nemůže být přičítána k jeho tíži (X oproti pasivitě účastníka v civilním sporném řízení)
 - z okolnosti, že obviněný odmítal vypovídat, nelze vyvozovat žádné závěry o jeho vině
 - stanovisko obviněného ve zjednodušeném řízení před soudem, že souhlasí s tím, aby nebylo prováděno žádné dokazování, protože veškeré rozhodné skutečnosti považuje za nesporné, nelze považovat za doznání obviněného a soud takovým stanoviskem vázán není
 - právo obviněného mlčet a neobviňovat sebe samého
 - dovozováno judikaturou ESLP
 - nevztahuje se na použití těch údajů v trestním řízení, které lze získat od obviněného donucovací mocí, které však existují nezávisle na vůli podezřelého (např. písemností opatřených na základě příkazu, vzorků moči či krve)
 - vina obviněného musí být prokázána bezpečně

- odsuzující rozsudek může být vyneseno jen tehdy, je-li vina prokázána nepochybně
- při rozhodování OČTŘ
 - jestliže po provedení všech dostupných důkazů zůstanou pochybnosti o vině obviněného a nepodaří-li se tyto pochybnosti rozptýlit dalším prováděním reálně dostupných důkazů, vynesou soud vždy definitivní rozhodnutí, a to zprošťující rozsudek (po právní moci nastává *rei iudicatee* = překážka věci rozsuzené)
 - *in dubio pro reo*
 - pochybnost prospívá obviněnému
 - dle judikatury přichází v úvahu jen tehdy, jestliže pochybnosti, které vznikly v trestním řízení o nějaké skutečnosti, trvají i po provedení a zhodnocení všech dostupných důkazů (např. 22/1968)
 - lze k ní přistoupit, pokud soud dospěje k závěru, že není možné se jednoznačně přiklonit k žádné ze skupiny odporujících si důkazů, k žádné ze dvou rozporných výpovědí
 - pochybnosti pouze v otázkách skutkových, nikoli právních !!!!!
 - (zásada *iura novit curia* = soud zná právo)
 - nedokázaná vina má stejný význam jako dokázaná nevina → zprošťující rozsudek musí být vyneseno jak na základě prokázané nevinoty, tak i kdy není vina prokázána nepochybně
 - úprava podmínek náhrady škody za vazbu a trestu dle z. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (§ 9 odst. 1)
- jako pravidlo při zacházení s obviněným
 - OČTŘ jsou povinny postupovat vůči obviněnému nestranně a nezaujatě
 - OČTŘ jsou povinny bez návrhu objasňovat stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného
 - doznání obviněného je nezbavuje povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu (§ 2 odst. 5)
 - OČTŘ jsou povinny poučit obviněného o jeho právech umožňujících mu plně uplatnění práva obhajoby a poskytovat mu plnou možnost jejich uplatnění (§ 2 odst. 13, § 33 odst. 3)
 - presumpce nevinoty zavazuje OČTŘ zdržet se všech projevů, které by mohly být vykládány jako výraz jejich přesvědčení o vině obviněného předtím, než bylo pravomocně o vině rozhodnuto
 - volba prostředků a postupů nutných ke splnění účelu tr. řízení
 - OČTŘ musí ukládat jen ta omezení, která jsou nezbytná k úspěšnému provedení trestního řízení a nejméně zatěžují obviněného
 - výraz hl. ve striktním vymezení podmínek tzv. zajišťovacích úkonů
 - hl. důvody, trvání a výkon vazby
 - vazba → opatření zcela výjimečné, které nemůže být nikdy obligatorní, nemůže prejudikovat budoucí rozhodnutí soudu o vině obviněného a nemůže vykazovat znaky trestu
 - zvláštní pozornost v řízení ve věcech mladistvých → z. mládeže – např. § 46 odst. 1, § 48
- uplatňuje se v předsoudním stadiu tr. řízení, v řízení před soudem i v řízení o opravných prostředcích a trvá, dokud buď v opravném řízení, nebo po něm následujícím novém či pokračujícím řízení, vč. nového řízení o opravném prostředku, není soudem pravomocným odsuzujícím rozsudkem vyslovena vina
- výjimka → institut dohody o vině a trestu (§ 175a, § 314o an. TŘ)
 - nepožaduje přiznání „viny“, ale pouze prohlášení, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu
 - vyslovení viny vs. prohlášení o spáchání skutku (není totožné)
 - pokud soud schválí tuto dohodu, rozhodne odsuzujícím rozsudkem
 - nabytím právní moci končí platnost presumpce nevinoty, i když nejde o přiznání viny, ale jen prohlášení o spáchání skutku

Zásada stíhání ze zákonných důvodů (§ 2 odst. 1 TŘ)

- „zásada řádného zákonného procesu“
- nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon
- navazuje na čl. 8 odst. 2 LZPS
- nejdůležitější zásada trestního procesu
 - zákonodárce ji jmenuje v ust. o základních zásadách na prvním místě
 - zásada ústavněprávní úrovně
 - ÚS ji označil za jeden z pilířů demokratického právního státu a ústavnosti
- procesní vyjádření zásady „*nullum crimen sine lege*“ (srov. čl. 39 LZPS)
- trestní stíhání je možné vést pouze v souladu se zákonem, postup OČTŘ, jehož cílem je pravdivé skutkové zjištění musí být v souladu se zákonem → tzn. zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, není a nemůže být narušeno zásadou řádného zákonného procesu

- trestně stíhat lze jen způsobem, který stanoví trestní řád
 - tzn. = úsilí o zjištění pravdy za každou cenu, vč. za cenu porušení zákonných limitů, by vedlo k nezákonnostem, zvl. svévůli → nepřípustné
- má být zárukou, že v trestním řízení nebude neodůvodněně nebo nepřiměřeně zasahováno do práv a právem chráněných zájmů nejen osob, proti kterým je vedeno trestní řízení (podezřelých), ale i všech osob v té či oné míře zúčastněných na trestním řízení (svědek, poškozený)
 - → zásada je tedy vyjádřením principu zdrženlivosti a přiměřenosti
- všeobecný charakter
- subjektem práva na řádný zákonný proces zaručený ust. TČ je každá obviněná osoba, ať FO nebo PO
- konkrétní výraz obsahu a smyslu této zásady
 - dlouhá řada institutů trestního práva procesního
 - např. institut zahájení trestního stíhání dle § 160
 - hl. v úpravě dokazování v trestních věcech
 - např. soud nesmí přihlížet k důkazům získaným hrozbou nezákonného donucení, přijímat svědeckví svědků, kteří nebyli řádně poučeni
 - důkazy získané v rozporu s touto zásadou → možno postihnout sankcí absolutní neúčinnosti a nemohou být použity, nemůže se k nim při rozhodování přihlížet, půjde-li o vadu při dokazování podstatnou, závažnou
 - např. § 89 odst. 3

7. Základní zásady trestního řízení (pojem, význam): zásada vyhledávací, ústnosti a bezprostřednosti, zásada volného hodnocení důkazů

Pojem a význam viz. výše

Zásada vyhledávací (§ 2 odst. 5)

- OČTŘ jsou povinny zjišťovat právně relevantní skutečnosti a vyhledat o nich důkazy i bez návrhu stran
 - úzký vztah k zásadě oficiality
 - uvádí se, že j. konkretizací zásady oficiality v důkazním řízení
 - taktéž výraz skutečnosti, že OČTŘ vykonávají svou činnost v zájmu celé společnosti, nezávisle na vůli jejich jednotlivců, ať již poškozených TČ nebo jiných osob, které by mohly mít zájem na trestním stíhání obviněného
 - společný základ a společné rysy
 - zásada vyhledávací se vztahuje pouze na řízení důkazní X zásada oficiality → řízení jako celek
 - související 3 otázky
 - Kdo nese procesní odpovědnost za zjištění skutkového stavu v tr. řízení, o němž nejsou důvodné pochybnosti
 - policejní orgán → § 164 odst. 3; z úřední povinnosti
 - TŘ však také počítá se součinností stran
 - jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem (ohledně obžalovaného srov. § 2 odst. 5, § 33 odst. 1, § 89 odst. 2, § 92 odst. 2, § 166 odst. 1)
 - každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout
 - skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal OČTŘ není důvodem k odmítnutí takového důkazu (§ 89 odst. 2)
 - se souhlasem soudu mohou strany důkaz také provést § 215
 - i když st. zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného, nezabývá to soud povinností, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí
 - v řízení před soudem nese procesní odpovědnost za zjištění sk. stavu soud
 - právo činit důkazní návrhy má i zákonný zástupce obviněného, obhájce, poškozený, zúčastněná osoba, jejich zákonní zástupci a zmocnění
 - osoby, jimž se doručuje obžaloba, musí být vyzvány, aby včas soudu sdělily návrhy na provedení dalších důkazů v hl. líčení (§ 196 odst. 2)
 - otázka tzv. nesporných skutečností
 - = určité skutečnosti, o kterých mezi stranami není sporu, a proto nemusí být předmětem dokazování
 - trestní řád připouští jejich existenci ve dvou případech
 - § 314b odst. 2 → ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, jestliže byl samosoudci předán současně s návrhem na potrestání zadržený podezřelý, samosoudce jej vyslechne mimo jiné k tomu, které skutečnosti považuje za nesporné, a zda souhlasí s tím, aby takové skutečnosti nebyly dokazovány
 - § 314d odst. 2 → při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení před soudem (navazujícím na tzv. zkrácené přípravné řízení) může rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které strany označily za nesporné a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat
 - → tzn. uplatňují se v omezené rozsahu
 - institut dohody o vině a trestu § 175a, § 314o
 - výjimka ze zásady vyhledávací
 - skutkový stav (podklad pro rozhodnutí soudu pro schválení uzavřené dohody) není vytvořen tak, že by OČTŘ z úřední povinnosti a bez návrhu stran vyhledaly důkazy a bez návrhu je provedly
 - → ale je výsledkem sjednané dohody mezi obviněným a stát. zástupcem ve formě prohlášení obviněného že spáchal skutek, pro který je stíhán
- úzký vztah též k zásadě materiální pravdy
 - uplatnění zásady vyhledávací představuje záruku zajištění materiální pravdy a přispívá k jejímu prosazení
 - odpovědnost za nalezení relevantního důkazu ukládá procesním orgánům, které jsou náležitě odborně připraveny a disponují potřebnou technikou
 - je třeba, aby byla procesními orgány (OČTŘ) učiněna všechna opatření, aby pravda byla v právně relevantním rozsahu zjištěna → nestačí založit rozhodnutí jen na nepochybně pravdivě zjištěných skutečnostech
- různá míra její uplatnění v různých stádiích tr. řízení
 - v přípravném řízení → plně uplatňuje
 - OČTŘ postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí
 - srov. např. § 164 odst. 1
 - předběžné projednání obžaloby

- v omezeném rozsahu
- důkazní iniciativa soudu může být zaměřena pouze na zjišťování omezeného okruhu skutečností
- srov. § 185 odst. 2
- řízení před soudem
 - zvýrazněna role a odpovědnost stran při zjišťování sk. stavu, hl. strany žalobce, kdy vystupuje tak, aby byly objasněny všechny podstatné skutečnosti rozhodné z hlediska obžaloby
 - státní zástupce opatřuje z vlastní iniciativy nebo na žádost předsedy senátu i další důkazy, které nebyly dosud opatřeny či provedeny § 180 odst. 2
- odvolací řízení
 - v rozsahu, v jakém odvolací soud sám provádí dokazování
 - § 263 odst. 6
- přezkumné řízení na základě mimořádných opravných prostředků
 - jen výjimečně
 - dokazování se neprovádí buď vůbec, anebo jen ve velmi omezeném rozsahu daném povahou opravného prostředku
 - opravné řízení je vybudováno na principu kasačním s velmi omezenými prvky apelačními
 - vlastní dokazování ke zjištění sk. stavu věci je vyhazeno až tzv. obnovenému řízení
 - věc po případném povolení obnovy řízení znovu projedná a rozhodne ← zde se uplatňuje zásada vyhledávací v plném rozsahu

Zásada ústnosti (§ 2 odst. 11) a zásada bezprostřednosti (§ 2 odst. 12)

- úzce spolu souvisejí a vzájemně podminují (i když mají rozdílný význam)
- přiřazují se k zásadám týkajícím se dokazování

1. Zásada ústnosti

- soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů (srov. čl. 96 odst. 2 Ústavy a čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy)
- úzká souvislost nejen k zásadě bezprostřednosti, ale i veřejnosti
 - veřejný proces, aby mohl splnit svůj účel, musí být proveden v ústní formě
- uplatňuje se
 - v přípravném řízení omezeně
 - zejména v řízení před soudem
 - její význam vystupuje do popředí, jelikož v kombinaci se zásadou bezprostřednosti umožňuje soudu vytvořit si při dokazování jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů
 - „*quod non est in foro, non est in mundo*“ – co není před soudem, není na světě
 - → dříve se uplatňovala zásada písemnosti (v inkvizičním feudálním procesu) → „*quod non est in actis, non est in mundo*“ (co není ve spisech, není na světě)
- ústní provedení procesu vytváří předpoklady pro náležité zjištění skutkového stavu, pro naplnění zásady bezprostřednosti a pro uplatnění práv stran
- neodporuje jí písemná protokolace provedených důkazů
- výjimky
 - protokol o dřívější výpovědi obžalovaného může být v hl. líčení a veřejném zasedání o odvolání čten za podmínek § 207 odst. 2
 - místo výslechu svědka (event. spoluobžalovaného) může být na základě rozhodnutí soudu čten při hlavním líčení a veřejném zasedání o odvolání protokol o jeho výpovědi za podmínek § 211 odst. 1 – 4, popř. u osoby mladší osmnácti let dle § 102
 - místo výslechu znalce lze číst protokol o jeho výpovědi nebo jeho písemný posudek za podmínek § 211 odst. 5
 - může jim být výslech tzv. utajených svědků (§ 55 odst. 2, 101a, 209 odst. 2)
 - institut trestního příkazu
 - ve zjednodušeném řízení před soudem se souhlasem stát. zástupce a obviněného lze přečíst úřední záznamy o vysvětlení osoba a o provedení dalších úkonů § 314d odst. 2
 - institut tzv. nesporných skutečností § 314d odst. 2
 - institut dohody o vině a trestu § 175a, 314o (to je výjimka i z bezprostřednosti)

2. Zásada bezprostřednosti

- soud má rozhodnout jen na základě důkazů, které byly provedeny v řízení před soudem, přičemž ze zásady ústnosti vyplývá, že soud sám vyslýchá obviněného, svědky, znalce
- požadavek, aby se soud osobně seznámil se všemi důkazy, které jsou potřebné pro rozhodnutí
- tato zásada vylučuje, aby soud přihlédl k důkazům, které nebyly provedeny při soudním jednání
- bezprostředně se s důkazy musí seznámit všichni členové senátu, nikoli jen předseda senátu
 - srov. § 220 odst. 2

- → dvě procesní pravidla
 - pravidlo nezměnitelnosti složení soudu
 - na rozhodování se může podílet jen ten soudce, který se jednání účastnil od začátku do konce
 - dodržení tohoto pravidla slouží institut náhradního soudce (§ 197)
 - je možné výjimečně jednat i ve změněném složení senátu po odročení hl. líčení
 - předseda senátu v takovém případě přečte se souhlasem stát. zástupce a obviněného podstatný obsah protokolu o předchozím hl. líčení, vč. v něm provedených důkazů
 - pokud tyto osoby souhlas nemají, musí být hl. líčení provedeno znovu se všemi důsledky z toho vyplývajícími § 219 odst. 3
 - pravidlo nepřerušitelnosti soudního jednání
 - soud má rozhodnout na základě bezprostředního dojmu, zejména z důkazů provedených před ním
 - výjimka – institut odročení
 - = procesní úkon, kterým je na dočasnou dobu přerušen průběh projednávání v hl. líčení; tím je meritorní rozhodnutí o obžalobě odloženo na pozdější dobu
 - výjimečné opatření, ke kterému je možné přistoupit jen z nevyhnutelných důvodů stanovených v § 219 odst. 1
 - soud odročí hl. líčení, objeví-li se taková překážka, pro kterou nelze hl. líčení provést nebo v něm pokračovat
 - stanoví dne, kdy se bude konat další
 - odročení na neurčito
 - možné, jen pokud to vyžaduje povaha úkonu, pro který hl. líčení není možné provést nebo v něm pokračovat
 - při pokračování v odročeném jednání předseda senátu sdělí podstatný obsah dosavadního jednání
 - X pokud od předchozího jednání uplynula delší doba a došlo tak k setření bezprostředního dojmů z předchozího jednání v důsledku časového odstupu, musí být hlavní líčení provedeno znovu
- orientace soudu k tomu, aby čerpal důkazy ze zdroje nejbližšího dokazované skutečnosti
 - čím vzdálenější od zjišťované skutečnosti pramen je, tím vzrůstá nebezpečí nepřesnosti a zkomolení a naopak, čím je pramen bližší skutečnosti, tím je spolehlivější
 - → proto se soud nesmí spokojit s tzv. svědectvím z doslechu (JPP), jestliže má možnost výslednou svědka původního, který dokazovanou událost viděl, slyšel, vnímal svými smysly
 - X neznamená to však, že je možné podceňovat význam odvozených důkazů → ty mohou sloužit ke zjištění důkazu původního nebo k prověření původního důkazu
- výjimky → dlouhá řada
 - všechny případy, kdy místo výsledku určité osoby před soudem se čte protokol o jejím výsledku nebo jiný listinný důkaz (např. srov. § 183a odst. 1, 3)
 - institut trestního příkazu
 - soud jej vydává bez projednání věci a na základě důkazů obsažených ve spise
 - pokud soud v tzv. zjednodušeném řízení upustí od dokazování skutečností označených stranami za nesporné (§ 314d odst. 2)
 - provedení důkazu dožadáním (§ 53 a 54)

Zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6)

- OČTŘ hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu
 - je to protiklad tzv. zákonné teorie průvodní (důkazní), která byla atributem inkvizičního procesu; vázala soud do té míry, zda měl určitou okolnost považovat za dokázanou
 - negativní teorie průvodní – soudce nesměl pokládat okolnost za dokázanou, nebyla-li tu určitá (nejmenší) míra důkazů
 - pozitivní – soudce musel určitou skutečnost pokládat za prokázanou, jestliže tu byla určitá míra důkazů
- základní předpoklad pro zajištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5)
- není výslovně zakotvena v ústavních předpisech
- OČTŘ nemají stanoveno zákonem, jaké množství důkazů je nezbytně nutné provést k prokázání potřebných skutečností a v zásadě ani jakého druhu důkazního prostředku lze použít a a ni nejsou předem upravena kritéria pravdivosti jednotlivých důkazů a stanoveno, jak má být hodnocena důkazní síla určitého důkazu
- nutí OČTŘ přihlídnout k okolnostem konkrétního případu, k jeho zvláštnostem, tzn. brání mechanickému postupu při hodnocení důkazů
- TŘ a z. mládeže jen výjimečně

- příkazují použít některý druh důkazů při dokazování určité skutečnosti (srov. § 105 odst. 4, § 115, 116, 58 odst. 1 z. mládeže)
 - → tím vylučují jiný způsob zjišťování skutečnosti důležité pro rozhodnutí
 - či některý důkaz zakazují použít při rozhodování (srov. § 89 odst. 3, 99, 158 odst. 5, 211 odst. 2-4, 314)
- neznamená libovůli při hodnocení a rozhodování
 - tzn. že to není, že by soud při svém rozhodování měl na výběr, které z provedených důkazů výhodností a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry opře a které opomene → to by odporovalo zásadě volného hodnocení důkazů a bylo by to také ústavně nepřipustné dle ustálené judikatury ÚS
 - hodnocení musí být podrobeny všechny důkazy, a to jeden každý samostatně a zvlášť a všechny ve vzájemné souvislosti
- hodnocení důkazů musí být řádně odůvodněno, musí být přezkoumatelný postup při hodnocení důkazů
 - důkazní postup třeba vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky, přesvědčivě odůvodnit
 - z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů
 - odůvodnění procesního rozhodnutí musí obsahovat konkrétní důkazy, nestačí odkaz na obsah spisu
 - § 125
 - obdobně platí u usnesení § 134 odst. 2
 - rozsáhlá judikatura obecných a ústavního soudu, která v tom kterém případě stanoví, jak má soud či jiných OČTŘ postupovat při hodnocení důkazů a respektování zásady volného hodnocení důkazů (viz. str. 151)
- výjimky
 - trestní příkaz § 314e an.
 - zjednodušený rozsudek § 129 odst. 2,
 - zjednodušené usnesení § 136 odst. 3
- hodnocení důkazů jedním OČTŘ není závazné pro jiný OČTŘ
 - tzn. že např. odvolací soud nemůže dávat při zrušení rozsudku soudu I. stupně a vrácení věci tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí závazné pokyny týkající se hodnocení důkazů
 - rozhodnutí č. 57/1984
 - zásada, že i když odvolací soud neprovede sám žádné nové důkazy, ani neopakuje důkazy provedené před soudem I. stupně, může dojít k závěru, že skutková zjištění soudu I. stupně jsou nejasná, neúplná nebo vzbuzující pochybnost o jejich správnosti
 - odvolací soud může v takovém případě vytknout chyby v hodnocení důkazů, kterých se dopustil podle jeho názoru soud I. stupně (nelogičnost závěrů, opomenutí některých okolností atd...)
 - není však oprávněn dávat soudu I. stupně závazné pokyny, k jakým závěrům má dospět při hodnocení jednotlivých důkazů, ani k tomu, jaká celková skutková zjištění má učinit
 - má právo pouze na to, dát soudu I. stupně závazné pokyny k opakování důkazů již provedených nebo k provedení důkazů nových (§ 264 odst. 1)
 - č. 53/1992
 - jestliže soud I. st. postupoval při hodnocení důkazů důsledně dle § 2 odst. 6, nemůže odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. b) napadený rozsudek zrušit jen proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jinými v úvahu přicházejícím výsledkem
 - v takovém případě nelze napadenému rozsudku vytknout žádnou vadu ve smyslu uvedeného ustanovení
- v zásadě platí ve všech stádiích trestního řízení a pro všechny OČTŘ
 - v neúplnější podobě v hlavním líčení za situace, kdy všechny dosažitelné důkazy byly již provedeny
 - v řízení o opravných prostředcích v podobě omezené
 - v řízení o stížnosti pro porušení zákona se nové důkazy provádí jen zcela výjimečně (NS); obdobně platí pro řízení u dovolacího soudu (srov. § 265o)
 - soud projednávající návrh na povolení obnovy řízení (tzv. obnovovací řízení – *iudicium rescindens*) hodnotí provedené důkazy pouze z hlediska, zda jsou dány podmínky pro to, aby věc byla znovu, ať již v celém rozsahu či zčásti meritorně projednávána → vlastní provádění dokazování a volné hodnocení důkazů ke zjištění skutkového stavu věci je vyhrazeno až tzv. obnovenému řízení (*iudicium rescissorium*), ve kterém se věc znovu projedná a rozhodne
- výjimka
 - dohoda o vině trestu § 175a, 314o

8. Subjekty trestního řízení, pojem strany

Subjekty trestního řízení a strany

- **subjekty tr. řízení** = ty činitele, kteří mají a vykonávají vlastním jménem vliv na průběh řízení a kterým zákon dává k uskutečnění tohoto vlivu určitá procesní práva nebo ukládá určité procesní povinnosti
- subjekty tr. řízení jsou zejména
 - OČTŘ – tj. soud, stát, zástupce a policejní orgán - § 12 odst. 1
 - osoba, proti níž se řízení vede (podle stadia řízení a jejího postavení se nazývá – podezřelý, obviněný, obžalovaný nebo odsouzený), poškozený, zúčastněná osoba, osoby s tzv. samostatnými obhajovacími právy, úředník PMS a orgán sociálně-právní ochrany dětí v řízení ve věcech mladistvých
 - v některých případech – obhájce, svědek, znalec, tlumočník
 - obhájce – může být pokud vystupuje v řízení vlastním jménem (tzn. vykonává vliv na průběh řízení vlastním jménem)
 - např. uplatňuje nárok na odměnu a náhradu výdajů za obhajobu obviněného
 - pokud pouze zastupuje obviněného, resp. jedná jeho jménem, subjektem řízení není
 - svědek, znalec, tlumočník pokud uplatňují nárok na svědecké, znalecké nebo tlumočnické, tj. pokud uplatňují v řízení vlastní procesní zájem
 - pokud vystupují v řízení z úřední povinnosti, tj. svědek v rámci dokazování vypovídá o skutečnostech, které vnímal svými smysly, znalec podává znalecký posudek a tlumočník předkládá, →nemají postavení subjektu řízení
- určitým subjektům tr. řízení se přiznává postavení strany
 - **pojem strana**
 - nauka →subjekt oprávněný uplatňovat nebo podporovat obžalobu anebo sebe nebo jiného proti obžalobě obhajovat
 - TR § 12 odst. 6 →stranou se rozumí ten, proti němuž se vede tr. řízení, zúčastněná osoba a poškozený a v tr. řízení před soudem též stát, zástupce a společenský zástupce; stejné postavení jako strana má i jiná osoba, na jejíž návrh nebo žádost se řízení vede nebo která podala opravný prostředek
 - →tzn. odlišné vymezení, kdy
 - § 12 odst. 6 je vymezení nedostatečné a nepřesné, jelikož určité subjekty tr. řízení jsou stranami tr. řízení pouze v řízení před soudem, kdy to zákonodárce správně uvádí jen u stát, zástupce
 - nejasné vymezení formulace „stejné postavení jako strana má i jiná osoba...“
 - např. ředitel věznice je stranou v řízení o podmíněném propuštění, jen když podal návrh na podmíněné propuštění obviněného →toto postavení strany končí pravomocným rozhodnutím o podmíněném propuštění; v řízení o to, zda se podmíněně propuštěný osvědčil či zda se vykoná zbytek trestu, nemá ředitel věznice postavení strany (38/1975)
 - postavení obdobné straně může mít např. znalec nebo tlumočník v procesu rozhodování o znaleckém či tlumočnickém, osoba, které bylo uloženo pořádkové opatření ve formě pořádkové pokuty, ...
- teorie rozlišuje mezi pojmem subjekt a strana tr. řízení
 - strana – nejdůležitější subjekty tr. řízení →zvláštní procesní práva
 - např. vystupovat vlastním jménem v řízení před soudem, právo aktivně se řízení účastnit, uplatňovat své procesní návrhy, příp. i provádět důkazy (srov. § 215 odst. 2), vyjadřovat se k provádění úkonů, které tvoří základ meritorního rozhodnutí, podávat opravné prostředky.
 - --tato oprávnění mohou být uplatňována jen v řízení před soudem (tzn. nikoliv v předsoudním stadiu tr. řízení)
 - v předsoudním stadiu mají uvedená oprávnění je v ojedinělých případech, kdy v předsoudním stadiu výjimečně rozhoduje soud
 - vztahuje se jen na stadium řízení před soudem
- subjekty tr. řízení i strany
 - hrají v trestním procesu rozličnou procesní roli, odpovídající jejich zvláštním procesním zájmům a jejich specifickému postavení
 - tyto zájmy různých osob mohou být i protichůdné
 - hl. strany v tr. řízení před soudem – stát, zástupce a obžalovaný →podstata řízení je sporný průběh řízení (rozdělení obžaloby, obhajoby a rozhodování věci mezi samostatné subjekty)
 - další osoby mající zájem na výsledku řízení
 - ten, komu bylo TČ ublíženo na zdraví, způsobí majetková nebo nemajetková újma – poškozený (srov. § 43)
 - je samostatnou, nezávislou stranou tr. řízení (tj. jeho postavení není závislé na postavení stát, zástupce)
 - osoby blízké obžalovaného
 - některé z těchto osob dle výčtu v ust. § 247 odst. 2 mají postavení tzv. osob se samostatnými obhajovacími právy
 - osoba jejich věc má být zabrána v tr. řízením

- orgán sociálně-právní ochrany dětí
- osoby, které byly dotčeny určitými úkony směřujícími přímo či nepřímo k dosažení cíle tr. řízení (např. u kterého byla provedena domovní prohlídka, osoby, které musely vydat věc důležitou pro tr. řízení, atd...)

Vyloučení osob z vykonávání úkonů tr. řízení

- zaručení nestrannosti tr. řízení
- z vykonávání úkonů tr. řízení je vyloučen OČTŘ, u něhož lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti § 30
- čl. 36 odst. 1 Listiny, součást práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy a judikatury ESLP
- OČTŘ nesmí být v tr. řízení ve věci přímo či nepřímo zainteresován a je třeba zabránit i pouhé pochybnosti v tomto směru
- pochybnosti o nepodjatosti → hl. poměr OČTŘ
 - k věci
 - např. soudce byl svědkem činu, nebo byl TČ sám poškozený, nebo byl osobou, která nejprve vystupovala ve věci jako tlumočník – srov. 10/1990
 - k jinému OČTŘ v daném TR
 - např. soudce je v příbuzenském poměru k policejnímu orgánu
 - k některé osobě, již se úkon tr. řízení přímo dotýká, k jejímu obhájci, zákonnému zástupci anebo zmocněnci
 - např. stát. zástupce je v příbuzenském poměru k poškozenému, anebo jeho zákonnému zástupci
- soudce a přísedící
 - vyloučen dále také vzhledem k funkci, kterou měl v dané věci v předchozích stádiích řízení
 - např. byl v téže věci policejním orgánem nebo obhájcem, člen senátu soudu II. stupně byl v téže věci členem senátu soudu I. st., atd....
 - X soudce, který se účastnil rozhodování v I. str. nemusí být pro svou funkci vyloučen z rozhodování o obnově řízení a v řízení obnoveném, ani z nového rozhodování o věci, nařízeného odvolacím soudem z podnětu odvolání, nebo NS z podnětu stížnosti pro porušení zákona
- státní zástupce vyloučen též
 - z rozhodování o stížnosti u nadřízeného orgánu, jestliže jde o rozhodnutí, které sám vydal, dal k němu souhlas nebo pokyn (§ 30 odst. 1, 3)
- návrh na vyloučení
 - mohou domáhat nejen strany a osoby zúčastněné na řízení, ale i ona osoba, pokud je přesvědčena, že není schopna vyhovět požadavku nestrannosti v dané věci
- o vyloučení rozhoduje orgán, kterého se důvody vyloučení týkají, a to i bez návrhu
 - o vyloučení soudce nebo přísedícího, pokud rozhodují v senátě, rozhodne tento senát
 - proti rozhodnutí přípustná stížnost → rozhodne o ní bezprostředně nadřízený orgán orgánu, jenž napadené rozhodnutí vydal (§ 31 odst. 3)
- tlumočník a znalec je ve věci vyloučen
 - lze-li pochybovat o jeho nepředpojatosti pro jeho poměr k věci, k orgánem provádějícím řízení k účastníkům nebo k jejich zástupcům
 - o vyloučení rozhodne orgán, který tlumočníka či znalce ustanovil (§ 11 odst. 2 z. o znalcích)
 - vyloučení konzultanta přiměřeně (§ 157 odst. 3)
- důvody vyloučení vyššího soudního úředníka nebo probačního úředníka a postupu viz. § 31a
- úkony, které byly učiněny vyloučenými osobám, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v tr. řízení
- okolnost, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, může být důvodem dovolání – srov. § 265b odst. 1 písm. b)

9. Pravomoc a příslušnost soudů

Úkoly a soustava trestních soudů

- o vině a trestu za TČ rozhoduje výhradně soud (čl 81, 90 Ústavy, čl 40 odst. 1 LZPS)
 - a to nezávislý, zákonem zřízený, věcně a místně příslušný soud, který rozhoduje prostřednictvím nezávislého a nestranného soudce (soudců), kteří jsou k posouzení věci určeni podle předem stanovených pravidel
- nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci
- tyto zásady jsou atributy tzv. spravedlivého procesu a jsou základem pravomoci soudů v tr. řízení
- soudy mají samozřejmě širší agendu, než rozhodování o vině a trestu, hl. ohledně zásahů do základních lidských práv a svobod
- soustava z hlediska hierarchického → 4 články
 - NS, vrchní, krajský a okresní soudy § 13
- úprava působnosti a organizace tr. soudů → TR, z. o soudech a soudcích
- výkon trestního soudnictví ve věcech mládeže
 - zajišťují specializovaní soudci a senáty v rámci soustavy soudů → tzv. soud pro mládež (§ 2 odst. 2 písm. d) zák. mládeže)
 - X není to zvláštní, samostatná kategorie soudů, ale pouze funkční označení soudů, které jsou v rámci obecné soustavy soudů specializované na agendu mládeže
- z hlediska **procesních vztahů** je soudní soustava v ČR **třístupňová**
 - ÚS není součástí této obecné soudní soustavy

Příslušnost trestních soudů

- příslušnost soudu a soudce musí být stanovena zákonem (čl. 38 odst. 1 věta druhá LZPS)
- druhy
 - věcná** – určuje druh a stupeň soudu, který má v trestní věci rozhodnout
 - v tr. řízení je odvislá hl. od typové závažnosti projednávaného TČ
 - funkční** – druh věcné příslušnosti, určuje stupeň soudu v závislosti na procesním stadiu řízení (typicky jde-li o rozhodování v I. nebo v II. st.)
 - místní** – určuje, který konkrétní soud věcně příslušného stupně bude ve věci rozhodovat
- pokud je dána příslušnost více soudů
 - koná řízení z těchto soudů ten, u něhož podal stát. zástupce obžalobu, návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu (§ 22)
- zvláštní příslušnost § 37-39 z. o soudech a soudcích → přednost před pravidly určenými v TR

Věcná a funkční příslušnost

- okresní soudy
 - soudy obecně příslušnými k projednání obžaloby, návrhu na potrestání nebo k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu
 - konají v I. st. řízení zásadně o všech TR § 16
 - obecně příslušnými i tam, kde zákon vyžaduje v přípravném řízení součinnost soudu (§ 26, 158a)
 - mohou rozhodovat
 - o stížnostech proti vlastním usnesením v rámci autoremedury § 146
 - o stížnostech proti rozhodnutí stát. zástupce okresního státního zastupitelství v jejich obvodu a zajištění osob, věcí a majetku a o uložení pořádkové pokuty § 146a odst. 1
 - o stížnostech proti některým rozhodnutím policejního orgánu § 146a odst. 2
 - rozhodují po podání obžaloby o použití některých operativně pátracích prostředků § 158f
 - rozhodují o návrhu na povolení obnovy řízení
 - speciální příslušnost
 - dána u některých rozhodnutí v souvislosti s vykonávacím řízením
 - tzn. rozhodují např. o podmíněném propuštění z výkonu TOS i v případě, že trestní řízení v I. stupni konal a trest uložil soud krajský (§ 333 odst. 1, dále např. § 353 odst. 1, 357 odst. 2 TR a § 84 odst. 1 z. mládeže)
 - jsou také příslušnými
 - v případě dožádání provedení úkonu trestního řízení § 53
 - k řadě úkonů v rámci mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních
 - rozhodují např. o uznání a výkonu rozhodnutí jiného čl. státu ukládajícího náhradní opatření za vazbu dle § 239 an. z. o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- krajské soudy konají v I. stupni řízení o:
 - všech TČ, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně 5 let, nebo pokud za ně lze uložit výjimečný trest § 17 odst. 1

- rozhodující je dolní hranice uvedená u příslušné sk. podstaty (tzn. bez ohledu na případné zvláštní zvýšení či snížení sazby)
- TČ taxativně vyjmenovaných v § 17 odst. 1 písm. a)-d)
 - bez ohledu na trestní sazbu
- TČ opilství, pokud je kvazideliktem TČ, k jehož projednání by byl jinak podle § 17 odst. 1 příslušný krajský soud (§ 17 odst. 2)
- dílčím útokem pokračujícího TČ, jestliže při ukládání společného trestu z a pokračující TČ (§ 45 TZ) přichází v tomto řízení v úvahu nové rozhodnutí o vině některým z TČ uvedených v § 17 odst. 1 (§ 17 odst. 3)
- krajské soudy jako soudy II. stupně
 - rozhodují především o odvoláních proti rozsudkům OS a stížnostech proti jejich usnesením
 - pokud v době řízení o takovém opravném prostředku uplyne 3měsíční lhůta pro rozhodnutí o dalším trvání vazby, musí takové rozhodnutí samy učinit (§ 72 odst. 4)
- krajské soudy obecně
 - mohou rozhodovat o
 - stížnostech proti vlastním usnesením v rámci autoremedury § 146
 - o stížnostech proti rozhodnutí stát. zástupce krajského stát. zastupitelství v jejich obvodu o zajištění osob, věcí a majetku a o uložení pořádkové pokuty § 146a odst. 1
 - stížnostech proti některým rozhodnutím policejního orgánu § 146a odst. 2
 - v přípravném řízení
 - rozhodují o prodloužení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu § 88 odst. 4
 - pokud jedná o trestní věci jako soudy I. st.
 - rozhodují po podání obžaloby o použití některých operativně pátracích prostředků § 158f
 - a následně jsou příslušné k řadě rozhodnutí v rámci vykonávacího řízení § 315 odst. 2
 - rozhodují o návrhu na povolení obnovy řízení
 - spory o příslušnost mezi dvěma OS
 - v jeho obvodu rozhoduje tento spor § 24
 - mohou rozhodnout o odnětí a přikázání věci § 25
 - mohou působit jako soudy dožádané § 53 odst. 2
 - jsou příslušnými k řadě úkonů v rámci mezi. justiční spolupráce v tr. věcech
 - např. rozhodují obecně o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí podle § 121 an. z. o mezi. justiční spolupráci ve věcech tr. nebo o vydání osoby podle § 87 an. tohoto zákona
 - působnost krajského soudu v hl. m. Praze vykonává Městský soud v Praze (§ 9 odst. 1 z. o soudech)
- vrchní soud
 - jako soud II. stupně
 - rozhodují hl. o odvoláních proti rozsudkům krajských soudů a o stížnostech proti jejich usnesením ve věcech, kde tyto soudy rozhodovaly v I. st.
 - pokud v době řízení o takovém opravném prostředku uplyne 3měsíční lhůta pro rozhodnutí o dalším trvání vazby § 72 odst. 4, musí takové rozhodnutí samy učinit
 - mohou rozhodovat o
 - stížnostech proti vlastním usnesením v rámci autoremedury § 146
 - stížnostech proti rozhodnutí stát. zástupce vrchního stát. zastupitelství v jejich obvodu o zajištění osob, věcí a majetku a o uložení pořádkové pokuty § 146a odst. 1
 - stížnostech proti některým rozhodnutím policejního orgánu § 146a odst. 2
 - jeho soudce rozhoduje o
 - prodloužení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, který nařídil předseda senátu krajského soudu § 88 odst. 4
 - povoluje na návrh stát. zástupce vrchního stát. zastupitelství použití agenta (§ 158e odst. 4, nebo v rámci skrytého vyšetřování dle § 59 an. z. o mez. justič. spolupráci)
 - spory o příslušnosti nebo o odnětí a přikázání věci § 25
 - pokud jsou nejbližše společně nadřízeným soudem obou dotčených soudů
- NS
 - jediný soud příslušný rozhodovat o dvou mimořádných oprav. pro.
 - dovolání a o stížnostech pro porušení zákona
 - → v tomto smyslu vystupuje jako III. (resp. poslední) instance (proto ta třístupňová soustava viz. výše)
 - rozhoduje
 - o stížnostech proti usnesení vrchních soudů
 - pokud v době řízení o tak. oprav. prostředku uplyne 3m lhůta pro rozhodnutí o dalším trvání vazby (§ 72 odst. 4), musí takové rozhodnutí sám učinit
 - o stížnostech proti rozhodnutí Nejvyššího stát. zástupce (§ 141 odst. 3)
 - příp. o stížnostech proti vlastním usnesením v rámci autoremedury § 146
 - návrzích na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu § 314l
 - soudce NS o prodloužení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, který by nařídil předseda senátu vrchního soudu (§ 88 odst. 4)
 - zda nebo do jaké míry je někdo vyňat z pravomoci OČTŘ (§ 10 odst. 2 TR, obdobně § 89 odst. 2, § 92 odst. 6, 95 odst. 2 z. o mezin. just. ...)

- je příslušný k dalším rozhodnutím v rámci mez. just. spolup.
- např. na návrh ministra spravedlnosti může zrušit rozhodnutí soudu o návrhu na uznání a výkon cizozemského rozhodnutí ukládajícího nepodmíněný TOS nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody (§ 128 z. o mezi. justič. spolu...)
- rozhoduje spory o příslušnosti nebo rozhoduje o odnětí a přikázání věci § 25
- pokud je nejbližše společně nadřízeným soudem obou dotčených soudů
- sjednocování rozhodování praxe soudů → vydává k tomu svá stanoviska

Místní příslušnost

- v případě rozhodování o opravných prostředcích určuje místní příslušnost obvod působnosti orgánu, jehož rozhodnutí je přezkoumáváno
- existují i speciální kritéria určující místní příslušnost pro konkrétní rozhodnutí (např. rozhodnutí o podmíněném propuštění podle § 333) nebo pro určité řízení (řízení společně, řízení ve věcech mladistvých, ve věcech PO atd.)

Místní příslušnost okresních a krajských soudů pro konání řízení v I. st.

- 3 základní hlediska (§ 18)
 - primárně – řízení koná ten věcně příslušný soud, v jehož obvodu byl TČ spáchán (*forum delicti commissi*)
 - předpoklad nejefektivnějšího provedení řízení
 - místo spáchání TČ = místo, kde došlo k naplnění znaků jeho sk. podstaty, tzn. místo v němž došlo k trestněprávnímu jednání a následku, resp. kde TČ probíhal
 - v případě TČ spočívající v opomenutí (§ 112 TZ) – kde mělo dojít ke konání, i místo, kde se pachatel zdržoval v době, kdy měl konat
 - distanční delikty – místem spáchání činu obě místa, tzn. místo na kterém došlo k následku i místo spáchání činu
 - např. místem spáchání TČ vydírání SMS zprávami → jak místo, kde se pachatel nacházel, když zprávu odeslal, tak místo, kde se nacházel jejich adresát
 - stejně u omisivních distančních deliktů
 - např. zanedbání povinné výživy – místo, kde se pachatel zdržoval v době, kdy měl plnit a místo, kde se zdržovala osoba, o jejíž výživu šlo (pokud se v této době pachatel zdržoval na více místech, jsou místem spáchání všechna tato místa)
 - podobně tranzitní delikty (k jednání dochází „za pohybu“)
 - např. v jedoucím vlaku, při jízdě v autě
 - místem spáchání všechna místa, na nichž k jednání docházelo
 - přiměřeně uplatnění i kdy se naplnění znaků sk. podstaty dělí na více dílčích útoků
 - např. podvod § 209 → jak místo, kde pachatel někoho uvedl v omyl, tak místo, kde vznikla škoda, příp. i kde došlo k obohacení jako znaku sk. podstaty (53/94)
 - TČ hromadné, trvající, pokračující
 - místem spáchání TČ všechna místa, v nichž došlo/docházelo k naplnění sk. podstaty TČ
 - u pokračujících TČ z hlediska procesního považován za samostatný skutek → rozhodující jsou místa, na nichž došlo ke spáchání těch dílčích útoků, které jsou předmětem vedeného trestního řízení
 - nelze-li zjistit místo spáchání TČ, nebo byl spáchán v cizině (došlo tam jak k trestněprávně relevantnímu chování, tak i následku)
 - → určuje se místní příslušnost podle místa, kde obviněný bydlí, pracuje nebo se zdržuje (*forum loci*)
 - rozhodující není trvalý pobyt!!!!
 - tato místa rovnocenná
 - pokud nelze použít ani jedno kritérium → je místně př. ten soud, v jehož obvodu vyšel TČ najevo (*forum scientiae*)
 - např. tam, kde bylo podáno trestní oznámení, nalezena oběť TČ vraždy atd.

Odnětí a přikázání věci (delegace) § 25

- umožňuje trestní věc místně příslušnému soudu odebrat a přikázat ji k projednání jinému soudu → lze měnit pouze místní příslušnost (nikoliv věcnou)
- výjimka z ústavně zaručené zásady, že nikdo nesmí být odňat zákonnému soudci
- lze přistoupit pouze výjimečně z důležitých důvodů a nesmí sloužit k obcházení práva n zákonný soud
 - např. vyloučení všech soudců soudu místně příslušného; vhodnost věci k projednání ve společném řízení

- např. kvůli rychlosti a hospodárnosti řízení (např. převážná většina svědků se nachází v obvodu jiného soudu) → nelze uplatňovat mechanicky!!!! a nikdy nesmí převážet nad požadavkem náležitého zjištění věci, neboť ten je základním předpokladem pro správné rozhodnutí soudu (č. 4/1994)
- rozhoduje o ní soud, který je nejbližší společně nadřízeným oběma dotčeným soudům (tzn. soudu, kterému je věc odnímána a kterému je věc přikazována)
- může k ní dojít v kterémkoliv stadiu řízení před osudem (8/1980)
- na
 - návrh
 - dotčeného soudu
 - osob zúčastněných na řízení
 - i bez návrhu
- nelze o ní rozhodnout ex post (tzn. po skončení řízení před soudem, kterému by měla být odňata)
- soud, jemuž byla věc přikázána, je pro další řízení místně příslušným
- zvláštní případy delegace
 - rozhodnutí, jimiž je v rámci řízení o opravném prostředku spolu se zrušením napadeného rozhodnutí věc přikázána k dalšímu projednání jinému soudu (§ 149 odst. 5, § 262, 265l odst. 3, 270 odst. 3)

Rozhodnutí o příslušnosti

- pokud soud dojde k závěru, že není k projednání věci příslušný
 - rozhodne o **předložení věci k rozhodnutí** o příslušnosti tomu soudu, který je nejbližší společně nadřízen tomuto předkládajícímu soudu a soudu, který je podle jeho názoru k projednání věci příslušný namísto něj (§ 24)
 - X pokud věci již projednává, ačkoliv je dána místní příslušnost jiného soudu → může věc předložit k rozhodnutí o příslušnosti jen tehdy, pokud tuto nepřislušnost obžalovaný vytkl
 - X je povinen rozhodnout věc, kterou již projednává, pokud by měla být přikázána soudu nižšího stupně
 - X pokud nedošlo k podstatné změně rozhodujících okolností, nemůže věc předložit k rozhodnutí o příslušnosti soud, jemuž byla dříve přikázána dle § 25
 - příklad viz. str. 202 (P9200099)

Společné řízení

- trestní věci, které spolu souvisejí, mají být z důvodu hospodárnosti řízení a s ohledem na náležité zjištění skutku řešeny společně v jednom tr. řízení → institut společného řízení (§ 20 an.)
- souvislost TČ, může být
 - objektivní
 - typicky, že jde o určitým způsobem propojenou trestnou činnost více pachatelů, hl. v případech spolupachatelství v nejširším smyslu (tzn. vč. účastenství a dalších forem trestné součinnosti)
 - může jít i o fakticky navazující jednání
 - jde hl. o náležité objasnění věci v celém jejím (trestněprávně relevantním) rámci
 - subjektivní
 - = více trestných činů, které jsou kladeny za vinu téže osobě
 - v logice věci činy spáchané týž člověkem v jednočinném souběhu → týž skutek = jediná trestní věc
 - X odlišné pojetí skutku v procesním a hmotném právu
 - → TR výslovně – společné řízení se vede o všech útocích pokračujícího nebo hromadného TČ a o všech částech trvajících trestného činu
 - → někdy se i kombinuje objektivní a subjektivní souvislost pro společné řízení
- pravidla
 - je-li dána objektivní souvislost trestních věcí nebo v případech subjektivní souvislosti při pokračujícím (hromadném i trvajícím) TČ, má být vedeno společné řízení vždy, pokud tomu nebrání důležité důvody (§ 20 odst. 1 věta první)
 - → o jiných TČ má být vedeno tehdy, pokud je to vhodné z důvodu rychlosti a hospodárnosti řízení (§ 20 odst. 1 věta druhá)
- otázka podmínek a vhodnosti vedení spol. řízení se může v průběhu tr. řízení měnit
 - → instituty spojení a vyloučení věci (§ 23)
 - k tomu, aby došlo ke spojení věcí, pro které již byla podána obžaloba (§ 23 odst. 3) u různých soudů, musí být ostatní věci nejprve postupem podle § 25 odňaty a přikázány jednomu soudu (2/1983)
- Příslušnost soudů pro společné řízení (*forum connexitatis*)
 - dle obecných hledisek, kdy rozhodující je nejzávažnější ze společně projednávaných trestních věcí
 - je-li věcně příslušný krajský soud, povede řízení krajský soud, jehož místní příslušnost bude určena obecnými hledisky pro ten TČ, který založil jeho věcnou příslušnost
 - stejná věcná příslušnost, bude k projednání věci místně příslušný
 - v případě objektivní souvislosti ten soud, který by konal řízení proti osobě obžalované jako pachatel (spolupachatel) TČ

- v případě subj. souvislosti ten soud, který by konal řízení o nejtěžším z TČ
- v případě kombinace obj. a subj. → ten soud, který by konal řízení proti osobě obžalované jako pachatel nejtěžšího z TČ
- mezi společně projednávanými věcmi více takových, které zakládají věcnou příslušnost krajských soudů → posuzování mezi těmito věcmi
 - k věcem, k jejichž samostatnému projednání by byl věcně příslušný okresní soud, se nebude přihlížet
- došlo-li k vyloučení věci
 - zůstává zachována příslušnost soudu, který do té doby vedl společné řízení
 - X vyloučí-li krajský soud věc, o níž by jinak příslušeno konat řízení okresnímu soudu, může ji postoupit tomuto soudu (§ 23 odst. 2)

Příslušnost soudu v přípravném řízení

- stanovena zvláštní věcná i místní příslušnost § 26
- příslušným je soud okresní, v jehož obvodu je činný stát. zástupce, který ve věci podal k soudu první návrh k provedení příslušného úkonu
 - první návrh → je jim založen místní příslušnost pro celé další přípravné řízení
 - při výběru by měl respektovat zásady v § 18-21
- změna soudu
 - může dojít pouze tehdy, když je věc postoupena k výkonu dozoru stát. zástupci činnému **mimo obvod** tohoto soudu
- příslušnost soudu dle § 26 k úkonům v přípravném řízení je omezena pouze na dobu trvání přípravného řízení (§ 12 odst. 10)
 - po podání obžaloby se příslušnost soudu řídí obecnými hledisky uvedenými v ust. § 16-22 a soud příslušný podle tohoto ust. se stává soudem příslušným ke všem rozhodnutím, která ve věci přicházejí v úvahu, a to vč. těch, jejichž potřeba vyvstala z procesních úkonů, k nimž došlo ještě v přípravném řízení (35/2012)
- speciální příslušnost soudu pro rozhodnutí v přípravném řízení
 - hl. případy, kdy soud rozhoduje o stížnosti proti některým usnesením stát. zástupce v přípravném řízení a TŘ stanoví, že rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný stát. zástupce, který rozhodnutí vydal, není tedy specifikován stupeň soudu (srov § 146a)
 - → proto o stížnosti proti rozhodnutí stát. zástupce vrchního stát. zastupitelství, jímž byl zajištěn nárok poškozeného (§ 47 odst. 1), nebo majetek obviněného dle § 347 odst. 1, bude rozhodovat vrchní soud
 - ve vztahu k § 26 jde o *lex specialis* (14/1995)

Řízení ve věcech mladistvých

- zásada zvláštního přístupu k projednání trestních věcí mladistvých
- § 4 zák. mládeže → soudy pro mládež (srov. § 2 odst. 1 písm. d) zák. mládeže)
- pro určení místní příslušnosti se neužijí obecná ust. TŘ, ale speciální úprava v § 37 zák. mládeže (X pro určení věcné příslušnosti se obecná úprava použije)
- pravidla místní příslušnosti
 - primárně ten soud, v jehož obvodu mladistvý bydlí, a pokud mladistvý nemá stále bydliště, pak ten soud, v jehož obvodu se mladistvý zdržuje nebo pracuje (*forum loci*)
 - X formální trvalý pobyt není rozhodující
 - až dvě poslední kritéria jsou vzájemně rovnocenná (resp. zdržuje nebo pracuje)
 - nelze-li využít tohoto, je místně příslušným ten soud, v jehož obvodu bylo proviněno spácháno (*forum delicti commissi*)
 - nelze-li ani jedno z předchozích → ten soud, v jehož obvodu čin vyšel najevo (*forum scientiae*) (§ 37 odst. 2 zák. mládeže]
- postoupení věci
 - vyžaduje-li to prospěch mladistvého
 - soud příslušný dle výše uvedených hledisek může věc postoupit jinému soudu, u něhož je trestní řízení s ohledem na zájmy mladistvého nejúčelnější (§ 39 zák. mládeže)
- společné řízení
 - lze v případě subj., tak i objektivní souvislosti
 - tehdy, pokud to je vhodné z hlediska všestranného a objektivního objasnění věci, hospodárnosti a rychlosti řízení a s přihlédnutím k osobám mladistvým, ohledně nichž se koná společné řízení (§ 38 odst. 1 zák. mládeže)
 - postup fakultativní
 - jen výjimečně je možné vést společné řízení proti mladistvému i dospělému (§ 38 odst. 2 zák. mládeže)
 - → tehdy vede řízení soud pro mládež, jehož místní příslušnost je dána dle hledisek v zák. mládeže

Řízení ve věcech PO

- věcná příslušnost → obecná pravidla
- místní příslušnost → odchylky v § 29 TOPO
 - jinak vymezeno *forum loci* – ten soud, v jehož obvodu má obviněná PO sídlo nebo v jehož obvodu má obviněná zahraniční PO svůj podnik nebo organizační složku
 - jinak pořadí a ostatní hlediska místní příslušnosti jsou dle obecných pravidel
- společné řízení (§ 31 TOPO)
 - pokud s TČ PO souvisí i TČ FO a nebrání tomu důležité důvody, je namístě proti nim vést společné řízení
 - příslušnost – obecná hlediska
 - ten soud, který by vedl řízení proti FO (srov. § 21 TZ a § 31 věta druhá TOPO)
 - společné řízení proti více PO nebo více TČ jedné PO se řídí obecnou úpravou s přihlédnutím ke zvláštnímu ust. ohledně místní příslušnosti § 29 TOPO

Řízení vykonávací a řízení v rámci mezinárodní justiční spolupráce

- viz. dále xxxx

10. Postavení státního zástupce v trestním řízení

- působnost upravuje
 - čl. 80 odst. 1 Ústavy
 - stát. zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a vykonává i další úkoly, stanoví-li tak zákon
 - § 4 a 5 z. o státním zastupitelství
 - stát. zastupitelství podává jménem státu obžalobu a plní povinnosti, které mu v souvislosti s tím ukládá TR, a podle něhož TR stanoví též další působnost stát. zastupitelství v tr. řízení
- soustava stát. zastupitelství
 - Nejvyšší státní zastupitelství
 - vrchní stát. zastupitelství,
 - krajská stát. zastupitelství
 - okresní stát. zastupitelství
 - + v době branné pohotovosti státu – vyšší a nižší polní stát. zastupitelství (srov. § 6 odst. 1 z. o stát. zastupitelství)
- jeden z OČTR (§ 12 odst. 2)
 - speciální postavení - stát. zástupce je v řízení činný ve veřejném zájmu
 - = zájem většiny společnosti na tom, aby všechny TČ byly zjištěny a jejich pachatelé potrestáni
 - + dbát toho, aby žádná nevinná osoba nebyla trestně stíhána, obžalována nebo odsouzena
- pouze on je oprávněn k podání obžaloby (návrhu na potrestání, návrhu na schválení dohody o vině a trestu) a soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu
- obžaloba může být podána jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání
- do práva stát. zástupce jako veřejného žalobce nemůže žádným způsobem zasahovat soud ani strany
- je v řízení před soudem stranou (§ 12 odst. 6)
- obecná úprava postavení a působnosti stát. zástupce v tr. řízení → z. o státním zastupitelství + podrobnosti v TR

Čtyři základní úseky činnosti stát. zástupce v tr. řízení

- **dbá o to, aby všechny TČ byly zjištěny a podle ust. TR stíhá osoby, které je spáchaly**
 - § 2 odst. 3 TR → stát. zástupce je povinen stíhat všechny TČ, o nichž se dozví
 - výjimky → možné jen dle zákona nebo vyhlášené mez. smlouvy, kterou je ČR vázána
 - + § 4 z. o stát. zastupitelství
 - viz. zásada oficiality a legality
- **zabezpečuje výkon spravedlnosti ve stadiu tr. řízení do podání žaloby (dbá o zjištění TČ v přípravném řízení a o zachování zákonnosti v přípravném řízení)**
 - ke splnění zejména vykonává dozor v přípravném řízení nad zachováním zákonnosti (§ 174)
 - sám se účastní přípravného řízení vlastními úkony (srov. např. § 167 odst. 2, 3) → oprávnění odvislá od formy příprav. řízení
 - může osobě provést kterýkoli vyšetřovací úkon nebo i celé vyšetřování
 - obligatorně vyšetřuje některé TČ
 - rozhoduje o použití některých operativně pátracích prostředků
 - povoluje
 - předstíraný převod § 158c odst. 2
 - sledování osoba a věci, při kterém mají být pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy § 158d odst. 2
 - stát. zástupce vrchního stát. zastupitelství předkládá soudci vrchního soudu návrh na použití agenta (§ 158a odst. 4)
 - dbá, aby použití agenta neodporovalo zákonu
 - provádí kontrolu použití agenta v pravidelných intervalech § 158e odst. 7
 - je nutné jeho nařízení
 - k zadržení zásilky § 86 odst. 1
 - k záměně zásilky § 87a odst. 2
 - ke sledování zásilky § 87b odst. 1
 - dává předchozí souhlas policejnímu orgánu zejména k
 - zajištění peněžních prostředků na účtu u banky, u spořitelního a úvěrového družstva nebo jiných subjektů (§ 79a, § 79b)
 - o zajištění zaknihovaných cenných papírů § 79c odst. 1
 - k zadržení podezřelého § 76 odst. 1
 - odnětí věci § 79 odst. 1
 - k dočasnému odložení trestního stíhání § 159b odst. 1
 - rozhoduje o tom, zda lze pohřbít mrtvolu, vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena TČ § 115
 - činí meritorní rozhodnutí v přípravném řízení
 - výlučná pravomoc rozhodovat o všech způsobech skončení přípravného řízení (s výjimkou odložení věci nebo odevzdání věci) → tzn. rozhoduje o

- postoupení věci jinému orgánu § 171
 - o zastavení trestního stíhání § 172
 - o přerušení tr. stíhání § 173
 - o nestíhání podezřelého § 159d odst. 1
 - o podmíněném zastavení tr. stíhání § 307 odst. 1
 - o schválení narovnání § 309 odst. 1
 - o podmíněném odložení návrhu na potrestání § 179g odst. 1
- jedině on je oprávněn podat
 - obžalobu
 - návrh na potrestání
 - návrh na schválení dohody o vině a trestu
 - činit další procesní úkony vč. některých rozhodnutí o vazbě § 175
- rozhoduje o některých případech o vazbě
 - obligatorně rozhoduje o prodloužení vazby v přípravném řízení
 - další významná oprávnění v řízení o přijetí opatření nahrazující vazbu
- vyšetřuje TC spáchané příslušníky
 - Generální inspekce bezpečnostních sborů
 - bezpečnostní informační služby
 - úřadu pro zahraniční styky a informace
 - vojenské zpravodajství
 - vojenské policie
 - + zaměstnanců ČR zařazených k výkonu práce v generální inspekci bezpečnostních sborů (§ 161 odst. 4)
- rozhoduje o
 - dočasném odložení tr. stíhání § 159d/refs. o tom že podezřelý nesplnil podmínky dočasného odložení tr. stíhání § 159c
- může nařídit, aby se ve věcech, ve kterých se konalo zkrácené přípravné řízení, se konalo standardní přípravné řízení § 179f odst. 2
- rozhoduje o žádostech proti průtahům v přípravném řízení nebo závadám v postupu policejního orgánu § 157a
- vede v přípravném řízení policejní orgány k tomu, aby prováděly důkazy v rozsahu nezbytném pro podání obžaloby nebo pro jiné rozhodnutí stát. zástupce
- plní funkci instančního orgánu, který rozhoduje o stížnostech proti usnesení policejního orgánu
- Nejvyšší stát. zástupce
 - právo do tří měsíců od právní moci zrušit pravomocná rozhodnutí o nestíhání podezřelého dle § 159d odst. 1
 - o zastavení tr. stíhání a o postoupení věci jinému orgánu učiněná v přípravném řízení nižšímu stát. zástupci § 174a
- závažné úkony v přípravném řízení, nejsou-li vyhrazeny soudci
 - srov. např. rozhodnutí o vazbě § 73b, nařízení domovní prohlídky § 83, nařízení prohlídky jiných prostor nebo pozemku § 83a
- některé může vykonávat jen on (např. srov. úkony v § 175)
- některé mohou vykonat i orgány jiné, k jejich provedení však potřebují zpravidla předchozí souhlas stát. zástupce (srov. např. nařízení osobní prohlídky § 83b)
- možnosti využití pomoci konzultanta v závažných a skutkově složitých věcech viz. § 157 odst. 3
- **účastí se ve funkci žalobce řízení před soudem**
 - v řízení před soudem má postavení strany
 - obžalobu, resp. návrh na potrestání a dohodu o vině a trestu podává výlučně stát. zástupce → může s ní disponovat:
 - může ji vzít zpět až do doby, než se soud I. st. odebere k závěrečné poradě → zpětvzetím se věc vrací do přípravného řízení
 - může se účastnit předběžného projednání obžaloby soudem, koná-li se ve veřejném zasedání
 - účast v neveřejném zasedání zásadně vyloučena § 242
 - povinná přítomnost u hlavního líčení § 202 odst. 1
 - stát. zástupce přednáší obhajobu a závěrečnou řeč
 - TR předpokládá vysokou aktivitu stát. zástupce, hl. v hl. líčení
 - v průběhu dokazování aktivně zasahuje do provádění důkazů
 - opatřuje z vlastní iniciativy nebo na žádost předsedy senátu i další důkazy, které dosud nebyly opatřeny či provedeny, se souhlasem nebo na výzvu předsedy senátu provádí důkazy
 - může žádat, aby mu bylo umožněno provést důkaz
 - proti rozsudku může stát. zástupce podat odvolání jak v neprospěch, tak i ve prospěch obžalovaného, zúčastněné osoby a poškozeného
 - proti usnesení soudu může podat stížnost, a to i ve prospěch obviněného
 - Nejvyšší stát. zástupce
 - právo podat dovolání v případech, kdy soud rozhodl ve II. sst. a zákon to připouští

- povinně se účastí veřejného zasedání, které koná NS u dovolání (§ 265r odst. 2) nebo o stížnosti pro porušení zákona (§ 274)
- institut dohody o vině a trestu
 - posílení vlivu stát. zástupce na rozhodování o vině a trestu
 - sjednává se již v přípravném řízení
 - uzavření dohody mezi obviněným a stát. zástupcem, v níž obviněný za přítomnosti svého obhájce prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3), a dojedná sankce za protiprávní jednání obviněného
 - k naplnění dohody, resp. nabytí prvních účinků je třeba následně schválení soudem
 - tzn. stát. zástupce připravuje pro soud konkrétní rozhodnutí
 - viz. § 175 an.
- **vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu**
 - vazby, TOS, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svobody (§ 4 z. o státním zastupitelství)
 - podrobnější úprava v jednotlivých zvláštních předpisech

11. Obviněný

Obviněný jako strana trestního řízení

- = osoba, proti které se vede trestní řízení a která je v průběhu řízení označována 4 různými způsoby
 - podezřelý
 - obviněný
 - obžalovaný
 - odsouzený
 - → vyjádření různého postavení a práva v průběhu řízení
- **podezřelý**
 - = ten, u něhož je dán některý z důvodů vazby a kdo byl v souladu s ust. § 76 zadržen a dosud proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání dle § 160
 - + osoba, proti níž je vedeno tzv. zkrácené přípravné řízení
 - od okamžiku zahájení jejího výslechu dle § 179b odst. 3 (musí ji být sděleno, z čeho je podezřelá), do okamžiku, kdy stát. zástupce podá návrh na potrestání u soudu dle § 314b
- **obviněný**
 - = ten, proti němuž bylo zahájeno trestní stíhání podle § 160 až do nařízení hl. líčení soudem
- **obžalovaný**
 - stává se jím obviněný po nařízení hl. líčení (§ 12 odst. 8)
 - + i v případě nařízení hl. líčení ve zjednodušeném řízení před samosoudcem dle § 314d X i když v ust. označuje za obviněného
- **odsouzený**
 - = ten, proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci (§ 12 odst. 9) nebo pravomocný trestní příkaz
- § 12 odst. 7 → obviněný = legislativní zkratka
 - pokud z povahy věci nevyplývá nic jiného, rozumí se obviněným též obžalovaný a odsouzený
 - např. ustanovení o přípravném řízení
- obviněný je v řízení
 - procesní stranou
 - důkazním prostředkem
 - předmětem výkonu rozhodnutí
- způsobilost být subjektem tr. řízení, resp. stranou a procesní způsobilost
 - není TR omezena
 - může to být/činit úkony i osoba nepřičetná, osoba s omezenou způsobilostí k právním úkonům
- „spolupracující obviněný“
 - xxx
 - viz. přípravné řízení

Práva obviněného

- jako procesní strana § 12 odst. 6
 - zásadně rovnocenné postavení se stát. zástupcem (princip rovnosti zbraní)
 - v praxi nelze absolutní rovnost → kompenzováno dodatečnými zárukami pro slabší stranu, tj. obviněného
 - → práva tzv. *favor defensionis*, která stát. zástupce nemá
 - důkazní břemeno ležící na obžalobě
 - institut navrácení lhůty (srov. § 61)
 - pořadí závěrečných řečí
 - právo posledního slova
 - zásada zákazu *reformationis in peius*
 - obhajovací práva 3. osob ve prospěch obviněného
 - atd...
 - možné řazení jeho práv do následujících skupin
 - právo obviněného účastnit se osobně projednání věci před soudem
 - právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat
 - právo uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě
 - právo činit návrhy a podávat žádosti
 - právo vyhledat důkaz, předložit důkaz, navrhnout provedení důkazu a za podmínek stanovených v TR důkazy samostatně provádět (§ 215 odst. 2)
 - právo na obhajobu
 - právo podávat opravné prostředky
 - → může je uplatnit bez ohledu na to, zda je omezen na svéprávnosti (§ 33 odst. 1 poslední věta)
 - Poučovací povinnost všech OČTR ve všech fázích tr. řízení o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění (§ 33 odst. 5, 6 a § 42 odst. 5 zák. mládeže)

- + poučení obviněného, který byl zadržen či zatčen o právu na naléhavou lékařskou pomoc, o max. lhůtě, po kterou může být omezen na svobodě, než bude odevzdán soudu, a o právu nechat vyrozumět konzulární úřad a rodinného příslušníka nebo jinou FO, u nichž uvede údaje potřebné k vyrozumění, v případě, že bude vzat do vazby
- OČTŘ který provedl zadržení či zatčení, předá obviněnému bez zbytečného odkladu písemné poučení o jeho právech, obviněnému musí být umožněno si toto poučení přečíst, obviněný má právo ponechat si toto poučení u sebe po celou dobu omezení nebo zbavení osobní svobody
- § 51b – obviněný je také osobou, kterou v tr. řízení, v němž jsou projednávány utajované informace, musí OČTŘ poučit dle z. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Právo účastnit se osobně projednávání věci před soudem

- prvek kontradiktorního procesu, podmiňuje uplatnění a vykonávání jiných práv
 - např. aby mohl obžalovaný před soudem vůbec oponovat tvrzením a důkazům protistrany, musí mít možnost se řízení účastnit osobně, bez ohledu, zda využil možnosti dát se zastupovat obhájcem, anebo se hájí sám
 - → tzn. je to také reálná možnost jednání sledovat a aktivně se ho účastnit v mezích zákona
- v plném rozsahu se vztahuje jen na řízení před soudem tam, kde se rozhoduje v hl. líčení a veřejném zasedání
 - v přípravném řízení je právo osobní účasti omezeno (srov. § 165)
- čl. 14 odst. 3 písm. d) Mez. paktu o občanských a politických právech
 - + možno dovodit z práv obsažených v čl. 6 odst. 3 písm. c), d), e) Úmluvy
 - + možno dovodit z čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 LZPS

Práv vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu a k důkazům o nich X není povinen vypovídat

- právo odmítnout výpověď může uplatnit v kterékoliv fázi tr. stíhání
- policejní orgán je povinen
 - při zahájení tr. stíhání nejpozději na počátku prvního výsledku obviněnému doručit usnesení o zahájení tr. stíhání → tzn. sdělit mu, že je stíhán jako obviněný a objasnit mu podstatu obvinění
 - další skutek, který nebyl uveden v usnesení o zahájení tr. stíhání → musí být opět usnesením zahájeno
 - + oznamuje obviněnému
 - právní posouzení skutku → pokud by se posouzení v průběhu vyšetřování změnilo, musí být na to obviněný upozorněn (srov. § 160 odst. 1, 5, 6)
 - + upozornit obviněného na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění dokazování § 166 odst. 1 (po skončení vyšetřování)
- znovu se obviněný o jednání, z něhož je obviněn dozví
 - při doručení spisu obžaloby, následně při přednesu obžaloby stát. zástupcem na počátku hl. líčení a doručuje se mu též opis odvolání, k němuž se může vyjádřit
- zakazuje se, aby byl obviněný k výpovědi nebo doznání jakýmkoli způsobem donucován (§ 92 odst. 1 a § 164 odst. 3 TR)
 - při výsledku musí být šetřena jeho osobnost
 - mladistvý – právo na zacházení přiměřené jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu
 - musí být poučen o právu nevypovídat
 - Musí mu být dána možnost, aby se podrobně vyjádřil při výsledku k obvinění, hl. souvisle vylíčil skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvedl okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídl o nich důkazy (§ 92 odst. 2)
 - uvádět důkazy je právem obviněného, nikoli jeho povinností (důkazní břemeno leží na OČTŘ)
 - vyloučeny kapciózní a sugestivní otázky
 - bylo by porušením práva na obhajobu, pokud by byly obviněnému kladeny otázky poté, co odmítl vypovídat
 - dle podmínek § 93 odst. 1 může při výsledku obviněný nahlédnout do svých poznámek, které však na požádání vyslychajícího musí předložit k nahlédnutí
 - rozhodnutí nevypovídat nezbavuje povinnosti dostavit se na předvolání k vyslychajícímu orgánu
- právo nahlížet do spisu, činit si z něj výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí (v přípravném řízení omezeno srov. § 65)
- právo seznámit se s obsahem zvukového záznamu o průběhu hl. líčení, pokud byl takový záznam prováděn (58/2005 – II.)
- v přípravném řízení může policejní orgán
 - připustit účast obviněného na vyšetřovacích úkonech a umožnit mu klást otázky vyslychaným svědkům
 - hl. tak postupuje, pokud obviněný nemá obhájce a jde-li o výslech svědka, který má právo odepřít výpověď (§ 165 odst. 1)
 - i když nepřipustí účast na úkonu, musí jej o jeho konání vyrozumět

- má právo být přítomen vždy při projednání věci v hl. líčení a ve veřejném zasedání a po provedení každého důkazu musí být soudem dotázán, zda se chce vyjádřit (§ 214) + po skončení výsledku svědka nebo znalce má právo klást vyslýchanému otázky
- byl –li dle § 204 vykázán z jednací síně
 - musí mu být po jeho návratu sdělen podstatný obsah jednání konaného v jeho nepřítomnosti, aby se k němu mohl vyjádřit
 - → stejně platí pro oddělený výslech několika obžalovaných dle § 208 a svědka dle § 209 odst. 1 a 2
- v hl. líčení právo
 - na závěrečnou řeč a poslední slovo
- ve veřejném zasedání právo na konečný návrh a pokud může být rozhodnutím přímo dotčen, pak právo promluvit poslední (srov. § 216 – 235)
- v nepřítomnosti obžalovaného
 - lze hl. líčení a veřejné zasedání konat za podmínek § 202 odst. 2 – 5 a § 263 odst. 4
 - § 211 odst. 1 → není nutný souhlas obžalovaného s přečtením protokolu o výsledku svědka nebo znalce nebo písemného znaleckého posudku, jestliže se obžalovaný, který byl k hl. líčení řádně předvolán, bez omluvy nedostaví, nebo se bez vážného důvodu z jednací síně vzdálí
 - výjimečně lze konat řízení proti uprchlému (srov. § 302 an.)
 - zpravidla nelze, je-li obviněný neznámý nebo zemřel
- vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, může obviněný
 - ve svém mateřském jazyce, anebo v jazyce, o kterém uvede, že ho ovládá (§ 2 odst. 14)
 - → § 28 přibrání tlumočnicka a o předkladu některých základních procesních rozhodnutí, které musí OČTŘ zajistit osobě neovládající český jazyk

Obviněný může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě

- může toto právo zrealizovat kdykoli v průběhu řízení a OČTŘ mají povinnost upozornit jej na něj
 - → tak policejní orgán činí
 - při skončení vyšetřování § 166 odst. 1
 - → předseda senátu
 - při doručování obžaloby § 196 odst. 2
 - po provedení důkazů v hl. líčení § 215 odst. 4
 - při odročení hl. líčení § 219 odst. 2
 - ve veřejném zasedání § 235 odst. 2

Právo činit návrhy a podávat žádosti

- může činit v průběhu celého řízení
- oprávněn podávat návrhy na způsob rozhodnutí a návrhy a žádosti týkající se postupu řízení, např. žádost o propuštění z vazby na svobodu, žádost o navrácení lhůty apod...

Obviněný (a každá strana tr. řízení) může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout

- skutečnost, že tak nečinil není důvodem k odmítnutí takového důkazu (§ 89 odst. 2)
- za podmínek § 215 odst. 2 mohou obviněný, resp. obhájce v řízení před soudem důkaz provést, hl. výslech svědka nebo znalce
 - předseda senátu
 - jim vyhoví, hl. tehdy, jestliže jde o důkaz prováděný z jejich návrhu nebo jimi opatřený a předložený
 - není povinen vyhovět, jde-li o výslech obviněného, výslech svědka mladšího než 15 let, nemocného nebo zraněného svědka, anebo jestliže by provedení důkazu nebylo z jiného závažného důvodu vhodné

Právo na obhajobu

- obsahuje tři základní složky
 - materiální obhajobu
 - formální obhajobu
 - právo obviněného žádat, aby OČTŘ pečovaly o obhajobu obviněného z úřední povinnosti
 - → viz. základní práva
- může si obhájce dle vlastního rozhodnutí zvolit sám, může tak učinit i jeho zákonný zástupce, popř. jeho příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh, jakož i zúčastněná osoba
 - je-li omezen na způsobilosti k právním úkonům, mohou tak tyto osoby učinit i proti jeho vůli
- pokud byl obviněnému obhájce ustanoven, může si kdykoli zvolit jiného

- v zájmu nerušeného průběhu řízení → původní obhájce je ze zákona povinen provést úkony obhajoby do té doby, než nově zvolený obhájce začne obhajobu osobně vykonávat
- tzn. změna obhájce by neměla být důvodem pro odvolání úkonů již nařízených a maření tr. řízení § 37 odst. 1, 2
- může si zvolit i obhájců několik (pluralita obhájců)
 - je však vždy na vlastní odpovědnost povinen oznámit OČTŘ, kterého z těchto obhájců zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech tr. řízení (pokud tak neučiní, určí takového obhájce předseda senátu nebo v přípr. řízení stát. zástupce u § 37 odst. 3)
- právo radit se s obhájcem i během úkonů omezeno tím, že
 - v průběhu výsledku se s ním nemůže radit o tom, jak má odpovědět na již položenou otázku
- obviněný má právo žádat, aby byl vyslýchán za účasti svého obhájce a aby se obhájce účastnil i jiných úkonů přípravného řízení § 165
- může hovořit s obhájcem bez přítomnosti 3 osob i tehdy, je-li ve vazbě nebo ve výkonu TOS; odposlech záznam telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřipustný (§ 88 odst. 1)
- analogické oprávnění zadrženého podezřelého srov. § 76 odst. 6, § 179b odst. 2 v případě zadrženého podezřelého ve zkráceném řízení
- právo na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu § 33 odst. 2 a 3
 - nemá-li dostatek prostředků
 - v tomto případě hradí stát
 - za určitých podmínek možno rozhodnout i bez návrhu obviněného
 - návrh může podat i osoba, která je oprávněná obviněnému obhájce zvolit (§ 37 odst. 1)
 - obviněný po právní moci rozhodnutí o nároku na bezplatnou obhajobu nebo na obhajobu za sníženou odměnu → může požádat o ustanovení obhájce
 - v přípr. řízení soudce a v řízení před soudem předseda senátu obviněnému obhájce neprodleně ustanoví, dle zásad v § 39 odst. 2, 3
 - může obviněný, u něhož nejsou dány důvody nutné obhajoby, kdykoli v průběhu řízení, stejně tak u jehož jsou dány tyto důvody a obhájce mu byl soudem ustanoven → ve smyslu § 33 odst. 2

Právo podávat opravné prostředky

- proti rozhodnutím
 - policejního orgánu
 - státního zástupce
 - i soudu
- každé rozhodnutí OČTŘ musí obsahovat poučení opravným prostředkem
- jak řádné (odvolání, stížnost, odpor), tak mimořádné (dovolání, návrh na obnovu řízení)
- stížnost pro porušení zákona jako mimořádný opravný prostředek podává pouze ministr spravedlnosti
 - obviněný může podat podnět k rozhodnutí o tom, zda ministr spravedlnosti tento mimořádný opravný prostředek pozná

→ všechny práva v § 33 odst. 1 přísluší obviněnému i tehdy, je-li omezen na způsobilost k právním úkonům

12. Obhájce

- = právní zástupce osoby, proti které se tr. řízení vede, a jeho úkolem je poskytnout obviněnému všestrannou právní pomoc
 - zejména dbá na to, aby
 - v průběhu celého řízení byla ve prospěch obviněného využita všechna práva a prostředky obhajoby, které TR obviněnému poskytuje
 - aby obviněný pro neznalost trestních předpisů nebyl na svých právech zkrácen
- samostatný subjekt tr. řízení
 - v řízení vystupuje jménem obviněného a jedná s jeho souhlasem
- vystupuje ve prospěch obviněného, obhájce jeho zájmy a spolupracuje s obviněným při výkonu jeho práv
- obhájce nemůže vystupovat vlastním jménem, a to ani v řízení proti uprchlému (54/2007-II.)
- může jím být výlučně advokát → je vázán právními předpisy a v jejich mezích příkazy klienta
 - jeho postavení v tr. procesu je však ve vztahu ke klientovi do jisté míry samostatné (srov. např. § 41 odst. 4)
 - v případech, kdy jsou příkazy klienta v rozporu se zákonem, musí je odmítnout
 - povinnost dbát při výkonu obhajoby etických pravidel svého povolání a pravidel soutěže stanovených ČAK
- substituce
 - zastoupení advokáta jiným advokátem
 - při jednotlivých úkonech může advokáta zastoupit koncipient s výjimkou § 35 odst. 1 věta druhá
 - X koncipient nemůže zastoupit advokáta v řízení před krajským soudem jednajícím jako soud I. st. a v řízení před vrchním soudem a NS
 - → příslušný advokát stále odpovídá za kvalitu prováděné obhajoby
- advokát nesmí v řízení být obhájcem obviněného tehdy kdy (§ 35 odst. 2 a 3)
 - advokát, proti kterému bylo nebo je vedeno tr. stíhání a v důsledku toho v řízení, ve kterém by měl vykonávat obhajobu, má postavení obviněného, svědka nebo zúčastněné osoby
 - advokát, který má v řízení vypovídat jako svědek, podává znalecký posudek nebo je činný jako tlumočník
 - → nerespektování = vyloučení obhájce zvoleného nebo zproštění obhajoby ustanoveného obhájce
 - obhájcem mladistvého nemůže být ten, kdo současně zastupuje osobu, jejíž zájmy si odporují se zájmy mladistvého, a ten, kdo byl mladistvému jako obhájce takovou osobou zvolen (§ 44 odst. 1 z. mladistvý)
- § 51b
 - obhájce je osobou, kterou v tr. řízení, v němž jsou projednávány utajované informace, musí OČTR předem poučit dle z. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
- pluralita obhájců
 - obviněný v jednom proti němu vedeném tr. řízení udělil plnou moc dvěma nebo více obhájcům a kdy každý z nich na základě tohoto disponuje samostatnými obhajovacími právy a povinnostmi, od postavení druhého obhájce neodvozenými
 - X substituční zastoupení → sice v téže věci působí více obhájců, avšak obviněný má stále jen jednoho přímého obhájce (zvoleného nebo ustanoveného)
 - substitut je činný pouze na žádost přímého obhájce, na místo něho a v mezích jím uděleného pověření
 - § 37 odst. 3 → odstranění komplikací hl. při vyrozumívání obhájce a doručování
 - jestliže si obviněný zvolí dva nebo více obhájců, je povinen zároveň OČTR oznámit, kterého z těchto obhájců zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech tr. řízení
 - → pokud tak neúčinní, určí takového obhájce předseda senátu a v přípr. řízení stát. zástupce a své rozhodnutí pak oznámí všem zvoleným obhájcům
 - týž obhájce může v téže věci obhajovat více obviněných, jejich zájmy však nesmí vzájemně kolidovat
 - o právu obviněného na bezplatnou obhajobu, resp. obhajobu za sníženou odměnu – srov. § 33 odst. 2

Práva a povinnosti obhájce

- základní práva a povinnosti → § 41
 - je povinen
 - poskytovat obviněnému potřebnou právní pomoc
 - účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, zejména pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zbavují viny nebo jeho vinu zmírňují, a tím přispívat ke správnému objasnění a rozhodnutí věci (§ 41 odst. 1)
 - → rozvedeno v ust. § 41 odst. 2 až 6
 - přispět „ke správnému objasnění a rozhodnutí věci (§ 41 odst. 1 věta poslední)
 - X platí jen potud, pokud obhájce svou činností nezhorší postavení a neztíží procesní situaci obhajovaného

- je povinen vykonávat svoji činnost jen ve prospěch obviněného
 - tak, aby byly náležitě a včas zjištěny všechny skutečnosti, které obviněného zbavují obvinění a nebo jeho vinu zmírňují
 - (i když je sám obhájce o jeho vině přesvědčen, páč se mu přiznal nebo zjištěné skutečnosti jednoznačně obviněného usvědčují)
 - nikdy nesmí uvádět skutečnosti, které by obviněnému přitěžovaly
 - je oprávněn
 - již za přípravného řízení činit za obviněného návrhy, podávat za něho žádosti a opravné prostředky, nahlížet do spisů v souladu s § 65
 - zúčastnit se dle ust. TŘ již od zahájení tr. stíhání vybraných vyšetřovacích úkonů, při nichž má právo klást vyslychaným osobám otázky
 - možnost rozmluvy s obviněným, který je ve vazbě nebo ve výkonu TOS, bez přítomnosti 3. osob
 - zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit obviněný
 - po vyslechnutí svědků soudem má právo klást otázky
 - za podmínek § 215 odst. 2 mu může být umožněno provést důkazy, hl. výslech svědka nebo znalce
 - při hlavním líčení přednést závěrečnou řeč a ve veřejném zasedání konečný návrh § 216, 235 odst. 3
 - dovolání lze podat jen prostřednictvím obhájce!!!
 - je-li svéprávnost obviněného omezená, může oprávnění v § 41 odst. 2, 3 vykonávat také proti vůli obviněného, ale vždy v jeho prospěch (srov. § 41 odst. 4)
 - je-li plně svéprávný, je obhájce v otázce procesního postupu vázán jeho pokyny, ledaže by byly v rozporu se zákonem nebo stavovským předpisem (srov. § 17 z. o advokacii)
 - ve všech stádiích tr. řízení vyžádat si předem kopii nebo průpis protokolu (§ 55) o každém úkonu tr. řízení (tzn. i toho, u něhož nebyl osobně přítomen)
 - OČTŘ jsou povinny mu vyhovět, odmítnou mohou jen z technických důvodů
 - náklady s tím spojené je povinen obhájce státu uhradit
- otázka ukončení vzájemného právního vztahu mezi obviněným a obhájcem § 41 odst. 5
 - pokud nebylo zmocnění obhájce při jeho zvolení nebo ustanovení vymezeno jinak, zaniká při skončení tr. stíhání
 - → i když takto zaniklo, je ještě oprávněn
 - požádat o navrácení lhůty k podání odvolání, požádat o navrácení lhůty k odstranění vad obsahových náležitostí odvolání ve smyslu § 251 odst. 1
 - podat za obžalovaného dovolání a zúčastnit se řízení o dovolání u NS,
 - podat žádost o milost a o odklad výkonu trestu
- **zmocnění obhájce**
 - může být omezeno jen na určitý úsek řízení
 - může být omezeno k provedení jen jediného úkonu
 - → je-li plná moc vymezena, končí obhajoba provedením toho kterého úkonu
- rozsah oprávnění obhájce není identický s rozsahem oprávnění obviněného
 - → je užší, jelikož určité úkony a opatření jsou vázány na osobu obviněného (např. výslech obviněného, právo posledního slova)
- účast na vyšetřování
 - obhájce je **oprávněn** být přítomen již od zahájení tr. stíhání při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem (§ 165 odst. 2) → tzn. procesní nárok
 - o konání vyšetřovacích úkonů, u nichž má právo být přítomen dle § 165 odst. 2 nebo výsledku svědka, který má právo odepřít výpověď, musí být obhájce včas vyrozuměn policejním orgánem, pokud to policejnímu orgánu oznámí
 - → obhájci musí být sděleno
 - o jaký druh úkolu se jedná
 - doba a místo jeho konání
 - jde-li o výslech osoby, sdělí mu i údaje, dle nichž lze poznat totožnost takové osoby nebo k čemu má být tato osoba vyslechnuta
 - → výjimka
 - výslech svědka, jehož totožnost má být z důvodu v § 55 odst. 2 utajena X přesto však může obhájce zvážit svou účast dle toho, k čemu bude vypovídat (srov. § 165 odst. 3)
 - neúčastní – li se obhájce či obviněný v příp. řízení úkonu, o jehož konání byli pol. orgánem vyrozuměni
 - → možné v hl. líčení čít protokol o výpovědi svědka (§ 211 odst. 3)
 - X účast obviněného na těchto úkonech může policejní orgán **připustit** → tzn. jen možnost, nikoli nárok
 - pokud obhájce nemá, zmírňuje nerovnost § 165 odst. 1 → policejní orgán připustí účast obviněného na vyšetřovacích úkonech zejména tehdy, jestliže obviněný nemá obhájce a úkon spočívá ve výslechu svědka, který má právo odepřít výpověď

- ad) právo účasti obhajoby při provádění úkonů přípravného řízení
 - omezuje se jen na procesně důležité úkony, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem
 - tj. hl. na výslech obviněného, svědků, znalců, provádění konfrontace, rekonstrukce, prověrky na místě a neodkladných a neopakovatelných úkon
 - → obhájce při těchto úkonech může obviněnému i jiným vyslychaným osobám klást otázky potí, co je mu uděleno slovo + kdykoliv v průběhu úkonu může vznášet námitky proti způsobu jeho provádění
 - viz. § 165 odst. 2
- je vyzovmíván o konání hl. líčení a veřejného zasedání
 - k přípravě mu zákon stanoví přiměřené lhůty
- OČTŘ mají povinnost mu doručovat důležité písemnosti (srov. § 130 odst. 2, 137 odst. 2, 3 a § 196 odst. 1)
- právo seznámit se s obsahem zvukového záznamu o průběhu hl. líčení, pokud byl takový záznam prováděn (58/2005-II)
- povinnost zachovávat mlčenlivost
 - ze zákona
 - o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu obhajoby (resp. v souvislosti s poskytováním právních služeb)
 - této povinnosti jej může zprostit jen klient (srov. § 21 odst. 1, 2 z. o advokacii)
 - pokud není zproštěn, není oprávněn vypovídat jako svědky v právním řízení a ani jinak vyjavit vůči komukoliv skutečnosti, které jsou předmětem advokátního tajemství
 - porušení → může být kárným proviněním advokáta
 - X advokát nemůže s poukazem na mlčenlivost uvádět OČTŘ nepravdivé údaje, na které se vztahuje tato povinnost, byt by tak činil v zájmu obviněného, popř. ohledně identity osob, na kterou je dotazován
 - → takové jednání by mohlo být TČ nadržování dle § 366 odst. 1 TZ (srov. 25/2009)
 - po smrti klienta nebo jeho zániku může být povinnost zproštěn jeho právním nástupcem
 - pokud je jich více → tak musí být zproštěn všemi osobami
 - souhlas klienta či jeho právního nástupce nemůže být nahrazen rozhodnutím soudu, ani jiným způsobem např. rozhodnutím ČAK, která k takovému souhlasu není oprávněna
 - i když advokát odmítne vypovídat z tohoto důvodu (§ 99 odst. 2) je povinen se dostavit na základě řádného předvolání před jakýkoli OČTŘ a ke splnění této povinnosti může být i donucován
 - soud nemůže o takové skutečnosti advokáta vyslychat jako svědka (§ 99 odst. 2)
 - X pokud předmětem výslechu měly být skutečnosti, které se advokát dozvěděl jinak než v souvislosti s poskytováním právních služeb, měl by povinnost vypovídat jako svědek
 - výjimka § 99 (zákaz výslechu) a § 100 (právo odepřít výpověď)
 - nezabývá advokáta povinností překazít spáchání TČ dle § 367 TZ
 - nevztahuje se na něj v souladu s jeho profesní funkcí sk. podstat neoznámení TČ dle § 368 TZ (srov. § 368 odst. 3 TZ)
- § 16 z. o advokacii → advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta
 - → tzn. nikoliv jakékoliv jeho zájmy či požadavky
 - tzn. obhájce nemůže akceptovat obhajobu obviněného spočívající např. v obvinění jiné osoby na základě důkazů, o kterých obhájce ví, že byly zfalšovány, a že obvinění jiné osoby není pravdivé, atd...

Nutná obhajoba a obhájce zvolený

- TŘ zná jen obhajobu na základě plné moci – tzv. zvolený obhájce či obhájce ustanovený soudem
 - + dle § 18 odst. 2 z. o advokacii → obhajoba na základě určení Komorou
- v případě, kdy to zákon výslovně stanoví, musí mít obviněný obhájce → i tehdy, kdy si ho sám nezvolil nebo si ho vůbec zvolit nechce → tzv. nutná obhajoba (§ 36 a 36a TŘ + § 42 z. mládeže)
- obviněný musí mít obhájce již v přípravném řízení
 - je-li ve vazbě, ve výkonu TOS nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu (§ 116 odst. 2)
 - je-li zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena
 - jde-li o řízení ve věcech mladistvých od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle z. o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony dle TŘ, vč. úkonů neodkladných a neopakovatelných, ledaže nelze provedení úkonů odložit a vyzovmění obhájce o něm zajistit (§ 42 odst. 2 z. mládeže)
 - jde-li o řízení proti uprchlému
 - jde-li o sjednávání dohody o vině a trestu
 - považuje-li to soud a v přípravném řízení stát. zástupce za nutné, hl. proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit
 - koná-li se řízení o TČ, na který zákon stanoví TOS, jehož horní hranice převyšuje 5 let
 - v hl. líčení konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému, nebo
 - má-li se vyjádřit k tomu, zda se vzdá práva na uplatnění zásady speciality v řízení po vydání z cizího státu (§ 85 odst. 2, § 198 odst. 2 MJS)
 - v řízení o vydání do cizího státu, nebo o předání do jiného čl. státu EU
 - v řízení o dalším předání do jiného čl. státu EU

- v řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí, v řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného čl. státu EU a peněžitých sankcích a plněních, kterým byl uložen peněžitý trest nebo pokuta, a v řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného čl. státu EU o propadnutí nebo zabránění majetku (§ 278 MJS)
 - v řízení, v němž se rozhoduje o uložení nebo změně zabezpečovací detence nebo o uložení nebo změně ochranného léčení, s výjimkou ochranného léčení protialkoholního
- v případech dle § 36 jej musí mít od doby, kdy vznikl důvod nutné obhajoby
 - pokud by v příp. řízení byly provedeny úkony, které neměly povahu neodkladných nebo neopakovatelných úkonů a obviněný neměl případnou nutnou obhajobu → závažná procesní vada
 - → lze napravit tím, že takový úkon bude proveden znovu
- okolnost, že obviněný neměl v tr. řízení obhájce, ačkoli jej dle TR mít měl → důvod dovolání (§ 265b odst. 1 písm. c))
- možnost omezení nutné obhajoby z vůle obviněného § 36b
 - je-li dán důvod nutné obhajoby dle § 36 odst. 3 nebo § 36a odst. 2 písm. b), může se obviněný obhájce vzdát, nejde-li o TČ, za který lze uložit výjimečný trest
 - stejně tak se může vzdát i v § 36 odst. 4
 - může tak učinit pouze výslovným písemným prohlášením nebo ústně do protokolu u OČTŘ, který vede řízení
 - musí být učiněno za přítomnosti obhájce a po předchozí poradě s ním
 - prohlášení o vzdání se může obviněný vzít kdykoliv zpět
 - spolu s zpětvzetím musí obviněný předložit plnou moc obhájce, kterého si zvolil, nebo požádat o jeho ustanovení
 - X neučinil → má se za to, že si obhájce nezvolil a obhájce se mu neprodleně ustanoví
 - pokud tak učinil, nemůže se již obhájce znovu vzdát
 - úkony provedené od doručení prohlášení o vzdání se obhájce OČTŘ do jeho zpětvzetí není třeba opakovat z tohoto důvodu
- nutná obhajoba trvá, dokud trvá její důvod
- § 36a TR a § 42 odst. 2 z. mládeže → upravena nutná obhajoba ve vykonávacím řízení, v němž soud rozhoduje ve veřejném zasedání, v řízení o stížnosti porušení zákona, v řízení o dovolání v řízení o návrhu na povolení obnovy řízení
- i v případě nutné obhajoby si stále může obhájce dle vlastní vůle zvolit
- nevyužije-li obviněný svého práva zvolit si obhájce a nezvolí-li mu ho ani zákonný zástupce, může mu ho zvolit
 - jeho příbuzný v pokolení přímém
 - jeho sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel, partner nebo druh
 - jakož i zúčastněná osoba
 - (srov. § 37 odst. 1 TR a § 44 odst. 2 z. mládeže)
 - → oprávněná osoba zvolí obhájce vlastním jménem a zásadně na své náklady
 - obviněný musí s volbou souhlasit, pokud nejde o osobu s omezenou způsobilostí k právním úkonům (páč tehdy to může učinit i proti jeho vůli) → taktéž oprávněná osoba v případě mladistvého
- vždy má přednost ten obhájce, který byl zvolen obviněným, před obhájcem zvoleným jinou osobou nebo obhájcem ustanoveným (§ 37 odst. 2 TR, § 44 odst. 3 z. mládeže)
 - obviněný může
 - jiného obhájce zvolit, může i ustanovenému obhájci udělit plnou moc
 - může kdykoliv odvolat plnou moc obhájce, jehož si sám zvolil či mu jej zvolily osoby oprávněné a zvolit si jiného, popř. vystupovat v další fázi řízení bez obhájce (pokud to není nutná obhajoba)
 - dříve zvolený nebo ustanovený obhájce musí provádět úkony obhajoby do doby, než nově zvolený obhájce začne obhajobu osobně vykonávat
- možnost soudu rozhodnout o vyloučení zvoleného obhájce § 37a
 - může tak učinit předseda senátu a v přípravném řízení soudce
 - i bez návrhu
 - jestliže se zvolený obhájce opakovaně nedostaví k úkonům tr. řízení, při nichž je jeho účast nezbytná, ani nezajistí účast svého zástupce, i když byl řádně a včas o takových úkonech vyrozuměn
 - + další dokdy jsou v § 35 odst. 2 a 3
 - + jestliže obhájce zastupuje dva nebo více obviněných, jejichž zájmy si odporují, a sám z tohoto důvodu nepožádá o zproštění nebo nevypoví plnou moc (tehdy takový obhájce nemůže v těchto věcech dále vykonávat obhajobu žádného z obviněných)
 - § 37a odst. 3 → postup
 - předseda senátu/soudce umožní obviněnému a obhájci před rozhodnutím o vyloučení, aby se k věci vyjádřili, a v rozhodnutí k tomuto vyjádření přihlédne
 - proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost (má odkladný účinek)
- **Ustanovený obhájce (§ 38 odst. 1)**
 - pokud obviněný nemá obhájce, kdy ho mít musí (nutná obhajoba), určí se mu lhůta k jeho zvolení
 - pokud ve lhůtě nezvolí nebo nezvolí-li mu ho oprávněné osoby či zák. zástupce → na dobu po kterou trvají důvody nutné obhajoby je mu neprodleně obhájce ustanoven

- dle § 40 je takový obhájce povinen obhajobu převzít
 - X důležitých důvodů může na svou žádost nebo žádost obviněného být obhajoby zproštěn a místo něj ustanoven jiný
 - např. narušení vztahu důvěry mezi obviněným a obhájcem, postoupení věci jinému soudu sídlícího značně daleko od sídla advokáta, atd...
 - předseda senátu či v příp. řízení soudce neposkytují před ustanovením nového obhájce obviněnému lhůtu na to, aby si obhájce zvolil (není tím dotčeno právo obviněného zvolit si dle § 37 odst. 2 jiného obhájce – srov. 36/1994)
- dle § 40a soud může zprostit ustanoveného obhájce obhajování
 - i bez návrhu
 - důvody dle § 37a odst. 1 a 2 (stejně jako u vyloučení zvoleného obhájce)
 - + nevykonává-li ustanovený obhájce delší dobu obhajobu
- **Obhájce společný § 38 odst. 2)**
 - je-li obviněných několik, ustanoví se zpravidla těm, jejichž zájmy v tr. řízení neodporují
 - X kolize zájmů spoluobviněných v téže trestní věci znemožňuje jejich společnou obhajobu jedním obhájcem
 - nastane, pokud spoluobvinění zastávají odlišné postoje ke stíhanému skutku, které mají zásadní význam pro posouzení jejich viny a míry jejich odpovědnosti
 - např. když se navzájem či jednostranně obviňují (srov. 15/1991)
 - např. důkaz jednoho vyvinuje a druhého naopak
 - může nastat kdykoli v řízení
 - zjistí-li advokát při projednávání věci s klientem v rámci převzetí a přípravy obhajoby, že již v dané věci poskytl právní pomoc jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo jej o právní služby žádá, je povinen dle z. o advokacii první služby odmítnout (srv. § 19 písm. a))
 - obdobně ustanovený obhájce → musí být ustanoven jiný samostatný
- **obhájce ex offio**
 - ustanovuje předseda senátu a v příp. řízení soudce
 - obdobně platí pro zrušení ustanoveného obhájce, jestliže důvody nutné obhajoby pominou
 - je ustanovován písemným opatřením, proti kterému není přípustný opravný prostředek
 - stejně tak rozhodnutí o zrušení ustanovení nebo zproštění obhajoby na žádost obhájce nebo obviněného
 - o zproštění obhajoby rozhoduje usnesením (§ 40a), proti němuž je přípustná stížnost s odkladným účinkem
- pravidla pro ustanovování obhájců (§ 39 odst. 2, 3)
- § 39 odst. 4
 - dojde-li ke spojení věci a obviněnému byl v každé z těchto věcí ustanoven obhájce, předseda senátu/soudce zruší ustanovení těch obhájců, kteří byli ustanoveni později, jinak těch obhájců, kteří byli ustanoveni v řízení o méně závažném TČ
- obviněný je povinen hradit náklady zastoupení, ledaže má nárok na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu (srov. § 33 odst. 2)
- v řízení ve věcech mladistvých
 - mladistvý musí mít obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže nebo provedeny úkony podle TŘ, vč. úkonů neodkladných nebo neopakovatelných
 - →s výjimkou, že by nebylo možno provedení úkonu odložit a obhájce mladistvého o něm vyrozumět
 - nutná obhajoba
 - ve vykonávacím řízení § 42 odst. 2 písm. b) z. mládeže
 - v řízení o stížnosti pro porušení zákona, v řízení o dovolání a v řízení o návrhu na povolení obnovy řízení (srov. § 42 odst. 2 písm. c) z. mládeže)
 - obhájce nemůže být
 - ten, kdo současně zastupuje osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy mladistvého, a taková osoba nemůže mladistvému ani obhájce zvolit
 - i proti vůli mladistvého mají možnost zvolit mu obhájce
 - příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, manžel, druh i zúčastněná osoba
 - →pokud nezvolil mladistvému obviněnému obhájce zákonný zástupce nebo si jen mladistvý nezvolil na plnou moc sám (jeho volba má před ostatními přednost) § 44 odst. 2 z. mládeže
- řízení proti PO
 - zákon vylučuje použití ustanovení TŘ o nutné obhajobě § 35 odst.2 TOPO
 - všechna ostatní ust. TŘ týkající se obhajoby obviněné FO obhájcem platí i pro PO, vč. práva nemajetné PO na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu

- Obhajoba určená advokátní Komorou dle § 18 odst. 2 z. o advokacii
 - nemůže-li se někdo poskytnutí právních služeb dle z. o advokacii domoci, je oprávněn požádat Komoru, aby mu advokáta určila
 - nejsou-li dány důvody pro odmítnutí § 19 z. o advokacii je Komorou určený advokát povinen právní služby poskytnout z podmínky v určení stanovených
 - = opatření administrativní povahy, ke kterému je Komora zmocněna z. o advokacii
 - advokát takto určen je povinen uzavřít se žadatelem příkazní smlouvu, na jejímž základě bude udělena plná moc obhájci
 - samo o sobě toto opatření není právní skutečností (na rozdíl od ustanovení obhájce soudem), která již bez dalšího zakládá práva a povinnosti obhájce obhajobu vykonat (určení Komoru nenahrazuje udělení plné moci klientem)
 - právní skutečností legitimující obhájce k obhajobě
 - smlouva uzavřená s obviněným na základě určení Komorou
 - přestane-li mít obviněný zájem na tom, aby jej obhájce dále obhajoval, stačí, aby plnou moc odvolal

Jiné osoby s obhajovacími právy

- zákonný zástupce obviněného
 - → který vykonává obhajovací práva v zastoupení osoby, proti níž se tr. řízení vede, tedy jejím jménem
 - dle OZ → např. § 34 odst. 1
 - tato práva může zákonný zástupce vykonávat jen ve prospěch obviněného, a to i proti jeho vůli
 - užší obhajovací práva oproti práv obhájce
 - nemůže se zúčastnit vyšetřovacích úkonů a nemá možnost styku obviněným, který je ve vazbě
 - v případech, kdy zákonný zástupce nemůže vykonávat svá oprávnění a je zde nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v příp. řízení stát. zástupce může k výkonu těchto práv obviněnému ustanovit opatrovníka § 34 odst. 2
 - významné postavení v řízení ve věcech mladistvých dle z. mládeže (srov. § 43 z. mládeže) → vymezuje jeho oprávnění
- osoby se samostatnými obhajovacími právy jsou i některé osoby obviněnému blízké a OSPOD
 - tyto obhajovací práva ve prospěch obviněného vykonávají vlastním jménem
 - obsah těchto práv uveden na různých místech zákona
 - hl. § 37 odst. 1, 142 odst. 2, 247 odst. 2 a 72 odst. 1 z. mládeže
 - příbuzní obžalovaného
 - v pokolení přímém – jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh
 - → mohou podávat ve prospěch obžalovaného
 - odvolání
 - stížnost proti usnesení o vazbě a ochranném léčení a o zabezpečovací detenci ve prospěch obviněného
 - návrh na zaházení odsouzení
 - zvolit obviněnému obhájce
 - jde-li o mladistvého obviněného
 - mají tyto osoby právo podávat v jeho prospěch stížnost vždy § 72 odst. 2 z. mládeže
 - OSPOD
 - bez zbytečného odkladu se informuje o zahájení tr. stíhání mladistvého, doručuje se mu opis obžaloby, opis rozsudku a usnesení, vyzumívá se o hl. líčení a veřejném zasedání
 - má právo při těchto soudních jednáních činit návrhy, klást vyslýchaným otázky, pronést závěrečnou řeč po závěrečné řeči mladistvého, podávat opravné prostředky ve prospěch mladistvého, a to i proti jeho vůli

13. Poškozený a zúčastněná osoba

Poškozený (§ 43 odst. 1)

- = ten, komu
 - byla TČ způsobena majetková škoda (tj. majetková újma vyjádřitelná v penězích a záležející ve zmenšení majetku poškozeného nebo v neuskutečněném přínosu do majetku poškozeného)
 - bylo TČ ublíženo na zdraví (bez ohledu na to, zda mu skutečně v důsledku tohoto ublížení majetková škoda vznikla)
 - komu byla způsobena nemajetková újma (např. osoba, kterou pachatel pohlavně zneužil, osoba křivě obviněná apod.)
 - ten, na jehož úkor se pachatel TČ obohatil (subsidiární nárok představující obohacení se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu)
 - + je jím i osoba, které majetková škoda vznikla, ale které pachatel škodu již v plném rozsahu nahradil
- → široké vymezení pojmu je korigováno dvěma omezeními
 - nepovažuje se za něj ten, kdo se sice cítí být TČ morálně či jinak poškozen, avšak vzniká újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s TČ (§ 43 odst. 2)
 - → platí ve všech stádiích tr. řízení
 - pro účely narovnání
 - nepřísluší práva poškozeného tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu škody nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 310a)
 - → tzn. vylučuje právního nástupce poškozeného (dědic, pojišťovna atd.)
- zásada zvláštního, šetrného přístupu k poškozenému (§ 2 odst. 15) + zásada uspokojení zájmů poškozeného v § 3 odst. 7 z. mládeže
- poškozený v řízení proti PO
 - procesní práva poškozeného se uplatní jen tehdy, není-li to „z povahy věci“ (§ 1 TOPO) vyloučeno (jako např. v § 45 odst. 1 TR)
- **poškozený vs. oběť TČ**
 - oběť TČ je předmětem zkoumání viktimologie, kriminologie, kriminalistiky, psychologie a forenzních disciplín
 - srov. z. o obětech TČ § 2 odst. 2
 - = FO, které TČ vznikla nebo měla vzniknout újma na zdraví, majetková nebo nemajetková újma na jejíž úkor se pachatel TČ obohatil (tzv. přímá oběť)
 - oběť nepřímá – příbuzný nebo osoba blízká přímé oběti, která v důsledku TČ zemřela
 - § 2 odst. 3
 - byla-li TČ způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou
 - je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich
 - § 2 odst. 4 – zvlášť zranitelná oběť
 - pro účely tohoto zákona se TČ rozumí i čin jinak trestní (§ 2 odst. 1)
 - u § 3 odst. 1 – vyvratitelná domněnka oběti
 - za oběť se považuje každá osoba, která se cítí být obětí spáchaného TČ, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti
 - na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen
 - pojem poškozeného je užší oproti tzv. primární oběti
 - jelikož u poškozeného k takovému následku musí skutečně dojít, nestačí pouhá skutečnost, že TČ měla újma vzniknout
 - pojmy se částečně překrývají (např. náleží jim některá stejná práva v tr. řízení)
 - X oběť je nutno vnímat spíše jako subjekt (adresáta) zvláštní péče ze strany státu, než jako stranu v tr. řízení
 - X poškozený může být i PO
 - u PO se totiž dokáže nahradit jen primární újma (pojem poškozený), zatímco u FO se snaží zabránit i vzniku sekundární újmy (útrapy způsobené TČ vnímané smysly a city)
 - X poškozený může být i právní nástupce původně poškozené osoby (např. postoupení pohledávky)
 - X oběti mohou být i osoby pozůstalé po osobě, která zemřela v důsledku spáchaného TČ
 - → tzn. totéž osoba může být v tr. řízení současně poškozeným i obětí TČ
- pojem striktně procesní
 - TR jej používá pro označení jednoho ze subjektů tr. řízení, který je zároveň stranou tr. řízení (srov. § 12 odst. 6 TR)
 - výkon práv poškozeného směřuje především k naplnění účelu tr. řízení a je tímto účelem také omezen (srov. § 229 odst. 1 TR)
- poškozený, který je obětí TČ dle z. o obětech má právo
 - v kterémkoliv stadiu tr. řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný TČ na jeho dosavadní život

- i písemně
 - písemné prohlášení se v řízení před soudem provede jako listinný důkaz (§ 43 odst. 4)
- **předběžná opatření**
 - mohou chránit poškozeného-oběť TČ před kontaktem s obviněným, čímž chrání před sekundární viktimizací + aby bylo zabráněno obviněnému v pokračování v trestné činnosti nebo aby byla odstraněna její příčina nebo podmínka
 - spočívají v zákazu určitého jednání obviněného → taxativně v § 88c TŘ
 - trvají do doby, dokud to vzbuduje jejich účel
 - nejdéle do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž se řízení končí
 - obviněný má právo kdykoliv žádat o zrušení předběžného opatření, opakovat stejnou žádost může však po uplynutí 3 měsíců dle právní moci rozhodnutí (§ 88n)
 - nesplní-li obviněný podmínky předběžného opatření
 - může být rozhodnuto o uložení jiného předběžného opatření, které bude shledáno účinnějším vzhledem k povaze a závažnosti věci, nebo o jeho vzetí do vazby
 - dopustí-li se závažného jednání, aby zmařil výkon př. opatření
 - může takové jednání být TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání
- 2 skupiny poškozených dle TŘ
 - poškození, kteří mohou žádat náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 43 odst. 3, § 228 odst. 1)
 - poškození bez tohoto oprávnění
- může být jak FO, tak PO (jak soukromého, tak veřejného práva)
- je-li poškozený omezen na způsobilosti k právním úkonům (pozn. je uvedeno v zákoně i zbaven, i když nyní dle OZ to nelze), vykonává práva poškozeného jeho zákonný zástupce (§ 45 odst. 1)
- jako poškozený v tr. řízení nemůže vystupovat ten, kdo je stíhán jako spoluobviněný (§ 44 odst. 1)
- postavení poškozeného nebrání jeho možného svědectví
 - X jako znalec by již vyloučen byl pro poměr k věci
 - + neslučitelné postavení poškozeného a zúčastněné osoby (pro protichůdnost zájmů)
- omezení účasti poškozeného v tr. řízení (§ 44 odst. 2)
 - pak svá práva vykonávají prostřednictvím společného zmocněnce, kterého si zvolí
 - pokud předseda senátu (soudce v přípravném řízení) rozhodne, že poškození mohou uplatňovat svá práva v tr. řízení pouze prostřednictvím společného zmocněnce, pak v případě, že poškození chtějí svá práva vykonávat v tomto řízení, musí si zvolit zmocněnce sami (4/2005)
 - společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, vč. uplatnění nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení v tr. řízení
 - vztahuje se na řízení o všech TČ,
- může dát trestním oznámením podnět k trestnímu stíhání
- Případy, kdy je nutný souhlas poškozeného → § 163 odst. 1
 - v případě vyjmenovaných deliktů proti obviněnému, který je k poškozenému ve vztahu v zákoně uvedeném, lze trestní stíhání zahájit a již v zahájeném tr. stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného
 - § 163 odst. 2 a 163a konkrétní podmínky za nichž se toto uplatní (resp. neuplatní)
 - výjimka ze zásady oficiality
 - X nic nemění na principech obžalovací zásady (§ 2 odst. 8)
 - kdy i nadále soud může konat tr. stíhání jen tehdy, jestliže je tu obžaloba podaná státním zástupcem (§ 180 odst. 1)
 - nedostatek souhlasu → nepřípustnost tr. stíhání dle § 11 odst. 1 písm. i)
- právo žádat, aby soud uložil obžalovanému v odsuzujícím rozsudku povinnost nahradit majetkovou újmu – škodu, nemajetkovou újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na úkor poškozeného získal TČ (§ 43 odst. 3)
 - tzn. může uplatňovat své nároky přímo v tr. řízení (tzv. adhezní řízení)
 - subjektem adhezního řízení
 - pouze takový poškozený, který m podle zákona proti obžalovanému nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení
 - soud je oprávněn v odsuzujícím rozsudku uložit povinnost k náhradě takové pohledávky
 - takový návrh nelze podat, jestliže o nároku na náhrady škody již bylo **rozhodnuto** (i kdyby nepravomocně) v občanskoprávním či jiném příslušném řízení (§ 44 odst. 3)
 - → TŘ nezná překážku litispendence (zahájeného řízení)
 - učiní-li přesto takový návrh, je třeba tuto osobu poučit (§ 46, 44 odst. 3)
 - → pokud i přesto setrvá na návrhu, soud vysloví usnesením, že tato osoba nemůže v trestním řízení uplatňovat nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení (§ 206 odst. 3, 4)
 - v tomto případě má práva pouze dle § 43 odst. 1
 - musí být způsobeny TČ, který je stíhán v řízení před soudem
 - práva dle § 43 odst. 3 přecházejí i na jeho právního nástupce (§ 45 odst. 3)

- právním nástupcem poškozené FO v případě jejího úmrtí budou dědici, kdy úkolem soudu před rozhodnutím o nároku v adhezním řízení je zjistit, kdo z nich případně pokračuje v právech poškozeného a v jakém rozsahu na něho nárok přešel (22/2006)
 - je nerozhodně jestli smrt/zánik nastal před zahájením tr. řízení či v jeho průběhu
 - v obou případech právní nástupce pokračuje bez přerušení v právech poškozeného
 - uplatní-li již poškozený dříve svůj nárok, nemusí již jeho právní nástupce nárok znovu uplatňovat, ale musí dát jasně a srozumitelně najevo, že hodlá ve výkonu práv poškozeného pokračovat
 - jelikož dle § 209 odst. 2, § 1475 odst. 2 OZ
 - právo na bolestné a náhradu za ztížení společenského uplatnění, jakož i další nároky osobní povahy smrti nezanikají, pokud je postižený za života uplatnil

Postavení poškozeného v tr. řízení

- je dle § 12 odst. 6 procesní stranou (až má či nemá být subjektem adhezního řízení)
- strana zcela samostatná a nezávislá na ostatních stranách v tr. řízení
 - zejména na stát, zástupci, kdy
 - může mezi nimi např. dojít k rozporu týkajícím se skutkových okolností (např. zda byl útok vyprovokovaný či nikoliv)
- Práva poškozeného
 - OČTŘ jsou povinny poškozeného o jeho právech poučit a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění
 - má-li poškozený postavení oběti dle z. o obětech, jsou povinny jej poučit o též o právech dle z. o obětech a poskytnou mu plnou možnost k jejich uplatnění § 46
 - poškozený musí být poučen o svých právech a o podstatě institutu narovnání, koná-li se výslech poškozeného k této procesní možnosti § 310 odst. 2
 - musí být upozorněn na možnost uplatnit své nároky nejpozději při I. jednání o dohodě o vině a trestu § 175a odst. 2
 - v řízení, ve kterém jsou probírány utajované informace, musí být poškozený předem poučen dle z. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnosti způsobilosti (§ 51b)
- X základním účel tr. řízení – aby TČ byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé dle zákona spravedlivě potrestáni
 - ústavní práva poškozeného = ÚS je chápe jako *beneficium legis* dané zákonodárcem
- poškozený může od výkonu svých oprávnění upustit a nelze ho k nim jakkoli nutit
 - § 43 odst. 4 → procesních práv, který TŘ přiznává
- **Procesní práva poškozeného**
 - má právo nahlížet do spisů, činit návrhy na doplnění dokazování, účastnit se hl. líčení a veřejného zasedání o odvolání a před skončením řízení se vyjádřit k věci, resp. pronést závěrečnou řeč, účastnit se sjednávání dohody o vině a trestu (§ 43 odst. 1)
 - oprávnění dávat souhlas k provedení mediace dle z. o Probační a mediační službě (§ 2 odst. 2 tohoto zákona)
- ohrožený poškozený, který vystupuje v tr. řízení v postavení svědka
 - právo na informace o nebezpečném obviněném a odsouzeném
 - např. jestli byl propuštěn z vazby, uprchl z vazby, propuštěn TOS či z něho uprchl
 - § 103a TŘ
- má další práva každé strany
 - srov. např. § 89 odst. 2, 215 odst. 1
- poškozený oprávněn k adheznímu řízení je zejména oprávněn také
 - navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tyto újmy nebo vydat získaný prospěch
 - důvod a výši je povinen poškozený doložit § 43 odst. 3
 - návrh třeba učinit nejpozději u hl. líčení před zahájením dokazování (tzn. než započne výslech obžalovaného v hl. líčení § 206 odst. 2, 207 odst. 1), event. před vydáním tr. příkazu
 - může uplatnit již v průběhu přípravného řízení
 - návrh
 - musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok uplatňuje (obligatorní náležitosti - § 43 odst. 3, srov. 43/1994)
 - musí být uplatněn vůči určité osobě, tj. vůči určitému obviněnému (příp. vůči každému jednotlivému obviněnému, a to tak, že obvinění odpovídají za škodu buď společně a nerozdílně nebo podle své účasti na jejím způsobení → v závislosti na tom, jaký hmotněprávní předpis bude rozhodný pro přiznání nároku na náhradu škody)
- oprávnění účastnit se sjednávání dohody o vině a trestu mezi obviněným a stát. zástupcem, pokud se poškozený svých procesních práv nevzdal (§ 175a odst. 2.-5)
- nárok na doručení opisu usnesení o zahájení tr. stíhání (§ 160 odst. 2), právo být vyrozuměn o tom, že po skončeném vyšetřování může prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování (§ 166 odst. 1)
- zmocněnec poškozeného

- právo být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jimiž se mají objasnit skutečnosti důležité pro uplatnění práv osob, které zastupuje, a jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem (§ 51 odst. 2)
- povinnost k náhradě škody nelze uložit tomu obviněnému, proti kterému poškozený neuplatnil nárok dle § 43 odst. 3, a to ani tehdy, když se jako spoluobviněný na vzniku škody podílel (45/1993)
- uplatňuje-li práva poškozeného osoba, které toto právo zřejmě nepřísluší
 - vysloví soud usnesením, že ji jako poškozeného k hl. líčení nepřipouští
 - --> nebrání uplatnění nároku na náhradu škody pře příslušným orgánem § 206 odst. 3
 - podobné případy v § 44 odst. 3
 - např. vznesen návrh pozdě
- poškozený, který v souladu se zákonem uplatnil nárok, tzn. může být subjektem adhezního řízení má (oproti poškozeného který takto nemůže uplatnit) další procesní práva
 - nárok na bezplatné zastoupení, resp. zastoupení za sníženou odměnu, odůvodňují-li to majetkové poměry poškozeného (§ 51a)
 - + který je subjektem adhezního řízení
 - možnost podání opravného prostředku – stížnosti proti dvěma konečným rozhodnutím v přípravném řízení –
 - →proti usnesení o zastavení tr. stíhání § 172 odst. 3
 - →proti usnesení o postoupení věci jinému orgánu (§ 171 odst. 2)
- nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu
 - osvědčí-li poškozený
 - který je zvláště zranitelnou obětí dle z. o obětech
 - kterému byla způsobena úmyslným TČ těžká újma na zdraví, nebo
 - který je pozůstalým po oběti, které byla TČ způsoben smrt
 - →že nemá dostatek prostředků, aby si hradil náklady vzniklé přibráním zmocněnce
 - →rozhodne na jeho návrh předseda senátu soudu, který koná v I. st./soudce v přípravném řízení že má nárok
 - + stejně rozhodne
 - o návrhu poškozeného, který uplatnil v souladu se zákonem nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, není-li vzhledem k povaze uplatňované náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo její výši nebo vzhledem k povaze a rozsahu bezdůvodného obohacení zastoupení zmocněncem zjevně nadbytečné
 - poškozený mladší 18 let
 - nárok, nejde-li o TČ zanedbání povinné výživy (§ 196 TZ), na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně i bez splnění shora uvedených podmínek (§ 51a)
 - →rozhodne-li ve prospěch nároku, ustanoví předseda senátu/soudce zmocněncem poškozeného advokáta a náklady vzniklé s jeho přibráním hradí stát
 - srov. § 151 odst. 6, § 151a, § 33 odst. 2
- nároky poškozeného dále
 - § 59 odst. 5
 - § 43 odst. 1, 45a, 65, 73a odst. 7 a 8, 130 odst. 1, 171 odst. 2, § 172 odst. 3, 173 odst. 3, 89 odst. 2, 215, 216 odst. 2, 238, 246 odst. 1 písm. d), 365, 314o
- má v mezích § 154 nárok na náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění svých nároků
- projednání nároku poškozeného na náhradu škody (atd. jako vždy) – tzv. adhezní řízení
 - netvoří samostatnou, časově či formálně oddělenou část řízení před soudem, ale splývá s ním, hl. pokud jde o dokazování
 - je součástí tr. řízení
 - pokud byla věc postoupena jinému orgánu, trestní stíhání bylo zastaveno či přerušeno, nelze před trestním soudem pokračovat v řízení o nárocích poškozeného
 - →poškozenému musí tato rozhodnutí být oznámena
 - proti usnesení o postoupení věci jinému orgánu a o zastavení tr. stíhání může poškozený podat opravný prostředek – stížnost
 - X ale takové oprávnění nedává, pokud bylo tr. stíhání přerušeno (srov. § 173 odst. 3)
- je možno dle § 47 an. zajistit nárok poškozeného na majetku obviněného
 - pokud zajištění trvá, jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného týkající se zajištěného majetku, s výjimkou úkonů směřujících k odvrácení bezprostředně hrozící škody
 - srov. § 47a →peněžitá jistota

Rozhodování o nároku poškozeného

- Odklony v tr. řízení
 - možnost dosáhnout uspokojení poškozeného dříve, než tr. řízení dospěje k vyhlášení rozsudku, resp. k vydání tr. příkazu
 - jsou jimi
 - podmíněné zastavení trestního stíhání § 307
 - narovnání § 309

- podmíněné odložení podání návrhu na potrestání § 179g
 - odstoupení od trestního stíhání § 70 z. mládeže
 - dohoda o vině a trestu § 175a, 314o
- podmínka pro aplikaci → náhrada škody, pokud byla činem způsobena, a to alespoň částečně (odstoupení od trestního stíhání), příp. i uzavření dohody o náhradě škody nebo jiné odčinění újmy vzniklé TČ nebo vydání bezdůvodného obohacení
 - stanovisko poškozeného k náhradě škody nebo odčinění vzniklé újmy
 - → zásadní význam pro použití odklonů
 - pro poškozeného to může být rychlejší a výhodnější než ve standardním tr. řízení
- rozhodování o náhradě škody, dospěje-li řízení k vyhlášení rozsudku, resp. vydání tr. příkazu
 - o nároku poškozeného rozhoduje soud jen tehdy, je-li řízení ukončeno vydáním rozsudku (např. 32/1963, 35/1981)
 - zproští-li soud obžalovaného obžaloby,
 - odkáže vždy poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. řízení před jiným příslušným orgánem (§ 229 odst. 3)
 - uzná-li soud obžalovaného vinným, může soud (§ 228 a 229)
 - přiznat nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení vůči obžalovanému,
 - → jestliže nárok a jeho výše jsou výsledky tr. řízení odůvodněny § 228
 - nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku a nároky dosud nebyly uhrazeny
 - výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody
 - musí přesně označovat osobu oprávněného a přisouzený nárok
 - v odůvodnění případech může soud vyslovit, že má být závazek splněn ve splátkách
 - určí jejich výši a podmínky splatnosti (zároveň)
 - výrok může být za určitých podmínek vyjádřen i v cizí měně
 - při rozhodování o nároku na náhradu škody je soud potud vázán návrhem poškozeného, že nemůže přiznat poškozenému více, než kolik bylo požadováno (II/1962)
 - odkázat poškozeného s celým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. řízení před jiným příslušným orgánem
 - → není-li podle výsledku dokazování podklad pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení, nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody třeba provádět další dokazování, jež přesahuje potřeby tr. stíhání a podstatně by je protáhlo (§ 229 odst. 1)
 - přiznat uplatněný nárok jen zčásti (z jakéhokoli důvodu) a se zbytkem jeho nároku odkázat poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. řízení před jiným příslušným orgánem (§ 229 odst. 2)
 - → trestní soud nemůže nárok poškozeného **zamítnout**
 - → i když v tr. řízení byl přiznán nárok v té výši, jak byl uplatněn, může poškozený žádat o náhradu další škody způsobené TČ
 - např. později se zdraví poškozeného zhoršilo v důsledku zranění způsobeného TČ, vznikly další výlohy léčení a vyléčelná schopnost poškozeného se snížila atd...
 - → trestní soud nesmí zbytečně odkazovat poškozeného na jiné řízení, může-li sám o nároku poškozeného rozhodnout, příp. takto nesmí odkazovat zcela na jiné řízení jen proto, že nemůže rozhodnout o nárocích poškozeného v plném rozsahu
 - → výrok o nárocích poškozeného učiní jen tehdy, jestliže poškozený o přiznání nároků požádal včas, tj. do zahájení dokazování (§ 228 odst. 1)
 - → po formální stránce je rozhodnutí dle § 228, 229 součástí rozsudku
- odvolání se poškozeného
 - poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, může napadnout rozsudek soudu I. st. odvoláním pouze pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 246 odst. 1 písm. d)) → tzn. nikoli pro nesprávnost výroku o vině
 - jeho odvolání může směřovat jak proti výroku, kterým byl zcela odkázán na řízení před jiným příslušným orgánem, tak i proti výroku, kterým byl odkázán zčásti
 - může se odvolat i proti povolení splátek, výši splátek a podmínkám splatnosti, i proti tomu, že výrok o náhradě škody vůbec chybí, + případy § 246 odst. 2
 - odvolací soud může
 - zrušit rozsudek i v případech, že je nesprávné rozhodnutí o náhradě škody § 258 odst. 1 písm. f)
 - zruší-li pouze tento výrok a nerozhodne-li sám ve věci, odkáže dle § 265 poškozeného na příslušné řízení
 - § 265 se použije analogicky v řízení o mimořádném opravném prostředku (dovolání § 265m odst. 2)

- nebylo by to totiž účelné rozhodovat pak jen o nároku poškozeného
 - obdobně § 271 odst. 2, 284 odst. 3
 - i o výroku o náhradě škody platí § 259 odst. 2, 270 odst. 3
 - + § 258 odst. 2, 269 odst. 2, 284 odst. 1
- o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení lze rozhodnout také v případě, dojde-li k vydání tr. příkazu § 314f
 - tr. příkaz
 - účinky odsuzujícího rozsudku
 - vydává jej samosoudce bez projednání věci v hl. líčení za podmínek § 314e
 - může obsahovat výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo výrok na vydání bezdůvodného obohacení
 - poškozený není oprávněn podat opravný prostředek – odpor proti tr. Příkazu

Zúčastněná osoba

- ten, jehož věc byla zabráná nebo podle návrhu má být zabráná, není-li v řízení obviněným (obžalovaným) (§ 42 odst. 1)
- může být jak FO, tak PO
- pozn. 3. osoby, které uplatňují vlastnická práva k věcem, na něž se vztahuje výrok trestního soudu o propadnutí věci, nejsou zúčastněnými osobami ve smyslu § 42 odst. 1+ své nároky mohou uplatnit jinde
- je spjata svými zájmy s obviněným (obžalovaným)
 - X má však stejně jako poškozený právo uplatňovat své stanovisko k otázce viny a trestu jen, pokud to souvisí s jejím vlastním postavením (srov. § 139 odst. 2, § 246 odst. 1 písm. c)
 - může zlepšit postavení obviněného tím, že použije práva zvolit mu obhájce (§ 37 odst. 1)
- musí ji být poskytnuta možnost, aby se k věci vyjádřila, hl. může být přítomna při hl. líčení a veřejném zasedání, činit v nich návrhy a podávat v případě TŘ stanovené opravné prostředky
 - v řízení ve kterém jsou probírány utajované informace
 - musí být předem poučena dle z. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti (§ 51b)
- tzn. může podobně jako poškozený
 - nahlížet do spisů § 65
 - je vrozuměna o hl. líčení § 198 odst. 2
 - má právo při hl. líčení klást vyslychaným osobám otázky a navrhnout doplnění dokazování § 215
 - přednést závěrečnou řeč § 216 odst. 2
 - právo podat odvolání, jež může směřovat pouze proti výroku o zabrání věci § 246 odst. 1 písm. c)
- nemůže – stejně jako poškozený – podat návrh na povolení obnovy řízení § 280
- na rozdíl od poškozeného nemá nárok na náhradu nákladů
 - sama pak – na rozdíl od obžalovaného – není povinna náklady trestního řízení státu hradit
- samotný výrok o náhradě škody může být změněn v obnově řízení, není možná obnova řízení týkající se samotného výroku o zabrání
- OČTŘ jsou povinny zúčastněnou osobu o jejich právech poučit a poskytnout ji možnost jejich uplatnění (§ 42 odst. 2, srov. též § 52)
- postavení zúčastněné osoby
 - srov. též § 233 an. , § 261, 269 odst. 2, 285 a *beneficiu cohaesionis*, + ust. § 30 a 55 odst. 1 písm. c), e), f)
- o zabrání věci může být rozhodnuto rozsudkem či veřejným zasedáním usnesení § 230, 239

Zastupování poškozeného a zúčastněné osoby

- nejsou-li poškozený či zúčastněná osoba plně svéprávní, vykonává jejich práva v tr. řízení jejich zákonný zástupce (§ 42 odst. 3, 45 odst. 1)
 - práva zákonného zástupce zanikají nabytím způsobilosti k pr. úkonům
 - dovršením 18 let
 - uzavřením manželství nebo přiznáním svéprávnosti (§ 30 a 37 OZ)
- v případech, v nichž zákonný zástupce poškozeného nemůže vykonávat svá práva uvedená v § 45 odst. 1 a je nebezpečí z prodlení, předseda senátu a v přípravném řízení stát. zástupce může k výkonu těchto práv poškozeného ustanovit opatrovníka (§ 45 odst. 2)
 - dle praxe jej lze ustanovit také analogicky dle § 45 odst. 2 v případě, že nelze doručit rozsudek poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody a který je neznámého pobytu nebo je pro dlouhodobý pobyt v cizině nedosažitelný (60/2000 Sb.)
- zmocněnec § 50 odst. 1
 - může jím být FO s plnou svéprávností nebo i PO
 - jako zmocněnec poškozeného (jenom poškozeného???)
 - může vystupovat kdokoliv, nemusí být advokátem
 - nemusí mít právnické vzdělání
 - může být současně důvěrníkem dle z. o obětech (srov. § 21 odst. 2 z. o obětech)

- důvěrníkem může být FO způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí
 - při hl. líčení a veřejném zasedání nemůže být zmocněncem ten, kdo je k němu předvolán jako svědek, znalec nebo tlumočník § 50 odst. 2
- nemajetný poškozený
 - může za určitých podmínek (srov. § 51a) zastoupen zmocněncem – advokátem
- zákonný zástupce může nechat poškozeného nebo zúčastněnou osobu zastupovat zmocněncem, kterého mu k tomuto účelu zvolí
- řízení ve kterém jsou projednávány utajované infor.
 - → zmocněncem může být pouze osoba, která byla předem poučena dle z. o ochraně utajovaných infor. a o bezpečnostní způsobilosti (srov. § 58 odst. 5 ciz. zák.)
 - povinnost poučení zmocněnce § 51b TR
- je oprávněn
 - činit za zúčastněnou osobu nebo poškozeného návrhy a podávat za ně žádosti a opravné prostředky
 - zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit zúčastněná osoba nebo poškozený § 51
 - právo již od zahájení tr. stíhání být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jimiž se má objasnit skutečnost důležitá pro uplatnění práv osob, které zastupuje, a jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem § 51 odst. 2
- poškozený má za podmínek § 154 nárok na náhradu nákladů vzniklých přibráním zmocněnce

14. Pojem probace a mediace, probační a mediační služba

Postavení a funkce PMS

- subjekt trestního řízení
- z. o Probační a mediační službě
- proniknutí principu restorativní justice
- v čele PMS stojí ředitel jmenovaný ministrem spravedlnosti
- organizačně je PMS rozdělena na střediska, která působí v sídlech okresních soudů
- konkrétní úkoly plní úředníci a asistenti
- pravomoci PMS slouží k těmto 3 cílům
 - napomáhat integraci, resp. znovuzачlenění pachatele do společnosti
 - zejména dohledem nad výkonem soudem uloženého trestu či v rámci podmíněného propuštění z výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody
 - zajištění participace poškozeného v tr. řízení
 - hl. v adhezním řízení o náhradě škody způsobené TČ
 - spolupůsobení při ochraně společnosti
 - identifikace a odstraňování příčin TČ a vedení jejich pachatelů k řádnému životu
- 4 oblasti jednotlivých úkolů PMS
 - probační činnost
 - mediační činnost
 - úkoly v řízení proti dětem a mladistvým
 - práce s poškozenými a oběťmi TČ
- přínos také k určitému faktickému působení
 - např. při ukládání některých trestů soudy vychází často z doporučujících zpráv probačních úředníků

Probační činnost

- lat. *probare* = prokázat, ověřit
- v rámci probační činnosti je ověřována schopnost obviněného žít v soudem stanovené zkušební době řádným životem
- § 2 odst. 1 z. o PMS = organizování a výkon dohledu nad obviněným, kontrola výkonu alternativních trestů vč. uložených přiměřených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu TOS a poskytování individuální pomoci a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních a společenských vztahů
- **Probační dohled**
 - dohled dle § 49 odst. 1 TZ pravidelný osobní kontakt pachatele s probačním úředníkem, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plnu a dohledu ve zkušební době, vč. kontroly dodržování soudem uložených podmínek
 - v rámci uloženého dohledu má obviněný povinnost spolupracovat s probačním úředníkem na vytváření a plnění probačního plánu
 - probační plán dohledu
 - = soubor úkolů a cílů šitý na míru konkrétnímu obviněnému tak, aby jej k řádnému životu a dodržování podmínek stanovených soudem
 - obviněný má v rámci dohledu
 - povinnost dostavovat se ve stanovených termínech k probačnímu úředníkovi,
 - umožnit mu vstup do obydlí
 - informovat ho o místě svého bydliště, zaměstnání, způsobu obživy a dalších okolnostech důležitých pro výkon dohledu (srov. § 50-51 TZ)
 - setkáváme se s ním v těchto institutech trestního práva
 - podmíněného upuštění od potrestání s dohledem § 48 TZ
 - podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody na zkušební dobu s dohledem § 84 TZ
 - soud může odložit výkon TOS nepřevyšující 3 léta za současného stanovení zkušební doby
 - nahrazení vazby dohledem probačního úředníka
 - pokud s ohledem na osobu obviněného a povahu konkrétního případu lze účelu vazby dosáhnout dohledem § 73 odst. 1 písm. c) TR
 - v rámci podmíněného propuštění z výkonu TOS za současného stanovení zkušební doby dle § 88n TZ (parole)
 - uloženého dodržování přiměřených omezení či přiměřených povinností
 - soudem či státním zástupcem
 - ve zkušební době
 - demonstrativní výčet v § 48 odst. 4 TZ
 - dodržování je probační úředník oprávněn kontrolovat
 - opakované či závažné porušení podmínek dohledu
 - je o něm probační úředník povinen soud informovat

- důvod pro nařízení výkonu trestu či (u institutu nahrazení vazby dohledem probač. úředníka) za splnění dalších zákonných podmínek důvodem pro rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby
 - méně závažné či první porušení
 - probační úředník oprávněn odsouzeného poučit o možnosti nařízení trestu v případě, že bude ve svém jednání pokračovat
- **Dohled nad výkonem alternativních trestů**
 - PMS zjišťuje podmínky pro uložení některých alternativních trestů nespojených s TOS a zajišťuje kontrolu jejich výkonu
 - formy
 - obstarávání podkladů k osobě obviněného a jeho sociálnímu zázemí, které OČTŘ slouží jako podklad pro uložení trestu
 - v rámci výkonu TOS odloženého na zkušební dobu je soud oprávněn sám vykonávat kontrolu nad dodržováním stanovených podmínek nebo pověřit prob. úředníka kontrolou nad chováním obviněného ve zkušební době a dodržování uložených omezení a povinností s tím, že tento soud podává zprávy o způsobu života odsouzeného a oznamuje vzn. důvodů pro nařízení trestu (§ 329 TR)
 - kontrola nad řádným výkonem trestu domácího vězení
 - namátkové kontroly probačním úředníkem
 - pozn. elektronické náramky :D
 - OPP
 - před uložení OPP je soud oprávněn vyžádat zprávu probačního úředníka o možnostech výkonu, zdravotní způsobilosti obviněného k výkonu, vč. stanoviska k uložení tohoto druhu trestu
 - soud při svém rozhodování k této zprávě přihlédne
 - druh a místo výkonu stanoví na základě návrhu probačního úředníka soud
 - po nařízení probační úředník na osobní schůzce s odsouzeným projedná podmínky výkonu OPP a upozorní jej na důsledky jejich porušení
 - vykonává kontrolu nad počtem vykonaných hodin
 - o výkonu informuje OČTŘ, za účelem rozhodnutí soudu ve vykonávacím řízení
 - výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
 - probační úředník s odsouzeným osobně projednává podmínky výkonu a stanoví povinnost dostavovat se v konkrétních termínech určených dle konání vybraných akcí k útvaru Policie ČR, kde je kontrolována jeho přítomnost po dobu konání akce, aby se ji tento odsouzený nemohl zúčastnit
 - povinnost prob. úředníka
 - informovat osud o porušování podmínek uložených soudem či nevykonávání trestu ze strany odsouzeného
 - → tímto dát podnět soudu k nařízení výkonu, proměně v jiný alt. trest či v TOS, o kterém rozhoduje osud, který trest uložil

Mediační činnost

- mediaci = zprostředkování řešení vzniklého konfliktu na věci nezúčastněnou osobou
- § 2 odst. 2 z. o PMS
 - = mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu v souvislosti s tr. řízením
- účel – řešení konfliktního stavu v rámci osobního setkání obviněného a poškozeného
- na osobní schůzce obě zúčastněné strany vyjadřují postoj ke spáchanému činu, řeší se otázka omluvy obviněného, kdy strany jsou vedeny k uzavření dohody o majetkové i nemajetkové újmě
- o výsledcích se vyhotoví písemná zpráva, která OČTŘ slouží při rozhodování o řešení věci formou odklonu či stanovení druhu a výměry trestu
- může být provedena
 - na pokyn OČTŘ
 - i bez takového pokynu z podnětu obviněného či poškozeného → ale tehdy může OČTŘ rozhodnout, že věc není k mediaci vhodná a nebude provedena
 - → podmínka souhlasu poškozeného a obviněného (striktní zásada dobrovolnosti obou stran)
- je-li výsledek dohoda o náhradě újmy způsobené TČ → může být podkladem pro rozhodnutí o podmíněném zastavení tr. stíhání dle § 307 TR nebo k rozhodnutí o schválení narovnání dle § 309 TR
 - X v případě nesplnění dalších zákonných podmínek pro takový postup lze aktivní přístup obviněného zohlednit jako polehčující okolnosti (§ 41 písm. j) TZ)
- další činnosti mediační povahy
 - např. spolupráce s obviněným či obětí TČ směřující k identifikaci a odstranění příčin trestné činnosti a k narovnání újmy vzniklé TČ

- → vypracovávány zprávy o spolupráci obsahující návrhy dalšího postupu ve věci (např. uplatnění odklonů či uložení konkrétního druhu trestu a návrh vhodných omezení a povinností, které jsou pro OČTŘ určitým vodítkem, i když nejsou jimi vázané)
- PMS je dle z. o obětech TČ oprávněna k uskutečňování restorativních programů k obnovení stavu, který byl narušen v důsledku spáchaného TČ (např. forma rodinných konferencí a kruhů společného rozhodování)

Úkoly v řízení ve věcech mládeže

- mladistvý obvinění a děti, které se dopustily jednání jinak trestného
- cíl → posílit působení na mládež, aby se do budoucna zdržela páchaní trestné činnosti
- činnosti
 - prob. úředník z pověření OČTŘ zpracovává zprávu o osobních, rodinných a sociálních poměrech a aktuální životní situaci mladistvého (§56 odst. 1, odst. 2 z. mládeže)
 - PMS je činná při předjednání a volbě vhodného výchovného, ochranného či trestního opatření a přiměřených povinností, přičemž svůj návrh předkládá OČTŘ
 - v rámci vykonávacího řízení má prob. úředník kromě úkolů při výkonu dohledu a kontroly výkonu alternativních trestních opatření oprávnění mající vliv na samotný výkon uložených opatření
 - např. oprávněn soudu navrhnout upuštění od výkonu ochranné výchovy (§ 83 odst. 1 z. mládeže), prodloužení ochranné výchovy (§ 86 odst. 1 z. mládeže) či změnu ochranné výchovy v ústavní výchovu a opačně (§ 87 odst. 1 z. mládeže)
 - vykonává dohled nad mladistvým, pokud byl soudem uložen a v ostatních případech vyjmenovaných v ust. § 75 odst. 1 z. mládeže provádí úkony směřující k tomu, aby mladiství vedl řádný život

Práce s oběťmi TČ

- PMS se řadí mezi poskytovatele pomoci obětem TČ dle z. o obětech TČ
- střediska PMS jsou poskytovateli pomoci obětem TČ ex lege (viz. § 48 odst. 1 písm. d) ZOTČ)
- okruh péče o oběti pomocí PMS
 - bezplatné poskytování právních informací za účelem uplatnění procesních i mimoprocesních práv obětí TČ
 - X není to poskytování právní pomoci
 - = zejména se tomu rozumí poskytování informací o právní úpravě, nikoli však také zastupování obětí před soudy
 - X nevylučuje to, aby prob. úředníci působili v postavení zmocněnců poškozených ve smyslu ust. § 50 odst. 1 TR
 - informování obětí o jejich právech
 - poskytování rad při uplatnění nároku poškozeného na náhradu škody, při podání žádosti o peněžitou pomoc, při vyhotovování prohlášení oběti o dopadech TČ na její život nebo poskytují podporu a doprovod k úkonům tr. řízení v postavení důvěrníka

15. Zajištění osob důležitých pro trestní řízení

Obecně zajištění osob + i věci důležitých pro trestní řízení

- § 1 odst. 1
 - účelem tr. řádu je upravit postup OČTŘ tak, aby TČ byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni
 - -> v rámci toho je nutné zabezpečit přítomnost potřebných osob a zajistit potřebné věci -> často procesní úkony, kterými se významně zasahuje do občanských práv a svobod zaručených Ú. a LZPS
- čl. 4 Ústavy, čl. 7 odst. 1 LZPS, čl. 8 odst. 2 LZPS, čl. 8 odst. 2 LZPS
- podmínky zadržení čl. 8 odst. 3 LZPS, zatčení čl. 8 odst. 4 LZPS, vzetí do vazby čl. 8 odst. 6 LZPS
- obviněného či podezřelého z TČ je možno **zadržet** jen v případě stanovených zákonem
- zatknout obviněného
 - jen na písemný odůvodněný příkaz soudce
 - nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodu a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu
- čl. 12 odst. 1 LZPS
 - obydlí je nedotknutelné a domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce (čl. 12 odst. 2)
- čl. 12 odst. 3
 - na základě zákona je přípustný i jiný zásah do nedotknutelnosti obydlí, jen je-li to nezbytné např. pro ochranu života nebo zdraví
- čl. 13 LZPS listovní tajemství
- -> zákonná úprava těchto ústavních požadavků hl. v IV. hlavě TŘ
- objevuje se zde zásada přiměřenosti (zdrženlivosti)
- nutné dodržovat též limity a standardy zásahů do osobní svobody vyplývajících ze závazných mezinárodních smluv

Zajištění osoby obviněného a podezřelého

- TŘ upravuje procesní úkony (procesní prostředky), jimiž se osoba obviněného zajišťuje pro potřeby tr. řízení -> zásahy státního donucení ze stran OČTŘ
 - X tato opatření nejsou cílem tr. procesní a nemají povahu trestněprávní sankce -> jsou to jen nezbytné zákonné prostředky k dosažení účelu tr. řízení
- konkrétní druhy
 - osobu obviněnou
 - předvolání
 - předvedení
 - pořádková pokuta
 - zákaz vycestování do zahraničí
 - zadržení
 - příkaz k zatčení
 - vazba
 - osoby podezřelé ze spáchání TČ
 - zadržením

Předvolání

- nejběžnější a základní prostředek k zajištění účasti obviněného na úkonech tr. řízení
- § 90 odst. 1, 2
- podstata
 - výzva příslušného orgánu, aby se obviněný v určitý den a hodinu dostavil zpravidla k tomuto orgánu, a to z důvodu v předvolání uvedeného
- povaha opatření OČTŘ
- zpravidla písemná forma (X možné i ústní – osobní či tel. -> srov. pro řízení před soudem § 11 odst. 1, 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti z 3. 12. 2001, čj 505/2001)
 - doručí se obviněnému do vlastních rukou s upozorněním, že bude předveden, nedostaví-li se bez dostatečné omluvy + že mu může být uložena pořádková pokuta (§ 64 odst. 1 písm. a), § 66 odst. 1, § 90 odst. 1)
 - v některých případech je dle zákona nutné, aby bylo doručeno tak, aby obviněnému byla zachována lhůta k přípravě na procesní úkon, jehož se předvolání týká (např. § 198 odst. 1)
 - obviněný se může lhůty stanovené v jeho prospěch vzdát (např. § 314b odst. 2)
- nerespektování předvolání může vést k použití důraznějších způsobů (např. předvedení)
- lze takto zajistit přítomnost i dalších osob (svědka, znalce, tlumočníka) na úkonech tr. řízení
- X vyrozumění o úkonech tr. řízení
 - podstata vyrozumění = upozornění obviněného, že bude proveden úkon tr. řízení, a tím mu jen umožnit se jej účastnit a uplatnit při něm svá procesní práva
 - tímto nelze vynucovat jeho přítomnost na takovém úkonu (srov. § 233 odst. 1 věta druhá, § 166 odst. 1)

Předvedení (k výslechu)

- § 90 – obviněného, § 98 svědka (nejde znalec a tlumočník)
- důraznější než předvolání → určitý bezprostřední zásah do jeho svobody
- lze k němu přistoupit až poté, co jsou splněny zákonné podmínky
 - obviněný, který byl k výsledku řádně předvolán
 - k výsledku se nedostavil
 - učinil tak bez dostatečné omluvy
 - na možnost předvedení a na případné uložení pořádkové pokuty byl v předvolání upozorněn
- výjimečně lze i bez předchozího předvolání
 - pokud je to nutné k úspěšnému provedení tr. řízení, hl. když se skrývá nebo nemá řádné bydliště
- formou opatření příslušného OČTŘ
- zpravidla písemnou podobu
 - výjimečně lze ústně (důvod nebezpečí z prodlení)
- není podmíněno předchozím uložením pořádkové pokuty (může mu být uložena současně s předvedením)
- § 158
 - v rámci postupu policejního orgánu před zahájením tr. stíhání také osobu, která nevyhověla výzvě, aby se dostavila

Pořádková pokuta

- „pořádkové opatření“ – srov. § 66 odst. 2, 3
- charakter donucovacího (zajišťovacího) a sankčního
- je i procesní sankcí
- do výše 50.000, - Kč
- účel
 - zajistit, aby postihovaná osoba se podrobila příslušnému příkazu
- **lze uložit**
 - obviněnému – jestliže byl řádně předvolán k procesnímu úkonu, a přesto se bez dostatečné nedostavil ač byl na možnost uložení pokuty v předvolání upozorněn (§ 90 odst. 1, § 66 odst. 1)
 - i opakovaně
 - pokud obviněný opětovně k tomu zavedl důvod, a jde-li o povinnost, kterou je možno znovu uložit (např. obviněný se opětovně na řádně předvolání nedostaví k výsledku)
 - srov. č. 3/1983 – I.
 - i dalším osobám – svědkovi, znalci a tlumočnickovi
 - zvláštní režim osob v § 66 odst. 2 a 3, u kterých se namísto uložení pořádkové pokuty rozhodne o jejich přenechání (předání) ke kázeňskému či kárnému postihu (např. v případě obhájce, příslušníka ozbrojených sil)
- **uloží**
 - dle § 66 odst. 1 je rozhodnutím příslušného OČTŘ
 - forma usnesení
 - proti němu přípustná stížnost s odkladným účinkem (§ 66 odst. 4)
 - dle § 66 odst. 2 a 3
 - platí stejně jako u odst. 1

Zákaz vycestování do zahraničí (§ 77a)

- není podmíněno existencí některého vazebního důvodu (narozdíl od zákazu vycestovat do zahraničí ukládaného současně při nahrazení vazby zárukou, písemným slibem, dohledem či kaucí – srov. § 73 odst. 4, 73a odst. 3)
- podmínky uložení pro účely tr. řízení
 - bylo již zahájeno (vedeno) tr. stíhání (tzn. lze použít jen vůči obviněnému)
 - obviněný byl přitom stíhán pro úmyslný TČ, na který zákon stanoví TOS, jehož horní hranice převyšuje 2 léta, nebo pro TČ spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví TOS, jehož horní hranice převyšuje 3 léta, a
 - uložení tohoto opatření je nezbytné pro dosažení účelu tr. řízení
- rozhoduje o uložení jen soud
 - v příp. řízení soudce na návrh stát. zástupce
- forma usnesení, přípustná stížnost
- nabytím právní moci usnesení
 - předseda senátu/soudce vyzve obviněného nebo toho, kdo má cestovní doklad obviněného u sebe, aby mu cestovní doklad vel lhůtě jím stanovené vydal, jinak mu bude odejmut
 - postup při odnětí přiměřeně dle § 79
- trvání zákazu
 - jen po nezbytně nutnou dobu, pominou-li důvody pro jeho uložení je předseda senátu / státní zástupce (v příp.) povinen toto opatření zrušit
 - i bez návrhu obviněného

- povolené vycestování do zahraničí
 - ze závažných důvodů
 - předseda senátu/stát. zástupce
 - na konkrétně vymezenou dobu
 - zejména za účelem pracovní cesty
 - § 77a odst. 6
- právo obviněného kdykoli žádat o jeho zrušení
 - rozhoduje o ní předseda senátu / stát. zástupce bez zbytečného odkladu
 - přípustná stížnost, kdy nevyhoví-li v přípravném řízení stát. zástupce žádosti, o stížnosti rozhoduje soud – viz. § 146a odst. 1 písm. b)
 - byla-li zamítnuta, může ji, neuvede-li nové důvody, opakovat až po uplynutí 3 měsíců od právní moci rozhodnutí
- § 77a odst. 3 a 5 → informovanost orgánu příslušného k vydání cest. dokladů o uložení/zrušení tohoto omezení
- uložení i jako předběžné opatření (§ 88h TR)

Zadržení

- opatřením, které lze v neodkladných a naléhavých případech použít vůči obviněnému (§ 75) i vůči osobě podezřelé ze spáchání TČ (§ 76)
- podstat
 - zcela krátkodobé omezení osobní svobody obviněného/podezřelé
 - na základě opatření příslušného OČTR (vyjma zadržení osoby přistižené při TČ nebo bezprostředně poté – viz. § 76 odst. 2)
 - za účelem přezkoumání, zda u ní jsou či nejsou dány důvody vazby (§ 67)
 - u obviněného § 75
 - u osoby podezřelé § 76 odst. 1, § 179d odst. 1, § 158 odst. 3 písm. g)
 - oprávněn zadržet osobu je policejní orgán § 12 odst. 2
 - X osoba přistižená při TČ a zadržená dle § 76 odst. 2
 - také z důvodu zamezení jejího útěku, zjištění totožnosti nebo k zajištění důkazů (tj. i nad rámec zákonem vymezených důvodů vazby)
 - takto omezit svobodu je oprávněn kdokoli → je však povinen tuto osobu ihned předat policejnímu orgánu
- druhy
 - zadržení obviněného polic. org. § 75
 - zadržení podezřelého polic. org § 76 odst. 1
 - omezení osobní svobody (zadržení) osoby podezřelé kteroukoliv jinou osobou § 76 odst. 2
- Zadržení obviněného § 75
 - podmínky
 - jde o osobu, proti které již bylo zahájeno tr. stíhání (§ 160 odst. 1) → tzn. osoba s procesním postavením obviněného (§ 32)
 - existuje některý z důvodů vazby dle § 67
 - pro neodkladnost věci nelze rozhodnutí o vazbě předem opatřit
 - může jej provést nejen policejní orgán, ale též stát. zástupce (srov. § 174 odst. 2 písm. c) a § 179a odst. 3)
 - pol. orgán musí zadržení bezodkladně ohlásit stát. zástupci a předat mu opis protokolu a další materiál, který stát. zástupce potřebuje k případnému podání návrhu na vzetí zadrženého obviněného do vazby
 - povaha opatření, tzn. není rozhodnutím, tzn. není proti němu přípustný opravný prostředek
- Zadržení osoby podezřelé § 76 odst. 1
 - podmínky
 - jde o osobu, která je zatím podezřelá ze spáchání TČ (tzn. dosud proti ní nebylo zahájeno tr. stíhání) (§ 160 odst. 1)
 - existuje důvod vazby dle § 67
 - jde o naléhavý případ
 - bez zadržení hrozí zmaření nebo ztížení dosažení účelu tr. řízení ve smyslu § 1 odst. 1
 - zásadně je třeba přechozího souhlasu stát. zástupce
 - bez předchozího souhlasu může provést, jen pokud věc nesnese odkladu a souhlasu stát. zástupce nelze předem dosáhnout (zejména byla-li osoba přistižena při TČ nebo zastížena na útěku)
 - povinnosti § 76 odst. 3
 - při výslechu je policejní orgán povinen respektovat zákonná ust. o právech a způsobu jeho výslechu (§ 33 odst. 1, 91 – 93, 95), i když vůči vyslýchané osobě dosud nebylo zahájeno tr. stíhání (§ 76 odst. 5)
 - + povinnost poučit zadrženého o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění
 - xxx malá písmena str. 311
- Osoba, která byla přistižena při TČ nebo bezprostředně poté (§ 76 odst. 2)
 - může omezit osobní svobodu kdokoli (vyjma pol. orgánu či stát. zástupce → ten postupuje dle § 76 odst. 1)
 - podmínky
 - přistižení této osoby při TČ nebo bezprostředně poté a
 - nutnost zjistit její totožnost, zamezit jejímu teku nebo zajistit důkazy

- není podmíněno vazebními důvody
- osoba, která provedla zadržení je povinna ihned takovou osobu předat policejnímu orgánu
 - jestliže jde o příslušníka ozbrojených sil, může jej odevzdat též nejbližšímu útvaru nebo správci posádky
 - nelze –li ihned předat, je třeba některému z těchto orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit
 - X vlastní zadržení jako procesní opatření provede policejní orgán (tzn. že zákonná lhůta 48h limitující trvání omezení os. svobody na základě zadržení se počítá až od okamžiku převzetí této osoby polic. orgánem)
- povinnost pol. orgánu srov. výše (§ 76 odst. 3)
 - srov. 34/1994 (str. 312)
- zadržení musí trvat jen skutečně nezbytnou dobu, která nesmí být překročena
 - při překročení je třeba tuto osobu propustit na svobodu (§ 76 odst. 4, 77 odst. 2)
- zadrženou osobu musí policejní orgán ve lhůtě 48h vyslechnout (příp. u podezřelého rozhodnout o ne/zahájení tr. stíhání) a poté ji buď
 - propustit na svobodu
 - anebo předložit materiály stát. zástupci k podání návrhu na vzetí do vazby
 - návrh musí být stát. zástupcem doručen soudu do 48h od zadržení spolu s dosud získaným důkazním materiálem (srov. 2/2002)
 - tato lhůta je společná jak pro polic. orgán, tak stát. zástupce
 - → soudce pak musí
 - vyslechnout zadrž. osobu a do 24h od doručení návrhu buď rozhodnout o jejím propuštění nebo rozhodnout usnesením o vzetí do vazby (§ 77 odst. 2)
 - lhůta 24h začíná plynout předáním obviněného soudci, který o vazbě rozhoduje § 26 (resp. doručení návrhu vzetí do vazby)
 - proti propuštění není dle praxe přípustná stížnost stát. zástupce (29/1994)
 - proti vzetí do vazby je přípustná stížnost dle § 68, 74 odst. 1
- útek obviněného, který byl zadržen dle § 75 TŘ, složkám policie, jež ho střežily → lez jako TČ maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 TZ (24/2006)
- X zajištění osoby policistou dle § 26 z. o Policii
 - X jestliže však postup policejního orgánu evidentně neplní pořádkový účel a podezřelá osoba je od samého počátku takového kroku omezena na osobní svobodě, je třeba celou dobu započítávat do lhůty 48h dle § 77 odst. 1 (46/2001)

Příkaz k zadržení § 76a

- podmínky vydání
 - u podezřelého jsou dány důvody vazby (§ 67)
 - podezřelému nelze doručit opis usnesení o zahájení tr. stíhání, a
 - podezřelého nelze předvolat, předvést nebo zadržet dle § 76 odst. 1
- vydá jej soudce na odůvodnění návrh stát. zástupce (§ 26)
 - stát. zástupce je povinen připojit k návrhu opis usnesení o zahájení tr. stíhání
- lze vydat v rámci přípravného řízení (vztahuje se na osobu podezřelou)
 - X v případě obviněného se uplatní institut příkazu k zatčení § 69
- policejní orgán, který na základě tohoto příkazu provede zadržení podezř. osoby, je povinen
 - ji neprodleně doručit opis usnesení o zahájení tr. stíhání
 - vyslechnout ji a s protokolem o jejím výslechu a dalším důkazním materiálem předat stát zástupci tak, aby stát. zástu. mohl případně podat soudci návrh na její vzetí do vazby do 48h od zadržení (jinak musí být propuštěn)
- soudce tak postupuje priměřeně dle § 77 odst.. 2

Příkaz k zatčení § 69 odst. 1

- zatčení = zjištění pobytu, zadržení a krátkodobé omezení osobní svobody obviněného za účelem jeho dodání orgánu, který příkaz k zatčení vydal
- čl. 8 odst. 4 LZPS
 - zatknout obviněného je možno jen na písemný odůvodněný příkaz soudce
 - osoba musí být do 24h odevzdána soudu /předání provede policejní orgán)
 - soudce musí zatčenou osobu do 24h od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit
- zatčení provedou dle příkazu orgány policie
 - po zatčení obviněného však neprovádí žádné další procesní úkony
 - předá jej soudu nebo na jiné místo umožňující soudu provést výslech (např. videokonference)
 - v případě nepředvídatelných okolností kdy nelze dodat obviněného soudu, který příkaz vydal, musí být ve lhůtě předán jinému věcně příslušnému soudu
- soudce, kterému byl obviněný dodán, musí obviněného neprodleně vyslechnout, rozhodnout o vazbě, popř. jde-li o jiný věcně příslušný soud dle § 69 odst. 5 věta druhá (dožádaný soud), pak soudce tohoto jiného soudu musí opatřit rozhodnutí o vazbě od soudce, který příkaz vydal (pro splnění požadavku na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 LZPS)
 - → tzn. o vazbě zatčené osoby vždy rozhoduje soud (soudce srov. § 73b odst. 1), který vydal příkaz

- rozhodnutí o vazbě musí oznámit obviněnému do 24h od doby, kdy mu byl obviněný dodán (není-li rozhodnuto → musí být propuštěn na svobodu)
- má formu tzv. rozhodnutí svého druhu (srov. § 119 odst. 1)
 - = nejde o usnesení (tzn. není přípustná stížnost)
 - pokud se obviněný zdržuje v cizině je třeba požádat o provedení opatření nezbytných pro jeho vyžádání z cizího státu, popř. vydat EZR (viz § 79 an., § 190 an. z. o MJS)

Opatření jiných osob

- svědek
 - zákonná povinnost dostavit se na předvolání § 97
 - předvolání – má procesní formu opatření OČTŘ
 - vyňaty osoby § 10 odst. 1
 - § 98 podmínky předvedení
 - prováděcí orgán analogie § 90 odst. 3 → policejní orgán
 - způsob a forma předvolání obdobné jako u obviněného
 - X v případě doručování písemného předvolání svědka není předepsáno doručení do vlastních rukou (§ 62 an.)
- znalec (příp. tlumočník)
 - zajišťuje se předvoláním § 106
 - lze jej postihnout pořádkovou pokutou dle § 66
 - obdobně i tlumočník
 - zákon procesní opatření ohledně těchto osob výslovně neupravuje → tzn. lze dovodit, že není předvedení přípustné
 - mohou být postiženy i za bezdůvodné odmítnutí podání posudku či tlumočení
 - další sankce viz. z. o znalcích a tlumočnících (může vést ke zproštění jejich funkce)
- obhájce
 - zásadně pouze vyrozumíván o úkonech tr. řízení
 - nutná obhajoba (§ 36, 36a) → povinnost účasti na některých úkonech tr. řízení
 - srov. § 66 odst. 1, 202 odst. 4
 - nelze uložit pořádkovou pokutu či jej předvést
 - → § 66 odst. 3 → věc může být předána ČAK ke kárnému postihu
 - o předání se rozhoduje usnesením, (přípustná stížnost s odkladným účinkem § 66 odst. 4)
 - → stejně se postupuje se státním zástupcem

Vazba viz. ot. 17

16. Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení

- pojem věc - § 134 odst. 1 TZ
- hl. pro naplnění požadavku náležitého objasnění skutkového stavu věci

Jaké věci zajistit – § 77b

- Věcí důležitou pro trestní řízení je věc, která
 - a) může sloužit pro důkazní účely,
 - b) byla určena ke spáchání trestného činu nebo byla k jeho spáchání užita (dále jen "nástroj trestné činnosti"),
 - c) byla získána trestným činem nebo jako odměna za trestný čin nebo byla, byť jen zčásti, nabyta za věc získanou trestným činem nebo za věc tvořící odměnu za trestný čin, včetně plodů a užitků (dále jen "výnos z trestné činnosti"), nebo
 - d) je náhradní hodnotou za věc uvedenou v písmenech b) a c)
- Zajištění věci pro důkazní účely má přednost před jinými důvody zajištění věci.
- Důvod zajištění lze v průběhu trestního řízení změnit usnesením, proti kterému je přípustná stížnost.
 - O změně důvodu zajištění není třeba rozhodovat v případě, kdy jsou splněny podmínky pro vyslovení propadnutí nebo zabrání věci, která je zajištěna k důkazním účelům.
- Neohrozí-li to dosažení účelu trestního řízení,
 - nezajistí se věc bezcenná
 - nebo věc, jejíž zajištění je z jiných důvodů neúčelné.
- Vždy se však zajistí věc, která má propadnout nebo být zabráněna na základě rozhodnutí soudu, které dosud nenabýlo právní moci.
- Nestanoví-li zákon jinak, lze práva třetích osob k zajištěné věci důležité pro trestní řízení uplatnit pouze v řízení ve věcech občanskoprávních.

Způsoby zajištění → zajišťovací instituty (§ 78 - 88a)

- Zajištění věci pro důkazní účely
 - povinnost k předložení nebo vydání věci § 78
 - odnětí věci § 79
- Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty
 - Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti § 79a
 - Ohledání nemovité věci § 79d
 - Zajištění náhradní hodnoty § 79g
- domovní a osobní prohlídka (popř. prohlídka jiných prostor a pozemků)
- zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování
- odposlech a záznam telekomunikačního provozu
- + předběžná opatření § 88b-88o

1. Zajištění věci pro důkazní účely

§ 78 – Povinnost k předložení nebo vydání věci

- povinnost k vydání věci = ediční povinnost
- nutné poučení při vyzvání, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata § 79, jakož i na jiné následky nevyhovění (§ 66)
 - není vyloučeno použití obou opatření současně
- ediční povinnost se vztahuje na každého (vyjma § 10)
- ???tato povinnost se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výsledku, ledaže došlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 78 odst. 2, § 99)
 - vztahuje se též na odnětí věci (§ 79)
- ???výzva formou opatření → tzn. není přípustný opravný prostředek

§ 79 – Odnětí věci

- důraznější než § 78
- tehdy, kdy osoba, která má ediční povinnost, ji dobrovolně nesplní
- ???zvláštní právní režim na odňatou věc, která nebyl a OČTŘ převzata do úschovy jen za účelem provedení důkazu

- přiměřeně se užije § 78 odst. 4-8???
- nevykoná-li odnětí věci na základě vydaného příkazu ten OČTŘ, který jej vydal
 - na podkladě vydaného příkazu jej provede policejní orgán
- k provedení odnětí věci se podle možnosti má dle zákona přibrat osoba, která není na věci zúčastněná
- příkaz – forma rozhodnutí *sui generis* (§ 119 odst. 1, 2) → není přípustný opravný prostředek???
- často v praxi při domovní či osobní prohlídce
 - kdy příkaz domovní či osobní prohlídky zahrnuje výzvu k vydání věci doličné, tak i příkaz k jejímu odnětí (srov. § 82 odst. 1, 3)
 - tzn. není třeba vydávat další samotnou výzvu či příkaz dle § 78 a 79

2. Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty

- Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti § 79a
- Ohledání nemovité věci § 79d
- Zajištění náhradní hodnoty § 79g

§ 79a – Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti

§ 79b – Doručení rozhodnutí o zajištění a vyrozumění o něm

§ 79c – Provedení zajištění movité věci

§ 79d – Ohledání nemovité věci

§ 79e – Účinky zajištění

§ 79f – Zrušení nebo omezení zajištění

§ 79g – Zajištění náhradní hodnoty

Vrácení, vydání a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení – § 80, § 81, § 81a, § 81b

Domovní a osobní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků § 82-85b

- Nedotknutelnost obydlí – čl. 12, 13 LZPS
- Domovní prohlídka § 82 odst. 1
 - lze vykonat, je-li důvodné podezření, že v bytě či jiné prostře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejícím (obydlí) je věc nebo osoba důležitá pro tr. řízení
 - oprávněn nařídít pouze soud (předseda/samosoudce)
 - v příp. řízen na návrh státního zástupce soudce § 83 odst. 1
- Prohlídka prostor nesloužících k bydlení a pozemků § 82 odst. 2
 - za stejných podmínek co domovní prohlídka
 - lze vykonat, pokud nejsou veřejně přístupné (prohlídka veř. přístupných prostor není vázána na zákonné podmínky vztahující se k těmto povolením)
 - nařizuje výlučně jen předseda senátu/samosoudce, příp. soudce v příp. řízení
 - bez takového příkazu/souhlasu může policejní orgán vykonat prohlídku jiných prostor a pozemků jen za podmínek v § 83a odst. 3
 - → pokud se takto neprovede, nelze výsledek prohlídky použít v dalším řízení jako důkaz
- Vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemek § 83c
 - lze vykonat k odstranění naléhavého nebezpečí, jestliže věc nesnese odkladu a vstup je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob, pro ochranu jejich práv a svobod nebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejné bezpečnosti a pořádku + dále byl-li vydán příkaz k zadržení, příkaz k zatčení nebo příkaz k předvedení nebo příkaz k dodání do výkonu TOS osoby tam se zdržujících
 - smí vstoupit policejní orgán
 - po vstupu nesmějí být provedeny žádné jiné úkony, než ty, které slouží k odstranění naléhavého nebezpečí odůvodňujícího tento postup
 - z povahy věci i realizaci rozhodne policejní orgán bez dalšího sám
- Osobní prohlídka § 82 odst. 3
 - lze vykonat, je-li důvodné podezření, že někdo má u sebe věc důležitou pro tr. řízení
 - u osoby zadržené/zatčené/ která se bere do vazby
 - lze vykonat též tehdy, je-li tu podezření, že má u sebe zbraň nebo jinou věc, jež by mohla ohrozit život nebo zdraví vlastní nebo cizí
 - v příp. řízení stát. zástupce a s jeho souhlasem i policejní orgán (i bez příkazu za podmínek § 83b odst. 4)
- ad) Příkaz

- k domovní prohlídce a k prohlídce jiných prostor a pozemků
 - písemně, odůvodněn
 - doručí se osobě, u níž se koná domovní prohlídka, popř. vlastníku nebo uživateli prostor a pozemků, v nichž se prohlídka koná
 - nebyl-li při prohlídce zastížen, doručí se bezprostředně po odpadnutí překážky bránící doručení (u domov. prohlídky do 24h od odpadnutí)
- domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků, osobní prohlídky
 - forma rozhodnutí *sui generis* → není přípustný opravný prostředek
- Před domovní nebo osobní pr., pr. jiných prostor a pozemků → nutno toho, u koho nebo na kom se má úkon vykonat vyslechnout § 84 (až tehdy když se nedosáhne účelu se prohlídky vykonají)
 - není třeba, jestliže věc nesnese odkladu a výsledek nelze provést okamžitě
- Při dom. pr. a pr. jiných prostor
 - třeba umožnit účast osobě, u níž se prohlídka koná, nebo některému dospělému členu její domácnosti, příp. jejímu zaměstnanci
 - pořizuje se protokol o provedené prohlídce
 - je nutno přibrat nezúčastněnou sobu
 - → přiměřeně při vstupu do obydlí, jiných prostor, na pozemek
- výkon
 - domov. prohlídka – policejní orgán na příkaz předsedy s. / soudce
 - pr. jiných prostor nebo pozemku – orgán, který ji nařídil či na jeho příkaz pol. orgán
 - stejně osob. prohlídka → zde však musí vykonat osoba stejného pohlaví
- klade-li osoba odpor, je možno po marné výzvě jej překonat či překonat touto osobou vytvořenou překážku § 85a
- zvláštní postupy při provádění domovní prohlídky či pr. jiných prostor, kde advokát vykonává advokacii, pokud se zde mohou nacházet listiny obsahující skutečnosti, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti advokáta § 85b
- § 85c provádění důkazů v bytě, obydlí, jiných prostor a na pozemku při využití zajišťovacích prostředků v § 83, 83a, 84, 85, 85a, 85b a tehdy, kdy ten, u toho se má provést rekonstrukce, rekonstrukce nebo vyšetřovací pokus, nedal k jejich provedení souhlas
 - podmínka – skutečnost, že tyto úkony nelze provést jinde

Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování

- § 87c zásilka = předmět dopravovaných jakýmkoliv způsobem, ať již s využitím pošty nebo jiné osoby, věc. dopravy skrytým způsobem
- § 86 a 87 → podmínky a postup při zadržení a otevření zásilek v tr. řízení
- § 87b sledování zásilky
- čl. 13 LZPS
- **zadržení zásilky § 86 odst. 1**
 - je-li k objasnění skutečnosti důležitých pro tr. řízení v konkrétní věci nutno zjistit obsah nedoručených telegramů, dopisů nebo jiných zásilek
 - nařídí předseda senátu, v příp. řízení stát. zástupce
 - aby pošta nebo osoba provádějící dopravu vydaly jim, nebo policejnímu orgánu
 - nesnese-li odkladu a předem nařízení nelze dosáhnout, tak může být doprava zásilka pouze pozdržena na příkaz policejního orgánu
 - ten je povinen o tom do 24h vyrozumět státní zástupce
 - neobdrží-li do 3 dnů nařízení, pak nesmí dopravu dále zdržovat
 - týká se zásilek procházejících od kohokoliv, ale za splnění tedy účelu tohoto institutu, musí se jednat o důležitost v konkrétní věci (nikoliv obecně)
- **záměna zásilky § 87a**
 - může se týkat pouze zásilek obsahujících omamné látky, psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze či cenné papíry, střeň nebo hromadné účinné zbraně, střelivo a výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení + věci určené ke spáchání TČ, anebo z TČ pocházející
 - předseda senátu, příp. řízení se souhlasem soudce stát. zástupce nařídí
 - obsah takové zásilky je zaměněn za jiný, a takto upravena předána k další přepravě
 - záměnu provede policejní orgán
 - sepiše pak záznam
 - zabezpečí úschovu změněných věcí a materiálu → nakládá jako s věcmi odňatými
 - účel – zabránit tomu, aby zejména věci, které už svou povahou představují určité nebezpečí, zůstaly v nekontrolovatelném oběhu, tímto způsobem přispět k objasnění závažnější trestné činnosti páchané více osobami, popř. i ve spojení s cizinou
- zadržení a záměna
 - nařízení povaha rozhodnutí *sui generis* → není přípustný opravný prostředek
- **Sledovaná zásilka § 87b**
 - lze aplikovat pouze v příp. řízení na základě nařízení stát. zástupce
 - provádí jej policejní orgán
 - řídí se pokyny stát. zástupce

- bez příkazu pouze pokud věc nesnese odkladu a příkazu stát. z. nelze předem dosáhnout
 - pol. orgán musí bezodkladně o tom vyrozumět stát. zástupce a potom postupovat dle jeho pokynů
- po dobu, co je zásilka sledována se vůči osobám, které s ní nakládají, neprovádí žádné úkony směřující k jejímu vydání či odnětí (§ 78, 79) + zpravidla též současně odloženo tr. stíhání (§ 159a)
- nařídít je možno pouze v případě důvodného podezření, že obsahuje věci v § 87a + jiným způsobem než tímto by možností objasnit TČ či odhalit všechny jeho pachatele byly podstatně sníženy, popř. by nebyly účinné
- ukončení sledování
 - zásadně potřeba příkazu stát. zástupce
 - i bez příkazu
 - je-li zřejmé, že dalším nakládáním se zásilkou vznik např. vážné nebezpečí pro lidský život či zdraví, příp. hrozí že se zásilka vymkne kontrole

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

- § 88 a 88a
- čl. 13 LZPS
- § 88 odst. 1 → lze nařídít
 - jestliže je vedeno tr. řízení pro zločin (srov. § 14 odst. 3 TZ) na který zákon stanoví TOS s horní hranicí tr. sazby nejméně 8 let
 - dále pro taxativně vyjmenované TČ, bez ohledu na horní hranici nebo pro jiný úmyslný TČ, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezin. smlouva
 - + lze důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro tr. řízení
- předseda senátu, v příp. řízení na návrh stát. zástupce soudce
- výslovný zákaz mezi obhájcem a obviněným
- příkaz
 - písemně
 - odůvodněn
 - musí v něm být stanovena doba, po kterou bude odposlech a záznam prováděn
 - nesmí být delší než 4 měsíce → soudce vyššího stupně, popř. v přípravném řízení soudce krajského soudu ji může prodloužit na dobu dalších 4 měsíců i opakovaně
- bez příkazu předsedy senátu může OČTŘ
 - nařídít či provést sám jen tehdy, je-li vedeno tr. řízení pro TČ taxativně uvedené v § 88 odst. 5, pokud s tím účastník odposlouchávané stanice souhlasí
- záznam jako důkaz
 - je třeba k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedení záznamu, o osobě pořizující záznam
 - ostatní záznamy je nutno označit, spolehlivě uschovat a v protokolu založeném do spisu poznamenat, kde jsou uloženy
 - v jiné tr. věci, než je ta, v níž byl proveden
 - jako důkaz jen tehdy, pokud je i v této věci vedeno tr. stíhání pro TČ v § 88 odst. 1 nebo souhlasí-li s tím účastník odposlouchávané stanice
 - pokud byl použit jako listinný důkaz, není to porušení zákona, jelikož se § 88 na listinné důkazy nevztahuje a není to zásah do čl. 8 10 či 13 Úmluvy
- zničení záznamu § 88 odst. 7
- ad) příkaz
 - povaha rozhodnutí *sui generis* → tzn. není přípustná stížnost
- informační povinnost po pravomocném skončení věci vůči odposlouchávané osobě § 88 odst. 8, 9
 - + poučení o možnosti podání návrhu na přezkoumání zákonnosti příkazu NS (srov. § 314ú a 314n)
 - výjimky z informační povinnosti
- § 88a na základě nařízení držitel telekomunikační licence je povinen vydat soudu/stát. zástupci či pol. orgánu, údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu
 - zde se sledují vlastní telekomunikační provoz, o jehož obsahu se pořizuje záznam
 - údaje o již uskutečněném telekomunikačním provozu (není to odposlouchávané)
 - telekomunikační tajemství
 - forma písemného a odůvodněného příkazu (*sui generis*)
 - možné pouze v případě tr. řízení vedeného pro úmyslný TČ, na který zákon stanoví TOS s horní hranicí tr. sazby nejméně 3 roky + dále pro taxativně uvedené TČ, nebo pro úmyslný TČ, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mez. smlouva, kterou je ČR vázána
 - informační povinnost odst. 2, 3 + přezkoumání zákonnosti příkazu (srov. § 88a odst. 2, 3 a § 314l odst. 2)
 - i bez příkazu předsedy senátu § 88a odst. 4
 - pokud příslušný uživatel telekomunikačního zařízení s tím souhlasí

17. Vazba

- nejzávažnější trestně procesní zajišťovací opatření
- účel
 - zajistit osobu obviněného pro účel tr. řízení a výkonu trestu, zabránit obviněnému, aby mařil či ztěžoval provádění důkazů, vyhýbal se tr. řízení nebo trestu, popř. zabránit mu v dokonání TČ nebo v páčání nové trestné činnosti
- vždy jen zajišťovací funkce
- krajní a výjimečné opatření (ultima ratio) ze strany OČTŘ (princip zdrženlivosti)
 - musí být úměrné závažnosti stíhaného TČ, vč. zákonem předpokládané sankce, která konkrétnímu obviněnému hrozí (princip proporcionality)
 - může být aplikováno jen tehdy nelze-li účelu vazby dosáhnout jinými, mírnějšími zajišť. prostředky (princip fakultativnosti a subsidiarity)
- podstat
 - dočasné omezení osobní svobody obviněného rozhodnutím soudu v uzavřeném ústavu (vazební věznici) Ministerstva spravedlnosti
- o vzetí do vazby rozhoduje soud (soudce v příp. řízení jen na návrh stát. zástupce § 68 odst. 1, 73b odst. 1)
- výkon zajišťuje Vězeňská služba ve vazební věznici
 - viz. z. o výkonu vazby a příslušná prováděcí vyhláška
- OČTŘ musí vyřizovat vazební věci s největším urychlením, z úřední povinnosti (*ex officio*) jsou povinny v každém stadiu řízení průběžně zkoumat, zda u obviněného i nadále trvají důvody vazby, zda se nezměnily či ji nelze nahradit přijetím institut nahrazujících vazbu v § 73, 73a (srov. § 2 odst. 4, 71)

Zákonné podmínky pro zajištění osoby vazbou (obviněného)

- pouze osobu, proti níž bylo zahájeno tr. stíhání – tj. obviněného
 - účinky zahájení tr. stíhání – doručení opis písemného vyhotovení usnesení o zahájení tr. stíhání obviněné osobě § 160 odst. 1, 2
 - taktéž u obviněného, který využil oprávnění na pořízení překladu usnesení o zahájení tr. st. dle § 28 odst. 1, 2 a jemuž nebyl písemný překlad doručen (15/2005)
 - vůči jiným osobám je nepřípustnost s výjimkou
 - vazba v řízení o vydání do ciziny § 94, 101 MJS + ve vztahu k osobě odsouzené rozhodnutím cizozemského soudu vazba v souvislost s řízením o uznání tak. rozhodnutí § 454 MJS
- existence konkrétních skutečností
 - buď konkrétního jednání obviněného či jiné skutečnosti mimo jeho jednání (např. osoby rozdílné od obviněného)
 - odůvodňující obavy předpokládané ust. § 67 a) – c)
 - vazba úteková
 - vazba koluzní
 - vazba předstižná
 - důvodnost obav musí být zjištěna na podkladě konkrétních skutečností vyplývajících např. z jednání samotného obviněného
 - nevyžaduje se zcela nezvratná jistota, je to jen určitý (důvodný) předpoklad jejich naplnění
 - X nestačí pouhé, ničím nepodložené domněnky → zákon vyžaduje, aby rozhodnutí o vzetí do vazby bylo odůvodněné též skutkovými okolnostmi (§ 68 odst. 1) + § 73c obligatorní náležitosti pro odůvodnění vazebního rozhodnutí:
 - skutečnosti odůvodňující podezření ze spáchání stíhaného TČ
 - konkrétní skutečnosti, z nichž se dovozují důvody vazby, popř. zvláštní podmínky pro existenci či další trvání vazby (§ 68 odst. 3, 4 nebo § 72a odst. 3)
 - důvody pro které nelze vazbu nahradit jiným opatřením
 - srov. str 321.- 322
- závěr soudu/soudce, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno tr. stíhání:
 - byl spáchán
 - má všechny znaky TČ
 - a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento TČ spáchal obviněný
 - → resp. důvodnost tr. stíhání
 - lze tento závěr činit i na podkladě zjištění, které vyplývají z důkazů před soudem nepoužitelných (48/2001)
- v době rozhodování o vzetí do vazby nelze dosáhnout jejího účelu jiným, resp. méně závažným zajišťovacím prostředkem
 - subsidiární použití vazby
 - jak s ohledem na
 - osobu obviněného
 - povahu a závažnost stíhaného TČ
- obviněný je stíhán
 - pro úmyslný TČ, na který zákon stanoví TOS, jehož horní hranice převyšuje dvě léta, nebo

- pro nedbalostní TČ, pro který zákon stanoví TOS, jehož horní hranice převyšuje 3 léta (§ 68 odst. 2)
- pozn. ke zvýšení či snížení výše TOS se nepřihlíží (např. v § 58 TZ)
- výjimka v § 68 odst. 3 a 4
 - srov. 55/2002
 - „musí být zjištěno“ že se obviněný výše popsaným způsobem skutečně již choval
 - „zájem na účinné ochraně poškozeného“ – zejména jeho života či zdraví
- rozhodující je aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku
- rozhodnutí soudu o vzetí do vazby (senátu, samosoudce, soudce § 2 odst. 9), resp. v příp. řízení na návrh stát. zástupce (§ 68 odst. 1, 73b odst. 1)
 - o dalším trvání vazby rozhoduje soudce na návrh stát. zástupce v příp. řízení § 72 odst. 1 a 2 a 73b odst. 3
 - kompetence stát. zástupce není dána rozhodovat o vazbě obviněného v přípravném řízení dále v těchto: (činí je soud/soudce)
 - jestliže stát. zástupce nehodlá vyhovět žádosti obviněného o propuštění vazby, je povinen věc předložit k rozhodnutí soudu § 73b odst. 2
 - jestliže má být rozhodováno o ponechání obviněného v koluzní vazbě po uplynutí doby 3 měsíců z důvodu zjištění, že obviněný skutečně působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro tr. stíhání (§ 72a odst. 3)
 - →státní zástupce podá návrh soudu na učinění rozhodnutí
 - jestliže změna vazebních důvodů spočívá v jejich rozšíření či v nahrazení jednoho z nich jiným důvodem vazby
 - →situace, kdy je obviněný vzat do vazby z jiného důvodu, což je oprávněn učinit pouze soud/soudce na návrh stát. zástupce
 - tzn. kompetence stát. zástupce v oblasti vazby v příp. řízení omezeno na
 - rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, vč. příp. za současného přijetí některého z opatření ji nahrazující § 73b odst. 2, 6
 - rozhodnutí o zúžení vazebních důvodů § 73b odst. 4
 - rozhodnutí o zrušení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí srov. § 73 odst. 4, § 73a odst. 3m 73b odst. 5
 - →o stížnosti obviněného proti takovým rozhodnutím rozhoduje soud (§ 146a odst. 1 písm. a))
- Je vždy fakultativní zajišťovací opatření
 - výjimka →extradiční a předávací vazba dle § 101 a 206 MJS

Délka trvání vazby

- povinnost OČTŘ vyřizovat vazební věci přednostně s největším urychlením (§ 2 odst. 4 – zásada rychlosti řízení, § 71 odst. 1) + povinnost přezkoumávat v každém stadiu řízení atd.. viz výše
- důvod § 67 písm. b) koluzní vazba
 - nejdéle 3 měsíce
 - → toto omezení neplatí při zjištění takového jednání, kterému má zabránit tato vazba, tzn. pokud např. bylo zjištěno, že již skutečně ovlivňoval svědky (srov. § 72a odst. 3)
- § 72 režim rozhodování o dalším trvání vazby
 - „rozhodnutí“
 - rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby,
 - rozhodnutí o žádosti obviněného o propuštění z vazby
 - rozhodnutí o návrhu obviněného na přijetí některého opatření nahrazujícího vazbu
 - rozhodnutí o trvání vazby obviněného (o jeho ponechání ve vazbě)
 - rozhodnutí o změně vazebních důvodů
- od právní moci rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby (nebo od právní moci jiného rozhodnutí) nejpozději každé 3 měsíce je soudce, v příp. řízení na návrh stát. zástupce, povinen rozhodnout o tom, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští
 - neučiní-li tak, musí být obviněný z vazby neprodleně propuštěn, a to příkazem k propuštění z vazby, proti němuž není přípustný opravný prostředek (§ 73b odst. 6)
 - v příp. řízení musí stát. zástupce podat návrh na vydání rozhodnutí soudce o dalším trvání vazby tak, aby byl soudu doručen nejpozději 15 dnů před uplynutím uvedené lhůty 3 měsíců
 - →zřejmě jen pořádková lhůta (srov. oproti tomu § 47 odst. 4 z. mládeže)
 - od právní moci rozhodnutí o dalším trvání vazby pak započne běh další 3měsíční lhůty pro nové rozhodnutí o vazbě obviněného (§ 72 odst. 1)
 - →četnost limitována maximální celkovou přípustnou dobou trvání vazby viz § 72a odst. 1, 2
- řízení před soudem →zvláštní a samostatně běžící lhůta v § 72 odst. 3
 - soud je povinen nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy u něj byla podána obžaloba proti obviněnému, který je ve vazbě, nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení nebo přikázání věci obviněného (srov. např. § 39 z. mládeže, § 24 odst. 1, 25), který je ve vazbě, rozhodnou, zda se obviněný ponechává i nadále ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští; jinak musí být neprodleně propuštěn
 - →pokud tak učiní až po podání obžaloby soud, je povinen postupovat přiměřeně dle § 72 odst. 1, tzn. v pravidelných 3m intervalech s respektem k § 72a odst. 1, 2

- 3 měsíční lhůta skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřízeným soudem
 - rozhodne o ponechání/propuštění tento nadřízený soud, kdy soud I. st. je při předložení spisu povinen nařízený soud na tuto skutečnost upozornit § 72 odst. 4
- Celková doba vazby v tr. řízení nesmí přesáhnout (§ 72a odst. 1)
 - 1 rok, je-li vedeno tr. stíhání pro přečin
 - 2 roky – pro zločin
 - 3 roky – pro zvlášť závažný zločin
 - 4 roky – pro zločin, za který lze podle TZ uložit výjimečný trest
 - + → § 72a odst. 2 → nepřekročitelné limity trvání vazby se ještě rozdělují:
 - 1/3 z celkové doby připadá na přípravné řízení (tzn. vazba v příp. řízení může trvat nejvýše 4/8/12/16 měsíců)
 - 2/3 na řízení soudní
 - → jestliže tyto doby uplynou, obviněného je třeba ihned propustit na svobodu
 - → tyto limity nelze navzájem přesunovat, dočerpávat atd...
 - → rozhodující je aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku (16/2003)
 - → došlo-li v průběhu řízení najevo, že stíhaný skutek je jiným TČ a vzhledem k tomu délka vykonané vazby přesáhla stanovenou dobu → musí být obviněný neprodleně propuštěn
 - lhůty neplatí, kdy již byl vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen za zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3) k Nep TOS (§ 72b)
 - tato doba od vyhlášení rozsudku do nařízení výkonu se nezapočítává do celkové doby trvání vazby § 72a odst. 1
- Doba vazby se počítá od dne
 - kdy došlo k zadržení nebo zatčení
 - příp. kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k omezení osobní svobody
 - X samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení se počít doba trvání vazby, o níž bylo rozhodnuto
 - např. v řízení o dovolání (§ 265l odst. 4, 265o odst. 2)
 - stížnosti pro porušení zákona § 275 odst. 3
 - vazba v řízení dle z. o MJS srov. § 72a odst. 5
- do lhůt trvání vazby je třeba z hlediska max. přípustné délky započítat veškerá omezení osobní svobody obviněného v průběhu řízení v téže trestní věci, bez ohledu na to, zda vyústila v jeho vzetí do vazby či nikoliv (19/2005)

Rozhodnutí o vazbě

- § 74 odst. 1 → taxativní výčet těchto rozhodnutí formou odkazu na ust. § 68, 69, 71, 71a, 72, 72a odst. 3, 73 a 73a
- forma usnesení, proti němuž je přípustná stížnost
- zásadně nemá odkladný účinek
 - výjimka – stížnost stát. zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a stížnost stran proti rozhodnutí o případnutí peněžitě záruky státu
 - byl-li stát. zástupce při vyhlášení přítomen, má jeho stížnost odkladný účinek jen tehdy, byla-li podána ihned po vyhlášení rozhodnutí (o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku nemá státním zástupcem podaná stížnost odkladný účinek, i když podal také odvolání proti rozsudku § 74 odst. 2)
- § 146a odst. 1 písm. a)
 - pokud dle z. o vazbě v příp. řízení rozhoduje stát zástupce, pak o případné stížnosti rozhoduje soud
- charakter rozhodnutí o vazbě nemá usnesení o propuštění zadržené osoby na svobodu (29/1984)
- Vazební zasedání
 - § 73d 73g
 - = forma soudního jednání, která je určena k rozhodování o vazbě v těch případech, kdy o vazbě obviněného nemohlo být rozhodnuto v hl. líčení nebo ve veřejném zasedání (§ 73d odst. 1)
 - zasedání soudu (v příp. řízení jej koná soudce), jehož se účastní obviněný (odmítne-li účast, pak se nekoná), obhájce a stát. zástupce
 - účast obhájce a stát. zástupce není nutná (§ 73f odst. 2)
 - účel – poskytnou možnost obviněnému, aby se vyjádřil k důvodnosti své vazby
 - obligatorně
 - vždy, rozhoduje-li soud o vzetí obviněného do vazby (neplatí, jestliže se v soudním řízení o vzetí do vazby rozhoduje v hl. líčení nebo ve veřejném zasedání - § 73d odst. 2)
 - v ostatních případech → podmíněno konání hl. výslovnou žádostí obviněného
 - nemusí se konat, i když o to požádá § 73d odst. 3
 - soud může i sám nařídit konání, pokud má za potřebné vyslechnout obviněného pro účely rozhodnutí o vazbě
 - nekoná jej NS v řízení o stížnosti pro porušení zákona v řízení o odvolání

Změna důvodů vazby

- OČTŘ jsou povinny zkoumat, zda důvody vazby ještě trvají nebo zda se nezměnily a zda nelze vazbu nahradit některým z opatření uvedených v § 73 a 73a
- jsou pak povinny přihlížet také k tomu
 - zda ponechání obviněného ve vazbě vyžaduje obtížnost věci nebo jiné závažné důvody, pro které nelze tr. stíhání skončit, a zda by propuštěním obviněného na svobodu nebylo zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu tr. stíhání § 71 odst. 1
 - → soudce/soud tak činí
 - v příp. řízení v rámci rozhodování o stížnosti proti rozhodnutí stát. zástupce o vazbě (§ 146a odst. 1 písm. a)
 - v případech, kdy stát. zástupce nevyhoví žádosti obviněného o propuštění z vazby
 - při rozhodování o návrhu stát. zástupce na rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě
 - při změně vazebních důvodů (při jejich rozšíření)
- pomine-li důvod vazby či je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu tr. stíhání nepovede k uložení NEP TOS a nejsou zde dány okolnosti předvídané v § 68 odst. 3,4 → musí být ihned propuštěn na svobodu
- obviněný má právo kdykoli po právní moci rozhodnutí o svém vzetí do vazby žádat o propuštění na svobodu § 71a → musí být o jeho žádosti bez zbytečného odkladu (pořádková lhůta) rozhodnuto
 - v příp. řízení → může vyhovět stát. zástupce § 73b odst. 2 → nevyhoví-li je povinen do 5 pracovních dnů od jejího doručení předložit k rozhodnutí soudu (pořádková lhůta; příslušnost soudu viz § 26)
 - byla-li zamítnuta, může opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci zamítnutí/dalším trvání vazby
 - za tuto žádost se považuje též návrh na přijetí některého opatření nahrazujícího vazbu § 71a

Nahrazení vazby § 73, 73a

- záruka za další chování obviněného, písemným slibem obviněného, dohledem probačního úředníka, peněžitá záruka
 - + z. mládeže – umístění do péče důvěryhodné osoby
- zákl. podmínka
 - existence okolností odůvodňujících vzetí obviněného do vazby, popř. odůvodňujících její další trvání
- Vazba úteková nebo předstízná může být nahrazena
 - 1. zárukou zájmového sdružení občanů (§ 3 odst. 1) anebo důvěryhodné osoby
 - za další chování obviněného
 - a zajistí-li, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, stát. zástupci nebo policejnímu orgánu,
 - a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu
 - § 73 odst. 1 písm. a)
 - + orgán rozhodující o vazbě považuje tuto náhradu vazby vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji
 - 2. písemným slibem obviněného, že povede řádný život
 - zejména, že se nedopustí další trestné činnosti
 - na vyzvání se dostaví k soudu, stát. zástupci nebo polic. org.
 - vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu
 - a splní povinnosti
 - a dodrží omezení, které mu uloží
 - § 73 odst. 1 písm. b)
 - + orgán rozhodující o vazbě považuje tuto náhradu vazby vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji
 - 3. dohledem probačního úředníka
 - jestliže s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávané věci lze tímto opatřením dosáhnout účelu vazby
 - § 73 odst. 1 písm. c), § 73 odst. 3
 - → v těchto třech případech v případě rozhodování
 - zda ponechat obviněného na svobodě pomocí nahrazení
 - v příp. řízení tak může učinit pouze soudce (§ 2 odst. 9, 26, 73b odst. 3 a v řízení před soudem soud (senát/samosoudce)
 - zda propustit s nahrazením v příp. řízení → oprávněn stát. zástupce
 - → sankce nesplnění povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby
 - trvají-li i nadále důvody vazby, lze znovu rozhodnout o vzetí obviněného do vazby
 - oprávněn rozhodnout soud a v příp. řízení na návrh stát. zástupce soudce (§ 73b odst. 4)
 - Uložení předběžného opatření § 73 odst. 1 písm. d)
 - 9 taxativně vyjmenovaných zákazů jednání v § 88d – 88l
 - může uložit v řízení před soudem předseda senátu, v příp. řízení v závislosti na jejich povaze soudce/stát. zástupce
 - druhy
 - zákaz styku s určitými osobami
 - zákaz vstupu do obydlí
 - zákaz návštěv nevhodného prostředí
 - zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě

- zákaz vycestovat do zahraničí
- zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti
- zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky,)z
- zákaz hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek
- zákaz konkrétně vymezené činnosti, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování trestné činnosti
- Peněžitou zárukou § 73a
 - s výjimkou stíhání pro TČ taxativně uvedené v § 73a odst. 1 ve vztahu k tzv. předstížené vazbě § 67 písm. c)
 - může přijmout od obviněného nebo i od jiné osoby (ta musí být před jejím přijetím seznámena s podstatou obvinění a se skutečností odůvodňujícími vazbu)
 - orgán rozhodující o vazbě na návrh obviněného (popř. jiné osoby, která nabízí složení záruky) nejprve rozhodne (usnesením)
 - bud, že přijetí peněžitě záruky je přípustné →současně určí výši peněžitě záruky v odpovídající hodně od 10.000 Kč, způsob jejího složení, nebo
 - že (návrh) peněžit záruky nepřijímá
 - až potom, co je kauce v určené výši složena, lze rozhodnout (usnesením), že se obviněný
 - ponechává na svobodě nebo propouští z vazby na svobodu
 - orgán rozhodující
 - v řízení před soudem – soud
 - v příp. řízení o ponechání na svobodě– pouze soudce (§ 2 odst. 9, § 26, 73b odst. 1), o propuštění – i stát. zástupce
 - xxx malé písmo str. 332
- v souvislost s uložením některého opatření nahrazujícího vazbu může orgán rozhodující o vazbě
 - uložit obviněnému současně omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí (§ 73 odst. 4 – 6, 73a odst. 3)
 - uložit obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, nebrání-li mu v tom důležité důvody
 - srov. § 73 odst. 3, 4
- rozhodnutí o nahrazení vazby jsou rozhodnutí →tzn. přípustná stížnost § 74
- náhrada koluzní vazby
 - zásadně není možná žádným z výše uvedených mírnějších procesních prostředků
 - výjimka v z. mládeže →umístění do péče důvěryhodné osoby

Řízení ve věcech mladistvých

- vazba mladistvého
 - § 291 TR – řízení v trestních věcech mladistvých je upraveno zvláštním zákonem s tím, že pokud tento zvláštní zákon nestanoví jinak, postupuje se i v řízení v trestních věcech mladistvých podle příslušných ust. TR
 - mělo by být opatřením zcela výjimečným a striktně omezeným zákonem
 - i když by tu byly vazební důvody dle § 67 TR, směl by být obviněný mladistvý vzat do vazby jedině tehdy, jestliže by nebylo možné účelu vazby dosáhnout jinak
 - pokud je mladistvý vzat d vazby, vždy je třeba písemně zdůvodnit, proč nebylo v konkrétní věci užito alternativy k vazbě
 - o zadržení nebo zatčení mladistvého a o jeho vzetí do vazby →třeba bez průtahů vyzkoušet osoby v § 70 TR + zákonného zástupce, PMS, OSPOD
 - + pokud je nad ním vykonávána ochranná výchova, tak i výchovné zařízení kde ji vykonává
 - umístěn odděleně od dospělých, totéž zadržení a výkon TOS § 51 z. mládeže
- trvání vazby
 - zákon omezuje délku trvání + zvláštní způsob rozhodování o jejím prodloužení !§ 41 z. mládeže
 - zásadně nemůže trvat déle než 2 měsíce
 - po uplynutí může být výjimečně prodloužena o další 2 měsíce za splnění podmínek:
 - nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů tr. stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu tr. stíhání
 - stíhán pro zvlášť závažné provinění →nemůže délka trvání vazby překročit 6 měsíců
 - může být výjimečně prodloužena o 6 m po uplynutí za stejných důvodů jako předchozí
 - k prodloužení může dojít jen jednou v přípravě řízení a jednou v řízení před soudem
 - tzn. vazba může být max. 18 měsíců
 - odlišnosti o způsobu rozhodování o dalším trvání vazby
 - rozhoduje v příp. řízení soudce OS pro mládež na návrh stát. zástupce (srov. § 73b odst. 2 z. mládeže)

- návrh je povinen doručit stát. zástupce tomuto soudu nejpozději 15 před skončením stávající lhůty trvání vazby a stejně je povinen postupovat i tehdy, jestliže v době kratší než 15 dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu → prekluzivní lhůta (srov. § 47 odst. 4 z. mládeže)
- pokud je věc ve stadiu soudního řízení
 - rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednávat nebo který věc již projednává
 - v I. st. OS pro mládež § 16 TŘ → nadřízený KS pro mládež
 - v I. st. KS pro mládež § 17 TŘ → vrchní soud pro mládež
 - návrh je povinen předseda senátu doručit nadřízenému soudu pro mládež také nejpozději 15 dnů před skončením lhůty
- jestliže doba trvání vazby skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nařízeným soudem pro mládež
 - není speciální úprava, uplatní se § 72 odst. 4 TŘ
 - může nadřízený soud učinit bez návrhu (12/2005)
- xxx str. 336
- Nahrazení vazby jiným opatřením
 - instituty nahrazující vazbu v TŘ § 73, 73a + umístění v péči důvěryhodné osoby § 50 z. mládeže
 - na instituty dle TŘ se uplatní obecná ustanovení v TŘ
 - umístění v péči důvěryhodné osoby:
 - Mladistvý, u něhož jsou dány důvody vazby, může být místo vzetí do vazby věřen do péče důvěryhodné osoby, jestliže
 - taková osoba je ochotná a schopná se ujmout péče o něho a dohledu nad ním, písemně se zaváže, že bude o mladistvého pečovat a převezme odpovědnost za to, že se mladistvý na předvolání dostaví k orgánu činnému dle tohoto zákona a splní i další podmínky, které určí soud,
 - mladistvý souhlasí s tím, že bude svěřen do její péče, písemně se zaváže, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky stanovené soudem pro mládež
 - → jestliže nesplní své závazky (důvěryhodná osoba či mladistvý) rozhodne orgán rozhodující o vazbě na návrh mladistvého, důvěryhodné osoby, v jejíž péči se mladistvý nalézá nebo i bez návrhu, že tuto osobu i mladistvého zproští přijatých závazků, a dále buď určí jinou důvěryhodnou osobu k umístění do její péče za uvedených podmínek, nebo přijme jiné opatření, není-li to možné rozhodne o vazbě mladistvého
 - je možné i v případě koluzní vazby
 - při jejich výkonu musí být respektovány obecné principy z. mladistvý
 - zejména § 3 odst. 4, § 41 odst. 1 z. mládeže při postupu OČTŘ
 - § 46 odst. 2 zvláštní informační povinnost
 - § 42 odst. 2 již v průběhu zadržení mladistvého je vždy nutno zabezpečit, aby mladistvý měl obhájce
- výkon zadržení
 - mladistvý, který nedovršil v době zadržení 18 rok svého věku, musí být umístěn odděleně od dospělých § 51 odst. 1 z. mládeže
 - výjimky
 - jsou možné, ale jen v případech, kdy mladistvý nemůže být zadržen na místě určeném pro výkon zadržení mladistvých vzhledem k nutnosti zajistit jeho bezpečnost nebo bezpečnost jiných osob, nebo není k dispozici dosažitelné místo pro zadržení mladistvých

Zvláštní případy vazby v řízení extradičním (z. mjs)

- průvozní vazba § 143
- předběžná vazba § 94, 106 nebo 206 MJS
- uznávací vazba § 303, 454 MJS
- vazba v řízení o mimořádných opravných prostředcích § 276, 282 odst. 2, 265o odst. 2
- soudní praxe (7/1996) → připouští také vazbu ve stadiu vykonávacího řízení z důvodu ust. § 67 písm. a)
 - X jinak je vazba přípustná jen ve stadiu tr. stíhání, tj do právní moci meritorního rozhodnutí

Započítání doby strávené ve vazbě do uloženého trestu

- § 92 TZ
- není-li to možné, přihlédne se k tomu při stanovení druhu a výměry trestu

Náhrada škody, která vznikla nezákonnou vazbou

- z. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným postupem (z. č. 82/1998)

18. Dokazování obecně

- cílem každého trestního řízení je zjistit, jestli se skutek stal, jak se stal a jestli ho spáchal náš obviněný → předpokládá se, že musíme provést rekonstrukci toho, co se stalo → to se děje pomocí dokazování (nedílná a zásadní součást)
- **DOKAZOVÁNÍ** = zákonem stanovený postup orgánů činných v TŘ a dalších subjektů, jehož úkolem je umožnit poznat skutečnosti důležité pro rozhodnutí
 - obsahem = fáze dokazování:
 - vyhledání důkazů (např. jestli tam byl svědek)
 - zajištění (např. předvolání, předvedení)
 - provedení (např. výslech)
 - vyhodnocení
- **DŮKAZNÍ PRÁVO** = souhrn právních norem upravujících postup při dokazování
- **PŘEDMĚT DŮKAZU** = skutečnost, kterou potřebujeme objasnit
- **DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK** = **METODA/způsob/postup, jakým zjišťujeme poznatky o předmětu důkazu**
 - např. výslech svědka, znalecký posudek, přečtení listinného důkazu, ohledání
 - často spojeno s hmotným substrátem (např. listinný důkaz musí být na listině, znalecký posudek je spojen se znalcem apod.) = **PRAMEN/NOSITEL DŮKAZU**
 - jeho **vytýčením získáváme DŮKAZ** = výsledek/poznatek/informace, kterou jsme získali
- **DŮKAZ** = informace, kterou jsme získali pomocí **DŮKAZNÍHO PROSTŘEDKU o PŘEDMĚTU DŮKAZU**
- příklad: zjišťujeme, jestli Pepa bodl Jirku
 - viděla to paní Konvičková? = vyhledání důkazu
 - předvoláme ji = zajištění
 - vyslechneme ji = provedení
 - vyhodnocení
- úzce spojeno se **ZÁSADOU VYHLEDÁVACÍ** = povinnost orgánů činných v trestním řízení vyhledat a objasňovat důkazy (subjekty dokazování jsou ale i obviněný, poškozený, zúčastněná osoba, ...)
- to, že důkaz nic nepřinesl, neznamená, že ho neprovedeme
 - svědek si nic nepamatuje
- **ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ ZÁKONNÝM ZPŮSOBEM**
 - v souvislosti s dokazováním nejčastěji vzniká otázka, jestli orgány postupovaly v souladu s TŘ, a tedy jestli zásada byla dodržena
 - okolnosti nezákonného dokazování a jeho důsledky TŘ moc neupravuje (jen nezákonné donucení a hrozba = jedna z nejhrubších porušení = **NEÚČINNÝ DŮKAZ**, který nelze použít, ledaže bychom ho použili proti tomu, kdo ho takto nezákonně získal)
 - vždy musíme řešit, jestli se jedná o:
 - 1) přípustný prostředek
 - 2) zajištěný zákonným způsobem
 - 3) provedený zákonným způsobem
 - → jedna odpověď NE = problém = **NEZÁKONNOST**
 - důsledky:
 - **a) ABSOLUTNÍ DŮKAZNÍ NEÚČINNOST** = důkaz v daném řízení nelze použít
 - napravit můžeme jen tím, že důkaz zopakujeme, pokud to jde
 - např. výslech svědka → poučení nezákonným způsobem (chybí poučení o právu odepřít výpověď)
 - **b) RELATIVNÍ DŮKAZNÍ NEÚČINNOST**
 - ne příliš časté
 - neúčinnost můžeme dodatečně (ex post) změnit
 - např. výslech advokáta/lékaře s povinností mlčenlivosti → ex post může dojít k dání dodatečného souhlasu k prolomení mlčenlivosti
 - **c) nebyl proveden zcela v souladu se zákonem, ale jedná se o nesoulad, který není marginální**
 - např. nedojde ke zjištění majetkových poměrů svědka, které by zjištěny měly být
 - **ZÁKONNOST DŮKAZU**
 - **ZÁKONNÝ DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK**
 - § 89 odst. 2 TŘ (**nesprávně používaný termín důkaz**) = demonstrativní výčet důkazních prostředků – např. výslech svědka, znalecký posudek, ohledání, ...
 - obecné vymezení = **vše, co může přispět k objasnění věci** (vše, co je k tomu způsobilé)
 - **detektor lži (polygraf)**

- používá ho policie, ale jen z operativních důvodů (např. aby věděla jakou vyšetřovací cestou se má vydat)
- zkušený lhář ho dokáže obejít + může za lež označit i to, co je pravda, jen je člověk při výsledku nejistý
- podle stávající judikatury se jedná o **NEPŘÍPUSTNÝ DŮKAZNÍ PROSTŘEDEK**
- **pachová zkouška**
 - **PŘÍPUSTNÝ**, pokud je provedený podle **spolehlivé metodiky**
 - *např. na místě činu najdeme předmět, který určitě držel v ruce pachatel a sejmeme otisk pachové stopy (pachová stopa prý zůstává na předmětu i pokud ho hodíme do vody nebo projde ohněm) + sejmeme pachovou stopu z podezřelého → teď přichází na řadu pejsci, díky kterým toto můžeme realizovat (pes očichá pachovou stopu z místa činu a následně se provede kolem min. 5 srovnávacích plechovek se stopou (1 stopa je podezřelého) → když pozná stejný pach, tak si u té nádoby lehne nebo zašteká*
 - provádí se několikrát nebo i s různými psy
 - pes se může otestovat i tak, že dáme 5 plechovek, z nichž ani jedna není správná
 - nepřímý důkaz, ale v některých případech se používá
- **ZÁKONNÝ ZPŮSOB**
 - nesmí být získán nezákonným donucením nebo hrozbou
 - spojeno se zásadou *nemo tenetur se ipso accusare* = nikdo nesmí být nucen k sebeobviňování
 - způsoby: domovní prohlídka, odposlechy, prostorové odposlechy, ...
 - pokud je získán v rozporu se zákonem, tak je neúčinný
 - např. kauza Rath:
- **ZÁKONNÉ PROVEDENÍ**
 - tzv. doktrína plodů z otráveného stromu
 - původ v anglosaském právu (konkrétně americkém právu)
 - je běžné, že nositelé a důkazní prostředky na sebe navazují (osoba A řekne, že to kromě ní viděla i osoba B, takže osoba B bude taky svědek; domovka vede k PC apod.)
 - pokud už první důkaz byl získán nezákonně, tak i ty další, na které se přišla díky tomuto jsou nezákonné nebo ne (např. výpověď svědka A byla provedena nezákonným způsobem → výpověď svědka B byla sice provedena zákonným způsobem, ale vyrostla na otráveném A, takže je taky otrávená, a tedy nezákonná)
 - podle ústavního soudu se ale v kontinentálním právu (v ČR) neuplatňuje v této ryzí podobě
 - navazuje na judikaturu ESD
 - *Gevgen proti Německu: Byl unesen syn bankéře a německé policii se podařilo zajistit podezřelého. Policisté věřili, že unesený je naživu a logicky se domnívali, že mu hrozí nebezpečí. Gevgen mlčel a policisté se uchýlili k hrozbě násilí, on se tedy podvolil a prozradil, kde se unesený nachází, ale když policisté přišli na to místo, tak už byl unesený mrtvý.*
 - nebyl spor o tom, že výpověď byla neúčinná, protože byla provedena pod hrozbou násilí, ale o to, jestli se dá tělo použít jako důkaz, protože bez nezákonné výpovědi by tělo nenašli
 - ESLP – přímo to navazuje na hrubou nezákonnost a i plod (tělo) je nezákonný
 - dá se tedy uplatnit jen v omezených případech – řešíme:
 - k jaké nezákonnosti došlo
 - +
 - jaká je souvislost mezi nezákonností a sekundárním důkazem
 - např.
 - domovka bez povolení soudce = doktrína
 - zapomenuté poučení o možnosti nevypovídat, svědek označí dalšího svědka, kterého následně vyslechneme = NE

- **ROZSAH DOKAZOVÁNÍ**

- symptomatické pro evropský soudní proces
 - plyne to ze zásady materiální pravdy a zásady vyhledávací
 - vyžadování co nejlepšího a nejrozsáhlejšího objasnění skutku
 - postupně se ale objevují instituty jejichž cílem je zjednodušení a zkrácení dokazování
 - **prohlášení viny**
 - **dohoda o vině a trestu**
 - → omezuje se tímto rozsah dokazování
- obecně se dokazují **skutečnosti důležité pro rozhodnutí**
- 1) OKOLNOSTI DŮLEŽITÉ PRO ROZHODNUTÍ VE VĚCI SAMÉ = všechny okolnosti týkající se skutku, který je předmětem
 - např. jak proběhl skutek, jaký byl následek, okolnosti zavinění, okolnosti vylučující protiprávnost
- 2) OKOLNOSTI POTVRZUJÍ/VYVRACENÍ, ŽE PACHATELEM JE OBVINĚNÝ
- 3) OKOLNOSTI PODSTATNÉ PRO POSOUZENÍ, ZDA NEZANIKLA TRESTNOST
 - např. promlčení
- 4) OKOLNOSTI ROZHODNUTÍ O SANKCI
 - např. trestní minulost, duševní stav, finanční situace
- 5) OKOLNOSTI ROZHODNUTÍ O ADHÉZNÍM NÁROKU POŠKOZENÉHO
 - např. vydání bezdůvodného obohacení, náhrada škody
- 6) OKOLNOSTI VEDOUcí K TRESTNÉ ČINNOSTI nebo UMOŽŇUJÍCÍ JEHO SPÁCHÁNÍ
 - reálně ale většinou na tuto oblast není tolik času
- 7) OKOLNOSTI DŮLEŽITÉ PRO POSTUP V ŘÍZENÍ
 - záleží na nich to, jak v řízení budeme postupovat
 - např. splnění vazebních důvodů, odročení, přerušení stíhání, právo odepření výpovědi svědka

- **DĚLENÍ DŮKAZŮ**

- 1) podle vztahu k předmětu obvinění
 - a) **USVĚDČUJÍCÍ**
 - b) **ZPROŠŤUJÍCÍ**
 - některé důkazy mohou být částečně usvědčující a částečně zprošťující (např. výpověď dokazuje, že obžalovaný někoho vydíral, ale popírá, že by měl zbraň)
- 2) podle vztahu k prameni důkazního prostředku
 - a) **PŮVODNÍ** = získaný z pramene nejbližšího dokazované skutečnosti
 - např. výpověď svědka, který danou situaci přímo svými smysly vnímal (my všichni jsme teď přímým svědkem toho, co tu Ščerba plácá a naše výpověď by tedy byla původním důkazem)
 - b) **ODVOZENÝ** = získaný ze zprostředkovaného zdroje
 - např. výpověď svědka, kterému o dané situaci někdo řekl = tzv. ušatá svědectví (pokud doma řekneme, co se stalo na přednášce, tak výpověď rodičů bude odvozená)
 - **ZÁSADA BEZPROSTŘEDNOSTI** = soud má při svém rozhodování vycházet primárně z původních důkazů
- 3) podle vztahu k dokazované skutečnosti (předmětu důkazu)
 - a) **PŘÍMÝ** = důkaz přímo potvrzující/vyvracející danou skutečnost
 - např.
 - otázka: Bodl obžalovaný poškozenou nožem a pokud ano, tak kolikrát? – „Já jsem viděl, jak Franta čtyřikrát bodl Vlastu, a ještě na ní plivnul!“
 - alibi
 - b) **NEPŘÍMÝ** = důkaz prokazující jinou skutečnost, z níž ale vyvodíme tu danou skutečnost
 - např.
 - svědek dosvědčí, že v době činu viděl obviněného v blízkosti = potvrzení přítomnosti obviněného v době činu na místě činu, což nám pomůže, ale samotné to nestačí
 - otisky prstů, DNA, pachové stopy, ...
 - to, že moje otisky prstů jsou na sekeře znamená jen to, že jsem ji držel v ruce, ale už nedokazuje, jestli jsem ji použil k sekání dřeva nebo tchyně
- může být:
 - původní, nepřímý
 - „manželka mi řekla, že viděla Frantu, jak Vlastu bodl“ = odvozený, přímý
 - prokážu, že jsem byl jinde je zpravidla důkaz = přímý zprošťující
- pokud máme k dispozici alespoň 1 **PŘÍMÝ USVĚDČUJÍCÍ DŮKAZ**, tak to **stačí k odsouzení**
- nepřímé důkazy jsou častější
 - 1 **NEPŘÍMÝ DŮKAZ** nemůže vést k usvědčení

- ale i řetězec nepřímých důkazů může vést k odsouzení
 - někdy stačí i 2, ale většinou více
 - musí na sebe navazovat = tvořit řetězec
- např.
 - svědectví o tom, že se obviněný pohyboval v době vraždy na místě
 - neshody mezi obviněným a poškozenou
 - pořízení zbraně
 - balistická zkouška o tom, že tato zbraň byla zbraní vražednou
 - → všechno jsou to nepřímé důkazy, ale dohromady tvoří logický řetězec

19. Jednotlivé důkazní prostředky: výpověď obviněného a svědka

Výpověď svědka

- SVĚDEK = osoba odlišná od orgánů činných v trestním řízení a od stran trestního řízení + osoba, která vlastními smysly vnímá okolnosti podstatné pro trestní řízení
- je nezastupitelnou osobou (rozdíl oproti znalci)
- každý svědek má **povinnost**:
 - **dostavit se k výslechu** – bezvýjimečná povinnost se dostavit
 - **vypovídat** – výjimky:
 - **1) zákaz výpovědi (§ 99 TR)**
 - výpověď ohledně **utajované informace** (zákon o utajovaných informacích)
 - výjimka: zbavení povinnosti mlčenlivosti příslušným orgánem
 - výpověď o okolnostech, na které se vztahuje **povinnost mlčenlivosti**
 - a) zákonem uložená – lékaři, advokáti, notáři
 - b) zákonem uznaná – typicky zpovědní tajemství
 - → výslech je možný, pokud je osoba zbavena mlčenlivosti (např. lékař o zdravotním stavu pacienta, pokud ho pacient mlčenlivosti zproští)
 - orgány činné v TR ho nesmí vyslechnout
 - **2) právo odepřít výpověď (§ 100 TR)**
 - odst. 1: je-li svědek ve vztahu k obviněnému **osobou blízkou**
 - může odepřít výpověď jako **celek**
 - odst. 2: způsobení **nebezpečí trestního stíhání** sobě nebo osobě blízké
 - může odepřít výpověď **jen v té části**, kterou by trestání stíhání způsobila (obtížné posuzování)
 - **OSOBA BLÍZKÁ** = taxativně vyjmenované druhy příbuzných (**manžel, druh, registrovaný partner, sourozenci**) + příbuzní v pokolení přímém, osoby v příbuzenském nebo obdobném poměru, které by právem **újmu druhého pociťovali jako újmu vlastní** (tety, strejdové, tchyně apod. – záleží na kvalitě příbuzenského vztahu + partneři, přátelé)
 - **PRŮBĚH SVĚDECKÉ VÝPOVĚDI**
 - **předvolání, případně předvedení nebo uložení pořádkové pokuty**
 - před soudem:
 - **zjišťujeme osobní údaje**
 - **poučovací část**
 - relativně široká práva svědka, proto se dává papír
 - ústní poučení o základních věcech
 - právo odepřít výpověď
 - význam svědecké výpovědi
 - trestní následky křivé výpovědi, popř., křivého obvinění
 - možnost poskytnutí svědecké ochrany (např. organizovaný zločin, pokud existuje riziko nebezpečí pro svědka – zákon na ochranu svědka)
 - právo žádat svědečné
 - **monologická část**
 - vytyčíme o čem chceme, aby svědek povídal
 - necháme ho mluvit
 - usměrňujeme jen, pokud odbíhá od tématu
 - **dialogická část**
 - klademe otázky
 - možnost klást otázky stranami (esetko, obhajoba)
 - pokud by obhajoba nedostala prostor klást otázky, tak dochází k porušení práva na spravedlivý proces (judikatura ESLP + ÚS dovoluje za speciálních podmínek výslech svědka bez účasti obhajoby, ale je to pouze výjimka za splnění přísných podmínek)
 - § 101b TR – pokud je poškozený svědkem v případě sexuálního násilí, obchodu s lidmi apod., tak je možné klást otázky pouze prostřednictvím vyslychajícího (aby obhajoba nestresovala svědka nepřiměřenými otázkami)
 - svědci mladší 18 let – zvláštní režim výslechu v případě, že je vyslycháme o okolnostech, jejichž ožívání by mohlo mít negativní následky na jejich psychiku (typicky sexuální nebo násilné delikty) – § 102 TR

- u výsledku musí být přítomen pracovník OSPODu nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže (např. zkušený pedagog) – nelze ho nahradit jinak
 - může být přibrán rodič – pouze možnost, ne povinnost (rodič na to nemá právo)
 - jeho přítomnost může být prospěšná – rodič dítě uklidní, podpoří
 - v jiných případech může být závadným faktorem – např. sexuální delikt v rámci rodiny (podezřelým je příbuzný a rodič je v konfliktu zájmů nebo se dítě může před rodičem stydět)
 - výslech se nahrává na videozáznam, který může být přehrán u soudu, čímž se nahradí výslech před soudem
- **PODÁNÍ VYSVĚTLENÍ**
 - když policie teprve vyšetřuje čin a zjišťuje, jestli má zahájit trestní stíhání – svědek se vytěžuje formou podání vysvětlení
 - jen výjimečně je možné provést výslech svědka
 - ve fázi vyšetřování se často musíme spokojit s podáním vysvětlení
 - výsledek se zachycuje **ÚŘEDNÍM ZÁZNAMEM**
 - před soudem lze přečíst pouze a jen tehdy, když s tím strany (esetko a obviněný) souhlasí
 - **VÝSLECH SVĚDKA**
 - zaznamenává se do **PROTOKOLU**
 - pokud svědek zemře nebo se nemůže dostavit na jednání, tak soud přečte výslech svědka za splnění podmínek z § 211 TŘ (nechutné, technické, ale velmi důležité ustanovení!)

Výpověď obviněného (obžalovaného)

- obviněný má právo, ne povinnost vypovídat
- úkon je podobný výpovědi svědka
 - poučení o **právu odepřít výpověď bez dalšího**
 - nesmíme poučovat o trestních následcích křivého svědectví, protože toho se dopustit nesmí
 - musíme ale poučit o trestních následcích křivého obvinění – v tu chvíli už odpovědný je
- **VÝPOVĚĎ OBŽALOVANÉHO**
 - na začátku hlavního líčení – obligatorně první úkon

20. Jednotlivé důkazní prostředky: odborné vyjádření a znalecký posudek

- = důkazní prostředky, ke kterým jsou potřebné odborné znalosti
- musí nastoupit i v případě, kdy osoby v řízení mají potřebné znalosti

Odborné vyjádření

- používá se ve větší míře
- **méně formální důkaz** – listinná forma
- **může podat kdokoli, kdo má potřebné znalosti** (nevyžaduje se kvalifikovaný okruh lidí)
- např. TČ poškození cizí věci – pachatel v dobré náladě poškodil zaparkované auto
 - potřebujeme zjistit škodu → zadáme to automechanikovi
- nebo např. balistika, daktyloskopie
 - poskytuje specializovaný útvar PČR – OKTE

Znalecký posudek

- případy **složitějších otázek**
- **pokud pro složitost posuzované otázky není dostatečné odborné vyjádření** – přibereme znalce
- posudky vypracovává:
 - **ZNALEC zapsaný v seznamu znalců**
 - **ZNALECKÁ KANCELÁŘ** (§ 109a TŘ) = instituce složená ze znalců
 - **ZNALECKÝ ÚSTAV** – vědecké pracoviště (v těžkých případech)
- zákon v určitých situacích přikazuje přibrat znalce
 - např. vyšetření duševního stavu (někdy i znalci 2 – rozumová a mravní vyspělost u mladistvých)
- většinou **znalce přibírá** už orgán činný v trestním řízení – **OPATŘENÍM**
 - určí se který znalec
 - vymezí se předmět
 - stanoví se otázky pro znalce
- **proti** přibrání je možné **vznášet námitky** – proti osobě znalce nebo formulaci otázek
 - rozhoduje o nich ten orgán, který ho přibral
- znalec zpracuje a předloží znalecký posudek v listinné podobě – **provedení ale probíhá VÝSLECHEM**
 - výjimka: přečtení listiny, pokud znalec řekne, že odkazuje jen na svůj posudek a obě strany (eszetko i obhajoba) souhlasí
- je zcela běžné a v souladu se zákonem, aby si znalecký posudek opatřila některá ze stran trestního řízení (§ 89 odst. 2 TŘ)
 - musí se jednat o znalce ze seznamu znalců
 - znalec je následně před soudem vyslechnut
 - může se stát, že se sejdou **2 znalecké posudky na stejné téma, ale s jiným výsledkem**
 - znalec eszetka: obviněný byl v době činu schopný rozpoznat trestnost svého jednání a ovládnout ho
 - znalec obhajoby: obviněný nebyl v době činu schopný rozpoznat vůbec nic a nenašli bychom v tu dobu nepřítelnějšího člověka
 - → soud má 2 možnosti:
 - 1) oba posudky analyzuje z hlediska vědeckých metod a toho, co využil a co opomenul a následně jeden z nich vyhodnotí jako věrohodný a druhý jako nevěrohodný
 - 2) pokud není možná první možnost (oba posudky jsou velmi věrohodné), tak musí opatřit **REVIZNÍ ZNALECKÝ POSUDEK**

21. Zvláštní způsoby dokazování

- § 104a an. TŘ

Konfrontace

- sejdou se **protichůdné výpovědi** (např. výpověď 2 svědků – obviněný X poškozený)
- pokud si orgán není schopen vyhodnotit věrohodnost jen na základě souvislostí s ostatními důkazy
- až v případě, že byly obě osoby vyslechnuty
- zásadně probíhá až před soudem (výjimečně v přípravném řízení)
- PRŮBĚH:
 - nejdříve vypovídá jedna osoba, potom druhá
 - mohou jim být kladeny otázky
 - mohou si klást otázky i navzájem
- to, že 2 osoby vypovídají rozdílně nutně neznamená, že jedna z nich lže (může mít jen jedna horší paměť nebo každá má pravdu zčásti)
- zákon omezuje konfrontaci u osob mladších 18 let – je to možné pouze pokud je to výjimečně nutné
- zcela vyloučeno v případě poškozených mladších 18 let v řízení o sexuálních deliktech

Rekognice

- = **rozpoznání věcí nebo osob** (nejčastěji)
- jde o to, aby svědek, který svými smysly vnímal nějakou osobu, ji rozpoznal znovu mezi figuranty
- PRŮBĚH:
 - svědka nejprve vyslechneme k věci + chceme znát popis osoby
 - následně rekognice samotná – 2 podoby:
 - **1) in natura** – rozpoznávaná osoba je postavena mezi min. 3 další osoby, které jsou podobného vzezření → následně má svědek rozpoznat osobu
 - svědek může být v jiné místnosti a přes polopropustné sklo se dívat na osoby, často ale probíhá i klasicky face to face – **není předepsána podoba**
 - musí být **přítomna nezúčastněná osoba**
 - **2) podle fotografie**
- zásadně je neopakovatelným úkonem, ale může být opakována: nejprve podle fotografie a následně in natura (ale nemohou následovat bezprostředně po sobě)
- **účast na rekognici lze vynucovat** (identifikační úkon sloužící k vyřešení totožnosti a nic aktivního se po obviněném nevyžaduje)
- může jít také o **REKOGNICI HLASOVOU** = každá z představených osob musí říct větu
 - obviněného nemůžeme nutit, aby něco pronesl, protože to už by bylo něco, co obviněný musí aktivně udělat a už by šlo o nucení k sebeobviňování (= *nemo tenetur se ipso accusare*)

Vyšetřovací pokus

- zjišťujeme, jestli určitá událost mohla nastat a jak mohla nastat
- umělé podmínky
- provádí se několikrát dokola, než dojde k cíli, který má být objasněn
- např. shazování figuríny ze skály, tak abychom si zjistili, jak holčička zemřela a jestli se mohla dostat do vody tak jak tvrdili ostatní; kuřata a slepý svědek v Případech 1. oddělení

Rekonstrukce

- znovupředvedení události
- sled úkonů, kdy se snažíme znovu přehrát, co a jak se stalo
- většinou obviněný ukazuje, jak to udělal
 - ověřuje se věrohodnost
- nelze vynucovat účast
- může být v rámci toho proveden vyšetřovací pokus

Prověrka na místě

- pokud je to potřeba
- provádí se za přítomnosti svědka nebo obviněného ověřit informace – dobrovolná účast
- vypracovává se protokol
- použijí se přiměřeně ustanovení o vyšetřovacím pokusu

22. Přípravné řízení: zahájení trestního stíhání

Stadia trestního řízení

- = určité časové úseky, ve kterých OČTŘ, popř. další orgány a osoby zúčastněné na řízení plní své úkoly s cílem dosáhnout účelu tr. řízení
- 5 stadií
 - přípravné řízení (předsoudní stadium tr. procesu)
 - úkol – připravit řízení před soudem
 - tzn. zjistit, zda podezření z TČ proti určité osobě je do té míry odůvodněno, aby byla podána obžaloba a věc byla odevzdána soudu, anebo zda je tu důvod pro jiné rozhodnutí, jiný postup
 - činí se ze tzv. neodkladné či neopakovatelné úkony
 - + další možnosti provádět důkazy v tomto řízení
 - pořádkové lhůty pro dobu vyšetřování dle TŘ
 - není veřejné (úkoly příp. řízení by mohly být jinak zmařeny obviněným či jinými osobami)
 - s výjimkami
 - výkon spravedlnosti až do podání obžaloby zabezpečuje stát. zástupce
 - hl. vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti,
 - může osobně provést kterýkoli vyšetřovací úkon i celé vyšetřování
 - obligatorně sám vyšetřuje některé TČ
 - rozhoduje o použití některých operativně pátracích prostředků
 - činí meritorní rozhodnutí
 - rozhoduje v některých případech o vazbě
 - předběžné projednání žaloby
 - podanou obžalobu přezkoumá předseda senátu a dle jejího obsahu a obsahu spisu posoudí, zda je ji nutno předběžně projednat v zasedání senátu nebo zda se může nařídit o ní hl. líčení (§ 185 odst. 1)
 - výsledek přezkoumávání
 - nařízení hl. líčení
 - vrácení věci stát. zástupci k došetření
 - postoupení jinému orgánu (např. příslušnému ke kárnému řízení) → tímto končí i tr. stíhání
 - zastavení tr. stíhání → končí tr. stíhání
 - nekoná se
 - v řízení před samosoudcem – srov. § 314c (samosoudce má prakticky stejná oprávnění jako soud v tomto stadiu)
 - hlavní líčení
 - nejdůležitější stadium tr. řízení →
 - mělo by zde být hl. dokazování a rozhodování
 - rozhodování o vině a trestu
 - nejširší míra uplatňování základních zásad tr. řízení
 - = jádro tr. řízení
 - soud
 - orgán meritorně rozhodující o skutku uvedeném v žalobním návrhu obžaloby podané stát. zástupcem
 - orgán, který konečně hodnotí důkazy provedené na základě ústnosti, bezprostřednosti a veřejnosti
 - přezkoumává obvinění obsažená v obžalobě zásadně za aktivní součinnost stran při dokazování
 - rozhodující orgán, nezávislý, vázán jen zákonem
 - odpovídá za správné a úplné zjištění skutkového stavu a zákonné rozhodnutí
 - objasňuje rozhodné skutečnosti svědčící jak v neprospěch, tak v prospěch obviněného
 - stát. zástupce
 - postavení strany
 - zpravidla provádí se souhlasem nebo na výzvu předsedy senátu důkazy, které podporují obžalobu
 - obžalovaný
 - strany zásadně provádějí důkazy samy § 215 odst. 2
 - končí
 - rozsudkem, kterým se obžalovaný uznává vinným nebo se obžaloby zprošťuje
 - zastavením tr. stíhání
 - přerušením tr. stíhání
 - postoupením věci
 - podmíněným zastavením tr. stíhání
 - schválením narovnání

- opravné řízení (řádné a mimořádné)
 - řádné – řízení odvolací
 - odvolání a stížnost
 - mimořádné
 - dovolání, stížnost pro porušení zákona, obnova řízení
 - kritériem mezi nimi → právní moc rozhodnutí
 - mimořádné – směřuje proti pravomocným rozhodnutím, tj. nezměnitelným (formální právní moc), závazným (materiální právní moc) a v závislosti na právní moci i vykonatelným
 - účel – náprava konkrétního nezákonného a nesprávného rozhodnutí v jednotlivé trestní věci
 - + zobecňování zkušeností s rozhodováním trestních věcí určitého druhu, vzájemná prověrka práce OČTŘ, sjednocování výkladu právních předpisů, sjednocování judikatury
 - jednotlivé prostředky se navzájem liší
- řízení vykonávací
- → pravidelný postup tr. řízení → v konečném výsledku tímto způsobem řízení nemusí probíhat
 - řízení může skončit v kterémkoli z těchto stádií
 - instituty zrychlení
 - zkrácené přípravné řízení
 - zjednodušené řízení před soudem
 - alternativní způsoby řešení

Přípravné řízení obecně

Účel a význam přípravného řízení

- reformovaný typ evropského kontinentálního procesu → existence předsoudního stadia tr. řízení → tzv. přípravné řízení
- legální definice § 12 odst. 10
 - zjednodušeně řečeno → přípravné řízení začíná od zahájení úkonů tr. řízení až do případného podání obžaloby, sjednání dohody o vině a trestu, návrhu na potrestání nebo jiného procesně relevantního úkonu, který má účinky zastavení tr. stíhání
- v průběhu příp. řízení mají být příslušnými orgány co nejrychleji v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro posouzení případu vč. osoby pachatele a následku TČ (§ 89 odst. 1, § 164 odst. 1)
- výsledek
 - podání obžaloby § 176
 - sjednání dohody o vině a trestu § 175a
 - trvalé či dočasně upuštění od dalšího tr. stíhání (§ 171 – 173, 179g, 307 a 309 TŘ, § 70 z. mládeže)
- obecný účel – náležitě zjistit TČ a spravedlivě potrestat jejich pachatele (§ 1 odst. 1)
 - X příp. řízení plní i určité zvláštní funkce
 - funkce rozhodovací
 - opatřit odkad pro rozhodnutí, zda má být podána obžaloba či zda má být od dalšího tr. stíhání upuštěno
 - funkce vyhledávací (zjišťovací)
 - vyhledání informací o spáchaných trestných činech
 - funkce zajišťovací (fixační)
 - zajištění důkazů a osoby obviněného pro budoucí tr. řízení před soudem
 - → X shromáždění a zajištění důkazů je limitováno účelem příp. řízení
 - tzn. v praxi jde o shromáždění a zajištění takových důkazů, které by nebylo možné provést v hl. líčení (např. pro jejich pomíjivost, potenciální hrozbu jejich poškození)
 - funkce odklonná
 - možnost vyhnout se obvyklému projednání věci v řízení před soudem a nahradit toto řízení jednoduššími procesními postupy → odklony v tr. řízení
- nutná rychlost tohoto stadia → pořádkové lhůty pro vyšetřování v TŘ
- chrání systém trestního soudnictví před zahlcením a nevinného občana před difamujícími účinky veřejného soudního řízení

Význam přípravného řízení

- předběžný charakter
- řízení před soudem se zahajuje na podkladě obžaloby a k ní připojených spisů příp. řízení
 - zkrácené přípravné řízení → řízení před soudem se koná na základě návrhu na potrestání a připojených materiálů
 - → výsledkem příp. řízení je tak určen v podstatě obsah a rozsah řízení před soudem

- soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu § 220 odst. 1
- Protokoly z příp. řízení
 - soud může provést důkaz předčtením protokolu o výsledku obviněného, svědka nebo znalce z příp. řízení, i kdyby jejich výslech byl možný
 - vzít zřetelné protokoly o výsleších těchto osob musí soud, pokud byl výslech proveden způsobem odpovídajícím TČ, i tehdy, když je sám vyslýchá
 - někdy nelze provést jinak než přečtením protokolu o provedení v přípravném řízení

Právní úprava přípravného řízení

- Dva časové úseky přípravného řízení
 - Postup před zahájením tr. stíhání
 - zahrnuje objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán TČ
 - § 158-159d
 - Vyšetřování
 - úsek od zahájení tr. stíhání do podání obžaloby, sjednání dohody o vině a trestu, atd...
 - § 160 – 179
 - → toto členění se týká pouze dvou (ze tří) forem přípravného řízení
 - standardního příp. řízení
 - rozšířeného příp. řízení
 - X zkrácené příp. řízení má zvláštní, odlišnou formu
- v příp. řízení se neuplatňují všechny základní zásady tr. řízení
 - → je neveřejné (tajné) → výjimky z neveřejnosti
 - procesní **nárok** obhájce být přítomen při vybraných vyšetřovacích úkonech již od zahájení tr. stíhání
 - vyšetřovací úkony, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení řed soudem (§ 165 odst. 2, 3)
 - X obviněnému policejní orgán může **umožnit** zúčastnit se vyšetřovacích úkonů § 165 odst. 1
 - procesní **nárok** osoby podávající vysvětlení na právní pomoc advokáta § 158 odst. 4
 - procesní **nárok** zmocněnce poškozeného a zúčastněné osoby být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jimiž se mají objasnit skutečnosti důležité pro uplatnění práv osob, které zastupuje a jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem
 - toto právo může být omezeno § 51 odst. 2
 - **právo** oběti, aby ji k úkonům tr. řízení a k podání vysvětlení doprovázel důvěrník § 21 odst. 1 z. o obětech
 - důvěrník nemůže zasahovat do průběhu úkonu a jeho účast lze výjimečně vyloučit
 - → neuplatňuje se zásada obžalovací
 - není to řízení sporné, kontradiktorní
 - → plné uplatnění zásady oficiality
 - např. dozví-li se policejní orgán o skutečnostech, které by mohly zakládat znaky TČ, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že TČ spáchala určitá osoba, zahájí tr. stíhání (s výjimkou postupu dle § 159a odst. 2, 3, 4 či § 159b odst. 1)
 - postupuje z vlastní iniciativy tak, aby byly co nejrychleji a v potřebném rozsahu vyhledány důkazy k objasnění všech základních skutečností důležitých pro rozhodnutí
 - institut dohody o vině a trestu
 - koliduje hl. se zásadou oficiality, vyhledávací, volného hodnocení důkazů, zásadou materiální pravdy
 - specifické zásady pro řízení ve věcech mladistvých
 - OČTŘ
 - povinny svoji činnost organizovat tak, aby účinně přispívaly k včasnosti a důvodnosti stíhání § 157
 - poskytnou obviněnému plnou možnost uplatnění práv obhajoby § 33 odst. 5
 - srov. § 164

Vztah přípravného řízení a hlavního líčení

- dva základní typy (teoretické modely) vztahu
 - silný typ přípravného řízení
 - jakousi „generální zkouška“ na hl. líčení
 - v hl. líčení se zpravidla pouze opakuji důkazy provedené v příp. řízení
 - již v přípravném řízení musí být věc objasněna ze všech hledisek, která soud potřebuje pro své rozhodnutí
 - účel příp. řízení → co nejúplnější a všestranné objasnění věci již v předsoudním stadiu řízení
 - kombinace se slabým hl. líčením

- slabý typ
 - kombinace se silným hl. líčením
 - rozsah dokazování v příp. řízení omezen
 - pouze okolnosti umožňující stanovit, zda podezření z TČ proti určité osobě je natolik odůvodněno, aby byla podána obžaloba a věci se zabýval soud, anebo zda je důvod pro jiné rozhodnutí
 - příp. řízení pouze pomocná úloha
 - účel – umožnit žalobci rozhodnutí, má-li podat obžalobu či nikoli
 - zpřísněné podmínky pro přenášení výsledků příp. řízení do hl. líčení
- u nás
 - hledání optimálního vztahu mezi těmito stádii
 - původně koncepce silného typu příp. řízení → postupně zeslabováno

Formy přípravného řízení

- Standardní
- Rozšířené – vyšetřování TČ o nichž koná řízení v I. st. krajský soud (§ 168 odst. 1)
- Zkrácené – řízení o nejméně závažných TČ a jeho smyslem má být vyhledat možné důkazy pro potřeby soudního řízení s cílem postavit obviněného v co nejkratší době před soud
 - předpoklady § 179a
- TŘ užívá pouze pojem zkrácené příp. řízení, rozšířené a standardní jsou pojmy nauky a aplikační praxe

Zahájení trestního stíhání

- § 160
- účel
 - zajistit neprodlené zahájení tr. stíhání v odůvodněných případech
 - zabránit zahájení tr. stíhání tam, kde pro to nejsou zákonné důvody
- je konkrétním výrazem zásady stíhání ze zákonných důvodů (§ 2 odst. 1)
- tr. stíhání se zahájí
 - nasvědčují-li prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán TČ, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, není-li důvod pro postup dle § 159a odst. 2 a 3 nebo § 159b odst. 1 nebo § 159b odst. 3 nebo § 159c
 - → tzn. podmínky pro zahájení
 - podnět k zahájení tr. stíhání
 - skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán TČ, odůvodňující dostatečně závěr, že jej spáchala určitá osoba
 - není to konečný závěr, postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti podobného závěru
 - podněty zakládající podezření ze spáchání TČ mohou být různého stupně věrohodnosti
 - podnět musí být pečlivě prošetřen
 - nedostatek okolností vylučujících zahájení
- tr. stíhání nelze zahájit
 - jsou-li tu okolnosti, které činí tr. stíhání nepřipustným (§ 11 odst. 1, § 159a odst. 2)
 - např. prezident republiky užil milosti či amnestie, tr. stíhání promlčeno atd...
- tr. stíhání nemusí být zahájeno, jestliže je to neúčelné (§ 159a odst. 3)
 - např. jestliže trest, k němuž může stíhání vést, je zcela bez významu vedle trestu, který již byl pro jiný čin obviněnému uložen nebo ho podle očekávání postihne
 - + i případy, kdy o skutku obviněného bylo již rozhodnuto jiným (příslušným) orgánem a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující (§ 172 odst. 2 písm. a), b))
- stát. zástupce může věc odložit
 - jestliže z výsledků prověřování vyplývá, že nastaly okolnosti v § 172 odst. 2 písm. c) TŘ
- zahájení pouze se souhlasem poškozeného
 - TČ v § 163 + § 163a odst. 1
- orgán oprávněn zahájit tr. stíhání
 - policejní orgán, výjimečně stát. zástupce (§ 174 odst. 2 písm. c))
 - § 160 odst. 3 → tehdy, kdy příslušný policejní orgán není k dispozici či svoji příslušnost odmítl
- zahájení
 - vydáním usnesení o zahájení tr. stíhání → přípustná stížnost § 160 odst. 7
 - účinky zahájení tr. stíhání (tj. sdělení obvinění určité osobě, proti níž se řízení vede) → nastávají okamžikem, kdy usnesení o zahájení tr. stíhání je oznámeno osobě, která je obviněna
 - zpravidla kdy je opis usnesení o zahájení tr. stíhání doručen i obviněnému do vlastních rukou
 - řízení proti uprchlému

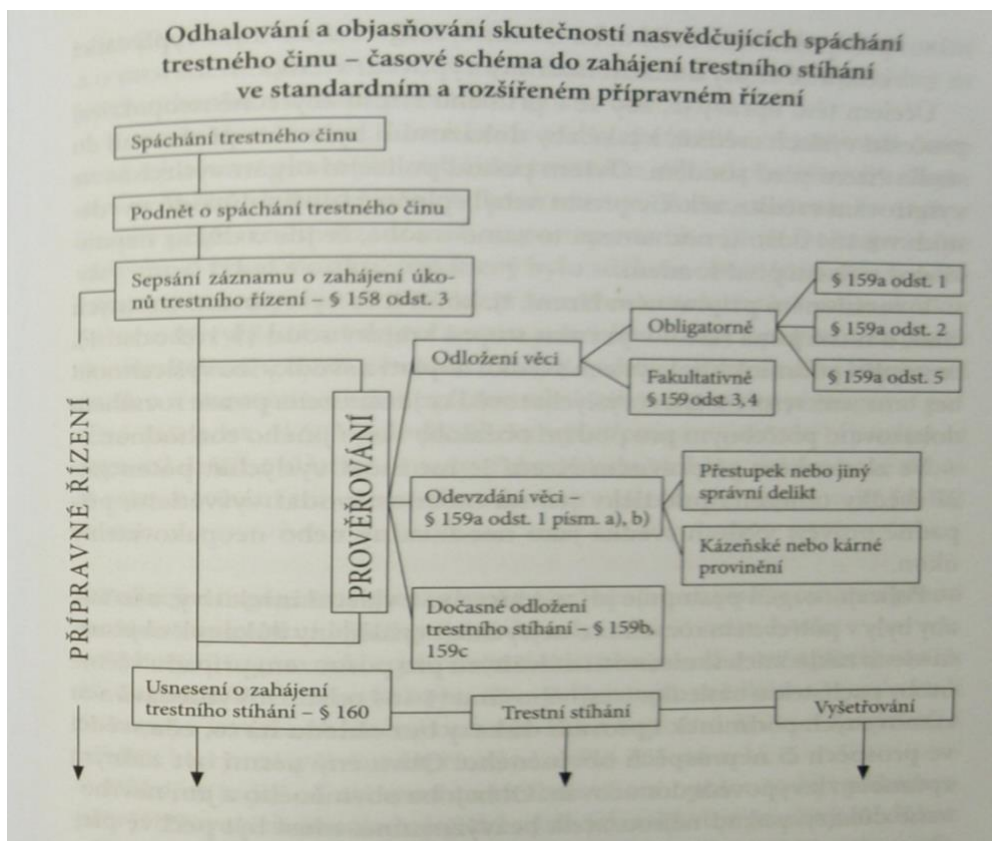
- doručení usnesení o zahájení tr. stíhání obviněného obhájci (srov. § 303 odst. 1)
 - konalo-li se zkrácené příp. řízení → tím, že návrh stát. zástupce na potrestání byl doručen soudu (§ 314b odst. 1)
- trestní stíhání je možné vést proti určité osobě pro určitý skutek, který naplňuje znak určitého TČ
 - proti osobě, proti které se tr. stíhání vede, je možné použít procesních prostředků, které TČ umožňuje použít proti obviněnému
 - obviněný může uplatnit všechna práva, která mu dává TŘ
- usnesením o zahájení tr. stíhání je určen obsah dalšího tr. řízení, okruh osob obviněných ze spáchání trestné činnosti i právní kvalifikace jejich jednání
- výrok usnesení
 - musí obsahovat popis skutku a zákonné označení trestného činu
 - v obsahu → popsány okolnosti skutku rozhodné pro jeho posouzení z hlediska všech znaků sk. podstaty TČ, který je v něm spatřován, tzn. i subjektivní stránky (31/2006)
- označení obviněného viz. § 120/2
- odůvodnění usnesení – označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti tr. stíhání
- opis usnesení je třeba doručit obviněnému nejpozději na počátku prvního výslechu a do 48 h státnímu zástupci a obhájci
 - obhájce – lhůta k doručení počíná od jeho zvolení nebo ustanovení § 160 odst. 2
 - doručeno též poškozenému → jsou-li známy pobyt a sídlo a výslovně o to požádal
 - stíhání mladistvého → bez zbytečného odkladu informovat také jeho zákonného zástupce, příslušný OSPOD, a PMS (§ 60 z. mládeže)
- těžiště usnesení o zahájení tr. stíhání → v popisu skutku (tr. stíhání se vede pro konkrétně vymezený skutek, nikoliv pro jeho právní kvalifikaci)
 - srov. § 160 odst. 6, § 176 odst. 2
 - je třeba vydat nové usnesení o zahájení tr. stíhání dle § 160 odst. 1, jestliže během vyšetřování vyjde najevo, že obviněný se dopustil dalšího skutku, na který se původní sdělení obvinění nevztahovalo (§ 160 odst. 5, rozhodující je znění výroku usnesení o původně sděleném obvinění)
- význam zahájení tr. stíhání dle § 160 odst. 1
 - trestní stíhání se začíná vést proti určité osobě
 - → ta může uplatňovat práva daná TŘ jen obviněnému § 33
 - → proti obviněnému lze použít pak všech prostředků dle TŘČ
 - zásada § 2 odst. 1 (srov. čl. 8 odst. 2 LZPS)
 - zahájení tr. stíhání je podmínkou pro určité úkony a vydávání rozhodnutí
 - např. rozhodnutí o vazbě dle § 68, zadržení policejním orgánem dle § 75, vyšetření duševního stavu obviněného dle § 116 odst. 1, atd...
 - zahájením tr. stíhání je určen předmět trestního řízení (§ 176 odst. 2, § 220 odst. 1)
 - pokračuje-li obviněný v jednání, pro které je stíhán, i po zahájení tr. stíhání → nový skutek (§ 12 odst. 11, srov. 2/2000)
 - zahájením tr. stíhání se přerušuje promlčení tr. stíhání dle § 34 odst. 4 písm. a) TZ
- → dozor nad zákonností, důvodností a včasností zahájení tr. stíhání → vykonává stát. zástupce (zašle se mu opis záznamu o sdělení obvinění do 48h)
 - jeho oprávnění v rámci dozoru na d. přípravným řízením – srov. § 174 odst. 2
 - → tzn. může jej v konečném výsledku i zrušit § 174 odst. 2 písm. e)

Zahájení tr. stíhání proti PO

- lze zahájit pouze dvěma možnostmi
 - vydáním usnesení o zahájení tr. stíhání dle § 160 odst. 1
 - účinky vůči PO nastávají doručením (jinak vydáním usnesení)
 - obdobně jako u FO
 - doručením návrhu na potrestání soudu ve věci, ve které se konalo zkrácené příp. řízení (§ 314b odst. 1)
 - účinky nastávají okamžikem doručení návrhu na potrestání
- § 28 odst. 1 TOPO → vzn. překážka litispendence
- § 28 odst. 2 TOPO
 - řízení proti PO nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, jestliže dřívější řízení pro tž skutek proti téže PO skončilo pravomocným rozhodnutím o správním deliktu a toto rozhodnutí nebylo zrušeno
 - → obdoba § 11 odst. 1 písm. j) TŘ
 - → tzn. zákaz dvojího stíhání a potrestání za totožný skutek (ne bis in idem)
 - srov. čl. 40 odst. 5 LZPS, čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě
 - překážka věci rozhodnuté (*rei iudicatae*)
- § 28 odst. 3 TOPO

Fáze vyšetřování

- vstupuje do přípravného řízení zahájením tr. stíhání
- v jejím průběhu
 - policejní orgány shromažďují v potřebném rozsahu důkazy o skutečnostech důležitých pro posouzení případu vč. osoby pachatele a následku TČ (§ 89 odst. 1) a provádějí další úkony potřebné v zájmu úspěšného plnění úkolů přípravného řízení (např. opatření k zajištění osob atd.)
- konají je policejní orgány zpravidla osobně
 - nemusí se tyto úkony opakovat jestliže byl dodržen TR
- jen státní zástupce může učinit úkony v § 175
- zpravidla s předchozím souhlasem stát. zástupce policejní orgán může učinit úkony v
 - § 76, 79, 79a, 79b, 79d, 79e, 79f, 83b
- v naléhavých případech může policejní orgán bez předchozího souhlasu stát. zást.
 - zajištění zaknihovaných cenných papírů § 79c → musí pak být dodatečně schváleno
- rozsah dokazování v příp. řízení
 - záleží na povaze a cíle příp. řízení
 - § 164 odst. 1
 - policejní orgán postupuje tak, aby byly objasněny **základní** skutečnosti důležité pro posouzení případu
 - záleží v tomto stadiu též na příslušné formě příp. řízení (odvislé od právní kvalifikace skutku)
 - např. výslech svědka srov. § 164 odst. 1 (standardní) vs. 169 odst. 1 (rozšířený) vs. zkrácený (zde prakticky jen možnost podat vysvětlení, příp. provést výslech jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon)

- policejní orgán postupuje při vyšetřování z vlastní iniciativy
 - v potřebném rozsahu co nejrychleji vyhledány důkazy k objasnění → § 164 odst. 1
 - vyhledává a za stanovených podmínek i provádí důkazy bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného → § 164 odst. 3
 - možnost opakovat výslech § 164 odst. 4
- odpovědnost policejního orgánu za všechna rozhodnutí (s výjimkou těch se souhlasem stát. zástupce) o postupu vyšetřování a o provádění vyšetřovacích úkonů samostatně
 - + plná odpovědnost za jejich zákonné a včasné provedení (§ 164 odst. 5)
- dokazování se vždy musí týkat skutku, pro který bylo sděleno obvinění
 - pokud se zjistí, že se obviněný dopustil dalšího skutku, který není uveden v usnesení o zahájení tr. stíhání je třeba postupovat dle § 160 odst. 1, 5 → zahájí se nové tr. stíhání klasicky

Možnost uplatnění práv obviněného a poškozeného

- povinnost policejního orgánu poskytnou jim plnou možnost uplatnění práv § 33 odst. 5, § 51 odst. 2-4
- možnost připustit účast obviněného na vyšetřovacích úkonech a umožnit mu klást otázky vyslychaným svědkům (zejména nemá-li obhájce a spočívá-li úkon ve výsledku svědka, který má právo odepřít výpověď § 165 odst. 1)
- obhájce oprávněn již od zahájení tr. stíhání být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem (ledaže nelze provedení úkonu odložit a vyrozumění zajistit) (srov. § 165 odst. 3)
- § 89 odst. 2, § 110a
- viz výše. obhájce a obviněný
- → obdobná oprávnění jaká má obhájce obviněného přísluší také zmocněnci poškozeného
 - → má právo být přítomen u vyšetřovacích úkonů
 - srov. § 51 odst. 2
 - → má právo být vyrozuměn o účasti na vyšetřovacím úkonu § 51 odst. 3
- stát. zástupce je oprávněn v rámci výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v příp. řízení dávat závazné pokyny k vyšetřování TČ (§ 174 odst. 2 písm. a) a d))
 - podnět k uplatnění dozoru → např. žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu a stát. zástupce dle § 157a TR
- Lhůty dle TR, ve kterých je policejní orgán povinen skončit vyšetřování → dle rozdělení
 - věc patří do příslušnosti samosoudce – 2m od zahájení tr. stíhání
 - okresního soudu – 3 m od zahájení tr. stíhání
 - krajského soudu – 6m od zahájení tr. stíhání
 - → § 167, 170

Skončení vyšetřování

- jestliže policejní orgán uznal vyšetřování za skončené a jeho výsledky za postačující k podání obžaloby
 - umožní obviněnému, obhájci a poškozenému, který podal návrh na náhradu škody v přiměřené době prostudovat spisy a učinit návrhy na doplnění vyšetřování
 - → upozorní je na to nejméně tři dny předem (§ 166 odst. 1) (tuto lhůtu lze s jejich souhlasem zkrátit)
 - u uprchlého obhájce obviněného
 - u mladistvého jeho zákonnému zástupci a zástupci OSPODu
- účel institutu
 - umožnit obviněnému a jeho obhájci, poškozenému seznámení se s výsledky vyšetřování formou studia vyšetřovacích spisů a posouzení vyšetřování hl. z hlediska úplnosti a objektivnosti
- neupozornění na tuto možnost = podstatná vada (zkrácení práva na obhajobu) → nutnost provést tento procesní úkon (6/1995)
- nebyl-li obviněný dříve upozorněn na změnu právní kvalifikace (§ 160 odst. 6) → má k tomu dojít v této fázi (při vyrozumívání o možnosti či na počátku studia spisu)
- policejní orgán musí předložit celý originál tr. spisu s řádnými náležitostmi a přílohami, které jsou předávány stát. zástupci
 - pokud předloží jen část a obviněný se nemohl seznámit se všemi důkazy provedenými ve věci = závažná vada příp. řízení (45/1991-III)
- vyhovění policejního orgánu návrhu na doplnění vyšetřování
 - → musí být opětovně provedeno skončení vyšetřování dle § 166 → tzn. oprávněné osoby musí být znovu vyrozuměny o možnosti prostudovat vyšetřovací spis a učinit návrhy na doplnění dokazování
 - → nepovažuje-li tento návrh na doplnění na nutný odmítne jej → záznam ve spise (není možná stížnost)
 - obviněný může uplatnit žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu § 157a
- o seznámení obviněného s výsledky vyšetřování, příp. nevyužití této možnosti, ačkoli byli řádně upozorněni → záznam ve spise
 - srov. § 166 odst. 2
 - totéž u poškozeného

23. Přípravné řízení: průběh a rozhodování v přípravném řízení

Průběh

- Činnost před zahájením tr. stíhání
 - xxx možná doplnit obr. 249 an.
- Zahájení tr. stíhání – viz. výše
- Skončení vyšetřování viz. výše
- Rozhodování o věci – zde

Rozhodování o věci (resp. ukončení vyšetřování)

Obžaloba

- podat obžalobu a zastupovat ji v řízení před soudem výlučně stát. zástupce
- § 176 → stát. zástupce podá obžalobu, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soudem
 - → tzn. tehdy, jestli získal z výsledků vyšetřování přesvědčení o tom, že TČ byl spáchán a že jeho pachatelem je obviněný → pravděpodobnost vysoká, ale není třeba jistota
 - i tehdy když si skupiny důkazů odporují a rozpory nelze odstranit
- stát. zástupce → funkce veřejného žalobce (podáním a zastupováním obžaloby)
 - zásada obžalovací
- o podání obžaloby stát. zástupce neprodleně vyrozumí obviněného, obhájce a poškozeného, pokud jsou jeho pobyt nebo sídlo známé
- tzv. rozhodnutím svého druhu → náležitosti § 177
- podává ji stát. zástupce u příslušného soudu
 - § 176 odst. 2 jen pro skutek, pro který bylo zahájeno tr. stíhání (x jinak nelze obviněného uznat vinným takovým skutkem
 - → pokud není dodrženo, tak se zpravidla věc vrací stát. zástupci k došetření, resp. vrátit policejnímu orgánu k novému zahájení tr. stíhání a novému skončení vyšetřování (srov. 15/1994-II)
 - změna kvalifikace skutku § 160 odst. 6
- i po podání obžaloby může stát. zástupce požádat policejní orgán o opatření důkazu, který potřebuje k zastupování obžaloby v řízení před soudem (§ 179 odst. 2)
- § 182 stát. zástupce může vzít obžalobu zpět
 - vyjdou-li najevo např. nové okolnosti, které mají vliv na právní posouzení případu
 - po zahájení hl. líčení jen tehdy, pokud obžalovaný netrvá na jeho pokračování
 - vrátí se do příp. řízení
- stát. zástupce může v řízení o zločinu v obžalobě označit obviněného za „spolupracujícího obviněného“ (§ 178a)
 - usnadnění důkazní situace v podobě doznání obviněného
 - pojem vymezen v TR + hmotně právní důsledky (srov. § 39 odst. 1, 41 písm. m, § 58 odst. 4, 46 odst. 2 TZ)
 - podmínky
 - řízení o zločinu (srov. § 14 odst. 3 TZ)
 - oznámí stát. zástupci relevantní skutečnosti uvedené v TR a zaváže se podat jak v příp. řízení, tak v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech
 - dozná se k činu, pro který je stíhán
 - + nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě
 - prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl označen jako spolupracující obviněný
 - stát. zástupce považuje takové označení za potřebné vzhledem k povaze činu a hodnotě doznání, způsobu, jakým se obviněný podílel na spáchání TČ, k jehož objasnění se zavázal, a následkům, které svým jednáním způsobil

Návrh na ochranné opatření (§ 178)

- splnění zákonné předpoklady, zástupce může tento návrh podat buď
 - jako samostatný návrh
 - u ochranného léčení nebo u zabránění věci i při zastavení nebo přerušení tr. stíhání, např. jestliže pachatel TČ není pro nepřítomnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný
 - nebo v obžalobě
 - např. podává-li obžalobu na řidiče motorového vozidla, který se oddává nadměrnému požívání alkoholických nápojů a který v opilosti usmrtil člověka

Podmíněné zastavení tr. stíhání, schválení narovnání, odstoupení od tr. stíhání (§ 307, 308, 314 TR + 701 z. mládeže)

Zastavení tr. stíhání

- meritorní vyřízení věci
- forma usnesení
- obligatorní důvody → taxativní § 172 odst. 1
 - je-li nepochybné, že se nestal skutek, pro který se tr. stíhání vede
 - není-li tento skutek TČ a není důvod pro postoupení věci
 - není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný
 - je-li trestní stíhání nepřípustné (§ 11 odst. 1)
 - nebyl-li obviněný v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědná
 - zanikla-li trestnost činu
- fakultativní důvody § 172 odst. 2
 - důvody písm. a), b)
 - tehdy, je-li trest, k němuž může stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu uloženého nebo hrozícího za jiný TČ,
 - nebo bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto
 - jiným orgánem kázeňsky, kárně (disciplinární)
 - anebo cizozemským soudem
 - nebo úřadem
 - a toto rozhodnutí lze považovat za dostačující
 - vs. důvody písm. c)
 - jestliže vzhledem
 - k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl TČ dotčen,
 - způsobu provedení činu a jeho následku,
 - nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán,
 - a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu,
 - zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu,
 - je zřejmé, že účelu tr. řízení bylo dosaženo
 - → **procesní korektiv trestního bezpráví**
 - není stanovena přednost s hmotněprávním korektivem (subsidiarity tr. represe § 12 odst. 2 TZ)
 - → z obecných zásad (hmotné právo předchází procesnímu) → nejprve se uplatní hmotněprávní, poté procesní korektiv (26/2013-VI)
 - → v tr. stíhání se pokračuje, jestliže obviněný do 3 dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení tr. stíhání oznámeno, že na projednávání trvá
 - třeba jej poučit (§ 172 odst. 4)
- ze stejných důvodů v § 172 odst. 2 písm. c) může i věc před zahájením tr. stíhání odložit (§ 159a odst. 4 TŘ)
- rozhodnutí o fakultativním zastavení lze vydat je tehdy, není-li dán některý z obligatorních důvodů pro zastavení tr. stíhání (6/1977)
- zastavit lze **jen pro skutek**, pro který se tr. stíhání vede
 - není možné jen pro část skutku
 - netýká se tedy právního posouzení
 - pokud lze skutek posoudit v JČ jako dva nebo více TČ, není možné takové tr. stíhání zastavit jen pro některý z takto v úvahu přicházejících trestných činů
 - obviněného je třeba upozornit v odůvodnění procesního rozhodnutí, proč bude skutek posuzován jako TČ, na který se nevztahuje důvod, pro který by bylo nutno tr. stíhání zastavit
- nastává překážka *res iudicata*
 - → předběžné projednání obžaloby a tr. stíhání by soud zastavil (§ 188 odst. 1 písm. c.), 172 odst. 1 písm. d), 11 odst. 1 písm. f))
- podobné činky jako zprošťující rozsudek
- § 172 odst. 3 → proti usnesení o zastavení tr. stíhání může obviněný, a je-li znám, též poškozený, podat stížnost (odkladný účinek)
- § 172 odst. 1 → proti usnesení o zastavení tr. stíhání lze za určitých podmínek podat stížnost obviněným
 - pokud by se stížností domáhal jiného, por něho příznivějšího rozhodnutí, než které bylo učiněno
 - nelze pokud zastaveno z důvodů § 172 odst. 1 písm. a) → zamítnuta jako podaná osobu neoprávněnou (29/1989)
- usnesení o zastavení
 - doručí stát. zástupce do 5 dnů od právní moci Nejvyššímu stát. zastupitelství § 173a
 - nejvyšší stát. zástupce může do 3 měsíců od právní moci zrušit nezákonné usnesení nižších stát. zástupců o zastavení tr. stíhání (srov. § 174a)

Přerušování tr. stíhání

- vyskytnou-li se okolnosti, kdy z důvodů hl. dočasné povahy nelze buď dobře objasnit důležité okolnosti případu, nebo pokračovat v tr. řízení

- důvody v § 173 odst. 1
 - přerušení tr. stíhání proto, že za takového stavu nelze řízení zatím ukončit ani podáním obžaloby ani zastavením tr. stíhání
- jestliže takový důvod nepomine
 - je přerušeno v podstatě ukončením příp. řízení a řízení ve věci vůbec
- pomine-li důvod přerušeno
 - v tr. stíhání se pokračuje § 173 odst. 2
- před přerušением tr. stíhání je nutno
 - učinit vše, čeho je třeba k zabezpečení úspěšného provedení tr. stíhání
 - policejní orgán povinen vyhledat a zabezpečit důkazy pro eventuální další řízení (později by nemuseli být dostupné či se prováděli s velkými potížemi)

Postoupení věci (§ 171)

- lze jinému orgánu, ukazují-li výsledky vyšetřování, že nejde o TČ, ale že půjde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění
- předpoklad, že je věc náležitě objasněna (68/1980. 34/1993)
- usnesení
 - obviněný či poškozený (je-li znám) může podat stížnost s odkladným účinkem (§ 171 odst. 2)
- vztahuje se na konkrétního obviněného a na určitý skutek
 - nikoli možného právního posouzení
- zakládá překážku *res iudicata* (3/1974)
 - stejně tak i rozhodnutí soudů a jiných justičních orgánů čl. státu EU
- zakládá překážku, aby byla věc posouzena jako přestupek a naopak
 - osobu, jejíž přestupkové řízení již meritorně skončilo rozhodnutím příslušného správního orgánu není možné stíhat pro týž čin (skutek) v tr. řízení
- oprávnění nejvyššího stát. zástupce zrušit nezákonné nebo neodůvodněné usnesení o postoupení věci srov. § 174a
- stát zástupce musí uvážit příslušnost onoho orgánu a účelnost postoupení
 - např. promlčení přestupku → pak zastaví stíhání dle § 172 odst. 1 písm. b)
 - nečiní však konkrétní právní kvalifikaci přestupku či kárného provinění a nezjišťuje další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí o přestupku
 - stačí, že zjistí, že může jít o přestupek

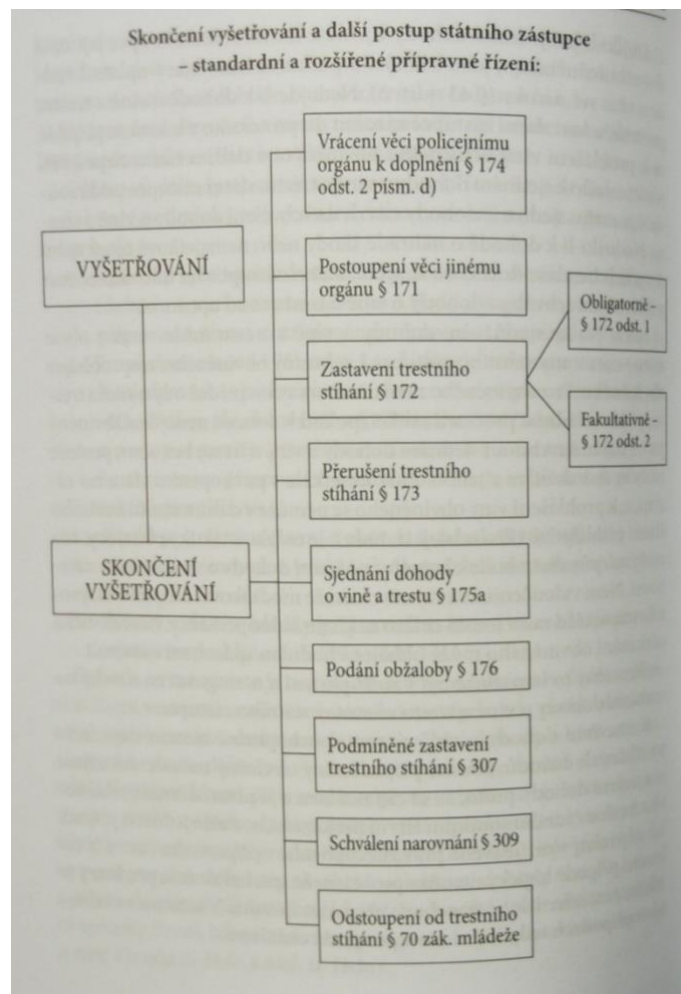
Vrácení věci k doplnění

- stát. zástupce může po předání věci policejním orgánem vrátit věc zpět se svými pokyny k doplnění (§ 174 odst. 2 písm. d))
- policejní orgán povinen
 - v rozsahu stanoveném pokyny stát. zástupce doplnit věc a příp. provést další úkony nezbytné k objasnění věci, i když je stát. zástupce nevyžadoval
- takovéto vyšetřování musí být ukončeno ve lhůtě stanovené stát. zástupcem
- po skončení doplnění umožní prostudování oprávněným osobám spis

Sjednání dohody o vině a trestu

- postup, při kterém obviněný doznává svůj čin a vzdává se práva na projednání své věci před soudem, a obžaloba výměnou slibuje, že bude vůči obviněnému navrhopvat mírnější postup (např. mírnější trest, mírnější právní kvalifikace)
- dohoda uzavřená mezi obviněným a představitelem obžaloby (účasten je však i poškozený)
- podléhá schválení soudu a jeho vyhlášením
 - soud se jednání neúčastní
 - trest schválně bez dokazování viny ve veřejném zasedání odsuzujícím rozsudkem, pokud s dohodou souhlasí
 - neprovádí pak dokazování
 - avšak považuje-li to za potřebné, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení
- toto řešení však deformuje některé základní zásady
 - hl. zásadu materiální pravdy
- obviněný je povinně zastoupen obhájcem
- důsledek
 - obviněný se vzdává svého práva na projednání věci v hl. líčení a v zásadě též práva podat odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu
 - odvolání jen tehdy, jestliže takový rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení stát. zástupce navrhl (§ 245 odst. 1)
 - za určitých okolností se může odvolat i poškozený
- smysl dohodovacího řízení

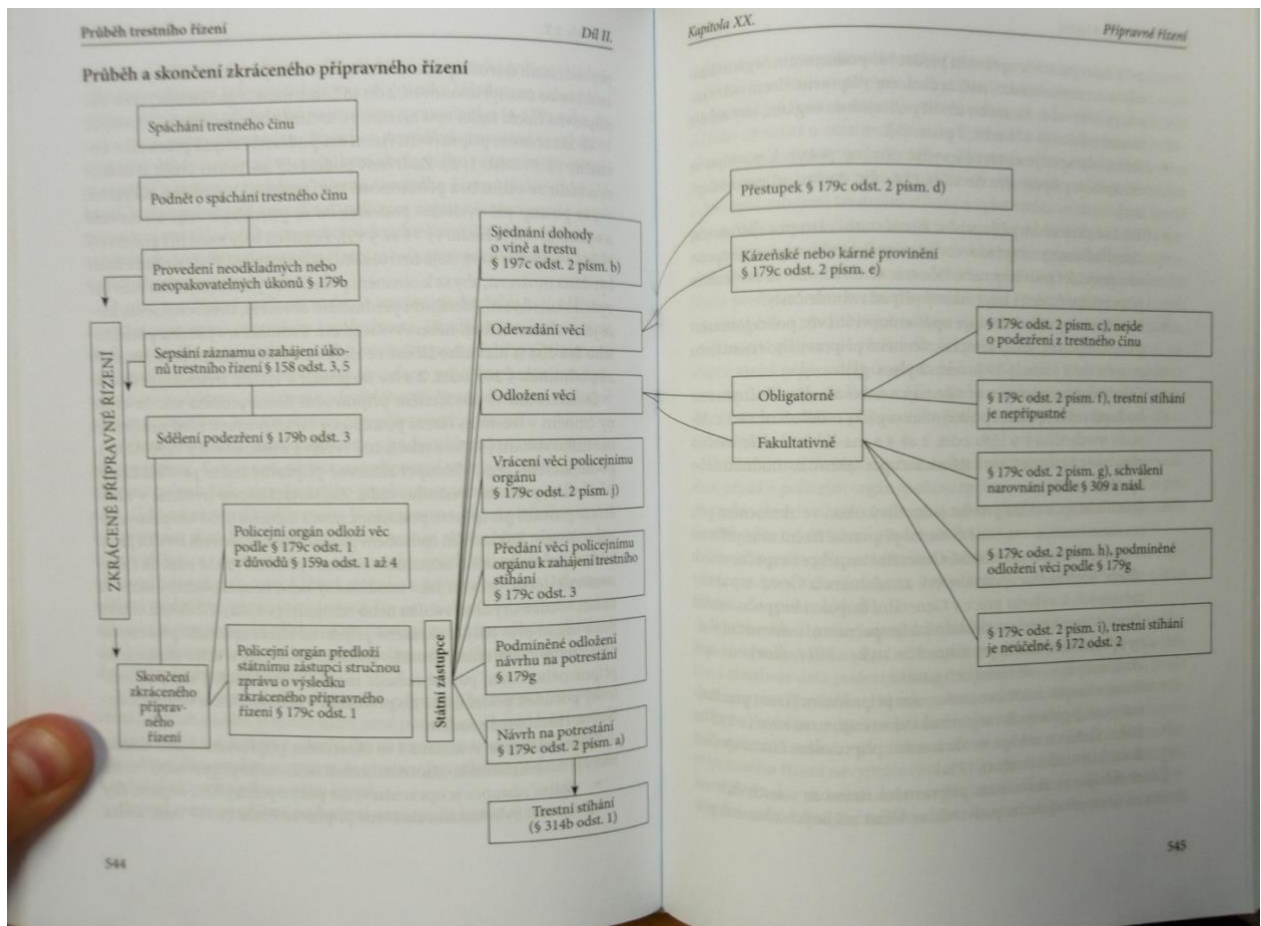
- očekávání st. zástupce určitého zjednodušení důkazní situace tím, že obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a také určité očekávání na straně obviněného, že mu bude uložen mírnější trest než takový, jako by mu jinak uložen by byl býval
- lze sjednat v relativně širokém okruhu případů
 - zákon vylučuje uzavření v
 - řízení o zvlášť závažném zločinu
 - řízení proti uprchlému (§ 175a odst. 8)
 - v řízení ve věcech mladistvého, který nedovršil 18 let věku § 63 z. mládeže
 - tzn. u přečinů a zločinů (které nejsou zvlášť závažné zločiny) je možné
- náležitosti dohody – § 175a odst. 6
- podmínky pro sjednání
 - výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že se stal skutek
 - lze sjednat ve všech druzích přípravného řízení
 - skutek je TČ a skutek spáchal obviněný
 - obviněný dobrovolně prohlásil, že spáchal skutek, pro který je stíhán (§ 175a odst. 3)
 - důkazy a další výsledky příp. řízení nasvědčují pravdivosti jeho prohlášení (§ 175a odst. 3)
- je to možné označit za zvláštní způsob řízení
 - proto to není jen v části o přípravném řízení (§ 175a), ale také v části upravující zvláštní způsoby řízení, kde je stanoven postup soudu při schvalování (§ 314o an.)
- dojde-li ke sjednání
 - stát. zástupce její opis doručí obviněnému, jeho obhájci a poškozenému, který uplatnil řádně a včas své nároky (§ 43 odst. 3)
- nedojde-li k dohodě+
 - stát. zástupce provede záznam o této věci do protokolu, k prohlášení viny učiněnému obviněným se pak v dalším řízení **nepřihlíží!!!!**
- iniciativa ke sjednání
 - může vzejít z obou stran
 - obviněný může svůj návrh i modifikovat či opakovat
 - obviněný ani nemusí reagovat na návrhy uzavření dohody ze strany stát. zástupce

Zkrácené přípravné řízení § 179a až 179f

- zásada priority speciální úpravy před obecnou → tzn. zásadně se má konat tato forma řízení
- předpoklady konání
 - TČ, o němž přísluší konat v I. st. řízení okresnímu soudu a horní hranice TOS nepřevyšuje 5 let, a
 - + alternativní podmínky
 - podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
 - v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k tr. stíhání byly zjištěny skutečnosti jinak odůvodňující zahájení tr. stíhání a lez očekávat, že podezřelého bude možné v zásadě ve lhůtě dvou týdnů postavit před soud
- nelze konat nebo v něm pokračovat, jestliže
 - je dán důvod vazby a nejsou splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu, nebo
 - jsou dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech, a alespoň o jednom z nich je třeba konat vyšetřování § 179f
- stát. zástupce je oprávněn rozhodnout, aby se ve věci konalo standardní přípravné řízení, nejsou-li podmínky pro konání zkráceného příp. řízení splněny
- konají jej policejní orgány,
 - příp. sám stát. zástupce o TČ policistů, příslušníků Vojenské policie, BIS, Úřadu pro zahraniční styky a informace a příslušníků vojenského zpravodajství (§ 179a odst. 3)
- nevydává se usnesení o zahájení tr. stíhání dle § 160
- začátek zkr. příp. řízení
 - **sepsání záznamu o zahájení úkonů tr. řízení** (§ 158 odst. 3)
 - X hrozí-li nebezpečí prodloužení → sepsání až po **provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů**
- osoba proti níž se vede → podezřelý
 - je vedeno proti konkrétnímu známému podezřelému
- 1. sdělení podezření
 - forma opatření, není přípustná stížnost
 - může k žádosti podezřelého přezkoumat stát. zástupce § 157a odst. 1 (který jej může zrušit)
 - záznam o sdělení
 - vymezen skutek, místo, čas spáchání, a další okolnosti, jaký TČ, odůvodnění
 - opis záznamu je nutné doručit podezřelému, příp. jeho obhájci
 - a do 48h musí orgán konající zkrácené příp. řízení zaslat opis o sdělení obvinění stát. zástupci
- podezřelý ve zkráceném řízení má stejná práva jako obviněný (§ 33 odst. 1, 2)
 - zadržený podezřelý má právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti 3. osoby v průběhu zadržení
 - přiměřené užití ust. o výsledku obviněného § 91-95
 - protokol o výsledku → lze číst u hl. líčení ve zjednodušeném řízení před soudem dle podmínek § 207 odst. 2 + lze využít k vydání tr. příkazu
- dokazování
 - OČTŘ postupují v rámci postupu před zahájením tr. stíhání § 158 an. (§ 179b odst. 1)
 - zajišťovací úkony v hlavě IV. provádí při splnění podmínek neodkladného a neopakovatelného úkonu
- stát. zástupce → vykonává dozor, modifikován zvláštnostmi zkráceného příp. řízení
 - (§ 157 odst. 2 věta první
 - § 179f odst. 3
 - § 174 odst. 2 písm. c)
 - oprávnění vydat závazný pokyn k postupu ve zkráceném příp. řízení (§ 174 odst. 2 písm. a) *per analogiam*)
 - zjišťuje stav řízení informacemi vyžadovanými od policejního orgánu, oprávněn provádět prověrky nebo účastnit se na úkonu ve zkráceném přípravné řízení (není časté
 - § 179c odst. 2 písm. g)
 - shledá-li nezákonným nebo neodůvodněným rozhodnutí nebo opatření policejního orgánu o odložení věci z důvodu § 159a odst. 1 až 4 a má-li být nadále konáno zkrácené příp. řízení, stát. zástupce takové rozhodnutí nebo opatření zruší
 - může provést jednotlivý úkon ve zkr. příp. řízení, event. i celé zkrácené příp. řízení
 - o některých obligatorně viz. výše, které on vyšetřuje
 - § 157a
 - § 175a
- účast obhájce hl. část při výsledku podezřelého
 - na jiných jen výjimečně, jelikož se neprovádějí v procesní formě – páč se zde pořizují hl. úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů
- skončení
 - policejní orgán tak, aby stát. zástupce mohl nejpozději do dvou týdnů od podání tr. oznámení nebo jiného podnětu doručit soudu návrh na potrestání (možnost prodloužit tuto lhůtu nejvýše o 10 dnů)
- dojde-li k zadržení podezřelé osoby, která nebude ze zadržení propuštěna, předá ji policejní orgán spolu se zprávou o výsledku zkr. příp. řízení stát. zástupci ve lhůta, aby mohl nejpozději do 48h od zadržení předat soudu

- nekoná se seznámení se spisem (x nebrání to do jeho nahlédnutí)
- fáze ukončení
 - 1. policejní orgán
 - odložení věci dle § 159a odst. 1-4
 - sepsání stručné zprávy o výsledku, kdy se předkládá stát. zástupci (pokud příp. řízení koná stát. zástupce, nevypracovává ani nepředkládá → buď sám návrh na potrestání podá nebo učiní jiné rozhodnutí dle § 179c odst. 2)
 - 2. pokud byla stát. zástupci doručena zpráva o výsledku (či prováděl stát. zástupce), stát. zástupce může
 - podat soudu návrh na potrestání
 - náležitosti obžaloby mimo odůvodnění § 179d)
 - + se všemi písemnostmi a přílohami mající význam pro soudní řízení a rozhodnutí
 - podmíněně odložit podání návrhu na potrestání § 179g odst. 1
 - věc odložit § 172 odst. 2
 - věc odevzdat příslušnému orgánu (přestupky, kázeňské věci)
 - věc vrátit policejnímu orgánu k doplnění
 - předat věc policejnímu orgánu k zahájení tr. stíhání dle § 160
- tato věc se projednává před samosoudcem ve zjednodušeném řízení před soudem (§ 314b – 314d) → viz. zvláštní způsob řízení
 - tr. stíhání zahájeno doručením návrhu na potrestání soudu (§ 314b odst. 1)
 - srov. 15/2003

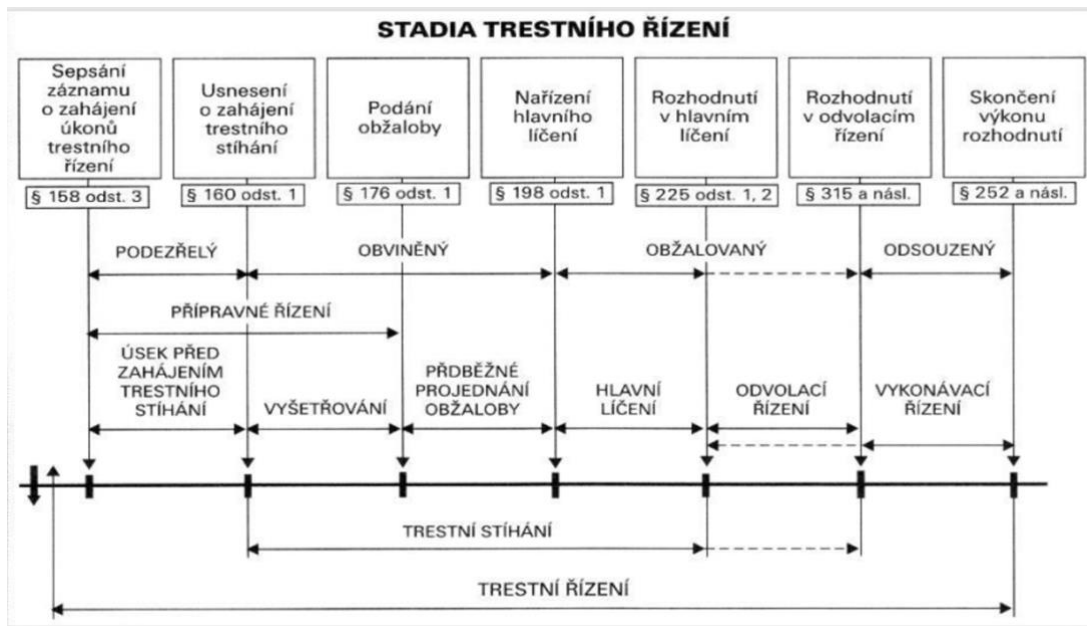

24. Dokazování v přípravném řízení

- složit z obecného dokazování + v poznámkách o příp. řízení
- + mrknout na obr. 249
 - V příp. řízení
 - OČTŘ objasňují způsobem uvedeným v TŘ i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti ve prospěch i neprospěch osoby, proti které se řízení vede
 - rozsah dokazování závisí na formě příp. řízení
 - plně zachována zásada vyhledávací
- v přípravném řízení
 - orgány opatřují podklad pro své rozhodnutí
 - jsou povinny co nejrychleji a v potřebném rozsahu objasnit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí o případu, a to v závislosti na příslušné formě přípravného řízení
 - zkrácené řízení → hl. vyhledávání možných důkazů pro potřeb řízení před soudem
 - standardní přípravné řízení
 - hl. vyhledány a provedeny všechny potřebné důkazy, hl. takové, které mají povahu neodkladných neboneopakovatelných úkonů (X omezení § 164 odst. 1 věta třetí a čtvrtá)
 - rozšířené přípravné řízení
 - vyhledat a opatřit potřebné důkazy, ale i v řadě případů i důkazy provést (a tak se procesně zajišťuje i pro další řízení)

25. Předběžné projednání obžaloby

Stádia trestního řízení

Předběžné projednání obžaloby

- = samostatné fakultativní stadium trestního řízení, v němž soud přezkouvává, zda výsledky přípravného řízení poskytují pro další soudní řízení **spolehlivý podklad** a zda přípravné řízení bylo konáno v souladu se zákonem, zejména zda nebylo porušeno právo obviněného na obhajobu
- odpovědnost za zjištění skutkového stavu je především na soudu
- fakultativnost se přezkouvává se dle spisu
 - a) předseda senátu – § 185 TR
 - následně projednává senát
 - b) samosoudce – § 314c TR
- HLAVNÍ CÍL** = přezkoumat podanou obžalobu z toho hlediska, zda pro další řízení poskytuje **spolehlivý podklad** zejména prověřit zda:
 - 1) je dána **věcná a místní příslušnost** soudu k projednání věci (§ 16 - § 22)
 - 2) nedošlo k **závažným procesním vadám**, které nelze napravit v řízení před soudem
 - 3) zda byly objasněny **základní skutečnosti**, bez kterých není možné hlavní líčení provést a v něm rozhodnout (§ 181 odst. 1)
- ÚČEL** = připravit podmínky a zjistit, zda je možné konat hlavní líčení
 - ne provádění dokazování ve vztahu k vině obviněného jako takového
 - důkazy provádět může, ale jen pokud směřují ke zjištění splnění podmínek pro konání hlavního líčení
- DŮVODY** – § 186 TR
 - a) věc patří do **příslušnosti** jiného soudu,
 - b) věc má být **postoupena** podle § 171 odst. 1,
 - c) jsou tu **okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání** podle § 172 odst. 1 nebo jeho přerušení podle § 173 odst. 1, anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307,
 - d) skutek, který je předmětem obžaloby, bude třeba posuzovat podle **jiného ustanovení trestního zákona**, než podle kterého jej posuzuje obžaloba,
 - e) **přípravné řízení nebylo provedeno podle zákona**, neboť v něm byly závažným způsobem porušeny procesní předpisy, zejména ustanovení zajišťující právo obhajoby, a takové porušení procesních předpisů nelze napravit v řízení před soudem,
 - f) ve věci **nejdou** v potřebném rozsahu **objasněny základní skutkové okolnosti**, bez kterých není možné ve věci rozhodnout, nebo
 - g) vzhledem k okolnostem případu **by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu**, zejména navrhl-li takový postup státní zástupce nebo obviněný.
- ZPŮSOBY**
 - 1) **NVZ** – rozhodnutí se vyhláší veřejně
 - 2) považuje-li to za podstatné nařídí **VZ** – projednává se celá obžaloba

- předběžní projednání obžaloby **nenahrazuje hlavní líčení** ani jeho účelem není odstraňovat nedostatky přípravného řízení
 - senát provádí jen úkony, které směřují ke zjištění předpokladů pro rozhodnutí podle § 188
- **ROZHODNUTÍ v předběžném projednání obžaloby**
 - **a) předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti** – § 188 odst. 1 písm. a)
 - příslušnost věcná nebo místní
 - rozhoduje nejbližše společně nadřízený soud
 - **b) postoupení věci jinému orgánu** – § 188 odst. 1 písm. b)
 - musí být splněny podmínky § 171 odst. 1: „*Státní zástupce postoupí věc jinému orgánu, jestliže výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, že však jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění.*“
 - jde o přestupek, jiný správní delikt
 - **c) zastavení trestního stíhání** – § 188 odst. 1 písm. c)
 - musí být splněny podmínky § 172 odst. 1, 2:
 - (1) *Státní zástupce zastaví trestní stíhání,*
 - a) je-li nepochybné, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede,*
 - b) není-li tento skutek trestným činem a není důvod k postoupení věci,*
 - c) není-li prokázáno, že skutek spáchal obviněný,*
 - d) je-li trestní stíhání nepřipustné (§ 11),*
 - e) nebyl-li obviněný v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný, nebo*
 - f) zanikla-li trestnost činu.*
 - (2) *Státní zástupce může zastavit trestní stíhání,*
 - a) je-li trest, k němuž může trestní stíhání vést, zcela bez významu vedle trestu, který pro jiný čin byl obviněnému již uložen nebo který ho podle očekávání postihne,*
 - b) bylo-li o skutku obviněného již rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky, kárně anebo cizozemským soudem nebo úřadem anebo mezinárodním trestním soudem, mezinárodním trestním tribunálem, popřípadě obdobným mezinárodním soudním orgánem s působností v trestních věcech, i když nesplňují některou z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, a toto rozhodnutí lze považovat za postačující, nebo*
 - c) jestliže vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a vzhledem k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo.*
 - **d) přerušování trestního stíhání** – § 188 odst. 1 písm. d)
 - musí být splněny podmínky § 173 odst. 1: „*Státní zástupce přeruší trestní stíhání,*
 - *a) nelze-li pro nepřítomnost obviněného věc náležitě objasnit,*
 - *b) nelze-li obviněného pro těžkou chorobu postavit před soud,*
 - *c) není-li obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, schopen chápat smysl trestního stíhání,*
 - *d) je-li obviněný dočasně vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení (§ 10) nebo je-li jeho trestní stíhání pro nedostatek souhlasu oprávněného orgánu dočasně nepřipustné,*
 - *e) jestliže dřívější řízení pro týž skutek proti téže osobě skončilo pravomocným rozhodnutím o přestupku a dosud neuplynula lhůta pro zahájení přezkumného řízení podle jiného právního předpisu, ve kterém může být rozhodnutí o přestupku zrušeno,*
 - *f) byl-li obviněný vydán do ciziny nebo vyhoštěn.*“
 - **e) upozornění na změnu právní kvalifikace**
 - **f) vrácení věci eszetku k došetření** – § 188 odst. 1 písm. e)
 - **g) podmíněné zastavení trestního stíhání** – § 188 odst. 1 písm. f)
 - podmínky § 307
 - **h) jiné právní posouzení skutku** – § 190
 - pokud je třeba vzhledem k odchýlnému právnímu posouzení věc ještě blíže objasnit → vrátí věc eszetku k došetření
 - pokud ne, tak jen upozornění na odlišné posouzení při doručování obžaloby
 - **i) odstoupení od trestního stíhání** – § 62 odst. 2 TR + § 71 odst. 1 ZSM
 - **j) rozhodnutí o vazbě** (§ 192) je-li obviněný ve vazbě
 - **k) nařízení hlavního řízení**
 - neshledal-li během předběžného projednání obžaloby důvod rozhodnutí podle § 188

- **VRÁCENÍ VĚCI ESZETKU K DOŠETŘENÍ**
 - lze to, ale je to velmi omezeno
 - § 188 odst. 1 písm. a) – je-li to třeba k:
 - **a) odstranění závažných procesních vad** přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem
 - **b) objasnění základních skutkových okolností**, bez kterých **není možné** v hlavním líčení ve věci **rozhodnout** a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno **s výraznými obtížemi** nebo by bylo zřejmě **na újmu rychlosti řízení**
 - **ZÁVAŽNÉ PROCESNÍ VADY přípravného řízení** = takové vady, které samy o sobě nebo ve spojení s jinými:
 - **a) závažným způsobem zpochybňují zákonnost** přípravného řízení a jeho výsledků
 - **b) mají za následek, že k některým úkonům přípravného řízení nelze přihlížet jako k důkazu**
 - např. absolutní neúčinnost důkazu
 - např.:
 - stíhání pro jiný skutek, než byla podána obžaloba
 - důkazy byly získány nezákonným donucením nebo jeho hrozbou (§ 89 odst. 3)
 - obviněný neměl v přípravném řízení obhájce, ač šlo o případ nutné obhajoby (č. 19/1963, 37/2003 Sb. rozh. tr.)
 - při skončení vyšetřování nebylo obviněnému a jeho obhájci umožněno prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění dokazování
 - **OBJASNĚNÍ ZÁKLADNÍCH SKUTKOVÝCH OKOLNOSTI** – věc je dostatečným způsobem objasněna zpravidla tehdy, jestliže:
 - výsledky přípravného řízení **prokazují** skutečnosti naplňující **znaky trestného činu** uvedeného v obžalobě
 - byly **objasněny** okolnosti týkající se **stupně nebezpečnosti činu** pro společnost a **poměrů obviněného**
 - byla **prověřena** jeho **obhajoba**, zjištěny okolnosti rozhodné pro **stanovení druhu a výměry** event. trestu či ochranného opatření a příp. **nároku poškozeného** na náhradu škody
 - důvodem pro vrácení věci eszetku k došetření tak může být např.: okolnost, že v přípravném řízení nebyla náležitě objasněna:
 - přičetnost obviněného jako základní podmínka jeho trestní odpovědnosti (č. 13/1971, 6/2000 Sb. rozh. tr.)
 - totožnost obviněného (č. 9/1993 Sb. rozh. tr.)
 - trestní řád ale nepožaduje, aby soudu byly předkládány věci, jež byly už v přípravném řízení zcela objasněny ze všech hledisek formálně procesními postupy
 - **→ dokazování má totiž probíhat až zásadně před soudem**
 - účelem přípravného řízení je proto tyto důkazy vyhledat, označit, opatřit je v dostačující formě a jen v nezbytně nutném rozsahu

26. Poměr obžaloby a rozsudku, problematiky totožnosti skutku

- povinnost soudu **rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu**, je pak důsledkem uplatnění **obžalovací zásady** (§ 2 odst. 8 a § 220 odst. 1)
- **požadavek zachovat totožnost skutku**, protože v hlavním líčení je soud limitován podanou obžalobou v tom směru, že **může rozhodovat jen o stejném skutku** (problematické) a **o stejném obžalovaném** (zde problémy nebývají), **jak je uvedeno v obžalobě**
 - soud nesmí tyto meze překročit (rozhodnutí č. 18/1966-I. Sb. rozh. tr.).
- totožnost skutku musí být zachována i mezi obžalobou a usnesením o zahájení trestního stíhání
- totožnost skutku **bude zachována** především při **naprostém souladu** mezi popisem skutku v žalobním návrhu a popisem skutku ve výrokové části rozhodnutí Podobně jako u obžaloby nelze vycházet jen z odůvodnění soudního rozhodnutí, ale rozhodující je vždy **vymezení skutku ve výrokové části, v tzv. skutkové větě** (viz rozhodnutí č. 43/1994-I. Sb. rozh. tr.)
- Teorie a praxe přitom nechápe totožnost skutku jen jako naprostou shodu mezi skutkovými okolnostmi popsány v žalobním návrhu a výrokem rozhodnutí soudu. Postačí **shoda mezi podstatnými skutkovými okolnostmi. Některé skutečnosti v rozhodnutí soudu tedy mohou oproti obžalobě přibýt, některé mohou odpadnout**, soud může upřesnit nepřesný popis z obžaloby, **nesmí se ovšem změnit podstata skutku** (viz rozhodnutí č. 6/1962, č. 19/1964, č. 9/1972-1L, č. 64/1973 a č. 24/1981-11. Sb. rozh. tr. a usnesení Ústavního soudu č. 21 ve sv. 27 Sb. n. a u. ÚS)
- totožnost skutku **bude zachována** (v poměru mezi obžalobou a rozhodnutím soudu o ní):
 - je úplná shoda alespoň v **jednání** obžalovaného při rozdílném následku, nebo
 - je úplná shoda alespoň v **následku** při rozdílném jednání obžalovaného, nebo
 - jednání obžalovaného nebo jeho následek (nebo obojí) jsou alespoň **částečně shodné**, shoda ovšem musí být v **podstatných okolnostech**, jimiž se rozumí zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání pachatele nebo následek z hlediska právní kvalifikace, která přichází v úvahu; podstatnými z tohoto hlediska nejsou ty skutkové okolnosti, které charakterizují jen zavinění či jiný znak subjektivní stránky činu (viz rozhodnutí č. 1/1996-1. Sb. rozh. tr. a usnesení Ústavního soudu č. 21 ve sv. 27 Sb. n. au. ÚS)

a) Úplná shoda v jednání

- na zachování totožnosti skutku **nemají vliv** změny v okolnostech, které **pouze individualizují** žalovaný skutek z hlediska času, místa a způsobu spáchání činu, formy zavinění, rozsahu následku a motivace, když jinak shoda v následku či jednání není dotčena
- např.: **nic nezmění** např. upřesnění data spáchání trestného činu oproti obžalobě, v níž byla uvedena doba „v průběhu měsíce května 2015“, do podoby uvedené v rozsudku tak, že ke skutku došlo „dne 15. května 2015“, nebo upřesnění způsobu provedení činu, když oproti popisu v obžalobě, že „poškozeného bodl čtyřikrát nožem do horní části těla“, se v rozsudku uvede, že „poškozeného bodl nejméně jednou do hrudníku
- např.: Obžalovaný fyzicky napadl určitou osobu a způsobil jí lehké zranění (§ 146 tr. zákoníku), přičemž se v hlavním líčení prokáže, že k fyzickému napadení došlo v úmyslu zmocnit se cizí věci (§ 173 tr. zákoníku). V tomto případě je následek rozdílný (místo újmy na zdraví jde o porušení osobní svobody a ohrožení majetku), ale totožnost skutku udržuje **stejně jednání** obžalovaného, jehož podstatou je v obou případech fyzické násilí užité proti určité osobě

b) Úplná shoda v následku

- např.: Řidič motorového vozidla způsobil těžkou újmu na zdraví jiného (§ 147 tr. zákoníku) nikoli tím, že v důsledku nepřiměřené rychlosti narazil do vozidla jedoucího před ním, ale tím, že nedal přednost v jízdě řidiči motorového vozidla jedoucímu po hlavní silnici
- jednání je zde nepochybně rozdílné, ale totožnost skutku udržuje **stejný** následek v podobě těžké újmy na zdraví

c) Částečná shoda v jednání (shodné v podstatných okolnostech)

- např.: jestliže v žalobním návrhu je uvedeno, že obžalovaný fyzickým útokem vůči určité ženě chtěl dosáhnout pohlavního styku proti její vůli, ale v hlavním líčení se prokáže, že jí pouze násilím bránil ve volném pohybu a v odchodu z místa činu, nebude totožnost skutku porušena; **jednání charakteristické pro trestný čin znásilnění** (§ 185 tr. zákoníku) **se zde částečně překrývá s jednáním typickým pro trestný čin omezování osobní svobody** (§171 tr. zákoníku), i když je následek rozdílný

d) Částečná shoda v následku (shodné v podstatných okolnostech)

- např.: když se oproti obžalobě zjistí v hlavním líčení, že škoda způsobená odcizením věci činí nikoli 12 000 Kč, ale její výše je 52 000 Kč)
- zatímco vymezením skutku v žalobním návrhu je soud vázán, jeho **právní kvalifikace** jako určitého trestného činu uvedená v obžalobě **není pro soud závazná** (§ 220 odst. 3)

Totožnost skutku u pokračování a trestných činů hromadných a trvajících

- pokračující trestný čin (změna z.č.265/2001 Sb.)
 - TPP – každý z dílčích útoků pokračujícího trestného činu je samostatným skutkem (§ 12 odst. 11 TrŘ)
 - TPH – však neposuzuje dílčí útoky jako samostatné skutky, ale naopak jako skutek jediný
 - pro každý dílčí útok **musí být zahájeno trestní stíhání**
 - každý dílčí útok **je nutné zprostit (nikoliv vypustit)**
- trestné činy hromadné a trvající (jiný procesní režim)
 - jak v TPH tak v TPP jde vždy jen o jeden skutek

27. Hlavní líčení

Charakteristické rysy hlavního líčení

- hlavní líčení (= přesně vymezené stádium trestního řízení před soudem) je zpravidla **těžištěm trestního stíhání**
 - především **rozhoduje o vině a trestu** obviněného = o nejdůležitější otázce trestního řízení
- právní úprava – § 196 – § 231 TŘ
 - jen základní pravidla, se kterými si nevystačíme
 - navíc potřebujeme:
 - **jednací řád + kancelářský řád** (instrukce ministerstva spravedlnosti)
 - = některé podrobnosti o konání hlavního líčení
 - **§ 64 – § 67 ZSM**
 - v řízení proti mladistvým
 - **§ 29 – § 41 TOPO**
 - v řízení proti trestně odpovědným PO
- **PŘEDMĚT = rozhodnutí o podané obžalobě**
 - vymezení skutku
 - totožnost skutku musí být zachována mezi ZUTRem a obžalobou + mezi obžalobou a rozsudkem
 - soudy mohou rozhodovat pouze o tom, co jim vytyčí eszetko
 - hranice rozhodování soudu
- **konání hlavního líčení není obligatorní**
- rozhodující postavení **soudů = řídí a usměrňuje celkový průběh hlavního líčení**, usměrňuje činnost procesních stran, ...
- dominantní role soudu v průběhu hlavního líčení je:
 - **a) rozdělena mezi předsedu senátu a senát** (§ 203 odst. 1)
 - **b) samosoudce** s právy senátu i jeho předsedy (§ 314b odst. 1, 4)
- → problematika přísedících = soudců z lidu (nedostatek, nízká odměna – 150 Kč/řízení, nedostatek znalostí, neznalost spisu, statická funkce)
- soudem, který provádí hlavní líčení je **soud rozhodující o podané obžalobě nebo návrhu na potrestání prvním stupni**:
 - **a) okresní soud** + městský soud v Brně + obvodní soudy v Praze (§ 16, § 12 odst. 4)
 - **b) krajský soud** + městský soud v Praze ve věcech podle § 17 (§ 12 odst. 4)
- **odvolací a dovolací soudy rozhodují ve VEŘEJNÉM ZASEDÁNÍ**
- **eszetko je jen stranou řízení**
 - skoro rovné postavení s obviněným
 - prokazuje vinu obviněného (prokázání skutku)
- **soud odpovídá za správné a úplné zjištění skutkového stavu věci**
 - nelze zprostit pro nečinnost eszetka
 - pokud eszetko neprokáže vinu, tak soud musí označit a provést důkazy → pokud ani potom není schopen prokázat (ne)vinu, tak zásada presumpce nevinny
 - soud se tím stává v podstatě pomocníkem obžaloby, protože aktivně hledá důkazy, čímž se k nim hůře provádí jejich objektivní hodnocení

Základní zásady TPP a hlavní líčení

- **1) OBŽALOVACÍ** (§ 2 odst. 8)
 - = hlavní líčení lze konat **jen na základě podané obžaloby** (návrhu na potrestání), která zároveň **vymezuje osobu obviněného** (obžalovaného), proti které se řízení vede + **skutek**, o kterém lze v hlavním líčení rozhodovat (§ 220)
- **2) OFICIALITY a VYHLEDÁVACÍ** (§ 2 odst. 4)
 - = soud nemůže vyčkávat na další návrhy, ale postupuje tak, **aby řízení bez průtahů směřovalo k rozhodnutí ve věci**
 - **předseda senátu** musí ve stanovené lhůtě **nařídít hlavní líčení** (§ 181 odst. 3)
 - **odročit** ho může jen **výjimečně** za stanovených podmínek (§ 219)
- **3) VEŘEJNOSTI** (§ 2 odst. 10)
 - = trestní věci se před soudem projednávají **veřejně** tak, aby se **občané mohli zúčastnit** projednávání a sledovat jednání (§ 199)
 - při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být **veřejnost vyloučena** jen v **případech výslovně stanovených** v trestním řádu (§ 200 – utajované informace, § 201) nebo ve zvláštním zákoně (zejména u mladistvých – § 54 odst. 1 + § 64 odst. 3 písm. a) ZSM)
- **4) ZAJIŠTĚNÍ PRÁVA NA OBHAJOBU** (§ 2 odst. 13)

- obžalovaný má zásadně právo zúčastnit se hlavního líčení, které lze provést v jeho nepřítomnosti jen výjimečně a. za splnění stanovených podmínek (§ 202 odst. 2 – 5, § 306 odst. 2)
- obžalovanému může u hlavního líčení poskytovat právní pomoc v nejširší míře jeho obhájce
 - v případě nutné obhajoby (§ 36 TŘ, § 42 odst. 2 písm. a) ZSM) musí být u hlavního líčení přítomen (§ 202 odst. 4 věta druhá)
- 5) ÚSTNOSTI A BEZPROSTŘEDNOSTI (§ 2 odst. 11 a 12)
 - = jednání před soudem je ústní
 - důkazy výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslýchají
 - při rozhodování v hlavním líčení může soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny (§ 220 odst. 2)
- 6) ZJIŠTĚNÍ SKUTKOVÉHO STAVU BEZ DŮVODNÝCH POCHYBNOSTÍ a v rozsahu potřebném pro rozhodování o podané obžalobě, resp. návrhu na potrestání (§ 2 odst. 5)
 - soud je sice povinen provádět důkazy, ale zároveň mají strany široké možnosti tyto důkazy navrhnout, předkládat a v některých případech provádět (§ 215)
- 7) VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ (§ 2 odst. 6)
 - = soud hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, a to nezávisle na jejich hodnocení v předchozích stádiích trestního řízení
- 8) PRESUMPCE NEVINY (§ 2 odst. 2)
 - = soud obžalovaného zproští obžaloby, nebyla-li jeho vina ani po provedeném dokazování spolehlivě prokázána (§ 226 písm. a), c)), i když nelze zcela vyvrátit podezření, že se stal žalovaný skutek a jeho pachatelem je obžalovaný

Účast osob u HL

- někdy je dobrovolná, někdy povinná
- 1) SOUD
 - soud nemůže rozhodovat bez soudu – ten tedy musí být přítomen vždy
 - složení:
 - soudce (předseda senátu + přísedící)
 - náhradní soudce (§ 197) – vedle senátu sedí další soudci (neomezený počet), kteří do něj nemohou zasahovat, ale pokud je potřeba, tak naskočí místo někoho ze senátu a řízení se nemusí opakovat
 - zapisovatel (protokolující úředník)
 - ZÁSADA ZÁKONNÉHO SOUDCE
 - přidělování podle rozvrhu práce
 - v senátním rozhodování dominantní role předsedy senátu
 - videokonferenční zařízení – lze zajistit účast obžalovaného a jiných osob mimo soudu, zapisovatele a eszetka (§ 202 odst. 1)
 - většinou jen určité úkony (např. výslech svědka z druhé strany republiky)
- 2) STRANY
 - = kontradiktornost procesu
 - a) ESZETKO – musí být přítomen vždy (výjimky: veřejné zasedání (mimo to o odvolání))
 - b) OBŽALOVANÝ
 - v jeho nepřítomnosti se může hlavní líčení provést jen když má soud za to, že lze věc spolehlivě rozhodnout a účelu trestního řízení dosáhnout i bez přítomnosti obžalovaného a přítom:
 - obžaloba byla obžalovanému řádně doručena a obžalovaný byl k hlavnímu líčení včas a řádně předvolán
 - o skutku, který je předmětem obžaloby byl obžalovaný už některým z orgánů činných v trestním řízení vyslechnut a byla dodržena
- 3) ostatní osoby
 - pouze vyrozumívány – mají právo ne povinnost se k líčení dostavit
 - a) POŠKOZENÝ
 - případně zmocněnec, kterým je zastoupen
 - kolize poškozeného v procesním postavení svědka
 - b) ZÚČASTNĚNÁ OSOBA
 - případně zmocněnec, kterým je zastoupena
 - u mladistvého obžalovaného – ZÁKONNÍ ZÁSTUPCI, OSPOD
 - přítomnost u hlavního líčení omezena (§ 54 odst. 1 ZSM)
- 4) VEŘEJNOST (§ 199 – § 201)
 - pravidlem je konání veřejného hlavního líčení

- výjimky:
 - **VYLOUČENÍ VEŘEJNOSTI** – v případě ohrožení utajované informace chráněné zvláštním zákonem, mravnosti nebo nerušeného průběhu jednání,

Průběh HL – zahájení HL

- **zahájení HL**
 - **sdělení věci**, která bude projednávána (typicky věc pod spisovou značkou XY, obžalovaného A)
 - zjištění **přítomnosti osob** (ověření totožnosti – doklady, dotázáním se obhájce, lustrací PČR – *př. záměny totožnosti*)
 - ověření zachování **lhůt k přípravě**
 - obžalovaný, eszetko a obhájce – 5 pracovních dní
 - ostatní 3 dny
- **přednes obžaloby SZ**
- **připojení poškozených** s nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení (osobně, přečtením) – adhezní řízení
 - § 206 odst. 3 **rozhodnutí o nepřipuštění** poškozeného – osoba nemá práva poškozeného
 - **společný zmocněnec** § 44 odst. 2 – mimořádně vysoký počet poškozených
 - *VVR 450 poškozených, obžaloba na 100 stran*
- **vyjádření obviněného**
 - § 206a – **NESPORNÉ SKUTEČNOSTI**
 - obviněný se vyjádří ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména zda se cítí být nevinný nebo vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě, souhlasí s popisem skutku a jeho právní kvalifikací a s navrženým trestem, případně ochranným opatřením, a **které skutečnosti považuje za nesporné**
 - např. ano, byl jsem v Olmu, šel jsem do toho obchodu, ale neukradl jsem 3 krabičky sušenek, ale jenom 2 → nesporné je, že byl v Olmu a v obchodě, počet krabic dokazujeme
 - § 206c – **PROHLÁŠENÍ VINY**
 - obviněný může **prohlásit, že je vinný spácháním skutku** anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě
 - **soud rozhodne, jestli jej přijímá nebo ne**
 - soud prohlášení viny nepřijme, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného
 - soud nemusí prohlášení viny přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran
 - § 206b – **DOHODA O VINĚ A TRESTU**
 - **na návrh soudu → přerušení HL (případně odročí) → poté eszetko přednese obsah sjednané dohody a navrhne schválení**
 - pokud nedojde ke schválení, tak se pokračuje v HL (v dalším řízení nelze k prohlášení viny přihlížet)
- **omezení rozsahu dokazovaných skutečností**

Dokazování

- **dokazování** = zjišťování skutkového podkladu pro rozhodnutí
 - pro HL § 207 – 218, konkretizují pro HL obecné ustanovení o dokazování § 89 – 118
- **předmět a rozsah dokazování** vychází ze zásady, **aby byl zjištěn skutkový stav bez důvodných pochybností a v rozsahu potřebném pro rozhodnutí** (§ 2 odst. 5)
 - předmět a rozsah dokazování při hlavním líčení je konkretizován obžalobou, protože předmětem rozhodnutí v hlavním líčení je vždy jen **skutek obsažený v žalobním návrhu** (§ 220 odst. 1) a **účast obžalovaného** na jeho spáchání.
- **pořadí prováděných důkazů** – jako první má být proveden **výslech obžalovaného** (§ 207 odst. 1, oddělený výslech spoluobžalovaných § 208), jinak pořadí provádění dalších důkazů **stanoví předseda senátu** a to podle povahy konkrétního projednávaného případu a podle taktického plánu dokazování. (**Poškozený v procesním postavení svědka**)
- **způsob provádění jednotlivých důkazů** v hlavním líčení se v podstatě řídí obecnými ustanoveními o dokazování (samostatná přednáška).
- **zásada ústnosti ve spojení se zásadou bezprostřednosti** (§ 2 odst. 11 a 12, § 220 odst. 2). Jen výjimečně zákon připouští, aby ústní výpovědi obžalovaného nebo svědků a znalců byly nahrazeny **čtením protokolů** o jejich dřívějších výpovědích (§ 207, §211 a §212).
- **protokol o dřívější výpovědi obžalovaného** se přečte jen tehdy, když se **jedná v jeho nepřítomnosti nebo odepře-li obžalovaný vypovídat** anebo když se objeví podstatné **rozpory** mezi jeho dřívější výpovědí a jeho údaji při hlavním líčení (§ 207 odst. 2).

- protokol o dřívější výpovědi **spolu obžalovaného nebo svědka** se přečte (§211 odst. 2), byl-li **výslech proveden způsobem odpovídajícím ustanovením trestního řádu** a:
 - spoluobžalovaný nebo svědek **zemřel** nebo se **stal nezvěstným**, nebo **je pro dlouhodobý pobyt v cizině nedosažitelným**, nebo **onemocněl chorobou, která natrvalo nebo na dohlednou dobu znemožňuje jeho výslech**, nebo
 - šlo o **neodkladný nebo neopakovatelný úkon** podle § 158a.
- protokol o dřívější výpovědi **svědka** lze číst (§211 odst. 1), když jsou splněny současně tyto podmínky:
 - soud **nepokládá osobní výslech za nutný** a
 - státní zástupce a obžalovaný s tím **souhlasí**.
- obžalovaný musí učinit **souhlas osobně, nikoli prostřednictvím obhájce** (rozhodnutí č. 16/1998) Sb. rozh. tr.). Jestliže se obžalovaný, který byl k hlavnímu líčení řádně předvolán, **bez omluvy nedostaví**, nebo se bez vážného důvodu z jednací síně **vzdálí**, pak **postačí souhlas státního zástupce**.
- protokol o dřívější výpovědi **svědka** se přečte také tehdy (§211 odst. 3,4), jestliže **předchozí výslech byl proveden způsobem odpovídajícím trestnímu řádu** a svědek:
 - **odepřel** v hlavním líčení bez oprávnění vypovídat nebo se **odchyluje** v podstatných bodech od své dřívější výpovědi, přičemž:
 - **obhájce nebo obviněný** měl možnost se tohoto dřívějšího výslechu zúčastnit a klást vyslýchanému otázky,
 - bylo zjištěno, že taková osoba (svědek) byla **předmětem násilí, zastrašování, podplácení** či příslibů jiných výhod, a tak vedena k tomu, aby nevypovídala nebo vypovídala křivě, nebo
 - obsah výpovědi byl **ovlivněn průběhem výslechu v hlavním líčení**, zejména v důsledku chování obžalovaného nebo přítomné veřejnosti, anebo
 - **odepřel** v hlavním líčení vypovídat, přičemž jde o svědka, který má právo odepřít výpověď podle § 100, jestliže byl při předchozím výslechu jehož se týká protokol, který má být přečten) o svém právu odepřít výpověď řádně poučen a výslovně prohlásil, že tohoto práva **nevyužívá** a obviněný nebo obhájce měl možnost se tohoto výslechu zúčastnit.
- protokol o dřívější výpovědi **svědka** se konečně přečte i tehdy (§ 102 odst. 2 věta první), jedná-li se o svědka **mladšího 18 let**, který byl vyslýchán o okolnostech uvedených v § 102 odst. 1.
- protokol o dřívější výpovědi **znalce** nebo jeho **písemný posudek** lze k důkazu přečíst, jsou-li současně splněny tyto podmínky (§211 odst. 5):
 - **znalec** byl před podáním posudku **poučen** o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku (§ 106),
 - **nejsou pochybnosti** o správnosti a úplnosti posudku (§ 109) a
 - státní zástupce a obžalovaný s tím **souhlasí**.
- se souhlasem státního zástupce a obžalovaného lze v hlavním líčení číst i **úřední záznamy o vysvětlení osob** a o provedení dalších úkonů opatřené podle § 158 odst. 3 a 6 ještě před zahájením trestního stíhání (viz § 211 odst. 6).
 - *umožněno od roku 2014, předtím nešlo – nespornost skutku.*
- důkazy se zde provádějí **za účasti a aktivní součinnosti stran**.
 - možnost klást otázky, vyjadřovat se k provedeným důkazům § 215 odst. 1
 - Provedení důkazu SZ, obžalovaným nebo jeho obhájcem § 215 odst. 2. Soud žádosti **nevyhoví**, jde-li o výslech obviněného, výslech svědka mladšího než patnáct let, nemocného nebo zraněného svědka anebo jestliže by provedení důkazu některou z uvedených osob nebylo z jiného závažného důvodu vhodné.
- **procesní odpovědnost za zjišťování skutkového stavu však nese soud.** (*Diskuze o přenesení formálního důkazního břemene na SZ*)
- **svědek** ještě nevyslechnutý nemá přítomen při výslechu obžalovaného a jiných svědků.
- je-li obava, že svědek v přítomnosti obžalovaného nevypoví pravdu, případně jde-li o svědka, jemuž nebo osobě jemu blízké z podaného svědectví hrozí újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí, předseda senátu učiní opatření vhodné **k zajištění bezpečnosti** nebo **utajení totožnosti svědka**, případně **vykáže obžalovaného** po dobu výslechu takového svědka z jednací síně
- obžalovaný musí být po provedení každého důkazu dotázán, zda se chce k němu **vyjádřit** (§ 214).
- po provedení všech důkazů zjistí předseda senátu, zda strany nečiní **návrhy na doplnění** dokazování (§ 215).
- předseda senátu prohlásí **dokazování za skončené**, jestliže strany nemají další důkazní návrhy nebo rozhodl-li senát (samosoudce), že další důkazy se již nebudou provádět (§216 odst. 1).

Závěr HL

- **závěrečné řeči**
 - trestní řád nestanoví **obsahové zaměření** závěrečných řečí, vyžaduje pouze, aby zřejmě nevybočovaly z rámce projednávané věci dané předmětem obžaloby (§ 216 odst. 4)
 - **pořadí** (SZ, poškozený nebo zmocněnec, ostatní (zúčastněná osoba) naposledy obhájce a obžalovaný)

- o jestliže se po závěrečné řeči obhájce nebo obžalovaného ujal slova znovu státní zástupce, má obhájce, popřípadě obžalovaný, právo na to odpovědět (§ 216 odst. 3 - **právo na repliku**)
- **právo posledního slova**
 - o během tohoto projevu nesmějí být obžalovanému ani soudem, ani nikým jiným kladeny otázky (§ 217).
- **doplnění dokazování** – shledá-li soud vzhledem k závěrečným řečem nebo při závěrečné poradě, že je třeba ještě některou okolnost objasnit, usnese se, že **dokazování bude doplněno**, a v hlavním líčení pokračuje (§218 odst. 1).

Odročení HL

- důsledkem zásady bezprostřednosti je požadavek, **aby hlavní líčení probíhalo – pokud možno – bez jeho přerušení**. Proto soud může **odročit hlavní líčení** jen v **nezbytně nutných případech**
- **důvody:**
 - o překážka, pro kterou **nelze hlavní líčení provést** (nepřítomnost obžalovaného, obhájce, nezachování lhůty k přípravě ...)
 - o překážka, pro kterou **nelze v již probíhajícím hlavním líčení pokračovat** (nedostavil se svědek, znalec, vyplynula potřeba provést nový důkaz, § 225 odst. 2 s upozorněním obžalovaného na možnost přísnějšího posouzení skutku oproti obžalobě).
- při odročení **stanoví** předseda senátu **den, kdy se bude konat další hlavní líčení**; odročit hlavní líčení **na neurčito** je možné, jen **pokud to vyžaduje povaha úkonu, pro který hlavní líčení není možné provést** nebo v něm pokračovat.
- dříve, než soud odročí hlavní líčení, předseda senátu zjistí, zda strany nenavrhují **další důkazy**, které by bylo třeba opatřit k příštím hlavnímu líčení (§219 odst. 2).
- při **pokračování** v odročeném hlavním líčení sdělí předseda senátu **podstatný obsah dosavadního jednání**
 - o Jestliže se však **změnilo sestavení senátu nebo pokud uplynula od odročení hlavního líčení delší doba**, přečte předseda senátu se souhlasem státního zástupce a obviněného **podstatný obsah** protokolu o hlavním líčení včetně provedených důkazů. Nebyl-li tento souhlas dán, **musí být hlavní líčení provedeno znovu**, tedy od počátku tak, jako by k němu vůbec nedošlo (§219 odst. 3). *Problematika starších přísedících.*

Rozhodnutí

- **meritorní povahy** (tj. rozsudek odsuzující i zprošťující, usnesení o zastavení trestního stíhání, usnesení o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání, usnesení o postoupení věci mimosoudnímu orgánu)
- **zatímní povahy** (usnesení o přerušení trestního stíhání, usnesení o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření); tato rozhodnutí neřeší věc konečným způsobem, ale **jen dočasně oddalují její meritorní rozhodnutí** a po právní moci nepředstavují překážku v dalším řízení
- **mezitímní povahy** rozhodnutí **o podmíněném zastavení trestního stíhání** za podmínek § 307, které má zvláštní povahu, protože je lze zpočátku označit za rozhodnutí mezitímní a po uplynutí zkušební doby za splnění podmínek § 308 odst. 3 se stává rozhodnutím meritorním
- při svém rozhodnutí v hlavním líčení pak soud smí **přihlížet jen ke skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení**, a opírat se o **důkazy, které strany předložily a provedly**, případně které soud sám doplnil (§ 220 odst. 2)
- rozhodnutí podle § 225-229 činí soud v hlavním líčení ve formě **rozsudku** (§ 119 odst. 1, § 120-133). Nepřichází-li v úvahu vydání rozsudku, o podané obžalobě rozhoduje soud v hlavním líčení způsoby uvedenými v § 221-224 **usnesením** (§ 119 odst. 1, § 134-138)

28. Rozhodnutí ve věcech trestních

Obecný úvod

- 2 formy projevu vůle:
 - a) ROZHODNUTÍ
 - b) OPATŘENÍ
- ROZHODNUTÍ = procesní úkon, kterým orgán činný v trestním řízení vyjadřuje své zjištění, k němuž došel a stanovuje závazný způsob řešení trestní věci, případně postupy
 - individuální právní akt
 - 2 druhy:
 - a) konstitutivní = zakládá práva a povinnosti
 - b) deklaratorní = konstruuje (ne)existenci právně významných skutečností
 - vždy je činěno jménem státu
 - vydávají orgány veřejné moci
 - autoritativní projev vůle = závazné pro orgány činné v trestním řízení i pro adresáty
 - 2 skupiny:
 - a) meritorní = ve věci samé = rozhodování o předmětu
 - nejvýznamnější je rozsudek (vrchol trestního stíhání = konečné rozhodnutí soudu o projednávané věci)
 - b) procesní
 - nejsou tak významná jako meritorní, ale bez nich by k meritorním nemohlo dojít
- ZÁSADY
 - a) STÍHÁNÍ JEN ZE ZÁKONNÝCH DŮVODŮ
 - = v trestním řízení **nelze vydat rozhodnutí, které by nebylo vydáno podle zákona** (ať už jde o formu, obsah nebo na základě řízení, které není v souladu se zákonnou úpravou)
 - vady je možné opravit např. pomocí řádného a mimořádného opravného prostředku
 - b) PRESUMPCE NEVINY
 - zejména při rozhodnutí o vině
 - vyjadřuje objektivní právní situaci z hlediska zákona
 - navazuje na ni zásada *in dubio pro reo* = v pochybnostech ve prospěch pachatele
 - c) MATERIÁLNÍ PRAVDY
 - d) ZÁSADA RYCHLOSTI ŘÍZENÍ
 - projevuje se **stanovením lhůt** – § 129 odst. 3
 - pokud není rozsudek vyhotoven hned, tak eszetko stanovuje lhůty pro vyhotovení rozhodnutí
 - e)
 - = **rozdělení procesních funkcí mezi obžalobu, obhajobu a soud**
 - soud je vázán podanou obžalobou → rozsudek se musí týkat skutku v ní uvedeného
 - f) HODNOCENÍ DŮKAZŮ
 - = orgány činné v trestním řízení **hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení jednotlivě i v jejich souhrnu**
 - musí být patrné, jak hodnotil důkazy
 - g) VEŘEJNOSTI
 - představuje **kontrolu nad výkonem spravedlnosti**
 - záruka pro obžalovaného, že trestní soud nebude rozhodovat svévolně a nekontrolovaně
 - projevuje se zejména u vyhlášení rozsudku – § 200 odst. 2
 - rozsudek se vyhláší vždy veřejně – bez výjimek
 - i pokud byla číst projednávána tajně
 - h) ÚSTNOSTI A BEZPROSTŘEDNOSTI
 - soud smí rozhodnout **jen na základě důkazů, které byly provedeny v řízení před soudem, primárně v ústní formě**
 - soud si tedy má sám vyslechnout svědky, znalce apod.
 - i) ZAJIŠTĚNÍ PRÁVA NA OBHAJOBU
 - **smyslem je zajištění plné ochrany práv a zákonem chráněných zájmů obviněného**
 - v řízení je třeba objasnit všechny okolnosti v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí ve věci – a to ty, které jsou ve prospěch i v neprospěch pachatele
 - soud musí v odůvodnění uvést, jak se vyrovnal s obhajobou

Formy rozhodování

- a) ROZSUDEK – § 119 odst. 1:
 - **rozsudkem soud rozhoduje jako jediný orgán činný v trestním řízení, a to tam kde to zákon výslovně stanoví**

- v ostatních případech rozhoduje soud usnesením
- **b) USNESENÍ** – § 119 odst. 2:
 - eszetko a policejní orgán rozhodují vždy usnesením, pokud zákon nestanoví něco jiného
- **c) TRESTNÍ PŘÍKAZ**
 - = forma rozhodnutí, které **může vydat pouze samosoudce v řízení před trestním soudem**
 - rozhoduje se **bez nařízení hlavního líčení**
 - povaha odsuzujícího rozsudku
- **d) ROZHODNUTÍ SUI GENERIS**
 - = rozhodnutí **orgánů činných v trestním řízení**, které má **zvláštní formu**
 - pouze v určitých zákonem stanovených případech, obvykle při řešení procesních situacích
 - nejčastěji **povaha nařízení nebo příkazu**
 - např. příkaz k domovní prohlídce, zatčení

Rozsudek – § 120 an. TŘ

- zásadně se jím rozhoduje o nejvýznamnějších otázkách
- užívá jej **vylučně soud v případech stanovených zákonem**
- typicky: rozhodnutí soudu 1. stupně ve věci samé, rozhodnutí NS o mimořádných opravných prostředcích
- je považován za **výsledek trestního řízení**, kterým se má rozhodnout o sankci v případě, že se potvrdí žalobní návrh
- je **projevem vůle státu**
- složen ze 4 částí:
 - **1) úvodní část**
 - „*jménem republiky*“ = rozhodnutí je projevem vůle státu
 - označení soudu + jména soudců podílejících se na rozhodnutí
 - den a místo vyhlášení rozsudku
 - označení obžalovaného jménem, příjmením, narozením a bydlištěm
 - **2) výroková část** = samotné rozhodnutí = jádro rozsudku
 - soud stručně, jasně a výstižně vyjádří skutek (popíše skutkové okolnosti)
 - následuje část o vině („*je vinen tím, že ...*“; „*uznává se vinným, že ...*“)
 - právní kvalifikace skutku
 - „*odsuzuje se za ...*“
 - **3) odůvodnění**
 - soud by se měl **vyjádřit ke každému důkazu**, který byl proveden nebo navržen, ale zamítnut
 - měly by z něj být patrné myšlenkové pochody soudu
 - **4) poučení o opravném prostředku**
 - § 125 odst. 2, 3, 4
 - soudce při vyhlášení musí obě strany poučit o tom **kdo, v jaké lhůtě a kam** je oprávněn podat opravný prostředek
- → **výjimka**: po vyhlášení rozsudku se **obě strany vzdají práva na odvolání** (obžalovaný i za jiné oprávněné osoby) a **prohlásí, že netrvají na písemném vyhotovení rozsudku** → vydá se **ZJEDNODUŠENÝ ROZSUDEK (= chybí odůvodnění)**
 - soudce své rozhodnutí odůvodní jen ústně (o tomto existuje záznam)
- vznik rozhodování – **4 fáze**:
 - **1) usnesení na rozhodnutí** – 2 části:
 - **a) poradní** – radí se o vině a následně o sankci/trestu
 - **b) hlasovací**
 - pořadí hlasování je dané – § 127
 - **2) vyhlášení**
 - standardně po poradě – pokračuje se v hlavním líčení a vyhlásí se
 - předseda senátu **může za účelem rozhodnutí odročit líčení**
 - TŘ stanovuje, že má mít slavnostní charakter = vyhláší se ve stoje (odůvodnění + poučení v sedě) → následně dá možnost vzdát se odvolání nebo se odvolat již na místě
 - **3) vyhotovení**
 - vždy musí být vyhotoven písemně – mělo by odpovídat ústnímu vyhlášení na konci hlavního líčení
 - lhůta:
 - 5 pracovních dní při líčení před okresním soudem
 - 10 pracovních dní při líčení před krajským soudem jako soudem 1. stupně
 - → lhůty pořádkové → jediná sankce je kární odpovědnost
 - **4) doručování**
 - obžalovaného

- eszetku
- zúčastněné osobě
- poškozenému
- pokud figuruje obhájce, tak opisem i jemu

Usnesení

- velmi častá forma rozhodnutí = univerzální forma rozhodování
- používají ji všechny orgány činné v trestním řízení
- velmi široký okruh různorodých otázek, které mají často naprosto odlišný význam
 - i ve věci samé
 - např. usnesení o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci
 - nikdy není možné jím uznat obviněného vinným
 - i o otázkách vzniklým v souvislosti s projednáváním věci samé
 - např. usnesení o vazbě, uložení pořádkové pokuty, zajištění peněžních prostředků na účtu u banky apod.
- **4 části:**
 - **1) úvodní část**
 - označení orgánů
 - den a místo
 - neuvádí se konkrétní jména osob, které ho vydali
 - často se uvádí v jaké věci se vydává, ale není to zákonný požadavek
 - **2) výroková část**
 - určitý a srozumitelný výrok
 - měl by odpovídat na otázky, které jsou předmětem rozhodování
 - podle judikatury musí být uveden skutek, kterého se to týká
 - **3) odůvodnění**
 - opět musí být uvedeny všechny skutečnosti vzaty za prokázané + důkazy provedené i navržené a zamítnuté + myšlenkové pochody orgánů
 - **4) poučení**
 - o opravném prostředku = stížnosti
 - a) je přípustná – uvádíme **kdo, v jaké lhůtě a kam podává**
 - b) není přípustná
 - liší se podle toho, kdo usnesení vydává
- → opět je možné vyhotovit **ZJEDNODUŠENÉ USNESENÍ = bez odůvodnění** (§ 136 odst. 3)
- vyhláše se jen tehdy, pokud bylo vydáno za účasti osoby, již se týká nebo byla učiněna v rámci hlavního líčení, veřejného zasedání nebo neveřejného zasedání

Rozhodnutí *sui generis*

- = **ROZHODNUTÍ SVÉHO DRUHU**
- TR stanovuje **obsahové i formální náležitosti + okruh osob**, kterým se **bude oznamovat** nebo o něm **budou vyrozumívány**
 - typicky návrh na potrestání nebo obžalobu nebo příkaz k domovní prohlídce, zatčení
- někdy nemusíme doručovat, protože **doručením bychom zmařili výkon rozhodnutí**

Trestní příkaz

- = **rozhodování samosoudce** v méně složitých případech, které **nevyžadují projednání v hlavním líčení**
- rozhoduje se tzv. **od stolu na základě důkazů a materiálů ze spisu**
- soudce **nemá povinnost informovat strany řízení**, že bude takto rozhodovat
- fakultativní forma rozhodování = musí být splněny všechny podmínky
- soudce **nemusí očekávat žádnou součinnost stran**
- **nepotřebuje ani souhlas stran**
- řádným opravným prostředkem je ODPOR
 - pokud není podán, tak má povahu odsuzujícího rozsudku
- podmínky – § 314e:
 - skutkový stav je náležitě prokázán provedenými důkazy = nade vší pochybnost
 - možné vydat i po nařízení hlavního líčení, dokud ale nebylo zahájeno
 - není možné vydat – např. v řízení proti osobě omezené svéprávnosti, rozhodování o ochranném opatření, uložení společného/souhrnného trestu, kdy předchází trest byl uložen rozsudkem
- **nikdy v řízení proti mladistvému**
- náležitosti – § 314f

- neobsahuje klauzuli „jménem republiky“ a odůvodnění
- 1) úvodní část
- 2) výroková část
- 3) poučení
 - dochází ke **zkrácení práva na obhajobu**, takže musí být poučení o možnosti podat odpor, který má za následek **ZRUŠENÍ trestního příkazu** a **soudce musí nařídít hlavní líčení**
 - **oprávnění podat odpor nemá poškozený**, protože by tím měl právo napadnout i rozsudek o vině, tím že se trestní příkaz odporem ruší
- doručování obviněnému do vlastních rukou, eszetku, event. poškozenému, pokud v rámci trestního řízení uplatnil svůj nárok
 - pokud má obviněný obhájce, tak i jemu
- **nevyhlašuje se**
- TŘ upravuje jaké tresty lze uložit trestním příkazem:
 - alternativní tresty všechny
 - upuštění od potrestání
 - podmíněné upuštění od potrestání s dohledem
 - upuštění od souhrnného trestu

Právní moc a vykonatelnost

- **PRÁVNÍ MOC = nezměnitelnost a závaznost**
 - měla by svědčit o konci procesu a zavazovat adresáty rozhodnutí
 - měla by propůjčit stabilitu (právní jistotu) – že takové rozhodnutí bude vykonáno
 - **a) NEZMĚNITELNOST = formální stránka** právní moci = v rámci procesu, v němž bylo rozhodnutí vydáno **nelze o věci, která byla jeho předmětem dále jednat**
 - měla by znamenat definitivní skončení procesu
 - náš TŘ nezná absolutní nezměnitelnost, ale pouze relativní = máme výjimky:
 - **dovolání**
 - **obnova řízení**
 - **stížnost pro porušení zákona**
 - **oprávnění nejvyššího eszetka zrušit nezákonné rozhodnutí nižšího eszetka**
 - lhůta 3 měsíce
 - věci:
 - usnesení o nestíhání podezřelého
 - usnesení o zastavení trestního stíhání
 - usnesení o postoupení věci
 - **institut navrácení lhůty**
 - **uložení souhrnného/společného trestu**
 - soud ruší některé předchozí výroky
 - **beneficium cohaesionis**
 - **vyhovění ústavní stížnosti ÚS – ÚS** ho svým rozhodnutím může zrušit
 - **b) ZÁVAZNOST = materiální stránka** právní moci = vyjadřuje, že věc je **rozhodnuta konečně a nemůže být řešena v jiném procesu** (*ne bis in idem*)
 - vzniká překážka věci rozsazené = res iudicate
 - přihlíží se k ní *ex offio* = z úřední povinnosti
 - pokud by náhodou orgány činné v trestním řízení zjistili, že tu ta překážka je, tak **ODLOŽENÍ** nebo **ZASTAVENÍ** již zahájeného trestního stíhání
 - výjimky:
 - původní rozhodnutí bylo v předepsaném řízení zrušeno = mimořádné opravné prostředky
 - **dovolání**
 - **obnova řízení**
 - **stížnost pro porušení zákona**
 - **ústavní stížnost**
 - **nabývají ji pouze VÝROKY** (ne odůvodnění, protože nezavazuje adresáty (nevyplývají z něj žádná práva a povinnosti))
 - dělení:
 - **a) úplná = rozhodnutí není možné napadnout v žádné jeho části**
 - rozhodnutý se stalo pravomocným v celém svém obsahu
 - **b) částečná = v rámci řízení o mimořádném opravném prostředku nějaký výrok nelze přezkoumat** (tato část bude v částečné právní moci)

- např. odvolání poškozeného nebo zúčastněné osoby → výrok o vině nabude právní moci a vykonatelnosti, ale napadené výroky ne
- **a) absolutní = výrok rozhodnutí se stane pravomocný proti všem osobám, které jsou oprávněné podat opravný prostředek** = nelze v řádné opravném řízení očekávat žádné změny
- **b) reaktivní** = jen část oprávněných osob podala řádný opravný prostředek – vůči ní není pravomocný a vykonatelný, ale vůči ostatním ano
- **ROZSUDEK** – § 139 odst. 1
 - zákon proti němu **nepřipouští odvolání**
 - odvolání je přípustné, ale ve lhůtě nebylo podáno = **marné uplynutí lhůty**
 - oprávněné osoby **odvolání nepodali** nebo **ho vzali zpět**
 - **vzdání se práva na odvolání všemi oprávněnými osobami**
- **USNESENÍ** – § 140
 - zákon proti němu **nepřipouští stížnost**
 - zákon proti němu **připouští stížnost, ALE:**
 - oprávněné osoby této **možnosti nevyužijí**
 - **vzali ji zpět**
 - podali, ale **byla zamítnuta**
 - **marné uplynutí lhůta**
- **TRESTNÍ PŘÍKAZ** – § 314g odst. 2
 - ve lhůtě (8 dnů) proti němu není podán odpor = **marné uplynutí lhůty**
 - odpor byl **podán neoprávněnou osobou**
 - **odpor nebyl podán vůbec**
- **ROZHODNUTÍ SUI GENERIS**
 - není přípustný opravný prostředek – právní moci a vykonatelnosti nabývá **hned po svém vydání**

Vykonatelnost

- = **vlastnost rozhodnutí**
- X výkon rozhodnutí = uskutečnění obsahu rozhodnutí
- **ROZSUDEK** – vykonatelný ve **stejný okamžik jako nabyde právní moci**
 - nejsou výjimky pro dřívější vykonatelnost
- **USNESENÍ**
 - může být vykonatelné, i když nenabylo právní moci, pokud je **přípustná stížnost, ale bez odkladného účinku přiznaného zákonem = PŘEDBĚŽNĚ VYKONATELNÁ**
 - např. usnesení o vzetí do vazby → osoba bude vzata do vazby a až potom proběhne přezkum
 - např. usnesení o zahájení trestního stíhání
 - § 140 odst. 2
- **TRESTNÍ PŘÍKAZ** – vykonatelný ve **stejný okamžik jako nabyde právní moci**

29. Opravné prostředky: obecná charakteristika, zásady a třídění

Podstata a účel opravného řízení v trestním řízení

- je budováno na obecných zásadách tr. řízení → má však zvláštní úkol zvýšit záruky, že rozhodování OČTŘ bude plně v souladu s požadavky zákonnosti
- všeobecný účel
 - shoduje se s účelem celé soustavy r. řízení
 - zvyšuje a rozmnožuje záruky uplatnění zásady materiální pravdy v tr. řízení
 - + splňuje účel ochrany občanů před možnými následky nesprávných rozhodnutí
- bezprostřední účel
 - náprava konkrétního nesprávného rozhodnutí v zájmu účastníků tr. řízení
 - nárok obžalovaného na přezkoumání odsuzujícího rozsudku soudem vyššího stupně vyplývá přímo z ústavního pořádku ČR, z čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě, která je jeho součástí
 - každý, koho soud uznal vinným TČ má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo o trestu soudem vyššího stupně
- širší účel
 - zajišťování správného a jednotného výkladu zákona, jakož i zkvalitňování práce OČTŘ
- po provedení opravného řízení orgán vyššího stupně vyjádří výsledky přezkoumání rozhodnutí orgánu I. st. ve svém rozhodnutí, kterým buď
 - potvrdí správnost přezkoumaného rozhodnutí, nebo
 - jestliže je toto rozhodnutí nesprávné, napraví je sám, pokud to zákon a povaha věci připouští, nebo odkáže věc orgánu, který původně rozhodl, popř. jinému podřízenému orgánu, aby ji znovu projednal a rozhodl
- rozhodnutí soudů vydaná v opravném řízení tvoří podstatnou část uveřejňovaných judikátů ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS, jímž plní svůj úkol sjednocování rozhodování soudů ČR
- platí zásada, že musí být upraveno tak, aby bylo přípustné v co nejširší míře všem osobám zúčastněným v tr. řízení i veřejnosti jak formou, tak i obsahem, aby bylo jeho provádění zbaveno všeho zbytečného formalizmu a poskytovalo dostatečné záruky spravedlivého rozhodnutí

Opravné prostředky v českém tr. řízení, jejich rozdělení a základní rysy

- opravný prostředek = procesní úkon, jímž se zahajuje opravné řízení, jímž se osoby k tomu oprávněné domáhají přezkoumání rozhodnutí soudu, stát. zástupce nebo policejního orgánu z důvodů uvedených v zákoně
- druhy opravných prostředků
 - stížnost
 - odvolání
 - odpor
 - dovolání
 - stížnost pro porušení zákona
 - obnova řízení
 - příp. i jeden v § 397 odst. 3
- možné dělení opravných prostředků
 - 1. řádné a mimořádné
 - dle toho, zda tyto opravné prostředky směřují proti dosud nepravomocným rozhodnutím nebo naopak je lze podat proti rozhodnutí až potom, co nabylo právní moci
 - řádné – takové, které lze podat proti rozhodnutí dosud nepravomocným
 - stížnost
 - směřuje proti usnesení
 - odvolání
 - směřuje proti rozsudku
 - → projednávají se v rámci řádného instančního postupu, v souladu se zásadou dvojinstančnosti
 - odpor
 - směřuje proti trestnímu příkazu
 - zvláštní druh řádného opr. prostředku
 - jeho podáním se tr. příkaz ruší, aniž by tomu předcházelo přezkumné řízení
 - mimořádné – takové, které lze uplatnit až potom, co napadené rozhodnutí nabylo právní moci
 - dovolání
 - náprava právních vad pravomocných rozhodnutí
 - stížnost pro porušení zákona
 - určena jak k nápravě právních vad, tak i k nápravě vad ve skutkových zjištěních, které byly patrné již v době rozhodnutí
 - obnova řízení
 - náprava skutkových vad, které vyšly najevo až po právní moci rozhodnutí tak, že se objevily nové, dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy

- →směřují jak proti usnesení, tak proti rozsudku
- stížnost pro porušení zákona a obnova řízení zcela výjimečné opatření
- změna prav. rozhodnutí je
 - v rozporu se zásadou obecné závaznosti, nezvratnosti a bezpodmínečné vykonatelnosti takových rozhodnutí →jedna ze zásadních podmínek autority soudní moci
- 2. dle rozsahu přezkoumání původního rozhodnutí na podkladě podaného opravného prostředku
 - prostředky u nichž jde o přezkoumání revizní
 - = rakové, ve kterém se přezkoumává napadené rozhodnutí ve všech směrech a v celém jeho rozsahu
 - provedení revizního principu = orgán rozhodující o opravném prostředku přezkoumává správnost všech výroků rozhodnutí, proti kterému byl podán opravný prostředek, a správnost řízení těmito výroky předcházejícího úplně a všestranně do všech důsledků bez ohledu na to, zda oprávněná osoba všechny tyto výkony napadla a na chyby upozornila či nikoli, i když jen podala opr. prostředek bez jakéhokoli odůvodnění
 - tzn. stačí samotné podání opravného prostředku
 - úplný
 - přezkumná povinnost se vztahuje na celé rozhodnutí, na všechny výroky týkající se všech osob jím dotčených, i když se opravný prostředek týkal jen jedné z nich
 - omezený
 - přezkumná povinnost se vztahuje jen na část rozhodnutí (všechny výroky) týkající se osoby, ohledně níž byl opravný prostředek podán
 - nyní pouze u stížnosti § 147
 - prostředky u nichž není uplatněn princip revizní
 - přezkoumání jen v některém směru a rozsahu, např. jen část rozhodnutí a důvody uvedené výslovně v opravném prostředku nebo vymezené v zákoně
 - odklon od revizního přezkoumání →princip vázanosti orgánu rozhodujícího o opravném prostředku podaným opravným prostředkem, resp. vytýkanými vadami (důvody uvedenými v opravném prostředku)
 - u odvolání (§ 264 odst. 1), dovolání (265i odst. 3), stížnosti pro porušení zákona (§ 267 odst. 3) a obnovy řízení (§ 284 odst. 1; zde se však nezkoumá správnost rozhodnutí ve věci samé, ale jen, zda tu jsou předpoklady pro nové řízení – viz. § 278)
 - k dalším rozhodnutím dotčeným osobám →princip rozsahu přezkoumání doplněn principem *beneficia cohaesionis* (dobrodiní záležející v souvislosti)
 - prospívá-li důvod, pro který je vyhověno opravnému prostředku, změni se napadené rozhodnutí i ve prospěch osoby, která opravný prostředek nepodala
- z hlediska způsobů jejich vyřizování
 - u nichž se uplatňuje princip kasační (zrušovací)
 - když rozhodující orgán zjistí nesprávnost napadeného rozhodnutí, zruší jej a odkáže věc k novému projednání a rozhodnutí orgánu, který původně ve věci rozhodl, popř. orgánu jinému
 - zejména se uplatní. u dovolání a stížnosti pro porušení zákona
 - v řízeních u mimořádných opr. prostředků je zdůraznění zásady, že těžiště rozhodování v tr. řízení spočívá v řízení před orgány I. st. popř. v řízení řádném opr. prostředku
 - u nichž se uplatňuje princip apelační (reformativní)
 - zjistí-li nesprávnost napadeného rozhodnutí, sám jeho vady napraví tak, že vynese nové rozhodnutí zbavené vad
 - zejména se uplatní. u odvolání
 - opravné řízení vybudováno na kombinaci, kdy určujícím principem je princip apelační
- dle účinků podání opravného prostředku, dle toho, zda se přenáší kompetence rozhodnout o něm na jiný orgán (zpravidla vyššího stupně), než který rozhodoval v původním řízení či to přísluší orgánu, který jej vydal
 - účinek devolutivní →na jiný orgán
 - větší záruka objektivit a kvality přezkoumání, nezaujatý orgán
 - odvolání § 252 a stížnosti § 147 (u stížnosti může v zájmu urychlení řízení rozhodnout také stát. zástupce, soud nebo policejní orgán, proti jehož usnesení stížnost směřuje za podmínek § 146 odst. 1 →autoremedura)
 - dovolání a stížnosti pro porušení zákona
 - rozhoduje NS,
 - zde je to devolutivní účinek centralizovaný
 - bez devolutivního účinku
 - odpor →následuje po něm běžné projednání věci soudem I. st.

- zpravidla návrh na obnovu řízení →jde převážně o otázky skutkové, k jejichž přezkoumání je způsobilější soud I. st.
 - zde však zákon připouští opravný prostředek →stížnost (a o té již rozhodne soud II. st.)
- účinek odkladný (suspenzivní) = podání má za následek odklad výkonu rozhodnutí až do doby, než se o opravném prostředku rozhodne (na místě tam, kde by jejich výkonem byl účel opr. prostředku zmařen)
 - odvolání § 245 odst. 2
 - výjimka § 139 odst. 2
 - stížnost jen kde to zákon výslovně stanoví § 141 odst. 4
 - odpor – podáním zrušen, tzn. nemůže být vůbec vykonán
 - u mimořádných může soud rozhodnou o jejich odkladném účinku
 - (§ 265o odst. 1, 275 odst. 4, 282 odst. 3)
 - u stížnosti pro porušení zákona tak může učinit i ministr spravedlnosti § 275 odst. 4
- bez suspenzivního účinku

30. Odvolání

- obecné náležitosti podání: KDO + V JAKÉ VĚCI + CO TÍM SLEDUJE + datum a místo

Základní rysy → vycházejí z cíle a účelu tr. řízení a jeho základních zásad (jen blíže specifikují a charakterizují odvolání)

- Vybudování odvolacího práva na co nejširším základě –
 - → předpoklad přezkouvání co nejširšího počtu rozsudků
 - → usnadnění přístupu k němu
 - → odstranění všech v úvahu připadajících překážek možnosti jeho využití
 - → předpoklady svobodného ne skutečně reálného uplatnění práva
 - Způsoby
 - odvolání je přípustné proti všem rozsudkům soudů I. st. (§ 245 odst. 1, srov. čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě)
 - právo odvolat se proti rozsudku se poskytuje širokému okruhu osob
 - nutné doručení rozsudku osobám, které jsou jeho výroky dotčeny, aby znaly jeho přesné znění
 - lhůta k podání odvolání začíná plynout až po doručení, 8denní (dostatek času, podklad)
 - není tak formalistické → důvody nejsou zvlášť upraveny, stačí že oprávněná osoba v podání učiněném včas projevila vůli odvolat se a je patrné v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány
 - nesplnění není bez dalšího důvod odmítnutí § 253 odst. 3, 4
 - poučení, příp. ustanovení obhájce za účelem odůvodnění odvolání i obhajoba v odvolacím řízení § 251 odst. 3
 - svoboda odvolacího práva § 250
 - zákaz reformationis in peius (změny k horšímu)
 - v případě, že rozsudek soudu I. st. byl zrušen jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obžalovaného, nemůže odvolací soud změnit napadený rozsudek v jeho neprospěch (§ 259 odst. 4)
 - v takovém případě nelze ani v novém řízení před soudem I. st., jemuž byla věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí (§ 264)
 - možnost podat mimořádný opravný prostředek při zamítnutí nebo odmítnutí mimo jiné odvolání (§ 265b odst. 1 písm. k))
 - kdy by straně mohl být nesprávným uplatněním zákonných formálních důvodů fakticky odepřen přístup k věcnému přezkoumání věci odvolacím soudem
- právo a povinnost oprávněné osoby vymezit rozsah přezkoumání + vázanost odvolacího soudu odvoláním, resp. důvody v něm uvedeným doplněné omezeným revizním principem (aby nebyla formální překážka pro odstranění jiank důvodně a správně vymezených vad rozsudku)
 - ve vztahu k jiné přímo dotčené osobě výrokem → princip beneficia cohaesionis (dobrodiní v souvislosti)
 - rozsudek se změní i ve prospěch té osoby, která odvolání nepodala, jestliže jí prospívá důvod, pro který byl změněn rozsudek ve prospěch osoby, která jej podala § 261
- významný způsob kontroly práce soudů I. st.
- důsledná ochrana práv stran zúčastněných v odvolacím řízení
 - stranám, jejichž zájmy mohou být v odvolacím řízení dotčeny, je třeba plně umožnit ochranu jejich zákonných práv a zájmů, hl. musí být o řízení vyrozuměny, informovány o svých právech, o stavu věci, musí jim být dána možnost se k věci vyjádřit, dávat připomínky a návrhy, zúčastnit se veřejného zasedání odvolacího soudu, atd...
- spojení prvků kasačního a apelačního → resp. princip výrazně apelační s prvky kasace
 - srov. § 259 odst. 4
 - odvolací soud provede důkazy potřebné pro rozhodnutí o odvolání
 - výjimka – stav, kdy by šlo o rozsáhlé a obtížně proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu I. st. (§ 263 odst. 6)
- jednoduchost, rychlost, hospodárnost řízení, jeho všestranné zpřístupnění

Osoby oprávněné podat odvolání

- **Státní zástupce** (§ 246)
 - jak **v neprospěch, tak ve prospěch** obžalovaného, i proti jeho vůli (§ 247 odst. 2) – musí uvést
 - jak v neprospěch, tak i ve prospěch poškozeného a zúčastněné osoby
- **Obžalovaný** § 246
 - **pouze ve svůj prospěch**
 - v jeho prospěch též (mimo stát. zástupce) jeho přítutní v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh (§ 247 odst. 2); u mladistvého → i OSPOD (§ 72 odst. 1 z. č. 218/2003)
 - → podávají vlastním jménem, tzn. mají samostatné odvolací právo

- tzn. mohou podat odvolání i vedle odvolání podaného samostým obžalovaným
 - OSPOD může podat odvolání v prospěch mladistvého i proti jeho vůli (§ 72 odst. 1 z. č. 218/2003)
 - tyto osoby nemohou udržet v platnosti odvolání podané obžalovaným, které obžalovaný vzal zpět
 - proti vůli“ je podáno tehdy,
 - když obžalovaný svůj nesouhlas výslovně projeví
 - jestliže obžalovaný sám odvolání nepodal nebo se odvolání sám vzdal, neznámá to ještě jeho výslovný nesouhlas s tím, aby v jeho prospěch podaly odvolání osoby v § 247 odst. 2 (srov. 62/1972)
 - výjimka ze samostatnosti § 250 odst. 3
 - jejich odvolání může být zpět vzato jen s výslovným souhlasem obžalovaného
 - výjimka § 248 odst. 3
 - osobám v ust. § 247 odst. 2 (mimo stát. zástupce) končí lhůta k podání odvolání stejný den jako obžalovanému
- v zastoupení obžalovaného mají odvolací právo jeho zákonný zástupce, resp. opatrovník (§ 34) a obhájce (§ 41 odst. 2)
 - podávají v zastoupení obžalovaného (tj. jeho jménem, 28/2003)
 - nemají samostatné odvolací právo
 - zákonný zástupce, opatrovník a obhájce obžalovaného, který je omezen na způsobilosti k právním úkonům, může podat odvolání ve prospěch obžalovaného i proti jeho vůli (§ 34, 41 odst. 4, 247 odst. 2)
 - obhájce nemůže podat odvolání, pokud se jej obžalovaný výslovně vzdal
 - X lze, jen pokud to lze proti jeho vůli viz. výše (srov. 7/1976)
- **Zúčastněná osoba § 246**
 - za ni může podat odvolání její zákonný zástupce § 42 odst.3 nebo zmocněnec § 51
- **Poškozený § 246**
 - právo podat odvolání pouze v případě, že **uplatnil v tr. řízení nárok na náhradu škody nebo nemaj. újmy** v penězích nebo na **vydání bezdůvodného obohacení**, a to **řádně a včas** (srov. 32/2003) = do zahájení dokazování, uvedl důvod a výši
 - za něj může podat jeho zákonný zástupce, opatrovník (§ 45) nebo zmocněnec § 51, popř. společný zmocněnec (§ 44 odst. 2)
 - pro pobavení :D
 - manželka poškozeného není osobou oprávněnou podat svým jménem odvolání ve prospěch poškozeného; takové odvolání by mohla podat jen jménem poškozeného jako jeho zmocněnec (srov. 60/1981)

Předmět odvolání

- mohou jim být **všechny rozsudky soudů I. st.** (§ srov. § 12 odst. 3)
 - skutečnost v jakém složení soud rozhodl, zda jej vydal senát nebo soudce není rozhodná
- proti **schválené dohodě o vině a trestu** lze podat odvolání, pouze
 - v případě, že takový **rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu**, jejíž schválení stát. zástupce soudu navrhl
 - proti takovému rozsudku může **poškozený** který nárok podat odvolání **pro nesprávnost výroku o náhradě škody**, nemaj. újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže v odhodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady a tato byla soudem svhášena v podobě, s níž souhlasí
- předmětem odvolání mohou být
 - všechny **výroky rozsudku**
 - srov. dále § 246 odst. 1, 120 odst. 1 písm. c), odst. 3 a § 121 – 124)
 - okolnost, že takový **výrok nebyl učiněn** (§ 246 odst. 2)
 - **řízení předcházející rozsudku**, pokud porušení ustanovení o tomto řízení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí (§ 246 odst. 2)
- **není přípustné odvolání jen proti odůvodnění rozsudku**
- stát. zástupce
 - odvolací právo v nejširším rozsahu → může odvoláním odporovat rozsudku pro nesprávnost kteréhokoli z jeho výroků (§ 246 odst. 1 písm. a)) může také odporovat rozsudku pro porušení ustanoví o řízení předcházejícím rozsudku, pokud toto porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí (§ 246 odst. 2)
 - důvod podání odvolání stát. zástupce není otázka dosažení prospěchu či neprospěchu určité osoby, ale odstranění porušení zákona
 - skutečnost, zda odvolání podává, byť i jen zčásti ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, je stát. zástupce povinen v odvolání výslovně uvést (§ 249 odst. 2)

- → značný význam pro rozhodnutí odvolacího soudu (srov. § 259 odst. 3) + bude-li napadený rozsudek zrušen také pro soud I. st. (srov. § 264 odst. 2)
- stát. zástupce může podat odvolání ohledně více osob, o nichž bylo rozhodnuto tímž rozsudkem.
 - takové odvolání je třeba chápat jako odvolání skládající se z tolika samostatných částí, kolika osob se týká
 - tomuto musí odpovídat i rozhodnutí odvolacího soudu, který musí rozhodnout tak, aby bylo zřejmé, že je rozhodnuto výrokem o odvolání ohledně každé z těchto osob (34/2000)
- v neprospěch obžalovaného může podat odvolání jen stát. zástupce (jde-li o povinnost k náhradě.... má toto právo i poškozený (srov. § 247 odst. 1))
- obžalovaný
 - může rozsudek napadnout pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká (§ 246 odst. 1 písm. b)) → proto, že takový výrok nebyl učiněn, a pro vady řízení, které mohly způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí
- zúčastněná osoba
 - může napadat rozsudek pro nesprávnost výroku o zabráni věci (§ 246 odst. 1 písm. c)) dle § 246 odst. 2
- poškozený
 - který uplatnil nárok
 - může napadnout rozsudek pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení (§ 248 odst. 1 písm. d)) a dle § 246 odst. 2
 - může podat v neprospěch obžalovaného § 247
 - nemůže se odvolat proti výroku zprošťujícího rozsudku, kterým soud odkázal poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na jiné řízení § 229 odst. 3 (protože výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody je možno učinit jen v rozsudku odsuzujícím – srov. § 228 odst. 1)
 - soud jej zamítne dle § 253 odst. 1 jako podané neoprávněnou osobou (47/1967)
 - odvolací soud zamítne dle § 253 odst. 1 odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody dle § 43 odst. 2, je-li zřejmé, že odvolání směřuje výlučně proti takovým výrokům rozsudku soudu I. st., které dle zákona nemůže napadnout (1/1982-II)
- ostatní oprávněné osoby
 - mohou rozsudek napadnout v témže rozsahu jako osoby, v jejichž prospěch (v § 247 odst. 2 a OSPOD v § 72 odst. 1 z. č. 218/2003) či zastoupení (obhájce, zmocněnec, zákonný zástupce, atd...) se odvolávají
- které výroky jsou v odvolání napadány musí být z něj patrné → náležitosti obsahu odvolání

Důvody odvolání

- **TŘ důvody odvolání nevypočítává či neomezuje** → v § 246 jen obecný rámec, kdy je rozsudek možné napadnout
 - Pro **nesprávnost výroků** rozsudku (§ 246 odst. 1) – error in iudicando → může vyplývat jak z vad skutkových, tak i právních
 - vady **skutkové**
 - zejména tehdy,
 - je-li takové zjištění nesprávné (např. rozpor popisu skutku ve výroku s hodnocením důkazů),
 - je-li takové zjištění neúplné (v popisu skutku chybí některá okolnost důležitá pro rozhodnutí, protože nebyla vůbec zjišťována)
 - je-li nejasné (např. není patrné, o jaké důkazy se při svém skutkovém závěru soud opíral nebo jakými úvahami se při hodnocení provedených důkazů řídil)
 - jsou-li skutková zjištění uvedená ve výroku v rozporu sama se sebou
 - atd...
 - vady **hmotněprávní**
 - porušení nebo nesprávné použití TZ, popř. jiných zákonů nebo právních předpisů
 - vady **procesněprávní**
 - porušení procesních ustanovení o rozsudku (§ 120 – 125) → výrok je neúplný, nejasný, nesrozumitelný, připouštějící různý výklad,...
 - např. soud obviněného pro týž skutek zprostil i odsoudil, výroky nevyčerpávají celou obžalbu, překročují její meze, rozpor odůvodnění a výrokové části...
 - Proto, že výrok nebyl učiněn (§ 246 odst. 2), ačkoli podle povahy projednávané věci v rozsudku měl být
 - jedna z vad procesněprávních
 - Pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku – error in procedendo
 - pokud toto porušení **mohlo** způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí (§ 246 odst. 2)
 - nejen vady řízení vzniklé v hlavním líčení, ale i vady, ke kterým došlo ve stadiích předchozích, tj. zejména při předběžném projednání obžaloby a v příp. řízení
- důvody odvolání musí být v odvolání uvedeny § 249 odst. 1
 - náležitosti odvolání

Podání, obsah, vzdání se a zpětvzetí odvolání. Řízení u soudu prvního stupně

Podání odvolání

- podává se **u soudu, proti jehož rozsudku směřuje** (§ 248 odst. 1)
- forma není zákoně předepsána
- musí být z něho patrné, **které rozhodnutí napadá** – sro. § 59 odst. 1 a § 59 odst. 3
 - posuzuje se vždy dle svého obsahu, i když je nesprávně označeno § 59 odst. 1
 - přihlíží se k němu, i když nesplňuje požadavky uvedené v prvních dvou větách ust. § 59 odst. 3
- lhůta k podání odvolání → **8denní, začíná běžet od doručení opisu rozsudku** (§ 60, 248 odst. 1)
 - jestliže se rozsudek doručuje jak obžalovanému, tak jeho obhájci a zákonnému zástupci → běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno nejpozději (§ 248 odst. 2)
 - osobám v § 247 odst. 2, s výjimkou stát. zástupce, končí lhůta k podání odvolání tímž dnem jako obžalovanému (§ 248 odst. 3)
- podání odvolání – odkladný účinek (§ 245 odst. 2)
 - X odvolání podané jen poškozeným či zúčastněnou osobou nebrání vykonatelnosti ostatních částí rozsudku
 - odvolání týkající se jen některého z více obžalovaných nebrání vykonatelnosti rozsudku, pokud jde o ostatní obžalované (§ 139 odst. 2)
 - možnost uplatnění tzv. beneficium cohaesionis není vykonatelnosti na překážku

Obsah odvolání

- obsah odvolání ve smyslu jeho zákonných náležitostí → ust. § 249 odst. 1
 - ve lhůtě v ust. § 248 nebo v další lhůtě k tomu stanovené předsedu senátu soudu I. st. dle § 251 musí být **odůvodněno** tak, aby bylo **patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány** rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo
 - → oprávněné osoby musí být o tomto **poučeny**
 - → tímto odvolatel určuje rozsah přezkumu odvolacího soudu, který jeho meze až na zákonné výjimky nesmí překročit
 - → sankce – možnost odmítnutí odvolání (§ 251 odst. 1, 253 odst. 3,4)
- formální požadavky obsahu odvolání → zákon nestanoví
 - vyžaduje pouze, aby bylo z odvolání patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán, a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo
 - tzn. odvolatel nemusí užívat právní terminologii X měl by konkretizovat příčiny, proč vytýká nedostatky ne jen obecným vyjádřením → není možno však sankcionovat
- náležitost odvolání **podané stát. zástupcem**
 - povinnost v odvolání **uvést, zda je podává, byť i jen zčásti, ve prospěch nebo v neprospěch obviněného** (§ 249 odst. 2)
 - → nesplnění tohoto ani po výzvě předsedy senátu (§ 251 odst. 1) → odmítnutí odvolání dle § 253 odst. 3
 - důležité pro aplikaci zákazu reformationis in peius
 - ten se neuplatní v případě, kdy stát. zástupce podal odvolání v neprospěch obviněného a odvolací soud napadený rozsudek zruší i v důsledku tohoto odvolání
- lhůty
 - pro podání odvolání
 - k odstranění vad odvolání → nezávislé na lhůtách k podání odvolání
 - → stanovené předsedou senátu v rámci řízení o odvolání před soudem I. st.
 - pro stát. zástupce, obhájce a zmocněnce poškozeného nebo zúčastněné osoby, kteří odvolání podali a pro obžalovaného, který má obhájce, a poškozeného a zúčastněnou osobu, kteří mají zmocněnce → 5 denní lhůta
 - pro obžalovaného, který nemá obhájce → 8 denní lhůta
- **může být opřeno o nové skutečnosti a důkazy** (§ 249 odst. 3)
 - nejen skutečnosti, které vyšly najevo až po vyhlášení rozsudku I. st., ale také takové skutečnosti, které po tomto okamžiku nastaly (např. že až po vyhlášení rozsudku se změnil výrazně zdravotní stav obžalovaného)
- **možnost měnit rozsah a důvody odvolání i po uplynutí lhůty k podání odvolání**, popř. lhůty k odstranění vad odvolání (srov. 36/2004 str. 280)

Vzdání se a zpětvzetí odvolání

- odvolatel je **oprávněn se odvolání vzdát**
 - účinně tak lze jen **výslovným prohlášením** (§ 250 odst. 1) **vůči soudu**, který věc rozhodl, nebo vůči soudu odvolacímu,
 - formou předepsanou pro podání (§ 59 odst. 1, 3)
 - nemusí uvést slova, že se vzdává odvolání → soud však musí jeho opravdovou vůli zjistit jasně a nepochybně

- nestačí konkludentní jednání či nejasné vyjádření o tom, že s výroky souhlasí
 - nejde učinit jen v některé části rozsudku a nelze je vázat na podmínky (srov. 54/2002 – I.)
 - vzdá-li se svéprávný obžalovaný výslovně odvolání, nemůže je pak podat ani prostřednictvím svého obhájce (28/1965) ani sám jménem svého dítěte (4/1972“)
 - účinně to lze až **po vyhlášení rozsudku**, před touto dobou je neúčinné
 - není závislé na tom, počala-li již běžet oprávněné osobě lhůta k odvolání
- **zpětvzetí odvolání**
 - ten který jej podal **výslovným prohlášením** (§ 250 odst. 2)
 - jen **do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě** → potom je to právně neúčinné
 - výslovným prohlášením vůči soudu (I. instance či odvolacího) způsobě předpokládaným pro podání (§ 59 odst. 1, 3)
 - odvolání **podané stát. zástupcem**
 - může vzít zpět i **nadřízený stát. zástupce** (§ 250 odst. 2)
 - podala –li jej za obžalovaného osoba v § 247 odst. 2 a 299
 - může být vzato zpět jen s výslovným souhlasem obžalovaného
 - např. samotný přípis obhájce, kterým oznamuje, že ere za obžalovaného zpět jím podané odvolání, nenahrazuje výslovný souhlas obžalovaného k takovému zpětvzetí (srov. 4/1967, 24/1978)
 - X stát. zástupce emůže i bez souhlasu
 - tehdy běží obžalovanému lhůta k podání odvolání od vyrozumění, že odvolání bylo vzato zpět (§ 250 odst. 3)
 - výslovný souhlas i v případech, kdy bylo odvolání podáno proti vůli obžalovaného s omezenou svéprávností/mladistvý– viz. výše
 - X obžalovaný však odvolání podané v jeho prosěpch jinou oprávněnou osobou emůže účinně vzít zpět
 - X zákonný ástupce obžalovaného není oprávněn bez jeho souhlasu vzít zpě odvolání podané obžalovaným
 - předseda senátu odvolacího soudu jej vezme usnesením na vědomí, není-li překážek a bylo-li odvolání vztao zpět dříve, než byla věc odvolacímu soudu předložena, předseda senátu soudu I. st. (§ 250 odst. 4)
 - překážkou nemůže být skutečnosti, že mohou vzniknout pochybnosti o správnosti rozsudku (49/1987)
 - pouze deklaratorní povaha
 - rozhodující skutečnosti pro nabytí právní moci rozsudku je okamžik, kdy prohlášení o zpětvzetí odvolání dojde soudu
- →vzdání a zpětvzetí odvolání je neodvolatelné
 - X není vyloučeno podání odvolání jinou opr. osobou, která má samostatné odvolací právo, pokud jí běží lhůta
 - →takové odvolání musí být zamítnuto (§ 253 a 263 odst. 1)

Řízení u soudu I. st.

- **autoremedura není přípustná!!!**
- **hl. odstraňuje nedostatky náležitostí obsahu odvolání** v § 249 odst. 1 a **poskytuje stranám možnost vyjádřit se k podanému odvolání** (audiatur et altera pars)
- institut odstraňování nedostatků obsahu odvolání
- úkoly uložené předsedovi senátu soudu I. st. v rámci institut odstraňování nedostatků obsahu odvolání
 - vyzvání k odstranění vad náležitostí obsahu odvolání dle § 249 odst. 1 ve lhůtě 5 dnů
 - stanoví lhůtu
 - upozorní je, že jinak bude odvolání odmínuto dle § 253 odst. 3
 - u odvolání
 - stát. zástupce
 - které podal za obžalovaného jeho obhájce
 - které podal za poškozeného nebo zúčastněnou osobu jejich zmocněnec
 - + u odvolání podané obžalovaným, který má obhájce, poškozený nebo zúčastněná osoba, kteří mají zmocněnce (§ 251 odst. 1)
 - X jiný postup u odvolání obžalovaného, který nemá obhájce
 - vyzvání odstranění vad náležitostí dle § 249 odst. 1 u obžalovaného, který nemá obhájce
 - →ten má lhůtu 8 dnů a musí být náležitě poučen
 - nevedlo-li to k nápravě neob vyžaduje-li to povaha projednávané věci a obžalovaný si sm obhájce nezvolil, ustnoví mu ho za účelem jen odůvodnění odvolání anebo obhajování v odvolacím řízení předseda senátu a pak se postupuje dle § 251 odst. 1 (jako kdyby obhájce podal odvolání nesplňující náležitosti)
 - přiměřeně se uplatní u poškozeného a zúčastněné osoby, kteří nemají zmocněnce (§ 251 odst. 2)
 - vyzvání k odstatnění vad náležitostí § 249 odst. 1 u odvolání podaným zákonným zástupcem či osobou se samsotatnými obhajovacími právy (§ 247 odst. 2)

- přiměřený postup dle výše uvedených, dle toho zda obžalovaný má obhájce či nikoliv
- text § 251 odst. 3 předpokládá, že budou odstraněny vady odvolání u všech oprávněných osob, neboť váže další postup předsedy senátu na okamžik, až budou odstraněny vady odvolání u všech oprávněných osob
- po uplynutí lhůty k podání odvolání a lhůty k odsouzení vad
 - po uplynutí u všech oprávněných osob doručí stejnopis odvolání a jejich odůvodnění ostatním stranám a nevyčkává jejich vyjádření předloží spisy odvolacímu soudu (§ 251 odst. 3)
 - předložením věci odvolacímu soudu (i když bylo odvolání podáno neoprávněnou osobou, opožděně, nebo nebylo odůvodněno)
 - → se věc přesouvá do řízení u odvolacího soudu

Řízení u odvolacího soudu a jeho rozhodnutí

I. Odvolací soud

- odvolání – devolutivní účinky
- opravné instance jsou
 - nadřízený krajský soud → u odvolání proti rozsudku okresního soudu (§ 252, 12 odst. 4)
 - nadřízený vrchní soud → proti rozsudku krajského soudu jako soudu prvního stupně (§ 252, 12 odst. 4)

II. Hlavní zásady rozhodování odvolacího soudu

1. Princip vázanosti soudu podaným odvoláním, resp. vytýkanými nedostatky (§ 254)

- modifikováno poměrně širokou možností odvolacího soudu jít v konkrétním případě nad rámec odvolání
 - → a to tak, aby uplatněným principem nebyl poškozen odvolatel, hl. obviněný, pro neznalost práva
- Důsledky uplatnění tohoto principu:
 - a) **přezkoumává** z podnětu odvolání jen ty **oddělitelné výroky rozsudku, proti kterým odvolatel podal odvolání, a správnost postupu řízení**, které jim předcházelo (§ 254 odst. 1)
 - jiné výroky a jim předcházející řízení přezkoumat nesmí, i když jde o výroky, proti kterým by odvolatel odvolání podat mohl
 - oddělitelné výroky = takové výroky, které lze samostatně přezkoumat a zejména samostatně zrušit (§ 258 odst. 2) – např. výrok o trestu, o ochranném opatření
 - nejsou jimi např. výrok rozsudku o právním posouzení skutku (právní věta) od popisu skutku ve výroku o vině (tzv. skutkové věty) (11/1973), výroky o vině jednotlivými TČ, dopustil –li se jich v JČ souběhu
 - přezkoumá též rozsudek v rozsahu chybějícího výroku a tomuto rozshau rozsudku předcházející řízení (pokud je napaden proot, že takový výro učiněn nebyl)
 - výjimky → rozšiřují možnost přezkumu ve směru revizního principu
 - je-li zřejmé, že v odvolání vytýkaný nedostatek má svůj původ v jiném výroku, než který je napadán
 - přezkoumává i správnost takového výroku, na který napadený výrok navazuje, jestliže oprávněná osoba proti němu mohla podat odvolání (§ 254 odst. 2)
 - xxx str. 631???
 - u odvolání, které oprávněná osoba podá proti výroku o vině, přezkoumá odvolací soud v návaznosti na vytýkané vady vždy i výroky trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, bez ohledu na to, zda bylo i proti nim podáno odvolání (§ 254 odst. 3)
 - o tehdy, je-li odvolání do výroku o vině nedůvodné
 - ohledně přezkoumání řízení, které navazujícím výrokům předcházelo → platí viz. o § 254 odst. 2
 - výklad § 254 odst. 1 a contrario
 - povinnost odvolacího soudu přezkoumat ty výroky a jim předcházející řízení, které sice nejsou napadeny, ale nelze je od výroků, které napadeny byly oddělit
 - byla-li napadena jen část rozsudku týkající se některé z více osob, o kterých bylo rozhodnuto tímž rozsudkem, přezkoumá odvolací soud jen správnost výroků týkajících se této osoby a správnost řízení této části rozsudku předcházející (§ 254 odst. 4)
 - ohledně dalších osob je rozsudek pravomocný § 139 odst. 2
 - → ke změně v jejich prospěch může dojít za podmínek § 261 (beneficium cohaesionis)
 - b) Posouzení správnosti každého oddělitelného výroku rozsudku o nichž bylo podáno odvolání a správnosti postupu řízení, které jim předcházelo, **jen z hledisek vytýkaných vad**
 - oslabuje jej § 254 odst. 1

- k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, soud přihlíží, pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo odvolání podáno
- → tzn. není k tíži odvolatele, jestliže se mu v odvolání nepodaří vystihnout správné důvod, pro který je jím napadený výrok vadný
 - platí též postup § 254 odst. 3
- c) Odvolací soud může přihlížet jen k těm z vytýkaných vad, které mohly způsobit nesprávnost takového výroku (§ 246 odst. 2) → při přezkoumání správnosti postupů řízení které předcházelo napadeným a dalším přezkoumávaným výrokům (§ 254 odst. 1, 2, 3)
 - odvolatelé k úspěchu psotačí, aby v odvolání napadl výrok, který je nesprávný, bez ohledu na to, zda se mu podaří vystihnout, v jaké vadě jeho onesprávnost záleží, nebo naopak označit správně vadu, ředsotře jinak nesprávně vymezí část rozsudku

2. Zákaz reformation in peius (zákaz změny rozsudku v neprospěch obžalovaného) (§ 259 odst. 4) → ledaže bylo podáno v neprospěch

- a) platí pro odvolací soud v případě, byl-li rozsudek soudu I. st. **zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného**
- b) odvolací soud nemůže změnit napadený rozsudek v neprospěch obžalovaného
 - tzn. pokud platí tento princip, tak v žádném z výroků rozhodnutí nemůže dojít k jakékoli změně, která by zhoršovala postavení obžalovaného (např. i ke změně skutkových zjištění v popisu skutku která by činila skutek závažnějším, i kdyby by odvolací soud ponechal shodnou kvalifikaci tohoto skutku (srov. 22/1999))
 - pozn. uplatňuje si i pro další řízení poté, co byla věc vrácena soudu I. st. k novému projednání a rozhodnutí nebo stát. zástupci k došetření (§ 264 odst. 2)
 - např. i v dovolacím řízení – uplatňuje se tato zásada v § 259 odst. 1, 264 odst. 2
 - např. zjistí-li soud II. st. ve věci podaného odvolání obžalovaným, že jsou zde některé důvody pro zrušení rozsudku, ale další řízení by mohlo vést jen ke zhoršení postavení obžalovaného, nemůže napadený rozsudek zrušit, jelikož náprava zjištěných vad je vzhledem k zákazu reformace in peius vyloučena (59/1994, 22/1999)
 - další příklady viz. str. 635
 - není v rozporu s touto zásadou, pokud odvolací soud k odvolání podanému ve prospěch obvin. doplní výrok o náhradě škody, kterým odkáže poškozeného dle § 229 odst. 1 na řízení ve věcech občanskoprávních
- → NIKDY nemůže uznat sám vinným skutkem, pro nějž byl zproštěn nebo těžším TČ, než mohl být v řízení v I. stupni

3. Zásada beneficium cohaesionis (§ 261)

- rozhodnutí ve prospěch jiných osob bude učiněno i tehdy, když tyto osoby samy odvolání nepodaly a i když odvolání nebylo podáno za ně nebo v jejich prospěch jinou oprávněnou osobou
- obligatorní povinnost
- rozsudek může být dle § 261 změněn ve prospěch (spolu)obžalovaného nebo zúčastněné osoby, koná-li se řízení proti všem obžalovaným společně a bylo-li v napadeném rozsudku rozhodnuto ohledně všech obžalovaných i zúčastněné osoby,
 - nikoli však, byla –li věc některého obžalovaného vyloučena nebo nebyl-li výrok týkající se zúčastněné osoby do rozsudku pojat
- je možná taková změna rozsudku
 - ve prospěch dalšího spoluobžalovaného, jemuž prospívá důvod, z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného
 - nejen otázky viny, někdy i otázky trestu či u náhrady škody, nemaj. újmy penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení
 - ve prospěch zúčastněné osoby, propívá-li jí důvod, z něhož odvolací soud zprostil obžalovaného viny, zruší i výrok o zabránění věci zúčastněné osoby dle § 73 odst. 1 písm. a) Tz
 - ve prospěch obžalovaného, jemuž prospívá důvod, z něhož odvolací soud rozhodl ve prospěch zúčastněné osoby
 - např. zruší-li výrok o zabránění věci zúčastněné osoby ji náležející z důvodu, že nejde o věc uvedenou v § 55 odst. 1 TZ, zruší z této ž důvodu ve prospěch obžalovaného i tu část výroku o trestu, jímž byl obžalovanému uložen trest propadnutí druhé části věci náležející mu jako spoluvlastníkovi
 - důvod se musí nutně týkat společně všech těchto osob
 - tzn. nelze důvod, který je třeba u každé osoby zkoumat individuálně (např. trestní odpovědnost, forma zavinění, atd..) (srov. 59/1977)

4. Odvolací soud se musí omezit jen na zrušení vadné části napadeného rozsudku

- procesní ekonomie
- tzn. jen na část rozsudku týkající se jednoho z několika obžalovaných, o nichž se rozhodlo tímž rozsudkem, nebo jen některého výroku
- možné jen tehdy, lze-li vadnou část napadeného rozsudku oddělit od ostatních
 - → vázán § 258 odst. 2, kdy nemůže zrušit celý výrok napadeného rozsudku, jestliže je vadná část oddělitelná od ostatních výroků (37/1965)
- blíže viz. str 637
 - pokud odvolací soud nemůže při nedotčeném výroku o vině sám z nějakého důvodu svým rozhodnutím vadný druh trestu změnit, musí zrušit celý výrok o trestu a v tomto rozsahu vrátí věc k projednání soudu I. st.
 - zruší-li byť jen zčásti výrok o vině, zruší dle § 258 odst. 2 vždy současně celý výrok o trestu (resp. všechny výroky týkající se trestu, vč. jeho výkonu) + i výroky o nároku poškozeného na náhradu škody, o ochranném léčení (srov. § 72 odst. 2 TZ) a ochranné výchově (§ 84 TZ) pokud mají ve zrušeném výroku o vině podklad (§ 258 odst. 2)

5. Který soud a v jakém složení projednává a rozhoduje věc, jež byla odvolacím soudem vrácena k novému projednání a rozhodnutí v I. st. viz. § 262

- odvolací soud může nařídit projednání a rozhodnutí v jiném složení senátu, jinému soudu téhož druhu a téhož stupně v jeho obvodě
 - → vs. čl. 38 odst. 1 LZPS → tzn. mělo by být výjimečné a odůvodněné důležitými skutečnostmi
 - svou povahou je to odnětí a přikázání věci → tzn. musí být splněny obdobné důležité důvody jako pro postup dle § 25 (40/1991 – II)
 - → není-li tut takové nařízení odvolacího soudu, může být věc projednána a rozhodnuta tímž senátem, který rozhodl o napadeném rozsudku
- vztahuje se i na případy samosoudce
- odvolací soud rozhoduje v neveřejném zasedání nebo veřejném zasedání, viz. dále

III. Rozhodování v neveřejném zasedání → zamítne, odmítne, přeruší TS nebo zruší rozsudek

- fakultativní (srov. § 263 odst. 1)
 - za účelem **zjednodušení a urychlení řízení**
 - v omezeném rozsahu
- předseda senátu je nařídí tehdy, má-li za to, že bude možné učinit některé z rozhodnutí
 - uvedených v § 253, 255, 257 a dle § 258 odst. 1 (to však jen je-li zřejmé, že vadu uvedenou tímto ust. nelze odstranit ve veřejném zasedání)
- bude nařízení zejména tehdy, je-li třeba odvolání zamítnout nebo odmítnout z formálních důvodů nebo lze-li vůbec rozhodnout na podkladě spisů bez ústního jednání a provádění důkazů
 - jinak předseda senátu připraví a nařídí veřejné zasedání
- lze konat takto řízení jen zčásti
- platí zásady § 240-244
- pro neveřejné zasedání dle § 255 a 257 platí hl. princip omezeného přezkumu, beneficium cohaesionis se uplatit může, rozsudek může být zčásti zrušen
- soud rozhoduje usnesením
- v této formě nelze
 - odvolání zamítnout z věcných důvodů § 256 a
 - odvolací soud sám nemůže svým rozhodnutím napadený rozsudek změnit tak, že by obžalovaného zprostil obžaloby, či by ho uznal vinným, popř. uložil trest
- způsoby rozhodnutí v neveřejném zasedání
 - přezkoumá, zda odvolání splňuje základní formální požadavky (zda bylo řádně podáno a zda se tak stalo oprávněnou osobou)
 - → jinak z tzv. formálních důvodů odvolání zamítne dle § 253 odst. 1
 - X nelze zamítnout dle § 253
 - odvolání, které bylo vztato zpět → zde se uplatní § 250 odst. 4
 - pokud se oprávněná osoba řídila nesprávným poučením soudu (§ 253 odst. 2)
 - pokud poučena, že bylo nepřipustné či ji vůbec nebylo dáno → nevztahuje se toto ust., ta by se mohla dožadovat navrácení lhůty za podmínek § 61
 - → zároveň přezkoumá i otázku, zda odvolání je odůvodněné tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo

- jde-li o odvolání stát. zástupce, zda je podává ve proech nebo v neprosěpch obviněného (§ 249 odst. 1, 2)
- →odvolání odmítne dne § 253 odst. 3
 - i takové odvolání, které bylo odůvodněno opožděně (při vyzvání k opravě)
- →musí být však řádně poučena dle § 249 odst. 1, příp. uplatněn § 251 odst. 2 + pokus o opravu § 251 odst. 1
- jestliže takto zamítne či odmítne odvolání, nezkoumá již správnost
- dle § 257 napadený rozsudek nebo jeho část zruší av rozshau zrušení
 - rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je společně nadřízený soudu I. st. a soudu, jenž je podle něj příslušný,
 - měl-li tak učinit soud I. st. (§ 222 odst. 1)
 - je-li jím odvolací soud rozhodne ihned sám o přikázání příslušnému soudu
 - věc posotupí jinému orgánu,
 - měl-li tak učinit jit soud I. st. (§ 222 odst. 2)
 - tr. stíhání zastaví
 - shledá-li, že je tu některá z okolností, jež by odůvodňovaly zastavení tr. stíhání soudem I. st. (§ 223 odst. 1 a 2)
 - tr. stíhání podmíněně zastaví nebo rozhodne o schválení narvonání
 - shledá-li okolnosti v § 307 odst. 1 nebo 2 nebo 309 odst. 1
 - tr. stíhání přeruší,
 - měl-li tak učinit soud I. st. (§ 224 odst. 1, 2 a 5)
 - →v případě zastevnení, podmíněného zastavení tr. stíhání a schálení narvonání zákon připouští, aby skutečnosti, které to odůvodňují, nastaly nebo se staly známými až po vyhlášení rozsudku I. st. (tzn. nové skutečnosti) →u ostatnch ne
 - X okolnosti v § 11 odst. 1 písm. a), b) a i) →zde se upaltní tento postup, jen měl-li tak učinit již soud I. st. →nastane-li taková okolnsot po vyhlášení napadeného rozsudku, zastaví odvolací soud tr. stíhání aniž by napadený rozsudek zrušil
 - →v odvolacím řízení se pokračuje, prohlásí-li obviněný do 3 dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení tr. stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá ←nutné poučení
- dle § 258 odst. 1 rozsudek zruší
 - je-li zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání,
 - a vrátí věc
 - soudu I. st. k novému projednání a rozhodnutí (§ 259 odst. 1)
 - nebo stát. zástupci k došetření (§ 260)
 - popř. zruší-li výrok o náhradě škody
 - rozhodne odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních nebo jiným příslušným orgánem (srov. § 265)
 - není možné ve věcech , kdy je vadná jen část napadeného rozsudku, a to taková, kterou lze oddělit od ostatních jeho částí dle § 258 odst. 2
 - →tehdy je nutné nařídít veřejné zasedání
- zastaví tr. stíhání, aniž by napadený rozsudek zrušil
 - shledá-li, že tu je někter z okolností v § 11 odst. 1 písm. a), b), i), která nastala až po vyhlášení napadeného rozsudku (§ 257 odst. 2)
 - →v odvolacím řízení pokračuje, prohlásí-li obviněný, že na projednání věci trvá
- dle § 255 přeruší tr. stíhání bez zrušení rozsudku
 - jestliže teprve v odvolacím řízení vyšlo najevo, že po vyhlášení napadeného rozsudku nastala některá z okolností uvedených v ust. § 173 odst. 1 písm. b) až d), nebo
 - nelze-li obžalovanému doručit předvolání k veřejnému zasedání odvolacího soudu nebo z důvodu v § 9a
 - odvolací soud přeruší tr. stíhání, má-li za to, že zákon jehož užil v dané tr. věci soud I. st. při rozhodování o vině a trestu, je v rozporu s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou, která má přednost před zákonem →tehdy předloží věc US

IV. Rozhodování ve veřejném zasedání

- **veřejné zasedání = pravidelná forma řízení odvolacího soudu o odvolání**
- platí
 - zásadně ust. XIV. hlavy TR
 - + § 263
 - x řízení proti mladistvým
- účast
 - stát. zástupce – povinná (§ 263 odst. 2)
 - obhájce – povinná v případech jako v hl. líčení (srov. § 263 odst. 3 a 36)
 - obžalovaného – zásadně žádoucí

- v nepřítomnosti takového, který je ve vazbě nebo ve výkonu TOS jej lze konat jen tehdy, jestliže obžalovaný výslovně prohlásí, že se účasti při veřejném zasedání vzdává (§ 263 odst. 4)
 - X nezbavuje to povinnosti soudu jej vyrozumět o jeho termínu dle § 233
- takového, který je na svobodě tehdy, jestliže mu bylo řádně dourčeno předvolání, resp. vyrozumění (srov. § 233 odst. 2) a soud je toho názoru, že jeho účast na veřejném zasedání není nevyhnutelně nutná (§ 233 odst. 1)
 - nutná – např. když považuje za nezbytné jej vyslechnout, vyzvat k vyjádření k důkazu provedeném v tomto veřejném zasedání, požádá o bližší vysvětlení odvolání
 - když není nutná → o zasedání se pouze vyrozumí
- Průběh § 235, 263 odst. 5
 - „přednesení rozsudku“ neznamená jeho doslovné přečtení → je nutné přečíst jen části rozsudku napadené odvoláním
 - fakultativní provádění důkazů
 - odvolací soud i bez provádění důkazů může po přezkoumání věci dojít k názoru, že je třeba učinit některé rozhodnutí, jestliže je zjevné, že rozsudek i řízení mu předcházející trpí vadami, které nelze odstranit ve veřejném zasedání, nebo jestliže je zjevné, že rozsudek je správný a odvolání není důvodné (srov. 57/1984)
 - v případě existence vad týkajících se skutkových zjištění je provádění důkazů pravidlem
 - provádění důkazů vylučuje tehdy, kdy by mělo jít o rozsáhlé obtížné proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu I. st. (§ 263 odst. 6)
 - srov. § 259 odst. 1 a možnosti vrátit věc soudu I. st.
 - → pro případ změny nebo doplnění skutkových zjištění pro rozhodnutí odvolacího soudu rozsudem zákon stanoví zvláštní režim postupu při provádění důkazů a jejich hodnocení
 - v takovém případě odvolací soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem
 - X hodnocení musí navazovat na důkazy provedené soudem I. st. v hl. líčení → § 263 odst. 7
 - tzn. že nemohou být odtrženy od dokazování a hodnocení ostatních důkazů soudu I. st. v hl. líčení
 - provádění důkazů přiměřeně § 207-215, 211 odst. 1, 211 odst. 4 (srov. § 235 odst. 2), § 263 odst. 6
 - dle ESLP lze i v odvolacím řízení dostat zásadu práva obviněného vyslechnout nebo dát vyslechnout svědky, a odstranit tak pochybení, ke kterým v tomto směru došlo v předcházejícím řízení
- Způsob rozhodování
 - rozsudkem – pokud rozhodne sám ve věci rozhodne (§ 259 odst. 3), usnešením v ostatních případech
 - Rozhodnutí dle § 253, 255 a 257
 - jestliže je učiněn v neveřejném zasedání proto, že se nekonalo či proto, že důvod takového rozhodnutí zjistil až v době veřejného zasedání
 - Zruší napadený rozsudek nebo jen jeho část
 - jen tehdy, týká-li se přezkoumávané části rozsudku některý z důvodů v § 258 odst. 1
 - po zrušení
 - omezí se jen na jeho zrušení
 - jestliže není třeba učinit nové rozhodnutí (§ 259 odst. 1 a contrario) → tzn. zrušením se vada odstranila
 - vrátí věc soudu I. st., aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 259 odst. 1)
 - neodstranitelné vady
 - vrátí věc stát. zástupci k došetření
 - nelze-li po zrušení rozsudku pokračovat v řízení před soudem pro neodstranitelné procesní vady a není-li důvod pro jiné rozhodnutí
 - účinky v § 191
 - v novém řízení se uplatní i ust. § 264 odst. 2 o zákazu reformationis in peius pokud bylo zrušeno na základě odvolání ve prospěch obžalovaného
 - odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. na řízení před jiným příslušným orgánem dle § 265
 - rozhodne ve věci sám rozsudkem § 259 odst. 3
 - tento způsob je upřednostňován
 - nejde-li o takové vady, které nejde odstranit ve veřejném zasedání, tak je to povinností odvolacího soudu takto rozhodnout
 - omezení
 - může ve věci sám rozhodnout jen tehdy, jestliže nové rozhodnutí může učinit
 - na základě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn, popř.
 - na základě skutkového stavu, který byl důkazy provedenými bezprostředně před odvolacím soudem doplněn nebo změněn § 263 odst. 6
 - → zásada bezprostřednosti a ústnosti
 - → odvolací soud se může odchýlit od skutkového zjištění soudu I. st., jen je-li splněna některá z podmínek v § 259 odst. 3
 - v odvolacím řízení provedl znovu některé pro skutkové zjištění podstatné důkazy provedené již v hl. líčení, nebo

- odvolací soud provedl důkazy, které v hl. líčení provedeny nebyly
 - → tzn. že odvolací soud je povinen, je-li to na veřejném zasedání možné, svým postupem vytvořit podklad pro změnu skutkových zjištění potřebný pro to, aby mohl sám ve věci rozhodnout rozsudkem
- odvolací soud nemůže sám (§ 159 odst. 5 písm. a) a b))
 - uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn
 - týká se jen skutku, nikoliv právní kvalifikace
 - uznat obžalovaného vinným těžším TČ, než jakým ho mohl v napadeném rozsudku uznat vinným soud I. st. (§ 225 odst. 2)
 - tzn. ne těžší TČ, než jaký mu kladla za vinu obžaloba nebo kterého se týkalo upozornění soudu při přijetí obžaloby (§ 190 odst. 2) anebo při hl. líčení (§ 225 odst. 2)
 - při veřejném zasedání nemůže odvolací soud sám postupovat dle § 225 odst. 2 tak, že by obžalovaného na možnost přísnějšího posouzení s účinky tam uvedenými sám upozornil
 - pokud pro takový postup vyjde najevo nutnost až v odvolacím řízení, zruší odv. soud rozsudek soudu I. st. a vrátí mu věc
 - zásada reformace in peius (§ 259 odst. 4)
 - § 259 odst. 2 – rozhodnutí o chybějícím výroku nebo neúplný výrok možno doplnit bez zrušení původního rozsdku
 - pokud dospěje k závěru, že výroky obsažené v rozsudku a řízení jim předcházející jsou správné, že však je třeba učinit další výrok nebo neúplný výrok doplnit
 - např. pokud soud vyslovil, že TOS se podmíněně odkládá, ale neurčil zkušební dobu (§ 82 TZ)
 - možnosti zjednání nápravy
 - vrátí věc soudu I. st. s příkazem, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo chybějící výrok doplnil
 - obdobný postupu při vácné věci dle § 259 odst. 1
 - sám o chybějícím výroku rozhodne nebo neúplný výrok doplní
 - za podmínek § 259 odst. 3
 - rozsudkem rozhodne
 - spíše toto by se mělo uplatňovat
 - zamítne odvolání pro nedůvodnost (§ 256)
 - z důvodů věcných, nikoliv formálních
 - před zamítnutím dle § 256 napadený rozsudek přezkoumá postupem dle § 254 (rozsah vymezený odůvodněním a zákoem)

Řízení u soudu I. st. po vrácení věci

- § 259 odst. 1, 2
- nové hl. líčení je třeba konat znovu na podkladě původní obžaloby
- rozsah projednávání je určen hl. rozsahem zrušení původního rozsudku
- soud I. st. znovu nejedná a nerozhoduje o nezrušené části či o části, ve které po jejím zrušení rozhodl odvolací soud sám rozsudkem
- opakovat úkony provedené v předchozím hl. líčení či úkony týkající se části původního rozsudku bude předmětem řízení soudu I. st. tehdy, jestliže to bude vzhledem k okolnostem případu vyžadovat dodržení zásady bezprostřednosti
 - např. nezbytné to bude v případech, kdy se změní složení senátu nebo uplynula-li od ppvodního hl. líčení delší doba a stát. zástupce nebo obviněný nebudou sozhlasi se čtením protokolu o hl. líčení (srov. § 219 odst. 3 per analogiam) a kdy dle závěrů uvedených v rozhodnutí odvolacího sudu mu bude uložena povinnost úkony, které byly provedeny vadně provést znovu § 264
- zvláštnosti nového projednání věci
 - soud I. st. je vázán právním názorem odvolacího soudu a je povinen provést procesní úkony, jejichž provedení odvolací soud nařídil (§ 264 odst. 1)
 - právní názor v ozázkách hmotného i procesního práva
 - není vázán, jestliže ztratil skutkový podklad změnou zjištěných skutkových okolností
 - možnost odvolacího soudu vyslovit alternativní názory pro případné různé skutkové závěry přicházející v úvahu
 - i v otázkách provádění důkazů X ale není oprávněn činit závěry o důkazech, které by se odchylovaly od závěrů obsažených v napadeném rozsudku, anebo nařizovat prvnímu soudu, k jakým závěrům má po provedení důkazů dospět (např. jestli některému svědku uvěřit, atd...)
 - vázanost soudu I. st. právním názorem odvolacího soudu ve smyslu § 264 odst. 1 záleží v tom, že správně zjištěný skutkový stav věci vykazuje znaky konkrétního TČ

- soud I. st. je vázán právním názorem odvolacího soudu i v případě, že věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí, a soud prvního stupně ji rozhoduje v novém složení senátu (34/2001)
- jestliže není skutkový stav věci správně zjištěn a má-li odvolací soud za to, že je tomu tak proto, že okresní soud nehodnotil správně důkazy ve věci provedené, může odvolací soud upozornit soud I. st., ve kterých směrech má být řízení doplněno nebo čím je třeba znovu se zabývat, nesmí však ke způsobu hodnocení důkazů udělovat závazné pokyny (36/1968, 57/1984)
- zákaz reformationis in peius (§ 264 odst. 2)
 - vztahuje se i na případné nové odvolací řízení, a to pak i tehdy, když podá v této fázi řízení odvolání stát. zástupce v neprospěch obviněného
 - ust. § 264 váže soud I. st. i tehdy, jestliže po částečném zrušení rozsudku soudu I. st. řízení o některém z TČ bylo vyloučeno ze společného řízení a odvolací soud za TČ, ohledně něhož zůstal napadený rozsudek beze změny, uložil samostatný trest a soud I. st. rozhodující o vyloučeném TČ ukládá souhrnný trest ve vztahu k trestu uloženému rozsudkem odvolacího soudu (47/1976)

Přehled

ZAMÍTNÉ: opožděně → NE nesprávné poučení

nesprávnou osobou

výslovně vzdal práva

znovupodané zpětvzaté

není důvodné

ODMÍTNÉ: nesplňuje obsahové náležitosti

ZRUŠÍ ROZSUDEK: podstatné vady řízení

⇓

nejasnost, neúplnost

vydá nový

pochybnosti o správnosti

X

porušení zákona

vrátí soudu I. stupně

nepřiměřený trest

X

nesprávné rozhodnutí i nároku poškozeného

vrátí eszetku

nesoulad s dohodou o vině a trestu

31. Stížnost a odpor

Stížnost

- **Předmět stížnosti**
 - Jediný řádný opravný prostředek proti usnesení (§141/1)
 - Usnesením se řeší otázky menší závažnosti
 - Není přípustný proti jiným formám rozhodnutí (opatření, příkaz, nařízení,...)
 - Může ji podat jen omezený okruh osob, jsou zde kratší lhůty pro podání – aby řízení o ní bylo jednodušší, rychlejší a méně formalizované
 - Není přípustná proti všem usnesením (např. usnesení NS) – zejména kvůli tomu, že by tak docházelo k neobyčejným průtahům v řízení
 - Přípustná proti:
 - **Usnesení policejního orgánu** – přípustná proti každému (§141/2 věta 1.)
 - Stížnost má umožnit důsledné uplatnění dozoru SZ v přípravném řízení a včasnou nápravu nedostatků, které by v pozdějších stádiích již napravit nešly
 - Především jde o usnesení, pro jejichž důležitost je na místě uplatnění principu dvojinstančnosti řízení
 - př. usnesení o zastavení tr.stíhání (§223,231), usnesení o povolení obnovy (§286), usnesení o osvědčení při podmíněném odsouzení a usnesení o osvědčení při podmíněném propuštění (§330,332), usnesení o změně výměry trestu (§370), §334,364,364a
 - důležitá rozhodnutí, kdy by pochybení bylo možno napravit jen neodkladnou změnou – rozhodnutí o vazbě (§68), usnesení o podmíněném propuštění (§331), usnesení o vyšetření duševního stavu v ústavu (§116/2), §66, 47,48, 347
 - **Usnesení soudu a SZ pokud** to TR výslovně stanoví, nebo rozhodují-li o věci v prvním stupni (§141/2 věta druhá)
 - Tedy ne pokud jednají v druhém stupni jako u rozhodování o stížnosti
 - Jiné to je pokud nejde o rozhodování o předmětu stížnosti, ale kdy odvolací soud přebírá úlohu přezkumného orgánu, neboť je třeba, aby odvolací soud vydal další jiné rozhodnutí I.stupně
 - Usnesením vydaným v 1.stupni je i usnesení v rámci autoremedury
 - **Usnesení NSZ**
 - Pouze tehdy, pokud dle zákona o stížnosti přísluší rozhodnout soudu. O stížnostech v těchto případech rozhoduje NS a proti usnesení SZ nejvyššího státního zastupitelství rozhoduje NSZ
- **Oprávněné osoby**
 - *Jedná se o osoby, jež mají na obsahu rozhodnutí důvodný zájem pro svůj vztah k věci, o níž bylo rozhodnuto, nebo k osobě, která byla oprávněna ke stížnosti nebo vzhledem ke svému úřednímu postavení (SZ, OSPOD)*
 - Proti některým usnesením mohou stížnost podat jen některé z výše uvedených
 - Pro svůj vztah k věci se týká o osoby
 - **Kterých se usnesení přímo dotýká**
 - Osoba, o jejíchž právech nebo povinnostech se v usnesení rozhoduje
 - Př. obviněný, poškozený, SZ, znalec, obhájce (ohledně odměny,...)...
 - Např. usnesení o přiznání odměny a náhrady hotových výdajů ustanovenému obhájci (§151/3) – obviněný, jež byl pravomocně uznán vinným je oprávněn podat proto němu stížnost
 - Obviněný naopak nemůže podat stížnost např. proti usnesení o výši znalečného
 - Usnesení o postoupení věci jinému orgánu a o zastavení tr.stíhání – podle novely 2002 je oprávněn podat stížnost poškozený (§171/2, 172/3) – ne u zastavení stíhání dle (§314c/1a, 188/1c, 172/1b)
 - Pokud ji podá osoba neoprávněná, tak bude stížnost zamítnuta
 - Neoprávněnou osobou je např. manželka odsouzeného – té se usnesení o zamítnutí podmíněného propuštění dotýká jen nepřímo
 - **Které k usnesení daly podnět svým oprávněným návrhem** (§142/1 věta před středníkem)
 - Osoba, jíž k návrhu zákon opravňuje a takový návrh/žádost je vyžadován jako podmínka pro to, aby o určité věci bylo rozhodnuto – např. ředitel věznice při podmíněném propuštění (§331)
 - Pro vztah k osobě, která byla oprávněna ke stížnosti, a to:
 - **Za ni - Jejím jménem**
 - Obhájce za obviněného (§41/2), nebo u obviněného omezeného na svéprávnosti i jeho ZZ (§34) – a to i proti jeho vůli
 - **V její prospěch - Vlastním jménem**
 - Pokud jde o usnesení o vazbě (§68) nebo o ochranném léčení (§230,239) – osoby, které by mohly v jeho prospěch podat odvolání (§247/2)

- Ve prospěch mladistvého osoby dle §72/2 ZSM = příbuzní přímí, sourozenci, osvojitel, manžel, druh
 - Za zúčastněnou osobu nebo poškozeného – zmocněnec (§51), ZZ u omezení svéprávnosti
 - Stížnost se považuje za podanou osobou neoprávněnou, pokud je potřeba souhlasu osoby oprávněné a souhlasu nebyl dán
 - Státní zástupce
 - Může podat stížnost proti usnesení soudu, je-li proti němu přípustná, bez ohledu na to v čí je to prospěch a to i proti vůli této osoby
 - OSPOD
 - Stížnost ve prospěch mladistvého a to i proti jeho vůli (§72/1 ZSM) = pro posílení práva na obhajobu mladistvého
 - ***Oprávněná osoba se může stížnosti vzdát*** (do konce stížnostní lhůty) a také ji může ***vzít zpět*** (do rozhodnutí o stížnosti) - §144
 - Musí tak učinit výslovně
 - Obhájce se může vzdát stížnosti obviněného jen, pokud je jeho zástupcem (§41/2), jinak se na to nepohlíží jako na výslovné vzdání
 - ***Stížnost podaná ve prospěch obviněného nebo za něj oprávněnou osobou může být vzata zpět jen se souhlasem - krom případu kdy tak učiní SZ ve prospěch obviněného***
- **Řízení o stížnosti**
 - Podat u orgánu, proti němuž směřuje
 - Ve lhůtě 3 dnů od oznámení usnesení (od vyhlášení, či doručení opisu)
 - Pokud se oznamuje více osobám (obviněný, obhájce, ZZ,...) tak 3 dny od posledního oznámení (§143)
 - §137/2 – doručení jen obhájci – od této chvíle 3dny
 - Lhůta SZ a OSPODU běží samostatně
 - Forma – písemně, ústně do protokolu, elektronicky dle zvl.předpisu, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem (§59/1)
 - Odkladný účinek jen tam, kde to zákon stanoví, podaná včas, osobou oprávněnou (§141/4)
 - Pokud není odkladný účinek, pak lze usnesení vykonat i před právní mocí – předběžně vykonatelné
 - Stížnostní důvody:
 - Nesprávnost některého z výroků
 - Porušení ustanovení o řízení, které usnesení předcházelo, pokud mohlo způsobit nesprávnost některého výroku (§145/1)
 - Stížnost nemusí být odůvodněná
 - **Rozhodnutí o stížnosti**
 - Rozhoduje nadřízený orgán (devolutivní účinek)
 - Výjimkou je autoremedura (oprava orgánem, který vydal) – pokud se změna nedotkne práv jiné strany tr.řízení, §146/1
 - **Pojem dotčení práv jiné osoby – bez ohledu na to zda má nebo nemá právo stížnosti**
 - Např. §188/1e – vrácení věci SZ k došetření – budou dotčena práva obviněného – autoremedura není přípustná
 - Pokud by rozhodoval samotný orgán, jež usnesení vydal – pak může stížnosti jen plně vyhovět
 - Nemůže vyhovět, pokud by tím byla dotčena práva jiné strany
 - Proti takovému rozhodnutí (autoremedure) je opět přípustná stížnost, o které rozhoduje nadřízený orgán dle § 146/2
 - I pokud by byly splněny podmínky pro aplikaci autoremedury, tak orgán nemusí sám rozhodnout – může věc předložit nadřízenému orgánu (stejně jako v situaci, kdy by podmínky dány nebyly)
 - Kdo je nadřízeným orgánem dle §146/2:
 - **Pro policejní orgány je to SZ**, jež vykonává dozor nad přípravým řízením
 - Pokud k ustanovení dal souhlas, pak předloží nadřízenému SZ
 - Výjimka §31/3
 - **Rozhodoval-li SZ** – nadřízený SZ nebo soud
 - **Rozhodoval-li předseda senátu OS/KS/VS** – KS/VS/NS
 - **SZ NS-Zastupitelství** – NSZ = nejvyššímu státnímu zástupci
 - **Usnesení o zajištění osob a majetku a o uložení pořádkové pokuty** – rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný SZ, který napadené usnesení vydal (§146/1) + 146/2
 - Řízení o stížnosti dle §146a je řízení o řádném opravném prostředku, ve kterém soud přezkouvává nepravomocné rozhodnutí jiného orgánu. Nelze proto takové řízení považovat za řízení konané v 1.stupni a z toho důvodu proti rozhodnutí soudu o proti rozhodnutí o zajištění osoby a majetku nebo uložení pořádkové pokuty není přípustný opravný prostředek
 - Rozsah přezkumu

- **Formální přezkum stížnosti** - Zda je stížnost přípustná – podána oprávněnou osobou, zda nebyla vzata zpět, zda se osoba stížnosti nevzdala, zda byla podána včas
- **Přezkum správnosti výroků napadeného usnesení** jakož i řízení které usnesení předcházelo
- **Revizní princip** = Rozsah přezkoumávání rozhodnutí na základě zákonné povinnosti nezávisle na vůli stěžovatele
 - Přezkoumat všechny výroky napadeného usnesení, správnost postupu řízení, které předcházelo rozhodnutí, ze všech důvodů a hledisek s přihlédnutím i k těm vadám, jež nebyly vytknuty stížností
 - Tedy při přezkumu se orgán nezaměřuje jen na vytknuté, pokud se stížnost netýkala jen určité věci či osoby – pak se přezkum bude týkat jich (§147)
 - Tedy omezení plyne z osoby stěžovatele, osoby, jíž se stížnost týká, věci, jíž se stížnost týká
 - Ostatní opravné prostředky jsou vázány tím, co bylo vytýkáno, jen zde je revizní princip
 - **Zákaz reformationis in peius (zákaz změny k horšímu)** – orgán rozhodující o stížnosti nesmí z jejího podnětu změnit usnesení v neprospěch osoby, která stížnost podala nebo v jejíž prospěch byla stížnost podána (§150/1)
 - Zákaz by neplatil, pokud by došlo ke zrušení napadeného usnesení z podnětu dvou jinak protichůdných stížností
 - Zákaz je rozšiřován institutem *beneficia cahaesionis* (§150/2) – změni-li nadřízený orgán usnesení ve prospěch obviněného z důvodu, který prospívá i některému spoluobviněnému, změni usnesení také ve prospěch tohoto spoluobviněného
 - Užší než u odvolání (§261)
 - 150/2 obligatorní postup při splnění podmínek na základě skutkového a právního stavu v době rozhodování
- Je-li nadřízeným orgánem soud, pak rozhoduje v senátu v neveřejném zasedání
- **O stížnosti se rozhoduje usnesením**
 - Zamítnutí stížnosti (§148/1)
 - **Z důvodů formálních** - Pokud není přípustná – podána pozdě, osobou neoprávněnou, osobou, jež se stížnosti výslovně vzdala, osobou, jež stížnost podala opětovně poté, co ji již jednou vzala zpět
 - Nepřípustná dle §148/1a - např. podaná v důsledku nesprávného poučení soudu, o tom, že je přípustná, ač nebyla
 - **Z důvodů věcných** - Není-li důvodná
 - Zrušení napadeného usnesení (§149) – pokud je potřeba nového rozhodnutí, tak
 - **Rozhodne nadř. orgán sám ve věci**
 - **Uloží orgánu, proti němuž stížnost směřuje, aby o věci znovu jednal a rozhodl** (v původním nebo jiném složení senátu, nebo jiný soud téhož druhu)
 - **Vrátit věc ZS k došetření (§223,231)**
 - Nadř. soud rozhodne o části napadeného usnesení
 - Je-li vadná jen část a jde-li je oddělit, nebo týká-li se stížnost jen některé z osob či věci o nichž bylo rozhodnuto
 - Doplnění usnesení bez zrušení, nebo uloží orgánu, jež rozhodoval doplnit
 - Pokud je vada v tom, že chybí některý výrok nebo je neúplný
 - Orgán, jemuž je věc vrácena k doplnění, je vázán právním názorem nadř. soudu a je povinen provést doplnění a úkony, které mu soud druhého stupně nařídil
 - **Zásada reformationis in peius** u osoby v jejíž prospěch byla stížnost podána

Odpor

Mimořádné opravné prostředky obecně

- Základní předpokladem rozhodnutí stability je jeho, nezměnitelnost. Někdy však i v řízení o opravném prostředku nastanou takové vady, kdy je potřeba změnit i již pravomocné rozhodnutí, aby byla zachována spravedlnost rozhodování.
- Způsobitelnými vadami jsou – vady ve zjištění skutkových okolností tvořících podklad rozhodnutí – zejména pokud v době rozhodování nebyly z objektivních důvodů známy a vady v nesprávné aplikaci právních norem orgány činnými v tr.řízení
- Pro ochranu stability jsou důvody dovolání poměrně úzce (taxativně) vymezeny, může jej podat jen SZ a obviněný a jsou stanoveny požadavky na obsah
 - U dovolání – právní vady pravomocného rozhodnutí
 - Stížnost pro porušení zákona – náprava vad pravomocných rozhodnutí a vad ve skutkovém zjištění, ke kterým došlo nesprávným postupem orgánů činných a byly patrné, již v době rozhodnutí
 - Legitimován k podání ministr spravedlnosti, který nemusí neformálnímu podnětu stran vyhovět
 - I proti rozhodnutí soudu 1.stupně

- Obnova řízení – pokud vlivem objektivních skutečností zůstaly orgánům neznámé skutečnosti podstatné pro správné zjištění skutkového stavu věci, což vyšlo najevo až po právní moci rozhodnutí
 - I proti rozhodnutí soudu 1.stupně

Odpor

- řádný opravný prostředek
- poškozený není oprávněn podat
- je to odpor proti tr. příkazu
- jeho podáním se tr. příkaz ruší, aniž by tomu předcházelo přezkumné řízení
- bez devolutního účinku
 - odpor → následuje po něm běžné projednání věci soudem I. st.
 - odpor – podáním zrušen, tzn. nemůže být vůbec vykonán
- v řízení před samosoudcem při vydání tr. příkazu
 - jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřeními důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení (§ 314e)
 - nevyhlašuje se jako rozsudek, pouze se vyhotovuje a doručuje
 - možné vydat pouze pro omezený okruh trestů
 - TOS do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
 - domácí vězení do jednoho roku
 - OPP
 - zákaz činnosti do 5 let
 - peněžitý trest
 - trest propadnutí věci
 - vyhoštění do 5 let
 - zákaz pobytu do 5 let
 - trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do 5 let
 - tr. příkaz nelze vydat
 - v řízení proti osobě, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena
 - v řízení, v němž má být rozhodováno o ochranném opatření
 - v řízení, ve kterém má být uložen souhrnný nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem (srov. § 314e odst. 6)
 - v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku (§ 63 z. mládeže)
 - náležitosti a doručování tr. příkazu srov § 314f
 - proti tr. příkazu mohou obviněný, osoby s právem podat odvolání a stát. zástupce podat odpor
 - do 8 dnů od doručení
 - u soudu, který tr. příkaz vydal (srov. § 314g odst. 1 TŘ)
 - nemusí být odůvodněný
 - je-li podán, tak se tr. příkaz ex lege ruší a samosoudce je povinen nařídít ve věci hl. líčení
 - není-li podán → tr. příkaz se stane pravomocným a vykonatelným (§ 314g odst. 2) a má povahu odsuzujícího rozsudku (§ 314e)
 - právo nenáleží poškozenému, ani nemá možnost dozvědět se o tomto způsobu vyřízení věci

32. Dovolání a stížnost pro porušení zákona

Dovolání

Obecné výklady

- Mimořádný opravný prostředek od roku 2001, snaha přiblížit se občanskoprávní úpravě
 - Dříve jen obnova řízení
- Směřuje jen k nápravě rozhodnutí soudů (nikoliv SZ – pro to jsou jiné postupy – př. §174a)
- Slouží k: odstranění právních vad pravomocných rozhodnutí resp. rozhodnutí, jež jim předcházela
 - Skutkové vady jen když jsou důsledkem nesprávného právního posouzení skutku
- Nejedná se o 3. instanci (tr.právo má dvouinstanční systém)
- Cíl: náprava nesprávných rozhodnutí a sjednocování rozhodování soudů ČR
- Předmět - §265a/1 – meritorní pravomocné rozhodnutí soudu 2. instance a zákon to musí připouštět – tedy podmínkou je využití či domáhání se řádného opr. prostředku, nebo k vadě došlo až opravným prostředkem
- §265/2 – taxativní výčet meritorních rozhodnutí – tedy těch, proti nimž se lze odvolat
 - a) rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest, popřípadě ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání
 - b) rozsudek, jímž byl obviněný obžaloby zproštěn
 - c) usnesení o zastavení trestního stíhání
 - d) usnesení o postoupení věci jinému orgánu
 - e) usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření
 - f) usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
 - g) usnesení o schválení narovnání
 - = rozhodnutí KS/VS, kteří napadené rozhodnutí alespoň částečně zrušili a rozhodli rozsudkem nebo usnesením
 - h) rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g).
- Pokud by dovolání směřovalo vůči jinému rozhodnutí, tak není přípustné
- Napadnout je možné jen jejich **výroky**, nebo skutečnost že **výrok chybí** a také **řízení, jež** tomuto rozhodnutí předcházelo (§265b)
- Dovolání nesmí směřovat v neprospěch obviněného, jen proto, že soud postupoval dle *zákazu reformationis in peius* (§259/4, 264/2, 273, 289 písm.b), také pokud obviněný zemřel nebo se na řízení vztahuje rozhodnutí prezidenta aby se ve stíhání nepokračovalo (§265p/2)
- Důvody odvolání (=taxativní vymezení vad rozhodnutí): **§265b** – 2 skupiny

1)

- a) **ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud, nebo který nebyl náležitě obsazen**
 - ❖ ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně,
- b) **ve věci rozhodl vyloučený orgán**
 - ❖ ledaže tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta,
- c) **obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl,**
- d) **byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného** v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání,
- e) **proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné,**
 - ❖ a) – e) = vady řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo, jiné vady jsou nepřipustné
- f) **bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí,**
- g) **rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení,**
 - ❖ nejvýznamnější – rozhodnutí zde spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení – to určuje povahu a dosah dovolání
 - ❖ nesprávné právní posouzení zejména tehdy, pokud je v rozporu právní posouzení ve výroku s odůvodněním
 - ❖ tento důvod musí být splněn vždy, kdy má být vada založena na závěrech týkajících se skutku a jeho právního posouzení
 - ❖ př. pochybení v závěru o souhrnném, úhrnném,... trestu, pokračování,...
- h) obviněnému **byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo** mu byl uložen trest **ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně** na trestný čin, jímž byl uznán vinným,
 - ❖ námitky vůči druhu a výměře trestu s výjimkou trestu odnětí svobody na doživotí ze v dovolání úspěšně uplatnit jen v rámci zákonného důvodu uvedeného v ustanovení §265b/1 písm.h), jiná pochybení soudu v druhu a výměře nelze v odvolání namítat
- i) **bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky** stanovené zákonem pro takový postup,

- j) *bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky* stanovené zákonem pro jeho uložení,
- k) v rozhodnutí některý *výrok chybí nebo je neúplný*,
- l) *bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky* stanovené zákonem pro takové rozhodnutí *nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).*

2)

- §265b/2 - **Dovolání lze podat též tehdy, byl-li uložen trest odnětí svobody na doživotí.**
 - Nejde o vadu rozhodnutí
 - Smyslem je, aby v případech, kdy je uložen nejprísrnější trest uložitelný dle TR, mohl obviněný nechat věc přezkoumat, bez ohledu na vadu, kterou v rozhodnutí spatřuje
 - Dle rozhodnutí č.58/2003 sb. rozh.tr. – rozsah přezkumu je omezen na posouzení toho, zda byly splněny všechny zákonné podmínky pro uložení takového druhu trestu ve smyslu § 54 TZ – dovolací soud vychází z toho, zda zjištěný skutkový stav opodstatňuje právní závěry o splnění podmínek pro takový trest
- Pokud takový důvod není, tak NS přezkum odmítne
- Aktivní legitimace pro podání dovolání – SZ, obviněný (pokud je zastoupen, tak jeho ZZ, opatrovník, obhájce)
 - Pokud je obviněný zastoupen obhájcem, pak se ten může zúčastnit případného řízení před NS, i to i pokud zmocnění již zaniklo (§41/5)
 - NSZ může podat dovolání pro nesprávnost výroku ve prospěch i neprospěch obviněného
 - Krajský a Vrchní SZ může podat jen návrh k NSZ
 - **Obviněný** – může podat pro nesprávnost výroku, který se jej bezprostředně dotýká
 - Ani osoby, jež by jinak mohly podat ve prospěch obviněného odvolání, dovolání podat nemohou
- Rozhoduje: NS
 - Centralizovaný devolutivní účinek dovolání
 - Směřuje k zajištění jednoty a zákonnosti rozhodování soudů ČR (§14 soud.zák.)
 - Není přípustný žádný opravný prostředek krom obnovy řízení dle §265n
 - Dovolání nemá přímý suspenzivní účinek
 - Rozhodnutí, vůči nimž dovolání směřuje, jsou vykonatelná bez ohledu na to, že bylo podáno dovolání – NS však může odložit či přerušit výkon
 - Pokud by obviněný, v jehož prospěch bylo podáno dovolání zemřel, v řízení se pokračuje (§265p/3)
 - Dovolání a stížnost pro porušení zákona podané v téže věci soud projedná ve společném řízení (§266a/3) jinak jen po vyloučení věci

Podání

- K soudu, který rozhodoval o věci v 1.stupni
- Obviněný jej může podat jen prostřednictvím obhájce (poučení dle § 125/3)
 - tímto se zákonodárce snaží přimět obviněného, aby nepodával odvolání neuváženě
 - pokud měl obviněný obhájce již v době pravomocného rozhodnutí v ustanovení §256a/2, pak je tento obhájce oprávněn/povinen podat za obviněného dovolání a účastnit se řízení o něm (§41/5), bez ohledu na to, že právní mocí onoho rozhodnutí zaniklo jeho zmocnění
 - pokud dosud neměl obhájce, tak za splnění podmínek bezplatné obhajoby dle §33/2,4 mu bude soudem ustanoven (na žádost obviněného)
- podává se jen proti pravomocným vykonatelným rozhodnutím – ve lhůtě 2 měsíců od doručení rozhodnutí (lhůta zamezuje nepřiměřenému prodlužování stavu nejistoty)
 - pokud se doručuje obviněnému i obhájci, ZZ, tak od posledního doručení (§265e/2)
 - lhůta je zachována i pokud bylo podání dáno na poštu a adresováno soudu, který má rozhodnout, nebo u NS či soudu jež rozhodl v 2.stupni, pokud podáno ve lhůtě
- navrácení lhůty není přípustné – a to ani pokud obviněný nebyl či byl nesprávně poučen

Obsah podání

- zákonem přesně vymezen:
 - obecné náležitosti podání (§59/3)
 - proti kterému rozhodnutí směřuje
 - proti kterému výroku, v jakém rozsahu, z jakých důvodů napadá,
 - čeho se domáhá, konkrétní návrh na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na §265b a)-l) nebo §265b/2, o které dovolání opírá
- NSZ je povinen uvést i to zda jej podává ve prospěch či neprospěch obviněného
- Rozsah dovolání má zásadní význam
 - Provéřit zda je podáno z důvodu, pro který jej podat lze (projednat/odmítnout)

- Vymezuje rozsah přezkumné povinnosti dovolacího soudu – princip vázanosti rozsahem podání
 - Rozsah a důvody lze měnit jen ve lhůtě k podání dovolání (§265f/2)
- Pokud nejsou obsahové náležitosti respektovány a dodrženy, pak bude dovolání odmítnuto (§265/1 e)

Zpětvzetí dovolání (§265g)

- Možné a neexistuje možnost se vzdát práva na dovolání (což plyne z toho, že směřuje vůči pravomocnému rozhodnutí)
- Osoba, jež jej podala, jej může výslovným prohlášením vzít zpět a to až do doby, než se NS odebere k závěrečné poradě – pak by bylo neúčinné
- Výslovné prohlášení vůči dovolacímu soudu nebo soudu, jež rozhodoval v 1.stupni
- Může jej vzít zpět jen v celém rozsahu (jinak je to jen změna důvodů dovolání)
- Pokud vzal zpět NSZ a bylo-li podáno ve prospěch obviněného, pak se projedná, pokud na tom trvá obviněný
 - Soud o něm pak rozhoduje, jakoby jej podal obviněný
 - Pokud by takový obviněný zemřel, pak se v řízení pokračuje také
- Zpětvzetí bere na vědomí předseda senátu NS (nebo soudu 1.stupně – podle toho kam bylo podáno) usnesením – pokud nejsou překážky

Řízení u soudu 1.stupně

- Část řízení je z důvodu vhodnosti vyhrazena soudu 1.stupně, který ve věci rozhodoval (nesmí to být soud proti jehož rozhodnutí dovolání směřuje)
- Jeho úkolem je:
 - *odstranit nedostatky náležitostí obsahu dovolání dle §265f/1 a zda neobsahuje vady*
 - poté předseda NS vyzve podavatele k nápravě a poučí o možném odmítnutí
 - *poskytnout stranám možnost se k dovolání vyjádřit* (audiatur et altera pars)
 - *zjišťuje, zda strany souhlasí s projednáním v neveřejném zasedání §265r/1c)*
 - předseda soud 1.stupně má na podkladě spisu a dovolání rozhodnout, zda by mělo být přerušeno či odložen výkon rozhodnutí o které jde.
 - Pokud dojde k závěru, že ano, pak příslušný návrh a spisy předloží dovolacímu soudu (tedy pokud se bude domnívat, že dovolání je důvodné)
 - NS rozhodne usnesením do 14 dní po obdržení spisu od předsedy soudu 1.stupně (pokud ještě lhůta k podání dovolání neuběhla, tak spisy zase předá zpět 1.stupni)
 - Předseda soudu 1.stupně také zasláá opis dovolání druhé straně = SZ nebo obviněnému s upozorněním, že se mohou písemně vyjádřit
 - Předseda senátu 1.stupně předloží spisy NS, hned poté co uplyne lhůta pro podání dovolání všem oprávněným osobám

Řízení před dovolacím soudem a jeho rozhodnutí

- Rozhoduje v senátu složeném z předsedy a dvou soudců (§19/1,2 soud.zák.)
- Pokud se v rozhodování odkloní od již judikovaného názoru, pak věc postoupí Velkému senátu kolegia (§20/1 soud.zák.)
- **Hlavní zásady rozhodování dovolacího soudu**
 - Vázanost dovolacího soudu podaným opravným prostředkem, resp. důvody v něm uvedenými. Dle §265i/3
 - Tedy pokud dovolání neodmítne, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost výroků jen ve vztahu k rozsahu a důvodům v dovolání uvedených a přezkoumá řízení předcházející rozhodnutí o napadené části
 - Výjimky: NS přihlíží i k vadám které nebyly napadeny, ale mohly mít vliv na správnost napadeného výroku. Dále pokud je napádaný výrok o vině, pak soud přezkoumá i výrok o trestu a další výroky, jež mají podklad ve výroku o vině
 - U dovolání se uplatňuje kasační princip s prvky apelace
 - = pokud je na základě dovolání napadené rozhodnutí zrušeno nebo jeho část, pak NS přikáže, aby orgán, o jehož rozhodnutí jde, znovu rozhodl v potřebném rozsahu. §265l/1
 - Výjimka: § 265m kdy může rozhodnout sám NS
 - Zákaz reformationis in peius ve prospěch obviněného
 - = zákaz změny v neprospěch obviněného – aby se obvinění nebáli, že si faktem, že podali dovolání, pohorší
 - Toto platí i pro případné nové řízení
 - Tedy pokud je nově rozhodováno po dovolání, jež bylo ve prospěch obviněného, pak v novém řízení není možné změnit rozhodnutí v jeho neprospěch
 - Výjimka: pokud dovolání podá NSZ v neprospěch obviněného (§265p/1)
 - Zásada beneficium cohaesionis §265k/2 věta poslední + 261

- Jde o to, aby v téže věci nebyla vydána odporující si rozhodnutí. Podstatou je, aby změna rozhodnutí byla i ve prospěch osoby, která dovolání nepodala, nebo vůči ní nepodal SZ (= spoluobviněný, zúčastněná osoba, ...), pokud jí prospívá důvod, pro který bylo rozhodnutí nebo jeho část zrušena ve prospěch obviněného
 - Např. podáno dovolání vůči výroku, který se dotýká krom obviněného i jiné osoby
- Důvodem je i to, že např. zúčastněná osoba podat dovolání nemůže
- Nikoliv pokud byla dané osoba vyloučena nebo nebyl-li výrok týkající se oné osoby do rozsudku pojat
- Tedy pokud se probíraná vada týká o jiné osoby
- Dovolací soud se omezí na zrušení jen vadné části napadeného rozhodnutí (procesní ekonomie) § 265k
 - Lze-li vadnou část oddělit od dalších částí rozhodnutí (např. dování se týká jednoho z obviněných, vůči ostatním zůstane v platnosti, pokud není předchozí zásada)
 - Pokud je zrušen výrok o vině, pak se zruší o výrok o trestu a také ostatní výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad (§265k/2)
 - Současně zruší i další rozhodnutí, jež na něj obsahově navazovala a tímto pozbyla podkladu
- Předseda NS může odložit nebo přerušit výkon napadeného rozhodnutí (§265o/1)
- Pokud je obviněný ve výkonu trestu a výrok o trestu bude zrušen, pak NS rozhodne zároveň i o vazbě (§265l/4)
 - (zde se o vazbě rozhoduje nezávisle na původním rozhodnutí = je tedy možné ji uložit, i pokud předtím byla max. vyčerpána)
- Pokud je pro dovolání potřeba objasnit nějakou okolnost, pak potřebné šetření provede předseda senátu NS, nebo jiný orgán činný na jeho žádost (použije se hlava 5, výjimečně ustanovení hlavy 4.)
 - Příkaz k zatčení a vzetí do vazby je možné, jen pokud to bylo navrženo v dovolání SZ proti obviněnému (§265o/2)
- Při posuzování správnosti napadeného rozhodnutí vychází NS od skutkového a právního stavu, který zde byl při vydání napadeného rozhodnutí – tedy ex tunc (od tehdy)
 - Pak když se rozhoduje nově, po zrušení napadeného rozhodnutí, tak se už vychází ze stavu v době rozhodování nového (ex nunc)

Rozhodování v neveřejném zasedání

- Fakultativní forma jednání NS o odvolání (§265r/1)
- Předseda senátu je nařídí, pokud je třeba učinit:
 - **Rozhodnutí o odmítnutí odvolání** (§265i)
 - **Rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí (§265k) a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí** (§265l/1,2) – pokud je jasné, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání
 - **Jiná rozhodnutí, souhlasí-li s projednáním v neveřejném zasedání NSZ i obviněný**
- Možná rozhodnutí:
 - **Odmítnutí opravného prostředku**
 - NS nejprve přezkoumá přípustnost dovolání, splnění podmínek pro jeho podání a některých specifických vlastností námitek a vytýkaných vad
 - Zvláštní typ odůvodnění odmítnutí = stručně uvést důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí (§265i/2)
 - Dovolání odmítne z důvodů §265i/1
 - a) není-li přípustné,
 - b) bylo-li podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b,
 - c) bylo-li podáno opožděně, osobou neoprávněnou, osobou, která ho znovu podala, když ho předtím výslovně vzala zpět,
 - d) nesplňuje-li náležitosti obsahu dovolání,
 - e) jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné,
 - f) je-li zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.
 - Nepřípustné je i dovolání podané **proti jiným rozhodnutím, než jsou vypočtena v §265a/2**, resp. sice podaná proti takovým rozhodnutím, ale **nejde o pravomocné rozhodnutí soudu v 2.stupni**
 - **Směřuje-li dovolání vůči výroku, který odvolací soud nepřezkoumával dle § 254/1** a neměl povinnost jej přezkoumat ani dle odst.2,3, musí být takové dovolání odmítnuto jako nepřípustné dle §265i/1 písm.a)
 - Z jiného důvodu než je v §265b, je odvolání podáno i pokud je sice na toto ustanovení odkazováno, ale vada právní je tam ve skutečnosti není a ve skutečnosti **směřuje vůči vadě skutkové**
 - Pokud bylo dovolání podáno včas, ale **neobsahuje potřebné náležitosti**, bude navrhovatel vyzván k doplnění (§265h/1) a **pokud nedoplní**, pak bude odmítnuto
 - Doplní a je považováno za řádné a včasné

- Neopodstatnění je i dovolání kde sice je poukázáno na zásadní otázku právního posouzení, ale **už byla judikaturou vyřešena**
- Zrušení rozhodnutí a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí (§265l/1,2), pokud vadu zřejmě nelze odstranit ve veřejném zasedání (§265k)
- Pokud NSZ a obviněný v řízení před 1.stupněm vyjádřili souhlas s projednáním dovolání v neveřejném zasedání, může NS učinit i jiná rozhodnutí, která by bez tohoto souhlasu musel učinit ve veřejném zasedání

Rozhodování ve veřejném zasedání

- Ustanovení 14 hlavy TR + zvláštní ustanovení § 265r
- Účast SZ činného u NSZastupitelství je povinná
- Pokud nejde o případy § 36a/2 tak obviněný nemusí mít obhájce v dovolání (jen podání obhájcem – 265d/2)
- Pro urychlení je stanoveno, že pokud osobu nelze vyzkoušet o veřejném zasedání, postačí to oznámit jejímu obhájci, případně zmocněnci a pokud takového není, tak ustanoví soud (§39)
- Pokud je osoba ve vazbě či výkonu trestu a nevzdá se práva účasti na veřejném zasedání, pak se nemůže konat bez něj
- Pokud je na svobodě, pak pokud je vyzkoušen o konání a soud je toho názoru, že jeho účast není nevyhnutelně nutná, může se VZ konat i bez této osoby
- **Průběh VZ (§265r/6,7)**
 - Po zahájení přednese předseda senátu nebo jím zvolený člen senátu napadené rozhodnutí a podá zprávu o stavu věci
 - Dovolatel přednese dovolání a odůvodní jej
 - SZ a osoby, jež mohou být přímo dotčeny a nejsou dovolateli, přednesou své vyjádření
 - Důkazy prováděny zpravidla nejsou. NS může doplnit důkazy nezbytnými k tomu, aby mohl o dovolání rozhodnout (přiměřeně §207-215)
- **Zvýraznění zásady kasační proti apelační**
 - Ve VZ podstatně omezena možnost dovolacího soudu, aby hned ve věci rozhodl (§265m/1)
 - Rozšířen okruh případů, kdy dovolací soud zruší napadený rozsudek a vrátí věc k novému projednání (§265l/1,2)
 - Rozsudkem rozhoduje dovolací soud jen v případě, jestliže hned sám ve věci rozhodne (§265m)
 - v ostatních případech rozhoduje usnesením
- **Způsoby rozhodnutí**
 - NS dovolání odmítne, pokud důvod pro takové rozhodnutí zjistil až ve VZ
 - NS dovolání zamítne, pokud jej shledá nedůvodně
 - NS zruší napadené rozhodnutí, nebo jeho část, případně vadné řízení mu předcházející, pokud je dovolání důvodné
 - NS rozhodne aby orgán, o jehož rozhodnutí jde rozhodl o chybějícím výroku či jej doplnil
- **Po zrušení napadeného rozhodnutí**
 - Omezí se jen na jeho zrušení, pokud není třeba nového rozhodnutí (§265l/1)
 - Přikáže, aby byla věc znovu projednána a rozhodnuta (§265l/1)
 - NS musí stanovit rozsah, v němž má soud věc projednat a rozhodnout, popřípadě vyslovit právní názor (§265s/1), nebo učinit rozhodnutí (§265l/3)
 - Užije přiměřeně §265 – pokud zruší jen výrok o náhradě škody, nemajetkové újmě, vydání bezd. Obohacení (§265m/1)
 - Rozhodne ve věci sám rozsudkem (§265m/1)
 - NS vychází při rozhodování ze skutkového a právního stavu v době kdy rozhoduje
- **NS nemůže**
 - Uznat obviněného vinným pro skutek, o němž bylo stíhání zastaveno, nebo byl napadeným rozhodnutím zproštěn
 - Uznat vinným těžším tr.činem než dle napadeného rozhodnutí
 - Uložit trest odnětí svobody nad 20 let – 30 nebo doživotí, nebyl-li mu již uložen napadeným rozhodnutím nebo soudem 1.stupně

Nové projednání a rozhodnutí věci

- Orgán, jemuž bylo NS nařízeno rozhodnout je vázán právním názorem NS v jeho rozhodnutí vysloveném
- NS vždy ve svém rozhodnutí stanoví hlavní zásady a směry pro další řízení ve věci, tak, jak se mu jeví z řízení o dovolání
- Povinnost provedení těchto úkonů plyne z obecných zásad tr.práva
- **Rozsah nového projednání a rozhodnutí**
 - Je vyřčen rozhodnutím NS
 - Vychází ze skutkového a právního stavu v době tohoto rozhodování (ex nunc)
 - Pokud bylo napadené rozhodnutí zrušeno pro dovolání ve prospěch pachatele, pak platí zásada zákazu reformationis in peius – tedy nemůže dojít ke změně v neprospěch pachatele

Stížnost pro porušení zákona

Obecné výklady

- Jde o mimořádný opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí (výrokům) soudu nebo SZ, kterým byl porušen zákon nebo které byly učiněny na základě vadného řízení
- Jde o **odstranění takových vad, které rozhodnutí mělo již v době jeho vydání** a zpravidla jsou patrné ze spisu o věci
- **Cíl:** náprava vadných rozhodnutí, nebo postupu řízení orgánu v konkrétních věcech, a k usměrnění praxe orgánů činných
 - **Slouží k** nápravě vad právních i těch ve skutkových zjištěních, pokud jsou důsledkem vadného právního posouzení skutku či postupu
- **Vztah k obnově řízení a dovolání**
 - Tam kde byly splněny podmínky obnovy řízení dle §277,278 (= objevily se nové skutečnosti, které orgánu, jež rozhodoval, dříve znám nebyly), zpravidla nebudou splněny ty pro stížnost pro porušení zákona (nepřipouští nova)
 - §266a – tam kde je podána tato stížnost i dovolání, se bude konat společné řízení před NS, je však možné dle §23 vyloučit k samostatnému projednání
- **Aktivní legitimace** – jen Ministr spravedlnosti
 - Tím se má docílit toho, aby byla podávána jen v odůvodněných případech
 - MS sám dle vlastní úvahy porovnává požadavek zákonnosti rozhodnutí se zájmem na stabilitě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí
 - Může vzít stížnost zpět, než se NS odebere k závěrečné poradě (§266/6)
- **Rozhoduje NS**
 - Zajišťování zákonnosti rozhodování soudů ČR a jeho jednotnosti
- **Okruh pravomocných rozhodnutí, proti nimž lze stížnost uplatnit** je široký a není zákonem vymezen, jsou to však zejména:
 - Konečné rozhodnutí o vině (usnesení o zastavení stíhání, trestní příkaz,...), rozhodnutí procesní povahy, u nichž se právní moc projevuje alespoň v jejich nezměnitelnosti (usnesení o vrácení věci SZ k došetření,...)
- TR – možnost podat stížnost i proti usnesení NSZ dle §174a/1
 - Např. dle §266/1 – pokud nebyla respektována lhůta pro vydání rozhodnutí
- U rozsudku je možné podat stížnost jen proti části, který již nabyla právní moci
- Proti výroku o trestu lze podat stížnost, jen pokud došlo k výraznějšímu porušení zákona (§266/2) = stížnost nesmí směřovat jen proti nezákonnosti výroku o trestu, ale i vůči něčemu, dalšímu
- **Podání stížnosti proti rozhodnutí podanému na podkladu vadného postupu řízení**
 - Samo rozhodnutí se jako nesprávné nejeví, ale během řízení které mu předcházelo, došlo k takovým vadám, které jeho správnost zpochybňují – např. porušení důležitých procesních pravidel jako je právo na obhajobu,... což má za následek, že mohlo být rozhodnuto jinak, než kdyby se postupovalo, tak jak mělo
 - §266/1,267/1
- **Porušení zákona**
 - Ne jen trestněprávních předpisů a to i vyhlášky, nařízení vlády, vyhlášení MS,...)
- **Kdy zákon vylučuje podání stížnosti pro porušení zákona**
 - Zákaz reformationis in peius (§266/4) – nepodávat stížnost v neprospěch obviněného
 - Nestanoví-li zákon jinak, není proti rozhodnutí NS tato stížnost přípustná (také nepřipustná proti dovolání – (§265n)
 - Pokud by se však na podkladu rozhodnutí NS konalo další řízení v oné věci, pak již stížnost přípustná proti takovému pravomocnému rozhodnutí přípustná je
 - Zákaz podání stížnosti ppz proti usnesení SZ o zastavení tr.stíhání nebo o postoupení věci (§171/172)
- **Stížnosti je možné napadnout i jen část rozhodnutí** např. jen část týkající se jen jednoho ze spoluobviněných
- **§267/3** – není možné podat stížnost opakovaně proti těmž rozhodnutí a pachateli.
- **Dále v souvislosti s rozdělením ČSR** – není možné stížností napadnout rozhodnutí, které bylo vydáno na území dnešní SR před 1.1.1993, ačkoliv byly dříve orgány společné
- **Odůvodnění stížnosti**
 - Obecné náležitosti dle §59/4, proti kterému rozhodnutí a výroku směřuje, v jakém rozsahu jej napadá, čeho se MS domáhá, návrh na rozhodnutí NS a zda je podán ve prospěch či neprospěch obviněného (§267)
 - Princip vázanosti opravných prostředkem
 - Zde však, pokud nejsou dodrženy požadavky odůvodnění, nebude za to podavatel sankcionován a to ani odmítnutím stížnosti
 - Podanou stížnost již nelze v průběhu řízení před NS měnit (§267/2)

Řízení o stížnosti pro porušení zákona

- NS rozhoduje v Senátech ve VZ (veř.zasedání) konaném za přítomnosti SZ činného u NSZastupitelství a případně pokud je to považováno za potřebné i zástupce MS
- Účast obhájce je nutná jen v případě nutné obhajoby (§36a/2) a u mladistvého dle §42/4ZSM
- §274 pokud NS zamítá stížnost, tak to může uničit i v neveřejném zasedání
- **Pro přezkum napadeného rozhodnutí platí zásada vázanosti stížností (= v rozsahu vytýkaných nedostatků - §267/3)**
 - K předcházejícímu řízení se přihlíží, jen pokud mohlo mít vliv na vytýkané vady
 - Pokud soud zkoumá výrok o vině, tak i výrok o trestu a výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad a řízení, které jim předcházelo (§267/4)
 - Zásada beneficium cohaesionis (§269/2) – je možné přezkoumat i výroky týkající se jiných osob pokud je zachována tato zásada
- **Pokud je pro rozhodnutí o stížnosti potřeba objasnit nějakou okolnost, pak může předseda senátu NS provést potřebné šetření (§267) nebo o to požádat jiný orgán činný**
 - dokazování před VZ je možné jen výjimečně
 - tyto úkony jsou výjimkou ze zásady, že tutéž osobu lze stíhat za týž skutek až po zrušení původního prav.rozhodnutí
- samotné podání stížnosti na rozhodnutí a jeho vykonatelnost vliv nemá – jen je možné, aby NS výkon odložil či přerušil (§275/4) do rozhodnutí o stížnosti
 - odložení či přerušování může navrhnout i MS, a pokud tak učiní, o návrhu má být rozhodnuto NS do 14 dní po obdržení spisu
 - odložit či přerušit výkon by se měl zejména tam, kde lze s ohledem na uplatněné námitky předpokládat, že stížnost bude úspěšná

Rozhodnutí o stížnosti

- základní rozhodnutí jsou stanovena v §268
- **1) NS zamítne stížnost (USNESENÍ)** – jestliže není přípustná, podána opožděně, není důvodná (zákon porušen nebyl)
- **2) NS shledá porušení zákona (ROZSUDEK) - §268/2**
 - Základní rozhodnutí ve věci
 - Sám o sobě nemá vliv na právní moc napadeného rozhodnutí ani na jeho vykonatelnost
 - Může být konečným rozhodnutím nebo jen podkladem pro další výroky, zejména pro zrušení napadeného rozhodnutí
 - Pro toto je klíčová otázka zda došlo k porušení zákona v neprospěch obviněného (to musí být vždy v rozhodnutí vysloveno)
 - V neprospěch obviněného je rozhodnutí tehdy, pokud kdyby bylo rozhodnuto v souladu se zákonem pak by to mohlo být pro obviněného příznivější
- Vadné rozhodnutí v neprospěch obviněného
 - Pokud v neprospěch, pak je třeba provést nápravu vadného stavu = napravit křivdu (NS je povinen zrušit napadené rozhodnutí, nebo jeho část, případně vadné řízení, které mu předcházelo)
 - Pokud zruší i jen část výroku o vině, tak i celý o trestu a další výroky, jež mají ve výroku o vině svůj podklad (např. výrok o povinnosti k náhradě škody)
 - Zruší i další rozhodnutí, jež na zrušené rozhodnutí obsahově navazují a tímto pozbyla podkladu (§269/2) – např. rozhodnutí o nákladech tr.řízení
 - Pokud je zrušen rozsudek o odnětí svobody, rozhodne se rovnou i o vazbě, ale §73d-g se neužijí)
 - §275/3 o vazbě se bude rozhodovat nezávisle na vazbě v původním řízení
- Pokud zákon nebyl porušen v neprospěch obviněného, pak není náprava možná
 - Tedy zjištěné porušení se obviněného nedotýká
- Pokud byl zákon porušen jak v neprospěch, tak ve prospěch obviněného
 - NS přezkoumá, zda je možné tyto části od sebe oddělit a pokud ano, tak zruší tu část, jež byla v neprospěch obviněného a druhou nechá beze změny. Pokud je nelze oddělit, tak zruší celou vadnou část, neboť musí dojít k odstranění křivdy, aby nedošlo ke zhoršení postavení pachatele
 - Tímto zrušením může NS skončit, pokud tím napravit onu křivdu, pokud to ale nestačí, tak se rozhodne o věci v novém řízení a to tak, aby nové rozhodnutí nezpůsobilo neprospěch na straně obviněného proti stavu původnímu (§270/1)
 - Pokud jde o nové řízení, tak NS zpravidla přikáže orgánu, jehož rozhodnutí bylo napadeno, aby znovu projednal a rozhodl
 - Zákon umožňuje, aby po zrušení rozhodnutí byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí i jinému orgánu (např. pokud rozhodoval soud, může někde rozhodnout SZ), nebo může NS přikázat projednání v jiném složení senátu, neb může věc přikázat jinému soudu či jinému SZ (§270/3)
 - Při zrušení jen ve výroku o náhradě škody, nebo nemajetkové újmy v penězích či o vydání bezdůvodného obohacení, nemůže věc rozhodnout ten samý orgán jako prve
 - Pokud chybí výrok nebo je neúplný NS aniž rozhodnutí zruší, přikáže orgánu, aby doplnil (§270/2)
- NS může sám rozhodnout dle §271 – na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozhodnutí správně zjištěn, ale nemůže obviněnému uložit trest odnětí svobody na 20-30 let nebo doživotí
- Pro spoluobviněného a zúčastněnou osobu platí zásada beneficium cohaesionis – jako u odvolání a dovolání

- Při rozhodování novém se vychází ze stavu, jež je v době tohoto rozhodování
- Pokud byla vada v neprospěch obviněného, pak není překážkou řízení to, že zemřel – může se věc projednat a může dojít i k nápravě vadného stavu (§275/1)
- Z důvodu ochrany obviněného se do promlčecí doby nezapočítává doba od právní moci napadeného rozhodnutí do rozhodnutí o porušení zákona.

Nové projednání a rozhodnutí věci

- Orgán, jež má rozhodnout je vázán právním názorem NS, který vyslovil v rozhodnutí o stížnosti (§270/4)
- Je povinen provést všechny procesní úkony, které mu NS nařídil
- NS ve svém rozhodnutí vždy stanoví hlavní zásady a směry jichž se má rozhodující orgán držet
- Dále jsou zde obecné zásady trestního řízení, z nichž mimo jiné plyne povinnost provést ty úkony, jejichž potřeba vyplývá na povrch během dalšího řízení ve věci
- Rozsah nového projednání a rozhodnutí je stanoven rozsudkem NS
- Zákaz reformationis in peius (§273)

33. Obnova řízení

- = mimořádný opravný prostředek, kterým lze napadnout některá pravomocná rozhodnutí, jimiž skončilo tr. stíhání
- smysl – odstranění nedostatků ve skutkových zjištěních
 - ke kterým došlo proto, že v původním řízení nebyly známy všechny rozhodné skutečnosti a důkazy, přičemž tyto chybějící skutečnosti a důkazy pro spravedlivé posouzení věci **vyšly najevo až po tom, co původní rozhodnutí nabylo právní moci**
- Omezený rozsah pravomocných rozhodnutí, u kterých lze povolit obnovu řízení (§ 277, 278)
 - rozsudek (odsuzující i zprošťující)
 - trestní příkaz
 - usnesení o zastavení tr. stíhání
 - usn. o podmíněném zastavení tr. stíhání
 - usn. o schválení narovnání
 - usn. o postoupení věci jinému orgánu
 - → § 277 je taxativní, nelze rozšiřovat ani analogií ve prospěch obviněného, ani dovozovat z Úmluvy (čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě)
- je přípustná i proti rozhodnutí NS o dovolání § 265n, i o stížnosti pro porušení zákona (pokud rozhodnutí jde podřadit po uvedený výčet)
- jde povolit, pokud jde o výrok
 - o vině,
 - o **trestu** nebo
 - výrok o přiznaném nároku na náhradu škody nebo nemajtkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení
 - → není vyloučeno zrušení jiných výroků, je-li v rámci povolení obnovy zrušen výrok o vině (srov. § 284 odst. 2, 285)
 - pozn. trestní příkaz nemůže obsahovat výrok o ochranném opatření (§ 314e odst. 4 písm. b))
- možnost povolit obnovu dříve, než nastaly skutečnosti, které tvoří obsah podmíněného rozhodnutí (§ 26 odst. 5, 6 TZ, § 308 odst. 3) → v řízení, které skončilo pravomocně kde bylo rozhodnuto
 - bylo rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem
 - o podmíněném zastavení tr. stíhání
- **xxx 13/2007**
- předpoklad že původní řízení i řízení, které bude konáno po povolení obnovy se týká téhož skutku a téže osoby (§ 277) → tzn. totožnost skutku
- některým z uvedených případů musí skončit tr. stíhání (§ 12 odst. 10)
 - **tzn** není potřeba obnovy řízení v např. § 159a
 - není třeba obnovy řízení k tomu, aby byl pachatel stíhán pro skutek, pro nějž byl pravomocně odsouzen cizozemským soudem, nestanoví-li zákon nebo mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána, jinak (srov. § 21 odst. 3 TZ)
 - X § 11 odst. 4
 - pravomocná rozhodnutí, jimiž skončilo tr. stíhání pro týž skutek odsouzením zproštěním obžaloby, zastavením, s cavením narovnání, jež způsobují nepřipustnost tr. stíhání pro překážku věci rozhodnuté dle § 11 odst. 1 písm. f), g) a h), jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno → pokládají i rozhodnutí soudů a jiných justičních orgánů čl. státu EU
 - předepsaným řízením → dle právních řádů čl. států
- obnovu lze povolit jen na návrh oprávněné osoby
 - je svěřeno stranám trestního řízení
 - musí se vždy dotýkat osoby obviněné (nelze povolit kdyby se to týkalo výlučně jiné osoby)
 - soud se jím vždy musí zabývat
 - stát. zástupce
 - jediná osoba, která může podat návrh na obnovu řízení v neprospěch obviněného
 - resp. že zrušení a nové rozhodnutí vydané v obnoveném řízení by mělo vzhledem k nově uplatněným skutečnostem nebo důkazům vyznít pro obviněného méně příznivě než původní pravomocné rozhodnutí
 - v řízení ve věcech mladistvých
 - § 72 odst. 3 z. mládeže
 - může stát. zástupce podat v neprospěch jen do 6 měsíců od doby, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících podání návrhu na povolení obnovy, nejdéle však do uplynutí poloviny doby promlčení tr. stíhání
 - ve prospěch obviněného
 - kromě obviněného může také podat stát. zástupce (i proti jeho vůli), osoby, které by mohly podat ve prospěch obviněného odvolání (vč. i proti vůli tak mohou učinit i zde takto)
 - § 280 odst. 3
 - → možno i po smrti obviněného, řízení se povede i když zemřel poté, co sám návrh podal
 - oprávnění nejsou poškozený a zúčastněná osoba
 - možnost zpětvzetí návrhu
 - oprávněné osoby, které návrh podaly

- do doby, než se soud rozhodující o takovém návrhu odebere k závěrečné poradě
- pokud je podán osobou rozdílnou od obviněného, jeho obhájcem, jeho zákonným zástupcem
→ vzta zpět může být jen se souhlasem obviněného
 - X neplatí u stát. zástupce a podání po smrti obviněného
- vezme na vědomí předseda soudu I.st.
- nebrání pozdějšímu opětovnému návrhu na obnovu řízení § 280 odst. 4 (ani kdyby to podala stejná osoba)
- soud, resp. jiný státní orgán, dozví-li se o okolnosti, která by mohla být důvodem k podání návrhu na povolení obnovy, povinen oznámit ji stát. zástupce → ten je pak povinen, prospívá-li by obviněnému o ni zpravit obviněnému, nebo není-li to možné jiné osoby oprávněné k návrhu, pokud ovšem nepodá návrh sám (§ 280 odst. 5)
-
- v rámci povolení obnovy se pouze zkoumá, zda jsou splněny zákonem stanovené podmínky pro takový postup
 - → podmínkou jsou také skutečnosti nebo důkazy, jež vyšly nově najevo a budí pochybnosti o správnosti pravomocného rozhodnutí
 - X nepřezkoumává se správnost pravomocného rozhodnutí
- druhy skutečností, které vyšly nově najevo a budí pochybnosti o správnosti pravomocného rozhodnutí
 - především nově najevo vyšlé skutečnosti nebo důkazy, které byly dříve neznámé orgánu, o jehož rozhodnutí jde, a které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými tomuto orgánu už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí (§ 278 odst. 1 – 3)
 - takové, které se týkají skutkových okolností nastalých před původním rozhodnutím
 - novost je v tom, kdy vyšly najevo
 - nová skutečnost
 - takové existující jevy, které nebyly v původním řízení předmětem dokazování nebo zjišťování
 - X okolnost, že ÚS v jiné trestní věci vyslovil právní názor o otzce, kterou obecní soud/stát. zástupce dříve posoudili ve svém rozhodnutí jinka, není skutečností novou, takovou která by mohla být důvodem pro povolení obnovy (13/2002 + § 71 z. o ÚS)
 - nový, dříve neznámý důkaz
 - = důkaz, který nebyl v původním řízení veden ve spise, uplatněn některou procesní stranou nebo proveden
 - hl. takový, který nebyl v původním řízení vůbec znám (např. výpověď nového svědka)
 - i takový, který sice byl v původním řízení navržen či proveden, ale jehož obsah je nebo má být z některých důvodů jiný, než v původním řízení (např. doplnění výpovědi svědka ← ale zde musí být předmětem hodnocení také důvody proč k tomu došlo)
 - u rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, jsou důvodem obnovy také ty nově najevo vyšlé skutečnosti nebo důkazy, které by odůvodnily rozhodnutí o trestu, a to i dříve, než nastaly skutečnosti v § 48 odst. 6 a 7 TZ (§ 278 odst. 1)
 - u usnesení o zastavení tr. stíhání takové nově najevo vyšlé skutečnosti anebo důkazy, které by, pokud jde o usnesení soudu, mohly vést k závěru, že se má v řízení o obžalobě pokračovat, a pokud jde o usnesení stát. zástupce, k závěru, že je namístě podat proti obviněnému obžalobu (§ 278 odst. 2, 3)
 - atd...
 - u podmíněného zastavení tr. stíhání není rozhodující, zda ještě nenastaly skutečnosti v § 308 odst. 3
 - není rozhodující, zda o skutečnostech nebo důkazech, které jsou důvodem návrhu, věděl navrhnout (10/1976), popř. jiný OČTŘ, než ten, o jehož rozhodnutí jde, nebo některá z procesních stran
 - skutečnosti či důkazy známé orgánu, který učinil původní rozhodnutí
 - = skutečnosti nebo důkazy, které jsou patrné ze spisu i když tento orgán se s nimi v rozhodnutí nevypořádal nebo je přehlédl
 - skutečnosti, že policejní orgán, stát. zástupce nebo soudce porušil v původním řízení svou povinnost jednáním zakládajícím TČ, pokud byla zjištěna pravomocným rozsudkem
 - i tehdy např. dopustil-li nazečteného TČ stát. zástupce teprve ve stadiu řízení před soudem
 - musí se jednat o TČ, nestačí pouze přestupek či kárné provinění
 - x pokud povaha skutečností v odst. 1-3 → tak se použije jeden z těchto důvodů, totéž kdyby orgán uvedený v tomt. ust. spáchal porušením svých povinností v původním řízení TČ, ale z nějakého důvodu za něj nebyl odsouzen
 - dle § 71 z. o ÚS skutečnosti, že byl nálesem ÚS zrušen právní předpis nebo jeho část
 - pokud byl na základě takového vydán v tr. řízení rozsudek, který nabyl právní moci, ale nebyl dosud vykonán
- je možná ve prospěch i v neprospěch obviněného
 - ve prospěch je možná i tehdy, kdy řízení skončilo zprošťujícím rozsudkem, domáhá-li se navrhnout zproštění z důvodu pro obviněného příznivějšího (23/1969)

- možná pouze v neprospěch
 - obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesním vyšetřovatele, stát. zástupce nebo soudu o zastavení tr. stíhání → jelikož nové skutečnosti by mohli vést k pokračování tr. stíhání
 - → totéž u postoupení věci jinému orgánu k proednání jako přestupek nebo kárnéprovinění, usnesení o podmíněném zastavení tr. stíhání, schválení narovnání
- ve prospěch
 - není časově omezená
- v neprospěch
 - vyloučena v případech v § 279 a § 72 odst. 3 z. č. 218/2003
 - trestno činu zanikla § 279 písm. a)
 - v našem případě připadá v úvahu pouze promlčení tr. stíhání dle § 34 TZ (jelikož jediné může nastat také po právní moci původního rozhodnutí)
 - nejde zde o případ zániku trestnosti činu vylučující povolení obnovy ve neprospěch, jestliže ohledně odosuzení jež je předmětem návrhu na obnovu řízení, platí fikce, že se na palcahtel hledí, a jako by nebyl odsouzen (11/2000)
 - uplynula lhůta v délce jené poloviny promlčecí doby TČ, o kterém se vedlo tr. stíhání (§ 279 písm. b)
 - není to promlčecí lhůta TČ, o kterém se vedlo tr. stíhání → tzn. na její běh nemají vliv okolnosti v § 34 odst. 3, 4 TZ o stavení a přerušení promlčecí doby
 - pro začátek běhu je rozhodující doba, kdy rozhodnutí jímž skončilo tr. stíhání, nabylo právní moci (43/2003)
 - na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v tr. stíhání nepokračovalo (§ 279 písm. c)
 - obviněný zemřel (§ 279 písm. d)
 - v řízení ve věcech mladistvých uplynula lhůta 6 m od odby, kdy se stát. zástupce dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících podání návrhu na povolení obnovy → nejdéle však do uplynutí poloviny doby promlčení tr. stíhání § 72 odst. 3 z. mládeže
 - → existuje-li alespoň jedna v době rozhodování o povolení obnovy a nastala-li po právní moci původního rozhodnutí
 - pokud nastala před právní moci → důvod pro mimořádný opravný prostředek ve prospěch obviněného

Řízení o návrhu na povolení obnovy

- je to vlastní přezkumné řízení u tohoto mimořádného opravného prostředku
- řeší se, zda jsou splněny zákonné podmínky pro to, aby věc byla znovu t. již v celém rozsahu nebo jen zčásti meritorně řešena, tzn. zda se obnova povolí nebo se návrh na povolení obnovy zamítne (tzv. řízení obnovovací – iudicium rescidens)
- Příslušnost soudu § 281 → dle toho, ve kterém stadiu tr. stíhání skončilo, o návrhu rozhoduje vždy soud, neuplatní se obvyklý devolutivní účinek
 - skončilo-li pův. řízení usnesením stát. zástupce o zastavení tr. stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu, popř. rozhodnutím stát. zástupce o podmíněném zastavení tr. stíhání nebo o narovnání
 - → o návrhu rozhoduje soud, který by byl příslušný rozhodovat o obžalobě + obecná ust. o věcné a místní příslušnosti (§ 16 an.)
 - → vychází se z kvalifikace skutku v době zastavení tr. stíhání (resp. uvedené v usnesení o zastavení)
 - X pokud návrh obsahuje nové skutečnosti nebo důkazy, které by mohly odůvodnit jiné závěry o právním posouzení skutku, je třeba posuzovat věcnou příslušnost osudu dle této nové právní kvalifikace (17/2001)
 - v ostatních případech → rozhoduje o návrhu ten soud, který v původním řízení ve věci rozhodl v I. st.
 - X stát. zástupce může svým návrhem dosáhnout toho, že o návrhu na povolení obnovy bude rozhodovat krajský soud i když rozhodoval sou. okresní → odůvodní-li návrh tím, že vzhledem ke skutečnostem nebo důkazům, které vyšly nově najevo, jde o TČ náležející do příslušnosti krajského soudu (§ 17)
 - stát. zástupce podá návrh dle § 281 odst. 3 → není-li takový podán, nemůže jej okresní soud nahrazovat aplikací ust. § 188 odst. 1 písm. a) per analogiam (tj. předložením věci vrchnímu soudu k vyřízení rozhodnutí dle § 24 odst. 1 s odůvodněním, že ve skutku, jehož se návrh na povolení obnovy týká, je třeba spatřovat TČ nležeící do příslušnosti krajského soudu (18/2005)
- rozhoduje se o návrhu zásadně ve veřejném zasedání § 286
 - X může zamítnout návrh v neveřejném zasedání, je-li podán neoprávněnou osobou nebo obnova není přípustná nebo je vyloučena anebo návrh je pouhým opakováním návrhu již dříve pro nedůvodnost zamítnutého § 286 odst. 2

- je-li třeba pro rozhodnutí o návrhu objasnit nějakou okolnost, je předseda senátu oprávněn dle § 282 provést dle pravidel ust. hlavy V. potřebné šetření či požádat o jeho provedení některý jiný OČTŘ, popř. policejní orgán
 - výjimečně lze i zajistit osobu obviněného vydáním příkazu k zatčení a jeho vzteím do vazby před povolneím obnovy § 282 odst. 2
 - = výjimka ze zásady, že tr. stíhat lze určitou osobu znovu pro týž skutek až po zrušení původního rozhodnutí cestou mimořádného opravného prostředku
- byl-li návrh podán ve prospěch obviněného → může soud odožít nebo přerušit výkon trestu, považuje-li to za vhodné (§ 282 odst. 3)
- uplatnění principu vázanosti návrhem na obnovu
 - překročit rámec návrhu a povolit obnovu řízení i ohledně výroků, u nichž obnova žádána nebyla, není možné (20/1966)
 - soud nesmí ve svém přezkumu rozšířit důvody obnovy na jiné skutečnosti nebo důkazy, než ty, které jsou v návrhu uvedeny
 - přezkum pouze po stránce skutkové
 - výjimka § 285 → beneficiu cohaesionis
 - příkazuje osudu, jestliže povolí obnovu ve prospěch obviněného, zabývat se i otázkou, zda tyto důvody neprospívají také některému ze spoluobviněných či zúčastněné osobě → pokud ano, povolí obnovu i v jejich prospěch
 - způsobilist nových skutečností nebo důkazů odůvodnit jiné rozhodnutí, než jaké bylo učiněno původně, se posuzuje z hlediska skutkového i právního stavu, který tu byl v době původního rozhodnutí (ex tunc)
 - → změna hmotného práva, ke které mezitím došlo, není rozhodná
- rozhodnutí o návrhu
 - jen tak, že mu vyhoví a obnovu povolí nebo jej zamítne
 - povolení obnovy – usnesním § 119 odst. 1
 - pokud je návrh na povolení obnovy vzta zpět, předseda senátu vezme zpětvzetí na vědomí (§ 250 odst. 4 per analogiam)
 - soud návrh zamítne § 283
 - byl-li podán osobou neoprávněnou
 - není-li obnova řízení přípustná
 - je-li obnova vyloučena § 279
 - shledal-li, že důvody obnovy v § 278 dány nejsou
 - povolí-li soud obnovu řízení, vždy zároveň napadené rozhodnutí zruší zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný § 284
 - nesmí překročit rámec návrhu
 - X
 - § 284 odst. 1 → zrušil-li soud výrok o vině, musí zrušit i celý výrok o trestu, popř. další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad → použije se i vůči spoluobviněnému či zúčastněné osoby
 - § 285 beneficium cohaesionis
 - **xxx poznámky str. 722**
- proti rozhodnutí o návrhu obnovy je přípustná stížnost, má odkladný účinek § 286 odst. 3

Řízení po povolení obnovy

- vykonává-li se na obviněném TOS uložený mu původním rozsudkem
 - rozhodne soud po právní moci usnesení jímž spolu s povolením obnovy zruší výrok o tomto trestu, neprodleně o **vazbě**
- v řízení po povolení obnovy se věc/její část znovu projedná a rozhodne (tzv. řízení obnovené – iudicium rescissorium)
 - pokračování řízení dle zásad vyplývajících z TŘ, a to na základě skutkového a právního stavu v době nového projednávání a rozhodování (ex nunc)
 - omezení § 289 pro případ, že je ve prospěch obviněného
- **výsledek** obnoveného řízení není vázáno na rozhodnutí o povolení obnovy
 - může být stejné jako původní
 - omezení § 289
 - zákaz reformationis in peius se u obnovy řízení vztahuje jen na výrok o trestu
- pokračováním v řízení
 - v přípravném řízení
 - u schválené dohody o vině a trestu
 - usnesení stát. zástupce o zastavení tr. síhání
 - postoupením věci jinému orgánu
 - popř. usnesením stát. zástupce o podmíněném zastavení tr. stíhání
 - schválení narovnní v přípravném řízení dle § 314
 - → tam kde skončilo
 - → § 2 odst. 5 – povinnost orgánů činných v příp. řízení z vlastní iniciativy doplnit případně dokazování i nad rámec skutečností a důkazů uvedených v návrhu na obnovu řízení

- → řízení pak končí dle § 166-178 podáním obžaloby či zastavením tr. stíhání nebo postoupením, příp. odkolny dle § 307 a 314
- → obdobně byla-li věc vrácena stát. zástupci k došetření dle § 284 odst. 2
 - byla-li v takovém případě povolena obnova, jen pokud jde o některých z TČ, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, soud jenž povolil obnovu, po právní moci tohoto rozhodnutí takovou věc vyloučí (§ 23) a ve veřejném zasedání stanoví rozsudkem přiměřený trest za zbývající TČ (§ 288 odst. 3)
 - → ohledně TČ, jehož se obnova týká, se bude pokračovat v příp. řízení
- pokračuje soud, který obnovu povolil, v I. st. v řízení na podkladě původní obžaloby (§ 288 odst. 2)
 - obdobné stadium, kdy odvolací soud zrušil rozsudek I. st. a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí
 - srov. § 287 o neprodleném rozhodnutí o vazbě
 - byla-li povolena jen ve prospěch
 - obviněného → zákaz reformationis in peius
 - lze obviněného uznat vinným i těžkým TČ, ale nelze mu uložit trest přísnější
 - platí jak pro rozhodování soudu, který rozhoduje v obnoveném řízení, tak i pro další stadia případná stadia tr. stíhání až o právní moci nového rozsudu
 - platí i tehdy, kdy je ukládán souhrnný trest k trestu stanoveném soudem, který povolil obnovu dle § 288 odst. 3
 - nepřipustnost zastavení tr. stíhání pro úmrtí obviněného
 - nepřipustnost započtení doby od právní moci původního rozsudku do právní moci unsensení povolujícího obnovu do promlčecí doby
- byl-li v obnoveném řízení zproštěn obžaloby či tr. stíhání proti němu zastaveno
 - nárok na náhradu škody,
 - stejně jako ten, kdo v obnoveném řízení byl odsouzen k mírnějšímu trestu, než který byl na něm vykonán na základě původního rozsudku nebo tr. příkazu

34. Řízení ve věcech mladistvých a řízení proti uprchlému

35. Dohoda o vině a trestu, prohlášení viny a nesporné skutečnosti

36. Odklon v trestním řízení

- zásadní kategorie v rámci tzv. zvláštních způsobů řízení
- pojem odklon
 - TZ ani TŘ jej výslovně neuvádí, ani neexistuje jednotná definice či vymezení teoreticky
 - zjednodušené vymezení v širším smyslu = jako alternativu standardního tr. řízení
 - je odchylkou od typického průběhu tr. procesu, tr. řízení nedospěje do svého obvyklého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické trestní sankce
 - → řízení se od této cesty odkloní a trestní věc se vyřídí jinak
- řadíme zde
 - instituty podmíněného zastavení tr. stíhání (resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání dle § 179c odst. 2 písm. g), srov. ust. § 179g-179h, ve zkráceném řízení)
 - narovnání (resp. ve zkráceném příp. řízení → podmíněné odložení věci při schválení narovnní dle § 179c odst. 2 písm. f))
 - řízení o schválení dohody o vině a trestu
 - odstoupení od tr. stíhání v řízení o provinění (srov. § 70-71 z. mládeže)
 - trestní příkaz (§ 314e – 314g TŘ)
- jsou spojeny s prvky tzv. restorativní justice
 - její cíli jsou narovnání vztahů mezi pachatelem a obětí a odstranění škodlivých následků TČ
 - → angažují se zde tzv. mediátoři
- neprovádí se dokazování v takovém rozsahu jako u standardního tr. stíhání
- typické je, že se tr. stíhání zastavuje (kromě řízení o schválení dohody o vině a trestu)
- uvádí se, že jde o mimosoudní vyřízení věci
 - X avšak není zcela přesné → soud např. schvaluje dohodu o vině a trestu, atd...
- otázka, zda trestní příkaz je vůbec formou odklonu v tr. řízení
 - v širokém smyslu odklonu je jím (odchylka od standardního průběhu tr. řízení ve smyslu schématu obžaloba – hlavní líčení, resp. veřejné projednání věci před soudem – rozsudek)
 - X pokud odklon chápeme jako odchylku od standardního tr. řízení, která spočívá v tom, že nedojde k vyslovení viny a věc se vyřídí mimosoudním postupem nebo zastavneím tr. stíhání, pak to institut odklonu nebude
- jednotlivé instituty spadající do odklonů viz. dále

Podmíněné zastavení tr. stíhání

- v praxi nejčastěji využívaná forma odklonu
- smysl – maximálně odlehčit výkonu trestní justice v méně závažných případech (u přečinů), pokud to vzhledem k osobě obviněného, jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze považovat za **dostačující** za současného splnění následujících podmínek
 - obviněný se musí k činu doznat
 - obviněný musí nahradit újmu nebo vydat bezdůvodné obohacení, uzavřít o náhradě újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení s poškozeným smlouvu, anebo učinit jiná vhodná opatření k náhradě či vydání
 - obviněný s takovým vyřízením věci souhlasí
- doznání k činu
 - k určitému skutku
 - nutno zachytit v protokolu o výpovědi dle § 90an. TŘ
 - umožňuje učinit závěr o tom, že se obviněný dopustil stíhaného přečinu
 - musí se týkat i otázky zavinění
 - není nezbytné, aby obviněný výslovně uvedl, že se cítí vinen (57/2006)
- náhrada újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení
 - musí být učiněny určité reálné kroky – tj. alespon uzavřena smlouva mezi pacahtelem a poškozeným (srov. § 307 odst. 4)
 - pouhé prohlášení o tom, že újmu odčiní nebo vydá bezdůvodné obohacení, není dostačující (3/2005)
 - musí dojít k poskytnutí potřebné součinnosti, např. oznámení pojistné události pojišťovně a poskytnuté nutné součinnosti (19/1995)
 - i v případě vzniku nemajetkové újmy
- souhlas obviněného
 - udělen takovým způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti, jelikož se tím vzdává svého práva na řádné projednání případu
- forma podmíněného zastavení tr. stíhání v případech závažnějších přečinů
 - měla by se uplatnit i tam, je-li to odůvodněno okolnostmi spáchání činů nebo poměry pachatele (např. zdravotní stav, povaha vykonávaného zaměstnání, rodinné či společenské vztahy)
 - srov. § 307 odst. 2 TŘ

- musí být splněny i další podmínky než § 307 odst. 1
 - zavázání obviněného, že během zkušební doby nebude vykonávat činnost, se kterou souvisel spáchaný přečin, nebo
 - složí na účet soudu a v příp. řízení na účet stát. zastupitelství peněžitou částku určenou na peněžitou pomoc státu obětem trestných činů (srov. § 307 odst. 2 písm. a) a b))
 - → tuto činnost či částku nutno v rozhodnutí o podmíněném zastavení konkrétně specifikovat (srov. § 307 odst. 5)
- rozhoduje usnesením soud a v příp. řízení stát. zástupce
 - proti tomuto rozhodnutí může obviněný i poškozený podat stížnost, která má odkladný účinek
 - stížnost může podat i stát. zástupce, rozhoduje-li o podmíněném zastavení soud (§ 307 odst. 7)
- vždy se stanovuje zkušební doba
 - dle § 307 odst. 1 → 6m – až 2 roky
 - dle § 307 odst. 2 → 6m – až 5 let (§ 307 odst. 3)
- obviněnému lze v usnesení uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k vedení řádného života (§ 307 odst. 6)
- osvědčení obviněného ve zkušební době
 - jestliže vedl řádný život a splnil povinnosti dle rozhodnutí
 - rozhodne o tom orgán, který usnesení vydal, příp. když do jednoho roku nebylo učiněno rozhodnutí, aniž má na tom obviněný vinu (§ 308 odst. 2)
 - nastávají účinky zastavení tr. stíhání ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) TŘ
 - X pokud nevede řádný život či nevyhoví povinnostem v rozhodnutí a dotyčný orgán rozhodne, že se neosvědčil
 - → v tr. stíhání se pokračuje (srov. § 308 odst. 1)

Narovnání

- nejsilněji se zde projevují restorativní prvky
- spočívá zejm. v dohodě mezi obviněným a poškozeným
- pouze u přečinů
- k narovnání kromě souhlasu obviněného je třeba i souhlasu poškozeného
 - + nestačí uzavření smlouvy mezi obviněným a poškozeným o náhradě/vydání bez. → je nutné úplné nahrazení újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení
 - je však opět možné, aby obviněný učinil kroky k úhradě újmy, či ji odčinil jiným způsobem
- práva poškozeného ve smyslu narovnání nepřísluší tomu, na koho pouze přešel nárok na náhradu újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 310a)
- + další předpoklady
 - prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, a nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení bylo učiněno svobodně, vážně a určitě
 - obviněný složí na účet soudu a v příp. řízení na účet stát. zastupitelství peněžitou částku určenou na peněžitou pomoc státu obětem TČ
 - před rozhodnutím o schválení narovnání dojde k vyslechnutí obviněného a poškozeného
- prohlášení obviněného o spáchání skutku
 - není doznání
 - nelze jej využít tedy jako důkaz v případě, že nedojde ke schválení narovnání (§ 314)
- peněžitá částka na pomoc...
 - musí být na účet složena ve výši, která není zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu (§ 309 odst. 1 písm. d))
- výslech obviněného a poškozeného
 - hl. ke zjištění způsobu narovnání, k okolnostem uzavření ohody o narovnání
 - + obviněného jestli rozumí obsahu obvinění a zda si je vědom důsledků schválení narovnání
 - + obligatorní prohlášení, že spáchal skutek viz. výše
 - před výslechem nutné poučení o právech a povinnostech stran a podstatě institutu
- schvaluje jej a tr. stíhání zastavuje usnesením soud a v příp. řízení stát. zástupce (srov. návětí § 309 odst. 1)
 - pokud jsou splněny podmínky, orgán to považuje za dostačující vyřízení věci vzhledem k povaze a atd.... (§ 309 odst. 1)
- proti rozhodnutí o schválení
 - → může obviněný, poškozený a v řízení před soudem i stát. zástupce podat stížnost s odkladným účinkem (§ 309 odst. 2)
- spolu se schválením se tr. stíhání zastavuje → tzn. vzn. res iudicata

Řízení o schválení dohody o vině a trestu

- vychází z institutu tzv. dohodovacího řízení (plea bargaining), který má původ v anglo-americkém právu → ale naše úprava se značně liší

- podstata – dohoda mezi stát. zástupcem a obviněným, která obsahuje popis skutku, o němž obviněný prohlásí, že jej spáchal a výměru a druh trestu stanovený dle zákona, kterou schvaluje
 - v podstatě dohoda o prohlášení viny a přijetí trestu (srov. § 2 odst. 8)
- v praxi ojedinělá → páč přísné formální podmínky, atd...
- lze sjednat v řízení o všech TČ
 - s výjimkou
 - řízení o zvlášť závažném zločinu,
 - řízení proti uprchlému
 - řízení proti mladistvému před dovršením 18 roku věku
- lze sjednat i poté, co obžaloba byla již podána (srov. § 187 odst. 4)
- dvě procesní fáze řízení
 - fáze sjednávání dohody (§ 175a)
 - fáze rozhodování soudu o návrhu na její schválení (§ 314o až 314s)

I. Sjednávání dohody

- zda bude sjednána dohoda je v diskreci stát. zástupce (srov. § 175 odst. 1 písm. c))
 - X návrh na uzavření může vzejít i ze strany obviněného
- podmínky zahájení jednání o obsahu dohody
 - v rámci vyšetřování byl dostatečně prokázán skutkový stav věci
 - tzn. bylo dostatečně prokázáno, že se skutek stal, je TČ a že se jej dopustil právě obviněný
 - → pokud stát. zástupce shledá splnění → předvolá obviněného k jednání o dohodě
- povinné zastoupení obviněného při sjednávání obhájcem (§ 36 odst. 1 písm. d) → důvod nutné obhajoby)
 - vyrozumění obhájce o termínu konání srov. § 175a odst. 2
 - o konání vyrozumí stát. zástupce též poškozeného → pro možnost uplatnění jeho procesních práv
 - možnost uplatnění nároku na náhradu škody nejpozději při prvním jednání o sjednávání dohody ← nutné poučení (páč pak nárok v tr. řízení zaniká)
- obligatorní podmínky uzavření dohody
 - skutkový stav věci byl v příp. řízení dostatečně zjištěn
 - obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán → viz. narovnání
 - musí se vztahovat ke skutku tak, jak je stát. zástupcem na základě výsledků příp. řízení vymezen
 - na základě opatřených důkazů není důvodných pochyb o pravdivosti prohlášení obviněného
 - bylo dosaženo shody ohledně trestu (druh, výměra, způsob výkonu musí být v souladu s TZ)
- může obsahovat dohodu poškozeného a obviněného o výši náhrady škody způsobené TČ
 - dosažení shody o této otázce není obligatorní podmínka
- stát. zástupce a obviněný mohou dohodu uzavřít i tehdy, že s tímto postupem poškozený nesouhlasí
- o jednání se sepisuje protokol
 - nedojde-li k uzavření → záznam do spisu a v tr. řízení se pokračuje
 - dojde-li k uzavření → dohoda se doručí obviněnému, obhájci, poškozenému (který včas uplatnil nárok) a soudu (společně s návrhem na schválení)

II. Rozhodování soudu o návrhu na schválení dohody

- soud je vázán předloženým zněním dohody a není oprávněn zasáhnout do jejího obsahu
- předseda senátu ji přezkoumá
- v případě zjevných vad
 - usnesením v neveřejném zasedání bez projednání návrh stát. zástupce na schválení dohody odmítne
 - důvody pro odmítnutí
 - ze závažných procesních vad (např. obviněný neměl obhájce)
 - uzavřená dohoda neodpovídá zjištěnému skutkovému stavu nebo je nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu
 - právní mocí usnesení o odmítnutí se vrací do příp. řízení
- v rámci předběžného projednání může soud ve věci rozhodnout jedním ze způsobů v § 314p TŘ
- pokud neshledá důvody pro odmítnutí návrhu ani pro přijetí jiného rozhodnutí → nařídí veřejné zasedání
 - nezbytná přítomnost stát. zástupce a obviněného
 - zde již nezakládá důvod nutné obhajoby
 - stát. zástupce přednese dohodu a soud dá prostor obviněnému, aby se k návrhu vyjádřil (+ dotaz zda rozumí, dobrovolnost, důsledky a tad...)
 - neprovádí se klasické dokazování
 - X soud však může vyslechnout obviněného a opatřit si vysvětlení potřebná pro své rozhodnutí
- ve veřejném zasedání soud rozhodne tak, že
 - dohodu o vině a trestu neschválí
 - je-li nesprávná z hlediska zjištění skutkového stavu
 - nepřiměřená z hlediska trestu, nebo

- řízení je zatíženo vážnou procesní vadou
- → lze-li vady dohody či řízení odstranit
 - stranám oznámí své výhrady a
 - veřejné zasedání odročí za účelem předložení nového znění dohody
 - X jinak současně usnesením vrátí věc do příp. řízení (nevyklučuje sjednání nové dohody o vině a trestu)
- odsuzujícím rozsudkem dohodu o vině a trestu schválí
 - obsahuje výrok o schválení dohody, výrok o vině a trestu a výrok o případném ochranném opatření → vše v souladu s navrženou dohodou
 - pokud poškozený řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody, je zde i tento výrok (i v případě, že mezi poškozeným a obviněným nedošlo k dohodě)
- důsledky sjednání
 - obviněný se uzavřením dohody vzdává práva na meritorní projednání věci ve veřejném a kontradiktorním řízení před soudem
 - zúžení zákonných důvodů odvolání proti odsuzujícímu rozsudku
 - odvolání může podat jen v případě, že rozsudek není v souladu s uzavřenou dohodou (§ 245 odst. 1 věta druhá)

Řízení před samosoudcem

- rozhoduje místo 3členného senátu jediný soudce
- vede tr. řízení o TČ, na které TZ stanovuje TOS, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let (§ 314a odst. 1 TŘ)
 - výjimka – situace, v nichž má být uložen souhrnný nebo společný trest a předešlý trest byl uložen v řízení před senátem (§ 314a odst. 2ú)
- pouze u okresních soudů v I. st.
- odlišnosti oproti klasickému senátnímu rozhodování
 - nekoná neveřejné zasedání (§ 314b odst. 5)
 - předběžně neprojednává
 - obžalobu
 - návrh na potrestání
 - návrh na schválení odhody o vině a trestu
 - (viz. § 314c odst. 1 a 2)
 - → přesto tyto posuzuje ze stejných hledisek → § 181 odst. 1 a 186 (§ 314c odst. 1), resp. dle § 314o a 314p odst. 1 (§ 314c odst. 3)
- má v zásadě stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda (§ 314b odst. 4) → srov. § 314c
- může konat hl. líčení
 - byla-li podána obžaloba → ve stejném režimu jako senát ve standardním tr. řízení
 - byl-li podán návrh na potrestání → lze hl. líčení ve zjednodušeném řízení
 - může nařídit veřejné zasedání o schválení dohody o vině a trestu
- trestní věci, v nichž se konalo zkrácené příp. řízení projedná ve zjednodušeném řízení
 - zahajuje se tr. stíhání návrhem stát. zástupce na potrestání, resp. jeho doručením soudu (§ 314b) (tzn. nikoli sdělením obvinění)
 - předpoklady konání § 314b odst. 1 a 179a odst. 1
 - srov. § 314d
- samosoudce může bez projednání věci v hl. líčení vydat tr. příkaz,
 - jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřeními důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení (§ 314e)
 - nevyhlašuje se jako rozsudek, pouze se vyhotovuje a doručuje
 - možné vydat pouze pro omezený okruh trestů
 - TOS do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu
 - domácí vězení do jednoho roku
 - OPP
 - zákaz činnosti do 5 let
 - peněžitý trest
 - trest propadnutí věci
 - vyhoštění do 5 let
 - zákaz pobytu do 5 let
 - trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do 5 let
 - tr. příkaz nelze vydat
 - v řízení proti osobě, jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena
 - v řízení, v němž má být rozhodováno o ochranném opatření
 - v řízení, ve kterém má být uložen souhrnný nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem (srov. § 314e odst. 6)
 - v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku (§ 63 z. mládeže)
 - náležitosti a doručování tr. příkazu srov. § 314f
 - proti tr. příkazu mohou obviněný, osoby s právem podat odvolání a stát. zástupce podat odpor
 - do 8 dnů od doručení

- u soudu, který tr. příkaz vydal (srov. § 314g odst. 1 TŘ)
- nemusí být odůvodněný
- je-li podán, tak se tr. příkaz ex lege ruší a samosoudce je povinen nařídit ve věci hl. líčení
- není-li podán → tr. příkaz se stane pravomocným a vykonatelným (§ 314g odst. 2) a má povahu odsuzujícího rozsudku (§ 314e)
- právo nenáleží poškozenému, ani nemá možnost dozvědět se o tomto způsobu vyřízení věci

Řízení ve věcech mladistvých

- toto řízení je charakterizováno potřebou zvýšené péče a individuálního přístupu k mladistvým z důvodu jejich věku
- v z. mládeže
 - → je zde speciálně upraveno, avšak není komplexní, tzn. některé otázky se použije obecná úprava TŘ
- vystupuje do popředí zvláštní účel zákona – zájem na výchovném působení na mladistvého pachatele, aby se do budoucna zdržel páchaní protiprávních činů, úspěšně se začlenil do společnosti a nasel si v ní uplatnění a nakonec dle svých sil přispěl k urovnání narušovaných sociálních vztahů, hl. nahrazením újmy způsobené poškozenému (srov. § 1 odst. 2 z. mládeže)
- → zohlednění věku, rozumové a mravní vyspělosti, zdravotního stavu i osobní, rodinné a sociálního poměru mladistvého tak, aby řízení na mladistvého mělo výchovný a preventivní účinek a nedocházelo k ohrožení jeho vývoje
- obecně platí že se použije tato zvláštní úprava v řízeních o provinění mladistvých bez ohledu na jejich věk v době, kdy se řízení vede
 - výjimky
 - úprava TŘ se použije na řízení o provinění mladistvého, pokud jeho tr. stíhání bylo zahájeno až po devatenáctém roku života
 - obecná úprava TŘ se použije ve společném řízení o provinění, které mladistvý spáchal před dovršením 18 roku a o TČ, spáchaném po jeho dovršení, pokud na tento TČ zákon stanoví trest **stejný nebo přísnější**
 - → i v těchto případech se stále aplikují zvláštní ust. o odpovědnosti mladistvých a opatřeních ukládaných za provinění (vč. snížených trestních sazeb)
- základní zásady tohoto tr. řízení § 3 z. mládeže
 - zásada zvláštního (specifického) přístupu v řízení proti mladistvým
 - zásada spolupráce s OSPODem, resp. se zájmovými sdruženími občanů a osobami realizujícími probační programy
 - zásada ochrany soukromí a osobnosti mladistvého
 - zásada rychlosti řízení
 - zásada uspokojení zájmů poškozeného
 - + subsidiární použití obecných zásad dle § 2 TŘ
- příslušnost OČTŘ proti mladistvým
 - na úrovni policejních orgánů a stát. zastupitelství → zpravidla vytvářeny specializace pro osoby činné v řízení o provinění mladistvých
 - v řízení před soudem → příslušné soudy pro mládež
 - X nejedná se o zvláštní druh soudů → jsou to zvláštní senáty nebo v zákonem stanovených případech předsedové takových senátů nebo samosoudci působící na místně a věcně příslušném soudě
 - věcná příslušnost → obecná úprava v TŘ (§ 16 a 17 tŘ)
 - místní příslušnost → z. mládeže zvláštní kritéria pro určení, nepoužije se § 18 TŘ → § 37 z. mládeže
 - cíl – aby tr. řízení co nejméně omezovalo mladistvého v jeho každodenním životě
 - řízení koná (hierarchicky stanoveno)
 - soud, v jehož obvodu mladistvý bydlí
 - není jím automaticky trvalé bydliště, ale je jím místo, kde skutečně bydlí, vč. i výchovného ústavu, v němž vykonává uloženou ochrannou výchovu (15/2008)
 - soud v jehož obvodu se zdržuje nebo pracuje
 - nemá-li mladistvý stálé bydliště a pokud taková místa nelze zjistit, enbo se nacházejí mimo území ČR
 - soud v jehož obvodu bylo provinění spácháno
 - soud v jehož obvodu čin vyšel najevo
 - → odvozuje se tak i místní příslušnost stát. zastupitelství, ale v případě změny příslušnosti v průběhu příp. řízení se pk jeho příslušnost nemění až do skončení příp. řízení → tehdy povinnost přezkoumat svou místní příslušnost a v případě že není příslušní → postoupí věc stát. zastupitelství v obvodu místně příslušnému soudu k podání obžaloby
 - výjimka z těchto pravidel příslušnosti je § 39 z. mládeže → postoupení věci jinému soudu

- důvodem může být přemístění mladistvého do výchovného ústavu mimo obvod rozhodujícího soudu (36/2001)
- společné řízení
 - lze konat o všech proviněních mladistvého (subjektivní souvislost) a proti všem mladistvým, jejichž provinění spolu vzájemně souvisejí
 - např. účastníci na totožném provinění (objektivní souvislost)
 - → pokud je to vhodné
 - proti mladistvému a dospělému obviněnému → lze konat jen v nutných případech, pokud to není na újmu mladistvému
 - rozhoduje sou pro mládeži o trestném činu dospělého
- zastoupení mladistvého v tr. řízení
 - zastupuje jej jeho zákonný zástupce (např. rodič, osvojitel, poručník)
 - jménem mladistvého
 - i proti vůli mladistvého v jeho prospěch
 - pokud zákonného zástupce nemá, anebo tento nemůže práva vkonávat, ustanoví mu předseda senátu a v příp. řízení stát. zástupce opatrovníka
 - zákonný zástupce a opatrovník je oprávněn mladistvému zvolit obhájce
 - instutu nutné obhajoby § 42 odst. 2 z. mládeže
 - každý mladistvý musí být v řízení o provinění zastoupen obhájcem, a to až do okamžiku dovršení 18 let, i pokud by zastoupení obhájcem odmítla (po dovršení 18 roku věku dle TŘ)
 - důvodem nutné obhajoby je již samotná skutečnost, že proti mladistvému je vedeno tr. řízení
 - musí být zastoupen již při prvním úkonu tr. řízení, který proti němu směřuje (např. zadržení, výslech v postavení podezřelého), vč. úkonů neodkladných a neopakovatelných
 - ledaže takový úkon nelze odložit a obhájce nelze předem vyzoomět
 - X neznamená to nutnost přítomnosti obhájce
- přípravné řízení
 - v rámci zásady specifického přístupu proti mladistvým → povinnost zvýšeného dozoru stát. zástupce nad zákonností řízení a naplňování účelu zákona
- v rámci dokazování OČTŘ
 - pečlivě objasňují příčiny trestné činnosti a skutečnosti rozhodné pro zjištění poměrů mladistvého
 - za účelem uložení vhodn opatření tak, aby se odstranily příčiny trestné činnosti mladistvého a předešlo se dalšímu páchání trestné činnosti (např. výchovným působením výchovných opatření)
 - poměry zjišťují primárne pomocí OSPODu a PMS → zpráva o poměrech (pak k takové zprávě soud ex offio přihlédne)
 - výslech
 - musí být veden ohleduplně
 - konfrontace pouze ve výjimečných případech a to pouze v řízení před soudem
- v případě potřeby zkoumat psychický stav mladistvého
 - dva znalci
 - odvětví psychiatri
 - odvětví psychologie
 - → nelze-li duševní stav mladistvého vyšetřit jinak, může soud pro mládež a v příp. řízení na návrh stát. zástupce soudece tohoto soudu usnesením nařídí, aby obviněný mladistvý byl pozorován ve zdravotnickém ústavu (§ 116 odst. 2 TŘ)
 - doba pozorování se zkracuje na polovinu (tj. 1 měsíc) → a lze ji jednou prodloužit max. o měsíc
- řízení před soudem
 - obligatorní účast na hl. líčení a veřejném zasedání bez ohledu na jeho přání → výchový důvod (8 Tdo 921/2007)
- vazba
 - může mít negativní vliv na vývoj mladistvého
 - nutno pečlivě zváží a využít pouze v nutných případech na nezbytně nutnou dobu
 - odlišnost od obecné úpravy
 - výjimečná aplikace vazby jako zajišťovacího prostředku proti mladistvým
 - odlišné lhůty trvání vazby
 - odlišné způsoby rozhodování o dalším trvání vazby
 - možnost nahradit vazbu
 - navíc oproti TŘ je umístěním mladistvého do péče důvěryhodné osoby
 - § 49 z. mládeže
 - TŘ se použije subsidiárně (srov. § 88n až 88o) → tzn. bude nutno zvážit, zda účelu vazby nelze dosáhnout uložením předběžného opatření
- forma rozhodnutí srov. § 63 z. mládeže
 - možné proti němu vést zkrácené řízení
 - soud nemůže však vydat trestní příkaz, pokud mladistvý nedovršil v době jeho vydání osmnáctý rok věku
 - obdobně pro dohodu o vině a trestu (tu lze sjednat až po dovršení 18 roku)
- odklony

- formou podmíněného zastavení tr. stíhání (resp. podmíněného odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném příp. řízení)
- narovuní
- dohoda o vině a trestu (po dovršení 18 roku)
- + navíc institut odstoupení od tr. stíhání (§ 70 z. mládeže)
 - výjimka ze zásady ústnosti, veřejnosti a legality ve prospěch zásady oportunitity
- Odstoupení od tr. stíhání
 - alternativní fakultativní způsob řešení provnění
 - v případech, v nichž bylo výchovného a preventivního účelu řízení proti mladistvému dosaženo ještě před rozhodnutím soudu o vině a o uložení opatření
 - např. dobrovolnou účastí v probačním programu, náhradou způsobené škody, uložení výchovného opatření
 - → a není nadle dán veřejný zájem na dalším stíhání
 - v příp. řízení rozhoduje stát. zástupce, v řízení před soudem soud pro mládež
 - podmínky
 - je vedeno řízení o provinění, na které TZ stanoví TOS do 3 let
 - rozhodující je trestní sazba v TZ, nikoli ponížená dle § 31 odst. 1 z. mládeže
 - musí být však dostatečně prokázáno, že provinění nese znaky TČ a že se jej dopustil mladistvý, proti kterému je řízení vedeno
 - chybí veřejný zájem na dalším vedení řízení
 - dle povahy a závažnosti provinění, postoj mladistvému k jednání
 - tr. stíhání není nadále účelné
 - obviněný přijal zodpovědnost za své jednání a aktivně přistoupil k odstranění škodlivých následků svého protiprávního jednání
 - tento institut není váán na souhlas poškozeného, tomu nenáleží proti tomu opravný prostředek
 - potrestání není nutné k odvrácení mladistvého od páčání dalších provinění
 - tzn. je nutná určitá záruka, že do budoucna povede řádný život → dle poměrů, jeho přístupu k činu, dosavadní život, výkon uložených opatření atd...
 - forma usnesení
 - výrok o odstoupení od tr. stíhání
 - + výrok o zastavení tr. stíhání
 - vzn. res iudicatae
 - i tak však lze mladistvému uložit v rozhodnutí některé z výchovných opatření či povinnost splnit to, k čemu se v tr. řízení zavázal
 - pokud do 3 dnů od doručení usnesení mladistvý prohásí, že na projednání trvá, v řízení se pokračuje a v případě prokázání viny se tato vysloví bez uložení opatření
- podání opravného prostředku **ve prospěch** mladistvého jinou osobu
 - odvolání a stížnost
 - i proti jeho vůli
 - může podat
 - zákonný zástupce, jeho příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh a OSPOD (§ 247 odst. 2 TŘ a § 72 z. mládeže)
 - proto opis rozsudku a usnesení se dourí mladistvému, jeho zákonnému zástupci, obhájci (rozsudek srov. § 130 odst. 2 TŘ, usnesení srov. § 137 odst. 3 TŘ) a OSPODu (§ 67 z. mládeže)
 - mimořádné opravné prostředky
 - zkrácená zákonná lhůta stát. zástupce po podání návrhu na obnovu řízení v neprospěch na 6 měsíců od doby, kdy se o důvodu mimoř. opravného prostředku dozvěděl, nejdéle však do uplynutí poloviny promlčecí doby

Řízení proti uprchlému

- koná se proti tomu, kdo se vyhýbá tr. řízení (resp. tr. stíhání) a to buď
 - pohybem v cizině, nebo tím
 - že se skrývá (§ 302)
 - → důležité, aby se vyhýbal tr. stíhání!!!
- po podání rozhoduje o konání tr. řízení proti uprchlému soud → zpravidla na návrh stát. zástupce, který může stát. zástupce učinit již v obžalobě
 - soud může o konání řízení rozhodnout i bez návrhu (§ 305)
- je samozřejmě nutno respektovat také právo na spravedlivý proces této osoby
 - v případě, když pominou důvody řízení proti uprchlému nebo dojde k vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku, může dojít k opětovnému provedení důkazů provedených již v předchozím soudním řízení a aby bylo pokračování v tr. řízení dle obecných ust. (srov. § 306a)
 - → tzn. došlo k znovu provedení hl. líčení
 - důležité je, aby se obviněný měl možnost vyjádřit ke všem důkazům, a pokud je to možné, aby byl přítomen i jejich provedení (srov. § 306a odst. 1)

- v novém řízení → zásada reformatio in peius (§ 306a odst. 4)
- důvody pro konání řízení proti uprchlému dle § 302a mohou existovat od počátku tr. stíhání, i později
- obviněný musí mít v tomto řízení vždy obhájce (§ 304), **který požívá všech práva obviněného** (tj. práva dle § 33 TR)
- srov. § 306 odst. 1
- nebyl-li obhájce obviněnému zvolen (§ 37 odst. 1) → třeba jej ustanovit (§ 303 odst. 1)
- předvolání k hl. líčení a k veřejnému zasedání musí být vhodným způsobem uveřejněno (ale není rozhodné, zda se obviněný o řízení dozvěděl či ne) (§ 306 odst. 2)
- opomenutí = vážná procesní vada, jako když předvolání není řádně doručeno obviněnému (71/1980)

Řízení po zrušení nálezem ÚS

- srov. čl. 89 odst. 2 Ústavy
- není to stricto sensu zvláštním způsobem tr. řízení, ale upravuje důsledky (zejm. procesní) určitých nálezů ÚS v tr. řízení
- uplatní se i v řízení ve věcech mladistvých, i v PO
- charakter nálezu ÚS
 - zrušovací nálezy § 314h odst. 1 TR
 - zrušují rozhodnutí či jeho část OČTŘ
 - zakazující či příkazující (zabranující či příkazující) dle § 314h odst. 2
 - zakazují OTŘ aby pokračoval v porušování ústavně zaručeného práva nebo svobody
 - nebo mu příkazují, aby obnovil stav před jejich porušením
- zákl. pravidlo
 - po zrušení rozhodnutí OČTŘ pokračuje tento orgán v tom stadiu, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí, nestanoví-li zákona nebo nálezu ÚS jinak
 - → dotyčný OČTŘ je vázán právním názorem, který vyslovil ve věci ÚS a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení ÚS příp. nařídil (§ 314h odst. 1)
 - → vázanost je promítnutí pravidla, kdy vykonatelná rozhodnutí ÚS jsou závazná pro všechny orgány a osoby (čl. 89 odst. 2 Ústavy)
 - → tzv. instanční závaznost (i když ÚS není další soudní instancí obecných soudů)
- dojde-li ke zrušení rozhodnutí
 - → zásada reformatio in peius a beneficium cohaesionis (viz. § 314i písm. b))
 - do promlčení se nezapočítává doba od právní moci původního rozhodnutí ve věci samé do doručení nálezu ÚS (§ 314i písm. a)) → tzn. stavění promlčecí dob
 - rozhodnutí ve prospěch → smrt obviněného nepřekáží provedení dalšího řízení, kdy tr. stíhání nelze zastavit pro jeho smrt (§ 314i písm. c))
 - → dle názorů autorů analogicky i pro PO (resp. jejich zánik)
- zruší-li rozsudek jen ohledně některých TČ, za něž byl pravomocně uložen úhrnný či souhrnný trest
 - → stanoví příslušný soud za zbývající trestné činy nový přiměřený trest (§ 314j)
- vazební zajištění osoby obviněného, který se v době doručení zrušujícího nálezu ÚS nachází ve výkonu TOS
 - srov. § 314k odst. 1 TR
 - § 314k odst. 2 TR → vztahuje se na rozhodnutí odlišná od rozsudku, kterým došlo k uložení nepodmíněného TOS

Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu

- § 314l – 314n
- = zvláštní způsob přezkumného řízení před Nejvyšším soudem
- předmětem
 - posouzení zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle § 88 TR
 - + příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu dle § 88a TR
- uplatní se i v řízení ve věcech mladistvých a PO
- podmínky
 - nelze jej zahájit z úřední povinnosti, ale pouze na návrh oprávněné osoby § 314l odst. 1
 - bud uživatel odposlouchávaného telekomunikačního zařízení (§ 88 odst. 2,8)
 - nebo uživatel telekomunikačního zařízení, u něhož se zjišťovaly údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem telekomunikačního tajemství nebo se na ně vztahuje ochrana osobních údajů (§ 88a odst. 2)
 - věc byla pravomocně skončena
 - + policejní orgán/stát. zástupce nebo předseda senátu soudu I. st. oprávněnou osobou i o této možnosti informoval
 - informací je možné za určitých okolností neposkytnout (§ 88 odst. 9, 88a odst. 3)
- výsledek přezkumu
 - usnesení konstatující zákonnost či nezákonnost vydání nebo provedení daného příkazu

- deklaratorní rozhodnutí – srov. § 314m odst. 1, 314n odst. 1
 - proti tomu není přípustný opravný prostředek (§ 314n odst. 2, 314m odst. 2)
- nemá bezprostřední (přímý) vliv na proběhlé tr. řízení, resp. na jeho pravomoc a meritorní rozhodnutí
 - může být důvodem pro podání
 - např. stížnosti pro porušení zákona či jej lze argumentačně využít před ÚS